НА КРИЛАХ ЧАСУ:

75 РОКІВ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ

Книга друга

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ

НА КРИЛАХ ЧАСУ: 75 РОКІВ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ

Книга друга

Кропивницький
2026

УДК 378.4(477.65):629.73(09)

Рекомендовано до відання Вченою радою Української державної льотної академії (протокол № 10 від 25 серпня 2026 року)

Рецензенти :

Олександр Ковальков – завідувач кафедри історії України та всесвітньої історії Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, доктор історичних наук, професор

Анатолій Залевський **–** в.о. проректора з науково-педагогічної роботи Української державної льотної академії, кандидат технічних наук, доцент

Наталія Подопригора **–** в.о. проректора з наукової роботи та міжнародної діяльності Української державної льотної академії, доктор педагогічних наук, професор

На крилах часу: 75 років становлення і розвитку Української державної льотної академії. Книга друга / автор-укладач І. І. Романько. Кропивницький : УДЛА, 2026. 348с.

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.22109576

Книга друга ювілейного видання спрямована на розкриття внутрішньої архітектури Льотної академії та її людського потенціалу.

Перший розділ присвячено детальному огляду структурних підрозділів Української державної льотної академії, що забезпечують навчальний, науковий та виробничий процеси.

Другий розділ – «Творці високого польоту. Імена, що стали історією» – увічнює пам'ять про видатних керівників, викладачів, наставників та випускників, чиї здобутки склали золотий фонд академії.

Автором зібрано і впорядковано великий масив історичних, організаційних та біографічних даних. Фактологічна точність, системність матеріалу й повага до героїв авіаційної праці покликані плекати в читача гордість за вітчизняну авіацію.

Науково-популярний стиль викладу робить книгу доступною не лише для фахівців авіаційної галузі, а й для широкого кола читачів: здобувачів освіти, викладачів, науковців, краєзнавців та всіх, хто цікавиться історією Кропивниччини та розвитком української авіаційної освіти і науки.

УДК 629.73(09):94(477)

© Романько І. І., 2026
© Українська державна льотна академія, 2026

ЗМІСТ

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ **6**

ФАКУЛЬТЕТ ЛЬОТНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ 7

ФАКУЛЬТЕТ ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ 9

ФАКУЛЬТЕТ АВІАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ 11

КАФЕДРА ЛЬОТНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ПОЛЬОТІВ 14

КАФЕДРА КОНСТРУКЦІЇ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН, АВІАЦІЙНИХ ДВИГУНІВ ТА ПІДТРИМАННЯ ЛЬОТНОЇ ПРИДАТНОСТІ 19

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ ТА АВІАЦІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ 38

КАФЕДРА ПОШУКУ, РЯТУВАННЯ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 48

КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА АВІАЦІЙНИХ РОБОТОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ 60

КАФЕДРА АЕРОНАВІГАЦІЇ, МЕТЕОРОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОВІТРЯНОГО РУХУ 77

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 91

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН 122

КАФЕДРА ПРАВА ТА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 134

КАФЕДРА ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ 143

АСПІРАНТУРА 155

ВІДДІЛ НАУКОВОГО РОЗВИТКУ 160

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА 164

ВИДАВНИЦТВО 177

НАВЧАЛЬНИЙ ВІДДІЛ 179

МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ 183

ЦЕНТР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ 185

ТРЕНАЖЕРНИЙ ЦЕНТР ЛЬОТНИХ ТРЕНАЖЕРІВ 187

ТРЕНАЖЕРНИЙ ЦЕНТР ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ 194

ЛЬОТНИЙ ЗАГІН 198

АВІАЦІЙНО-ТЕХНІЧНА БАЗА 206

СЛУЖБА СЕРТИФІКАЦІЇ 217

СЛУЖБА ЕКСПЛУАТАЦІЇ НАЗЕМНИХ СПОРУД 222

ВІДДІЛ КАДРІВ та ПЛАНОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВІДДІЛ 224

ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРОЙОВИЙ ВІДДІЛ 228

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА 232

МЕДИКО-САНІТАРНА ЧАСТИНА 239

БУДИНОК КУЛЬТУРИ «АВІАТОР» 245

МУЗЕЙНИЙ КОМПЛЕКС ІСТОРІЇ АВІАЦІЇ 266

БІЗНЕС-ШКОЛА 278

ТВОРЦІ ВИСОКОГО ПОЛЬОТУ **282**
Імена, що стали історією

ДЕРЯГІН ВІКТОР ФЕДОРОВИЧ 283

ЖИБРОВ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ 286

КОВАЛЕНКО ОЛЕГ ІВАНОВИЧ 292

МАКАРОВ РОБЕРТ МИКИТОВИЧ 299

ПРОКОФ’ЄВ ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ 302

СИТНИК ЮРІЙ БОРИСОВИЧ 305

СОРОКІН АНАТОЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ 309

СУСАНОВ ВОЛОДИМИР МСТИСЛАВОВИЧ 313

ЧЕРНОВ АНАТОЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ 315

ЧЕРНОСКУЛОВ ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ 318

ЧИЖОВ БОРИС ГНАТОВИЧ 322

ШМАЄВИЧ ЛЕОНІД ІЗРАІЛОВИЧ 326

ЩОГОЛЄВ ВАЛЕНТИН ЄГОРОВИЧ 340

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ **343**

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ

ФАКУЛЬТЕТ ЛЬОТНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ (ФЛЕ)

ІСТОРІЯ ФАКУЛЬТЕТУ

Факультет льотної експлуатації (ФЛЕ), як базовий структурний підрозділ Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУ ЦА), був створений у процесі формування навчального закладу відповідно до постанови Ради Міністрів СРСР від 29 грудня 1977 року та наказу Міністерства цивільної авіації від 8 лютого 1978 року №22.

Офіційно факультет розпочав діяльність **1 березня 1978 року**, а вже **1 вересня 1978 року** перший набір курсантів-пілотів приступив до теоретичного навчання.

Початковий етап розвитку (1978-1981 роки) характеризувався формуванням матеріально-технічної та навчально-методичної бази. У **1979 році** до училища почали надходити навчально-тренувальні літаки Як-18Т, що стало передумовою для переходу до практичної підготовки. У **1980 році** курсанти виконали перші навчальні польоти, що ознаменувало завершення етапу організаційного становлення факультету.

З **1 вересня 1980 року** на факультеті розпочалась підготовка штурманів та бортінженерів. Згодом, у серпні 1981 року, для підготовки штурманів було створено окремий структурний підрозділ – факультет повітряної навігації. Наступним етапом було освоєння випускного літака Ан-24. У **1982** році відбувся перший випуск: 185 інженерів-пілотів (серед яких 37 отримали дипломи з відзнакою) поповнили лави авіапідприємств.

У **1989 році** розпочалася підготовка на літаках Л-410 УВП, що свідчило про модернізацію льотної школи та перехід до більш сучасної техніки.

1990-ті роки стали кризовим періодом, пов’язаним із недостатнім фінансуванням льотної підготовки. Частина курсантів завершувала навчання без необхідного нальоту, що вплинуло на якість практичної підготовки. Цей період став часом найбільших трансформацій факультету. Після здобуття Україною незалежності розпочався процес перебудови всієї системи підготовки пілотів під міжнародні цивільні стандарти. У **1993** році училище отримує статус Державної льотної академії України (ДЛАУ), а програми підготовки починають адаптуватися до вимог ІСАО.

У **2000**-х роках факультет поступово адаптувався до ринкових умов функціонування авіаційної галузі, зокрема через інтеграцію з авіакомпаніями та зміну підходів до формування льотного досвіду випускників. У **2011** році академію було інтегровано до структури провідного авіаційного закладу вищої освіти країни – Національного авіаційного університету (НАУ), як Кіровоградську льотну академію НАУ, а у 2018 році – перейменовано на Льотну академію НАУ. Протягом цього тридцятиріччя факультет здійснив перехід на сучасну європейську систему стандартів льотного навчання та зберіг статус головної льотної школи України.

Наказом начальника академії від 29 вересня 2020 року № 416 факультет ЛЕ був реорганізований шляхом його об’єднання з факультетом ***обслуговування повітряного руху***. На їх базі було створено єдиний структурний підрозділ з назвою **«Факультет льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху»,** який проіснував до 01 липня 2022 р.

01.07.2022 факультет льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху реорганізовано на **факультет льотної експлуатації.** На сучасному етапі факультет функціонує як освітньо-науковий центр підготовки пілотів, орієнтований на міжнародні стандарти (зокрема європейські підходи до льотної підготовки), із поєднанням теоретичної підготовки, тренажерного навчання та партнерських форм льотної практики.

На момент створення факультету до його складу входило сім кафедр:

- марксизму-ленінізму, завідувач к.ф.н. Андрєєва Лідія Михайлівна;
- вищої математики, завідувач к.ф-м.н. Денисенко Петро Миколайович;
- фізики, завідувач Бурмістров Олександр Миколайович;
- механіки, завідувач к.т.н. Коровайченко Валентина Володимирівна;
- іноземних мов, завідувач Немирович-Данченко Тетяна Анатоліївна;
- аеродинаміки і динаміки польоту, завідувач к.т.н. Коростельов Олександр Омельянович;
- фізичного виховання, завідувач Ткач Олексій Павлович.

Успіх факультету завжди тримався на авторитеті та досвіді його лідерів. Посаду декана в різні роки обіймали віддані авіації фахівці:

Коростельов Олександр Омелянович

(1978-1985) – перший декан, кандидат технічних наук, доцент; заклав фундамент факультетських традицій

Колесніченко Станіслав Федорович

1985-1994 – здійснював керівництво факультетом у період його стабілізації та подальшого розвитку

Лук'янов Валерій Петрович

1994-1999 – досвідчений керівник, який очолював факультет у складний трансформаційний період 1990-х років, присвятивши багато років розвитку льотної школи.
Лукьянов В.П. помер 12 квітня 2026 року...

Шульгін Валерій Анатолійович

1999-2021 – кандидат технічних наук, доцент

Дмітрієв Олег Миколайович

2021-2024 – доктор технічних наук, професор, один з ключових науковців, які модернізували наукову та освітню діяльність Льотної академії НАУ

Невиніцин Андрій Миколайович

з 2024 року по теперішній час, кандидат технічних наук, доцент, який очолив факультет у часи масштабних реформ та складних випробувань воєнного стану

Сагун Єлизавета Сергіївна

Заступник декана з виховної роботи з 2022 року, доктор філософії

Секретар факультету (з 1998 року)

Гриценко Лідія Миколаївна
У 2005 році закінчила Державну льотну академію за спеціальністю «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті»

Диспетчер деканату факультету (з 2022 року)

Герасименко Анна Сергіївна
У 2008 році закінчила Державну льотну академію за спеціальністю «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті»

ФАКУЛЬТЕТ ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ (ФОПР)

Професія авіаційного диспетчера з'явилася одразу ж, як тільки польоти повітряних суден набули масового характеру і виникла необхідність дотримання певних правил польотів.

Підготовка диспетчерів служби руху (із середньою спеціальною освітою) здійснювалася з 1965 року, спочатку в Кіровоградській школі вищої льотної підготовки (ШВЛП), потім – у Кіровоградському льотно-штурманському училищі цивільної авіації (КЛШУ ЦА).

У зв'язку з насиченням повітряного простору повітряними суднами, оснащенням аеропортів складною сучасною технікою, підвищенням інтенсивності роботи працівників служби руху виникла необхідність готувати диспетчерський склад з вищою спеціальною освітою. Тому на базі вищевказаних навчальних закладів наказом Міністра цивільної авіації від 22 квітня 1986 року № 80 було організовано факультет управління повітряним рухом (згодом факультет обслуговування повітряного руху), який свого часу був провідним в Україні з підготовки як диспетчерів УПР, так і інших авіафахівців з вищою освітою.

Деканами факультету були:

1986 – 1991 р.р. – к.т.н., доцент ДЕРЯГІН Віктор Федорович;
1991 – 1994 р.р. – к.т.н., доцент КОРОВАЙЧЕНКО Валентина Володимирівна;
1994 – 1996 р.р. – к.п.н., доцент ІВАНОВ Едуард Семенович;
1996 – 2002 р.р. – к.г.н., професор ЛЕЩЕНКО Григорій Павлович;
2002 – 2003 р.р. – к.т.н., доцент НЕВИНІЦИН Андрій Миколайович;
2003 – 2004 р.р. – к.т.н., доцент НЕДІЛЬКО Віталій Миколайович;
2004 – 2009 р.р. – к.т.н., доцент ШМЕЛЬОВА Тетяна Федорівна;
2009 – 2020 р.р. – к.т.н., доцент НЕВИНІЦИН Андрій Миколайович.

Наказом начальника академії від 29 вересня 2020 року № 416 факультет був реорганізований шляхом його об'єднання з факультетом льотної експлуатації та створення на їх базі єдиного структурного підрозділу з назвою «Факультет льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху», який проіснував до 01 липня 2022 року.

На факультеті здійснювалась підготовка курсантів за спеціальністю «Обслуговування повітряного руху» таких спеціалізацій:

1. Управління повітряним рухом (з 1986 року);
2. Аеронавігаційне забезпечення та планування польотів (з 1993 року);
3. Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті (з 2001 року).

Спеціалізація «Управління повітряним рухом» («УПР»)

Диспетчер управління повітряним рухом здійснює безпосереднє управління та диспетчерське обслуговування повітряних суден у зоні (районі) відповідальності диспетчерського пункту. Видає дозвіл на руління, зліт, посадку, входження до аеродромного кола польотів, зони (району) управління повітряним рухом, надає рекомендації екіпажам повітряних суден щодо направлення на запасний аеродром, а також, у разі необхідності, про відправлення повітряного судна на повторний захід на посадку. Вживає заходів щодо запобігання небезпечним зближенням повітряних суден, а також їх накопиченню в зоні очікування відповідного диспетчерського пункту. Забороняє екіпажам повітряних суден виконання польотів у випадках, коли не забезпечується безпека руху повітряних суден.

Спеціалізація «Аеронавігаційне забезпечення та планування польотів» («АНЗПП»)

Ця спеціалізація заснована ще 1938 року, коли рішенням Конгресу США був прийнятий Акт про цивільну аеронавігацію, основною метою якого було досягнення максимального рівня безпеки та ефективності польотів. Співробітник із забезпечення польотів / Диспетчер із забезпечення польотів забезпечує оперативне регулювання роботи екіпажу повітряного судна під час підготовки та виконання польоту. Забезпечує контроль підготовки та виконання рейсів з дотриманням вимог безпеки польотів. Забезпечує експлуатанта необхідною інформацією для виконання польотів (дозволами,

аеронавігаційною та метеорологічною інформацією тощо). Дотримується вимог керівництва з виконання польотів, інших нормативних документів цивільної авіації України у сфері своєї діяльності.

Спеціалізація «Аварійне обслуговування та безпека в авіаційному транспорті» («АОБАТ»)

Відповідно до керівних документів Державної авіаційної служби та Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО), міжнародні польоти над територією держави дозволяється здійснювати лише за умови забезпечення аварійного обслуговування повітряного руху та пошуково-рятувального забезпечення польотів.

В академії створено навчальний центр пошуку та рятування, викладачі якого проходили підготовку у пожежно-рятувальній школі а/п Арланда (Стокгольм, Швеція) та Пожежній академії Монтгомері (Вашингтон, США). Створено тренажерний комплекс, на якому можливе відпрацювання багатьох практичних дій, пов'язаних з виконанням аварійно- та пошуково-рятувальних робіт.

Диспетчер координаційного центру пошуку та рятування здійснює збір, обробку та накопичення інформації щодо пошуково-рятувального забезпечення польотів. Організовує та здійснює аварійне оповіщення відповідних пошуково-рятувальних підрозділів, їх переведення у стан підвищеної готовності та застосування чергових пошуково-рятувальних сил і засобів у разі лиха. Веде технічну документацію та готує матеріали для звітності, бере участь у розробці заходів щодо подальшого вдосконалення пошуково-рятувального забезпечення польотів.

Оператор технічних засобів контролю на безпеку здійснює фізичний та апаратурний контроль безпеки пасажирів, членів екіпажу повітряного судна, ручної поклажі, багажу, вантажу, пошти, кур'єрських та термінових відправлень, бортових припасів. Проводить особистий контроль пасажирів та членів екіпажу із застосуванням різних засобів, у тому числі ручного металодетектора. Складає відповідні документи щодо процедури вилучення заборонених предметів та речовин.

Станом на 2011 рік підготовку курсантів на факультеті забезпечували 125 викладачів та співробітників кафедр:

- обслуговування повітряного руху (з 1987 р.), зав. кафедри к.т.н., професор Неділько С.М.);
- іноземних мов (з 1978 р.), зав. кафедри к.п.н., доцент Вітряк А.М.;
- інформаційних технологій (з 1995 р.), зав. кафедри к.т.н., доцент Неділько В.М.;
- авіаційної метеорології (з 1983 р.), зав. кафедри к.г.н., професор Лещенко Г.П.;
- пошуку, рятування та авіаційної безпеки (з 2004 р.), зав. кафедри Сержанов О.В.

Тоді на факультеті навчалося 1005 курсантів.

За період з 1990 по 2010 роки на факультеті було підготовлено 2129 спеціалістів та магістрів, у тому числі 1416 випускників спеціалізації «УПР», 509 випускників спеціалізації «АНЗПП» та 204 випускники спеціалізації «АОБАТ», які працюють в багатьох країнах світу. Основними замовниками випускників факультету є Украероруx, Державна авіаційна служба України, авіаційні підприємства та авіакомпанії України.

Місцем проходження практики курсантів є виробнича база регіональних структурних підрозділів та служб обслуговування повітряного руху Укаероруху, підрозділи контролю та планування польотів авіакомпаній, аварійно-рятувальні служби та служби авіаційної безпеки авіапідприємств.

Окрім успішного навчання, курсанти факультету ведуть активний спосіб життя, беручи участь та посідаючи призові місця у конкурсах «Факультет року», «Козацькі розваги», «Міс Академія», «Джентльмен року», «Кращий авіадиспетчер року», огляді-конкурсі «Творчість курсантів першого курсу», а також у КВК, Брейн-рингу та різних спортивних змаганнях академії та міських заходах.

ФАКУЛЬТЕТ АВІАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ (ФАМ)

Історія факультету

Підготовка менеджерів-економістів авіаційного профілю розпочалася у 2001 році в Державній льотній академії України, але офіційно факультет менеджменту було створено наказом ректора ДЛАУ М.Рубця від 01.07.2002 року № 317 «Про створення факультету менеджменту організаційно-технічного забезпечення польотів». Базуючись на 8-річному досвіді підготовки викладачами Льотної академії фахівців туристичного профілю в Кіровоградській філії Київського університету туризму, економіки та права, яка працювала на базі академії, у 2006 році на факультеті менеджменту була відкрита спеціалізація «Менеджмент туристичної індустрії».

Залевський Анатолій Васильович

З початку існування факультету його очолив кандидат технічних наук, доцент Залевський Анатолій Васильович (2001 – грудень 2017). Поєднуючи фах інженера-механіка та знання з туризмознавства, він став архітектором освітніх програм, де авіація та туризм розглядаються як єдина екосистема.

Курсанти факультету мали можливість проходити виробничу та переддипломну практику у провідних комерційних та державних авіаційних підприємствах (Державна авіаційна адміністрація України, ЗАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України», МАК «Урга», ВАТ «Авіакомпанія «Дніпроавіа», ЗАТ «Україна-АероАльянс», ТОВ «Севастополь-Авіа», ТОВ «Авіакомпанія Південні авіалінії», ТОВ «Українсько-Середземноморські авіалінії», державне підприємство «Львівські авіалінії», ТОВ «Авіакомпанія «Бізнес Авіація» та ін.), а також у туристських підприємствах і організаціях (туристських фірмах, готельних та ресторанних комплексах, інших об'єктах туристської індустрії) в Україні та за кордоном, набуваючи необхідних навичок управлінської діяльності у виробничих умовах.

Згідно з міжнародним договором з компанією KARYATOUR, яка працювала на українському туристичному ринку з 2003 року і неодноразово була удостоєна різних нагород і звань («Лідер туристичного сезону 2006-2007», переможець «Ukrainian Travel Awards 2006»), протягом періоду навчання здобувачі освіти ДЛАУ / КЛА НАУ проходити шестимісячне стажування в Туреччині на позиції трансфермена.

Оволодіння універсальною і затребуваною професією менеджера дозволяло успішно працювати на вістрі науково-технічного прогресу – в авіаційній галузі, у будь-якій іншій сфері економічної діяльності.

Для факультету менеджменту з моменту його створення характерний традиційно високий рівень викладання. Більше половини професорсько-викладацького складу факультету мають наукові ступені та вчені звання докторів і кандидатів наук, професорів і доцентів.

На момент створення факультету менеджменту до його складу входили кафедри:

Кафедра менеджменту та економіки (випускаюча)

Кафедра соціально-гуманітарних наук

Кафедра фізичної та психофізіологічної підготовки

Кафедри факультету спільно з іншими кафедрами Льотної академії забезпечували повний цикл підготовки майбутніх менеджерів за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями.

Письменна Марія Сергіївна

З грудня 2017 року факультет менеджменту очолює доктор економічних наук, професор Письменна Марія Сергіївна. Під її керівництвом підрозділ пройшов шлях масштабної трансформації.

Відповідно до наказу №136 від 27 травня 2022 року, структуру закладу було модернізовано, і вже 1 липня 2022 року на базі ліквідованого факультету менеджменту розпочав роботу оновлений факультет авіаційного менеджменту (ФАМ).

Реорганізація дозволила сконцентрувати науковий потенціал у потужний освітній хаб, що готує кадри за ліцензованими спеціальностями міжнародного рівня.

Команду управління доповнювали заступники декана:

- Сікірда Юлія Володимирівна, кандидат технічних наук, професор;
- Щоголєва Інна Валентинівна, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Урсол Оксана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Єрмоленко-Князєва Лілія Станіславівна, кандидат юридичних наук, доцент;
- Дорошенко Тетяна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Калашник-Рибалко Мирослава Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент.

Після реорганізації 2022 року до складу факультету увійшли шість профільних кафедр:

1. Менеджменту авіаційної діяльності – завідувач кафедри, доктор економічних наук, професор Панченко Володимир Анатолійович.
2. Аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху – в.о. завідувача кафедри, кандидат технічних наук, доцент Пальоний Андрій Сергійович.
3. Права та правового забезпечення авіаційної діяльності – в.о. завідувача кафедри, кандидат юридичних наук Супрун Володимир Миколайович.
4. Пошуку, рятування та спеціальної фізичної підготовки – завідувач кафедри, кандидат педагогічних наук, доцент Сахненко Яна Сергіївна.
5. Інформаційних технологій та авіаційних робототехнічних систем – завідувач кафедри кандидат педагогічних наук, доцент Суркова Катерина Вікторівна.
6. Педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін – завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор Радул Валерій Вікторович.

Співробітники деканату авіаційного менеджменту Української державної льотної академії:

Секретар факультету

Бобринець Тетяна Володимирівна

Диспетчер факультету

Скляниченко Валентина Леонідівна

Факультет здійснює підготовку за спеціальностями: D3 «Менеджмент», D8 «Право» та J6 «Авіаційний транспорт».

Логіка освітнього процесу на факультеті максимально адаптована до викликів сучасного управління. Це дозволяє випускникам успішно інтегрувати теоретичні знання у практичну професійну діяльність в умовах глобального ринку та динамічної економіки.

Сьогодні ФАМ – це підрозділ, що гармонійно поєднує академічні традиції з цифровізацією освітнього процесу.

КАФЕДРА ЛЬОТНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ПОЛЬОТІВ

Наказом міністра ЦА № 22 від 08.02.1978 року був створений факультет льотної експлуатації, до складу якого увійшли кафедри *Аеродинаміки і авіаційних двигунів* під керівництвом к.т.н., доцента Коростельова Олександра Омеляновича та кафедра *Безпеки польотів* під керівництвом д.т.н, професора Комарова Андрія Олександровича.

За період свого існування змінювалися завдання, що стояли перед кафедрами, їх структура і назви.

Кафедра *Аеродинаміки і авіаційних двигунів* мала назви*:*

з вересня 1980 р. – кафедра *Аеродинаміки і конструкції повітряних суден*;

з серпня 1981р. – кафедра *Аеродинаміки і динаміки польоту*;

з 1988 р. – кафедра *Льотної експлуатації, аеродинаміки і динаміки польоту*.

Завідувачами кафедрою були:

к.т.н., доцент КОРОСТЕЛЬОВ Олександр Омелянович (1978-1980 рр.)

к.т.н., професор МИКОЛАЇВ Лев Федорович (1980-1986 рр., 1998-2010 рр.)

к.т.н., доцент КУЦЕНКО Олександр Васильович (1986-1998 рр.)

д.т.н., професор ОБІДІН Дмитро Миколайович (2010-2017 рр.)

д.т.н., професор ДМІТРІЄВ Олег Миколайович (2017-2022 р.)

Кафедра забезпечувала навчально-виховний процес з наступних дисциплін:

•Вступ до фаху; •Транспорт і транспортна інфраструктура; •Аеродинаміка польоту ПС; •Експлуатаційна аеродинаміка; •Аерогідрогазодінаміка; •Динаміка польоту; •Принципи польоту; •Основи практичної аеродинаміки; •Льотно-технічні характеристики ПС; •Планування і контроль виконання польоту; •Маса і центрування; •Льотно-технічні характеристики літаків; •Повітряні судна; •Практична підготовка на PC Flight Simulator; •Льотна експлуатація ПС; •Повітряні перевезення; •Управління ресурсами екіпажу (CRM); •Методи оптимізації процесів ЛЕ ПС; •Прийняття управлінських рішень в АК; •Управління якістю в АК; •Теорія і методика професійного навчання; •Сучасні методи дослідження АД та ДП; •Практична аеродинаміка (за типами ПС); •Підготовка та виконання польоту (за типами ПС); •АД та ЛХ Ан-2 в с/г варіанті; •ЛХ та планування (за типами ПС); •Радіотелефонія; •Організація зв'язку на МПЛ та ін.

Склад науково-педагогічних працівників кафедри льотної експлуатації, аеродинаміки і динаміки польоту

Обідін Дмитро Миколайович, доктор технічних наук, професор.
Дмітрієв Олег Миколайович, кандидат технічних наук, доцент.
Білогузов Валерій Степанович, кандидат технічних наук, доцент.
Дерягін Віктор Федорович, кандидат технічних наук, доцент.
Кузьменко Валерій Володимирович, старший викладач.
Било Олег Ярославович, старший викладач.
Нагорний Олександр Федорович, старший викладач.
Задкова Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент.
Бродова Олеся Володимирівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач.
Яцко Максим Миколайович, кандидат технічних наук, викладач.
Мажаров Володимир Сергійович, кандидат технічних наук, викладач.
Камушкіна Галина Михайлівна, старший лаборант
Скляренко Валерій Васильович, завідувач лабораторії

КАФЕДРА БЕЗПЕКИ ПОЛЬОТІВ за час свого існування зазнавала перейменувань та у 2015-2016 рр. мала назву кафедра Безпеки авіації.

Завідувачами кафедрою були:

1. Комаров Андрій Олександрович (1978-1984 рр.) – Начальник Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУ ЦА), доктор технічних наук, професор.

2. Нікулін Микола Пилипович (1984-1987 рр.) – Начальник Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУ ЦА), кандидат технічних наук, пілот 1-го класу.

3. Рубець Михайло Іванович (1987-2014 рр.) – Начальник Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУ ЦА), Ректор державної льотної академії України (ДЛАУ) (1987-2009 рр.), кандидат технічних наук, професор. З 2009 р. безпосередньо займався викладацькою діяльністю на кафедрі БП.

4. Ситник Юрій Борисович (з 2015-2022 рр.) - кандидат технічних наук, льотчик 1-го класу, (в минулому командир в/ч, заступник начальника Харківського університету Повітряних Сил ім. І.Кожедуба з льотної підготовки).

Упродовж існування кафедри БП у її складі працювали видатні авіатори:

- *Вікторенко Віктор Макарович*, протягом 20 років – старший викладач кафедри (1989-2007р.р.), був експертом Державної авіаційної адміністрації України з подовження строку дії свідоцтв членів льотних екіпажів експлуатантів України з дисциплін сертифікаційного акту: «Експлуатаційні процедури». Заслужений пілот СРСР, який освоїв більше 10 типів ПС та мав більш ніж 14000 годин нальоту, пройшовши шлях від льотчика-інструктора до начальника Школи вищої льотної підготовки (ШВЛП), першого заступника начальника Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУ ЦА), а після закінчення льотної роботи, перейшов на посаду старшого викладача кафедри безпеки польотів ДЛАУ.

- *Щогольов Валентин Єгорович*, протягом 23 років був доцентом кафедри (1993-2016 рр.); пілот 1-го класу; експерт Державної авіаційної адміністрації України з подовження строку дії свідоцтв членів льотних екіпажів експлуатантів України з дисциплін сертифікаційного акту: «Повітряне право». В Льотній академії працював на посадах командира–інструктора ПС, заступника командира авіаескадрильї, заступника командира авіаційного загону, командира авіаескадрильї авіаційного загону, начальника льотно-методичного відділу, командира 1-го льотного загону. Валентин Єгорович розпочав свою викладацьку діяльність на посаді доцента кафедри льотної експлуатації, пізніше працював доцентом на кафедрі безпеки польотів.

- *Галуненко Олександр Васильович*, к.т.н. Протягом 2010–2017 років – професор кафедри. Герой України, льотчик-випробувач, помічник генерального конструктора з льотних питань АНТК О.Антонова. Здійснив низку відповідальних льотних випробувань на літаках Ан-28, Ан-72, Ан-74, Ан-32, Ан-124 «Руслан», Ан-225 «Мрія», Ан-70. Виконав перший зліт та повний цикл заводських випробувань літака Ан-225 «Мрія». На Ан-70 вперше виконав режими звалювання літака. Неодноразово брав участь у демонстраційних польотах на

міжнародних авіасалонах та авіавиставках. Встановив 263 світові авіаційні рекорди, а за встановлені у 1989 році 110 світових рекордів на літаку Ан-225 «Мрія» в одному польоті його ім'я занесено у книгу рекордів Гіннеса.

Для вирішення покладених освітніх задач з підготовки льотних кадрів кафедра безпеки польотів була укомплектована висококваліфікованими науково-педагогічними працівниками, які мали багаторічний досвід безаварійної льотної роботи в цивільній та військовій авіації, були досвідченими науково-педагогічними кадрами.

До складу кафедри входили авіатори та викладачі: Сіфун М.О. (заступник завідувача кафедри); Жибров О.В. (льотчик 1-го класу); Романович М.І.; Демиденко Л.І.; Овчар Ю.І.; Чернов А.С. (льотчик 1-го класу); Залевський А.В.; Санжаровский Б.К.; Андрєєв І.Г.; Макаров Р.М., д.п.н., професор; Кушнір О.О., Олійник О.С.

Створення навчальних лабораторій здійснювали кваліфіковані інженери: Руденко В.І., Базик О.В., Горкун О.М., Качинський М.С.

Протягом усіх років кафедра успішно вирішувала головну задачу – забезпечення навчально-виховного процесу з наступних дисциплін:

•Авіаційне законодавство. •Авіаційне законодавство з ТО АТ. •Безпека польотів. •Безпека життєдіяльності та охорона праці. •Експлуатаційні процедури. •Вивчення конкретних випускових типів ПС АН-24/26; CESSNA-172, CESSNA-172RG, НАРП-1, К-10 СВІФТ, АН-2, Л-410 УВП(Е), В-76 (Beechcraft), ХІАТ-650УТ. •Можливості та обмеження людини в льотній діяльності (Людський фактор). •Людський фактор в експлуатації авіаційної техніки (АТ). •Організація льотної роботи. •Повітряне право. •Психологія. •Управління безпекою польотів. •ІІ етап підготовки ЕПС до виконання польотів на МПЛ атестаційних дисциплін, які пов`язані з льотною експлуатацією авіаційної техніки при первинній підготовці пілотів, підвищенні кваліфікації та перепідготовці льотного складу на нові типи ПС.

Зусилля викладацького складу кафедри БП були зосередженні на розробці та вдосконаленні навчальних та робочих програм, забезпечені інформаційним матеріалом та підготовкою лекцій з використанням мультимедійних і комп`ютерних програм, а також керівництві науковою роботою курсантів.

Професорсько-викладацьким складом кафедри, зокрема, розроблено та впроваджено в практику навчальні програми:

• теоретичної підготовки PPL, CPL, ATPL (приватних, комерційних і транспортних пілотів) для держав СНД та країн далекого зарубіжжя;

• первинної теоретичної підготовки льотно-інструкторського складу;

• підвищення кваліфікації льотного та льотно-инструкторського складу;

• теоретичної підготовки льотного складу з перервою в практичній діяльності понад 5 років.

За багато років кафедра неодноразово оновлювалася, але їй завжди було притаманне доброзичливе ставлення до майбутніх фахівців: пілотів, диспетчерів та курсантів і слухачів інших спеціальностей, бажання допомогти, розібратися в складних питаннях льотної діяльності, а головне – літати безпечно.

Відповідно до наказу в.о. начальника академії № 134 від 26.05.2022 1 липня 2022 р. створено **кафедру ЛЬОТНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ПОЛЬОТІВ** шляхом об'єднання кафедри льотної експлуатації, аеродинаміки та динаміки польотів з кафедрою безпеки польотів.

Завідувачем кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів був призначений д.т.н., професор ОСАДЧИЙ Сергій Іванович.

З вересня 2025 року в.о. завідувача кафедри призначено д.т.н., професора НЕДІЛЬКО Сергія Миколайовича.

Навчальну, методичну та наукову роботу на кафедрі здійснюють досвідчені, висококваліфіковані викладачі. Якісний склад науково-педагогічних співробітників кафедри:

докторів наук – 3, професорів – 2, кандидатів наук – 7, доцентів – 4, старших наукових співробітників – 1; з числа науково-педагогічних працівників 9 мають багаторічний досвід льотної та льотно-методичної роботи в цивільній та військовій авіації.

Головною метою діяльності кафедри є підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці через формування та розвиток професійних і науково-дослідницьких компетенцій та сприяння прискоренню їх адаптації до професійної діяльності.

Кафедра забезпечує освітній процес з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, здійснює навчально-виховну, науково-методичну та науково-дослідну діяльність за всіма освітньо-професійними програмами спеціальності «Авіаційний транспорт»; керує підготовкою аспірантів, що здобувають освіту на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за освітньо-науковою програмою «Транспортні технології в авіаційному транспорті»; бере участь у проведенні теоретичних занять з курсів початкової підготовки, підвищенні кваліфікації та перепідготовці льотного складу та інших категорій авіаційних фахівців на нові типи повітряних суден.

Закріплення теоретичних знань та отримання курсантами практичних навичок здійснюється під час проведення лабораторних занять в навчальних лабораторіях кафедри, база яких постійно оновлюється і вдосконалюється. У навчальному процесі кафедри використовується наступне лабораторне обладнання: димова аеродинамічна труба з набором макетів (димовий канал); аеродинамічна труба з набором експериментального обладнання (вимірювачі швидкості потоку, макети літаків і частин літака, манометри, мікроманометри та ін.).

Кафедра є випусковою за освітньо-професійною програмою «Льотна експлуатація повітряних суден» спеціальності J6 «Авіаційний транспорт» галузі знань J «Транспорт та послуги» здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями бакалавр та магістр, а також за освітньо-науковою програмою «Транспортні технології в авіаційному транспорті», спеціальності J6 «Авіаційний транспорт» галузі знань J «Транспорт та послуги».

Кадровий склад кафедри

Неділько Сергій Миколайович. Завідувач кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів. Доктор технічних наук. Професор

Єніна Ірина Іванівна
Кандидат технічних наук, доцент
Доцент кафедри ЛЕ та БП

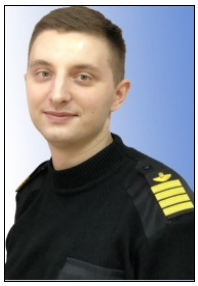
Дерягін Віктор Федорович
Кандидат технічних наук, доцент
Доцент кафедри ЛЕ та БП

Колісніченко Станіслав Федорович
Кандидат технічних наук, доцент
Доцент кафедри ЛЕ та БП

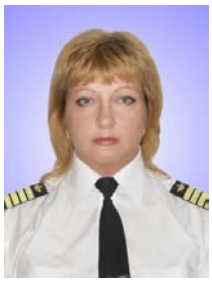
Задкова Олена Володимирівна
Кандидат педагогічних наук, доцент
Доцент кафедри ЛЕ та БП

Мажаров Володимир Сергійович
Кандидат технічних наук
Доцент кафедри ЛЕ та БП

Ситник Юрій Борисович
Кандидат технічних наук, доцент
Доцент кафедри ЛЕ та БП

Кравчук Віта Вікторівна
Старший викладач кафедри ЛЕ та БП

Нагорний Олександр Федорович
Старший викладач кафедри ЛЕ та БП

Романович Микола Іванович
Старший викладач кафедри ЛЕ та БП

Бреус Павло Петрович
Старший викладач кафедри ЛЕ та БП

Перекрест Олександр Миколайович
Завідувач навчальної лабораторії кафедри

КАФЕДРА КОНСТРУКЦІЇ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН, АВІАЦІЙНИХ ДВИГУНІВ ТА ПІДТРИМАННЯ ЛЬОТНОЇ ПРИДАТНОСТІ

Кафедра конструкції повітряних суден, авіаційних двигунів та підтримання льотної придатності створена 01 липня 2022 р. відповідно до наказу начальника академії від 26 травня 2022 року №134 шляхом *об'єднання кафедри авіаційної техніки та кафедри авіаційного обладнання* факультету льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху, а також приєднання науково-педагогічних працівників, що відповідають профілю кафедри, з кафедри туризму та авіаційних перевезень факультету менеджменту.

Є випусковою за освітньо-професійними програмами «Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіаційних двигунів» та «Організаційне забезпечення та управління авіаційним виробництвом» спеціальності J6 «Авіаційний транспорт» здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавра.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

КАФЕДРА АВІАЦІЙНОГО ОБЛАДНАННЯ

У червні 1979 року в Кіровоградському вищому льотному училищі цивільної авіації. разом з іншими кафедрами були утворені **кафедра електрообладнання** (завідувач кафедри д.т.н. Руденко М.С.) і **кафедра авіаційного радіоелектронного обладнання** (завідувач кафедри Осадчий В.І.).

До складу цих кафедр увійшли досвідчені викладачі КШВЛП і КЛШУ Осадчий В.І., Хафізов А.В., Харін В.І., Бондаренко І.Г., Омеліна Л.І., Лашук П.В., Шевель В.Д., Калмикова В.І., Штейн Р.Е., а також випускники Київського інституту інженерів цивільної авіації Васильєв О.М., Осадчий С.І., Колоколов П.В., Долгов Є.М., Астафьєв О.А., Смирнов В.В., Кушнір С.О., Гаврилюк Б.О., Клебанович В.В.,ті що пройшли по конкурсу молоді вчені Стерлигов А.Г., Тузов В.О., Сірик М.М.

Створення учбових лабораторій здійснювали кваліфіковані інженери: Денисенко К.Е., Белогур І.П., Кутепов А.Д., Дудник А.С., Сенченко І.Я., Сірик М.В., Качинський М.С., Цюпа В.Д., Романенко М.Г., Ломакін О.І.

У 2000 році кафедра електрообладнання і кафедра авіаційного радіоелектронного обладнання була перетворена в **кафедру авіаційного обладнання.** Очолив кафедру д.т.н., професор РУДЕНКО М.С. З 2007 року завідувачем кафедри авіаційного обладнання був призначений к.т.н., доцент ТУЗОВ Володимир Олександрович.

СКЛАД КАФЕДРИ:

1. Тузов В.О., зав. кафедри, доцент, к.т.н.;
2. Смирнова І. Л., професор, к.пед.н.;
3. Колоколов П.В., доцент, к.т.н.;
4. Астафьєв О.А., старший викладач;
5. Васильєв О.М., старший викладач;
6. Гаврилюк Б.О., старший викладач;
7. Калмикова В.І. старший викладач;
8. Кушнір С.О., старший викладач;
9. Смирнов В.В., старший викладач;
10. Шевель В.Д., старший викладач;
11. Хафізов А.В., старший викладач;
12. Качинський М.С., зав. лабораторії;
13. Романенко М.Г., зав. лабораторії;
15. Абрамов С.С., зав. лабораторії;
16. Петленко О.О., методист;
17. Котиш О.Ф., старший лаборант.

СКЛАД КАФЕДРИ

Тузов Володимир Олександрович

Закінчив в 1971 році Томський політехнічний інститут за спеціальністю інженер-фізик. Кандидат технічних наук. З 1981 року працював на кафедрі на посаді доцента кафедри, а з 2007 року – завідуючий кафедрою авіаційного обладнання. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: теорія автоматичного керування, прилади літака, авіоніка, основи електротехніки та електроніки.

Астафьєв Олександр Анатолійович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1981 році за спеціальністю інженер-системотехник. На кафедрі працював з 1981 року на посаді асистента, а з 1995 року на посаді старшого викладача. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: електрообладнання повітряних суден, електрообладнання аеродромів, системи повітряного судна, експлуатація електрообладнання повітряних суден (Ан-2, Ан-24, Ан-26, Як-40, Ан-74).

Васильєв Олександр Миколайович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1978 році за спеціальністю інженер-радист. З 1979 року асистент кафедри. На посаді старшого викладача працював з 1986 року. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: методи і засоби діагностики конструкцій повітряних суден, автоматизовані системи діагностики, системи ПС, обладнання та технічні засоби для ОПР.

Гаврилюк Борис Олександрович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1982 році за спеціальністю інженер-електрик. З 1982 року асистент кафедри. З 1993 по 1996 року навчався в аспірантурі Київського інституту інженерів цивільної авіації. З 1996 по 2004 рік року працював в науково-виробничому відділі застосування авіації в народному господарстві ДЛАУ на посаді старшого наукового співробітника. На посаді старшого викладача працював з 2004 року. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: авіоніка, електрообладнання аеродромів, прилади літака, основи електротехніки та електроніки.

Калмикова Варвара Іванівна

Закінчила Одеський політехнічний інститут в 1972 році за спеціальністю інженер-електрик. З 1974 викладач Кіровоградського ЛШУ. З 1986 року працювала на посаді асистента, а з 2000 року – на посаді старшого викладача. Проводила лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: обладнання та технічні засоби для обслуговування повітряного руху, основи електротехніки та електроніки, експлуатація радіообладнання Як-42, Ан-24, Ан-32.

Колоколов Павло Вікторович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1981 році за спеціальністю інженер-електрик та з 1987 року – аспірантуру при Київському інституті інженерів цивільної авіації, кандидат технічних наук. На посаді старшого викладача працював з 1989 року. З вересня 2007 року – на посаді доцента кафедри. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: супутникові навігаційні системи, авіоніка, системи повітряного судна.

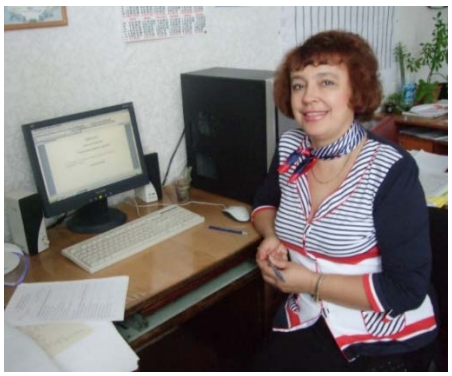
Кушнір Сергій Олексійович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1980 році за спеціальністю інженер-системотехник. З 1985 року асистент кафедри. На посаді старшого викладача працював з 2000 року. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: обладнання та технічні засоби управління повітряним рухом, льотна експлуатація авіаційного радіообладнання літаків Ан-74, Ан-32, Ан-2 та інших. Призначався на посаду заступник декана з виховної роботи факультету льотної експлуатації.

Смирнов Володимир Володимирович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1980 році за спеціальністю інженер-системотехник. З 1980 року асистент кафедри. На посаді старшого викладача працював з 1995 року. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: авіоніка, прилади літака, експлуатація пілотажно-навігаційного обладнання повітряних суден (Ан-2, Як-40, Ан-24, Ан-26, Ан-74 та інші).

Смирнова Ірина Леонідівна

Закінчила Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1980 році за спеціальністю інженер-системотехник. З 1981 року працювала в тренажерному центрі академії. З 2003 по 2006 рік навчалася в аспірантурі ДЛАУ. Кандидат технічних наук. З 2007 року працювала на посаді доцента кафедри, а з 2012 року – професором кафедри. Проводила лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам: «Основи електротехніки та електроніки», «Авіоніка, авіаційне обладнання літаків».

Шевель Валентин Дмитрович

Закінчив Харківський авіаційний інститут в 1965 році за спеціальністю радіоінженер. З 1965 року – викладач, потім старший викладач Кіровоградського ШВЛП. З 1971 року старший викладач Кіровоградського ЛШУ. З 1997 року – старший викладач кафедри радіоелектронного обладнання, а з 2002 року – старший викладач кафедри авіаційного обладнання ДЛАУ. До 2010 року виконував обов'язки начальника навчального відділу. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття з дисциплін: радіообладнання, авіаційній електрозв'язок.

Хафізов Асхат Вагізович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1975 році за спеціальністю інженер-радист. З 1975 року викладач Кіровоградського ЛШУ. На посаді старшого викладача працював з 1981 року. Проводив лекційні, практичні та лабораторні заняття по дисциплінам авіаційний зв'язок, радіообладнання, експлуатація радіообладнання повітряних суден (Як-18, Як-52, Л-410, Ан-24, Ан-26)

Романенко Михайло Георгійович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1989 році за спеціальністю радіоінженер. З 1989 року працював на посаді асистента, а з 1995 року був переведений на посаду завідувача лабораторією радіоелектроніки та радіообладнання.

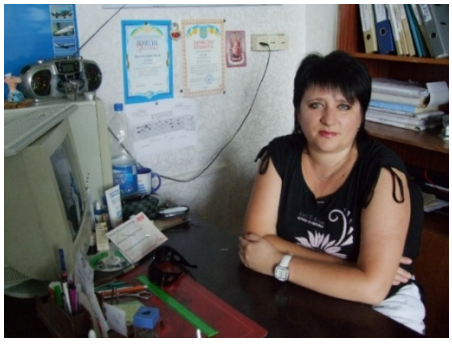
Абрамов Сергій Савелійович

Закінчив в 1976 році Київське вище інженерне авіаційне училище военно-повітряних сил за спеціальністю інженер-електрик. З 1981 по 1984 рік навчався в аспірантурі Київського ВАІВУ ВПС. Після закінчення аспірантури працював викладачем, старшим викладачем в вищому військовому льотному училищі, а також в технічному університеті. З 2008 року працював на на посаді завідувача лабораторією пілотажно-навігаційного обладнання.

Качинський Михайло Станіславович

Закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації в 1981 році за спеціальністю інженер-системотехник. З 1981 року працював на посаді завідувача лабораторією електротехніки та електрообладнання.

Котиш Олена Федорівна

Закінчила Кіровоградський національний технічний університет в 1995 році за спеціальністю інженер-електрик. З 2002 року працювала на кафедрі на посаді старшого лаборанта.

Петленко Олена Олександрівна

Закінчила Вінницький політехнічний інститут в 1990 році за спеціальністю інженер-системотехник. З 1982 року працювала на кафедрі старшим лаборантом. З 2008 року – методист кафедри.

ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ВИКЛАДАЛИСЯ НА КАФЕДРІ

• електротехніка і електроніка; • радіообладнання повітряних суден; • електрообладнання повітряних судів; • електрообладнання аеродромів; • приладове обладнання повітряних судів; • радіоелектронне обладнання повітряних судів; • авіаційний електрозв'язок; • авіоніка; • теорія автоматичного управління; • обладнання і технічні засоби обслуговування повітряного руха; • електрообладнання аеродромів; • методи і способи діагностики конструкцій повітряних судів; • наземні і бортові системи контролю технічного стану

повітряних судів і авіаційних двигунів; • методи діагностування авіаційної техніки; • бортові інформаційно-розрахункові системи; • авіаційне і радіоелектронне обладнання повітряних судів і їх льотна експлуатація (Як-18т, Як-52, НАРП-1, Ан-2, Ан-24, Ан-26, АН-32, АН-74, Як-40, Як-42, К-10); • супутникові навігаційні системи.

ЛАБОРАТОРНА БАЗА КАФЕДРИ

Кафедра мала три спеціалізованих лабораторії, розміщені в 9-ти аудиторіях.

Лабораторія електротехніки та електрообладнання

Лабораторія пілотажно-навігаційного обладнання

Лабораторія радіоелектроніки та радіообладнання

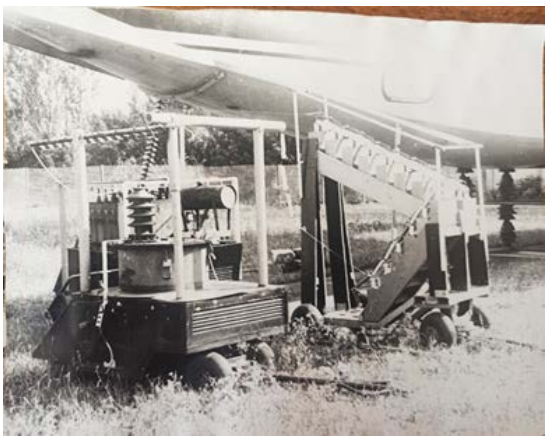

Усі лабораторії були обладнані діючими стендами, установками, процедурними тренажерами та макетами, необхідними для проведення лабораторних та практичних робіт. Кожна лабораторія містила плакати, пано та інші наочності. На базі літака Ан-24 діяв клас для вивчення та відпрацювання навичок експлуатації авіаційного та радіоелектронного обладнання повітряних суден.

1988 р.

1990 р.

Співробітниками кафедри з залученням спеціалістів авіаційно-технічної бази та студентів створено клас-літак для проведення практичних занять з електрообладнання, радіообладнання та приладового обладнання.

На кафедрі авіаційного обладнання проводилась науково-дослідна робота по грозозахисту літальних апаратів. Створено експериментальний стенд на базі літака Ан-24, який встановлено на ізолятори. Також виготовлено генератор імпульсних напруг (ГІН) на 600 000 вольт та генератор імпульсного струму (ГІС) на 200 000 ампер.

По результатам досліджень розроблено зміни до методики випробувань літальних апаратів на грозозахищеність до відповідних розділів МОС ЕНЛГС.

КАФЕДРА МЕХАНІКИ ТА КОНСТРУКЦІЇ АВІАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ (МКАТ)

Кафедра механіки та конструкції авіаційної техніки (МКАТ) факультету льотної експлуатації заснована *20 січня 2003 року в Державній льотній академії України* та була випускною з підготовки бакалаврів і фахівців за спеціальністю «Виробництво, технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів». Колектив кафедри очолювала кандидат технічних наук, доцент *Семітковська Таїсія Олексіївна*.

Закінчила Київський інститут інженерів цивільної авіації у 1983 році за спеціальністю «Експлуатація літальних апаратів і двигунів» з присвоєнням кваліфікації інженера-механіка. Трудову діяльність почала в Кіровоградському льотному училищі ЦА. У 2002 році захистила дисертацію та отримала диплом кандидата технічних наук зі спеціальності «Випробовування літальних апаратів та їх систем». У 2005 році присвоєно вчене звання доцента кафедри механіки та конструкції авіаційної техніки.

Професорсько-викладацький склад кафедри разом із висококваліфікованим навчально-допоміжним складом забезпечували проведення занять на високому методичному рівні. Згідно із затвердженим навчальним планом викладалися:

1. Цикл дисциплін природничо-наукової та загальної підготовки: нарисна геометрія та інженерна графіка, теоретична механіка, теорія механізмів і машин, деталі машин, метрологія та стандартизація, технологія конструкційних матеріалів;

2. Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: загальні принципи проєктування та виготовлення ПС та АД, основи надійності ЛА та ЕДУ, теорія теплових двигунів, основи конструкції авіаційної техніки, експлуатація авіаційної техніки, авіаційне матеріалознавство, опір матеріалів;

3. Спеціальні цикли дисциплін кафедри та Центру підготовки і перепідготовки авіаційних фахівців з конкретних видів авіационной техніки.

Комплекс лабораторних занять проводився в аудиторіях, спеціальних класах та науково-дослідних лабораторіях кафедри.

Штатні співробітники кафедри з багаторічним досвідом роботи на підприємствах України та за кордоном оцінювали дипломні роботи випускників, брали участь у комплексних державних іспитах. До кваліфікаційних комісій входили представники виробництва та льотних підрозділів.

Інженери спеціалізації «Технічна діагностика та неруйнівні методи контролю» забезпечували безперебійну та надійну роботу парку повітряних суден будь-якого підрозділу на необхідному рівні, починаючи з конструкторського бюро і закінчуючи авіаремонтним заводом. Вони володіли сучасними методами проведення об'єктивного контролю та обробки отриманої інформації про технічний стан повітряного судна.

Бортінженери забезпечують надійну роботу всіх функціональних систем повітряного судна на всіх режимах та етапах польоту. Ця відповідальна робота вимагає високої професійної майстерності. Тому перелік дисциплін, що вивчалися на кафедрі, унікально поєднувався з практичними заняттями.

Остаточне формування фахівця відбувається в ході оволодіння практичними навичками у виконанні робіт з технічного обслуговування АТ за всіма видами регламенту. У рамках цієї концепції особливої значущості набуває функціонування навчальної авіаційно-технічної бази (АТБ) – єдиного підрозділу, де проводяться навчання та практичні заняття курсантів на діючих літаках усіх типів, що вивчалися в академії.

Виробничі практики (аеродромна, діагностична, технологічна, експлуатаційна) безпосередньо у льотному підрозділі, на тренажерах, аеродромі та в навчальному відділенні АТБ ДЛАУ дозволяли майбутнім фахівцям набути та закріпити практичні навички з основних видів поточного ремонту літаків.

Випускники кафедри отримували диплом про освіту, свідоцтво бортинженера міжнародного зразка або свідоцтво і кваліфікаційні відмітки авіаційного персоналу з технічного обслуговування повітряного судна.

Історична довідка про створення освітньо-професійної програми «ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ АВІАЦІЙНИМ ВИРОБНИЦТВОМ»

Освітньо-професійна програма «Організаційне забезпечення та управління авіаційним виробництвом» започаткована у 2019 році на кафедрі конструкції повітряних суден, авіаційних двигунів та підтримання льотної придатності.

Її створення стало закономірною відповіддю на виклики сучасної цивільної авіації, що потребує фахівців нового покоління – висококваліфікованих професіоналів, здатних поєднувати інженерні знання з управлінськими компетентностями у сфері організації авіаційного виробництва, технічної експлуатації та управління авіаційною діяльністю. Ініціатором розроблення виступив науково-педагогічний колектив кафедри, який, спираючись на багаторічні традиції та сучасні освітні тенденції, забезпечив відповідність програми міжнародним стандартам і вимогам галузі.

Підготовка здобувачів здійснюється за двома рівнями вищої освіти – бакалаврським та магістерським, що забезпечує безперервність освітньої траєкторії та формування системного професійного мислення у сфері авіаційного транспорту. Визначальною рисою програми є її практична спрямованість та орієнтація на підготовку універсальних фахівців, здатних приймати обґрунтовані інженерно-управлінські рішення й ефективно діяти в умовах сучасного авіаційного виробництва.

Перший випуск відбувся у 2021 році, а загальна кількість випускників перевищує 120 осіб, що підтверджує сталий розвиток освітньо-професійної програми та її затребуваність у галузі. Випускники гідно представляють академію, обіймають відповідальні та керівні посади, реалізуючи свій професійний потенціал як в Україні, так і на міжнародному рівні – у майже 40 країнах світу.

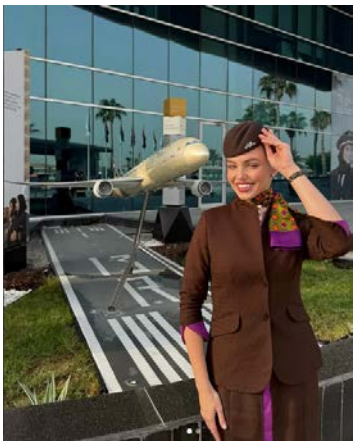
Сфера професійної діяльності випускників охоплює ключові сегменти авіаційної галузі: державне управління, авіаційний бізнес, аеропортову інфраструктуру та авіабудівну промисловість. Зокрема, фахівці працюють у державних органах управління авіацією, у тому числі в Державна авіаційна служба України, у провідних авіаційних і хендлінгових компаніях, серед яких SkyUp Airlines, Wizz Air, Skyline Express Airline, Emirates, Qatar Airways. Професійна діяльність випускників також пов’язана з провідними аеропортами світу, зокрема Міжнародний аеропорт «Бориспіль», Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького, Frankfurt Airport, Tallinn Airport, а також з підприємствами авіаційної промисловості, зокрема ДП «Антонов» та Sikorsky Aircraft.

Важливим здобутком є залучення випускників до науково-педагогічної діяльності академії, що забезпечує спадкоємність традицій і розвиток кадрового потенціалу. Водночас

вони виступають активними стейкхолдерами освітньо-професійної програми, сприяючи її постійному оновленню та адаптації до вимог сучасної авіаційної галузі.

Запровадження програми стало вагомим етапом розвитку кафедри та академії, утверджуючи її як сучасний освітній і науковий центр, що формує інтелектуальний потенціал авіаційного транспорту України та світу. Освітньо-професійна програма постає яскравим прикладом поєднання славних традицій і сучасних інновацій, уособлюючи стратегічний курс на підготовку висококваліфікованих фахівців та лідерів авіаційної галузі.

Історія успіху: випускники ОПП
«Організаційне забезпечення та управління авіаційним виробництвом»

Випускниця 2025 року Діана Козир – бортпровідниця (Cabin Crew) авіакомпанії Etihad Airways (ОАЄ)

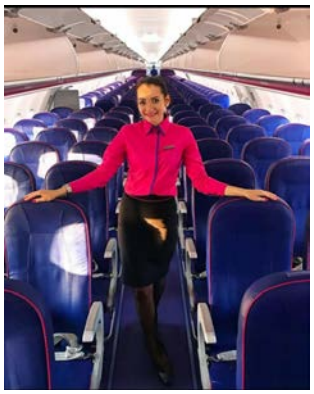
Станіслав Кузьменко (зліва) обіймає посаду спеціаліста з інженерно-технічного забезпечення у міжнародній компанії Volkan Air (Туреччина), що спеціалізується на інноваційних авіаційних рішеннях та безпілотних технологіях.

Шахін Насіров – випускник ОПП «Організаційне забезпечення та управління авіаційним виробництвом», працює в Міжнародному аеропорту Гейдара Алієва (м. Баку), відповідальний за Air Traffic Control.

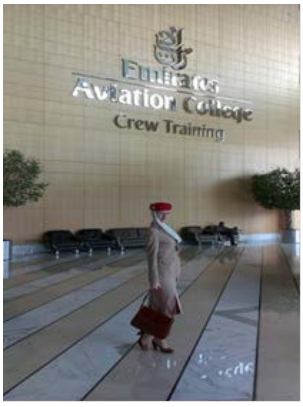

Аліна Скібіцька бортпровідниця SkyUp Airlines – забезпечує безпеку пасажирів, комфорт на борту та дотримання стандартів обслуговування.

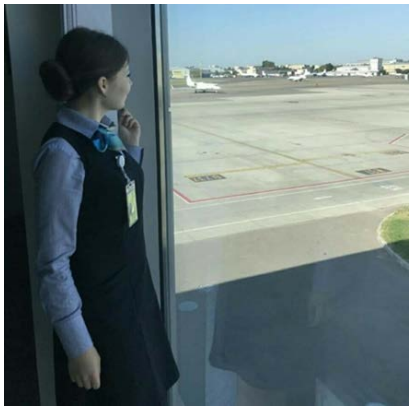

Надія Корченко успішно пройшла співбесіду та працює бортпровідницею угорської авіакомпанії «Wizz Air» у місті Ларнака (Кіпр), здійснила свою мрію працювати в небі.

Анна Повєренная – бортпровідниця Etihad Airways, національного перевізника ОАЕ (Абу-Дабі), який входить до числа найвисокооплачуваніших авіакомпаній світу.

Юлія Лавінюкова – співробітник Міжнародного аеропорту «Київ» ім. Ігоря Сікорського, працює у VIP-залі, забезпечуючи організацію та обслуговування пасажирів підвищеного рівня комфорту.

Абдалла Валід Ібрагім – працює в аеропорту м. Лондон на посаді менеджера з операційної діяльності, координує виробничі процеси та роботу служб аеропорту.

Ісса Аль Габайлі працює в аеропорту Штутгарт на посаді фахівця з наземного обслуговування, здійснюючи координацію процесів підготовки повітряних суден до польоту.

Фотогалерея наукової та навчальної діяльності НПП кафедри КОНСТРУКЦІЇ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН, АВІАЦІЙНИХ ДВИГУНІВ ТА ПІДТРИМАННЯ ЛЬОТНОЇ ПРИДАТНОСТІ

Заслуховування доповідей курсантів до Дня авіації та космонавтики, 12 квітня 2012 р. Зліва направо: Соболь Олександр Юрійович (частково видно), Пузирьов Олександр Леонідович, Околот Юрій Миколайович, Лефтор Вадим Васильович, Сироїжка Ігор Олегович

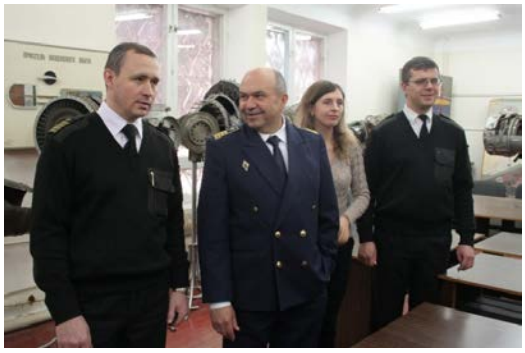
Співробітники кафедри на аеродромі академії, осінь 2012 р. Зліва на право: Щоткіна Тетяна Миколаївна, Семитківська Таїсія Олексіївна, Муншуков Ігор Володимирович, Пузирьов Олександр Леонідович, Бєляєв Олександр Васильович, Лефтор Вадим Васильович

На урочистому заході до Дня академії, 25.10.2013. Зліва направо другий ряд: Щоткіна Тетяна Миколаївна, Рагулін Сергій Володимирович. Зліва направо перший ряд: Соболь Олександр Юрійович, Пузирьов Олександр Леонідович, Ушаков Владислав Володимирович, Мунштуков Ігор Володимирович, Павлов Валерій Григорович, Бєляєв Олександр Васильович, Лефтор Вадим Васильович

Соболь Олександр Юрійович та Бєляєв Олександр Васильович на заходах до Дня відкритих дверей, лютий 2014 р.

Заходи до Дня відкритих дверей, лютий 2014 р.

Зліва на право: заступник декана ФЛЕ з навчально-методичної роботи Дмітрієв Олег Миколайович, завідувач кафедри АТ Мунштуков Ігор Володимирович, секретар ФЛЕ Салицька Тетяна Миколаївна, доцент кафедри АТ Пузирьов Олександр Леонідович

Представники кафедри на заходах до останнього дзвоника, травень 2015 р. Зліва на право: Лефтор Вадим Васильович, Ушаков Владислав Володимирович, Мунштуков Ігор Володимирович, Перекрестов Дмитро Віталійович (в півоберти) поруч із Стратоновим Вадимом Миколайовичем (викладач кафедри пошуку, рятування та авіаційної безпеки), Бєляєв Олександр Васильович, Сироїжка Ігор Олегович

Робота комісії щорічного конкурсу «Курсант механік року», грудень 2015 р. Зліва на право: Лефтор Вадим Васильович, Ушаков Владислав Володимирович, Рагулін Сергій Володимирович, Павлов Валерій Григорович, Артамановський В'ячеслав Петрович, Богов Олександр Іванович (інженер авіаційно-технічної бази академії), , Перекрестов Дмитро Віталійович (в півоберти), Пузирьов Олександр Леонідович

Робота комісії щорічного конкурсу «Курсант механік року», грудень 2016 р. Зліва на право: Рагулін Сергій Володимирович, Ушаков Владислав Володимирович, Бєляєв Олександр Васильович, Лефтор Вадим Васильович, Білоус Роман Олегович, Пузирьов Олександр Леонідович

1

2

Викладачі Гаврилюк Б.О. (1-ша світлина, стоїть праворуч) та Смирнов В.В (2-га світлина, праворуч) зі слухачами з Литви. 2008 рік

Останній дзвінок. 2014 р.

Курсанти 281 гр. під час проходження практики. ДП «Антонов», м.Київ, аеродром Гостомель. 2008 р.

Курсанти 211 гр. під час проходження практики. ПрАТ «АК "Буковина"», а/п Бориспіль. 2011 р.

Іноземні курсанти 242 гр. в Авіакомпанії «Air Algerie», Алжир

КАДРОВИЙ СКЛАД

КАФЕДРИ КОНСТРУКЦІЇ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН, АВІАЦІЙНИХ ДВИГУНІВ ТА ПІДТРИМАННЯ ЛЬОТНОЇ ПРИДАТНОСТІ

Сікірда Юлія Володимирівна

Кандидат технічних наук. Професор. Завідувачка кафедри

Осадчий Сергій Іванович

Доктор технічних наук. Професор. Професор кафедри

Хрулєв Олександр Едуардович

 Доктор технічних наук. С.н.с. Професор кафедри

Залевський Анатолій Васильович

 Кандидат технічних наук. Доцент. Доцент кафедри

Коваленко Надія Олегівна

 Кандидат педагогічних наук. Доцент. Доцент кафедри

Михайліченко Ігор Володимирович

 Кандидат педагогічних наук. Доцент. Доцент кафедри

Тузов Володимир Олександрович

 Кандидат технічних наук. Доцент. Доцент кафедри

Чорногор Наталія Олексіївна

 Кандидат педагогічних наук. Доцент. Доцент кафедри

Сагун Єлизавета Сергіївна

 Доктор філософії. Старший викладач

Саркісова Олена Миколаївна

 Кандидат педагогічних наук. Старший викладач кафедри

Чорноглазова Ганна Віталіївна

 Кандидат педагогічних наук. Старший викладач кафедри

Гаврилюк Борис Олександрович

 Старший викладач кафедри

Лефтор Вадим Васильович

 Старший викладач кафедри

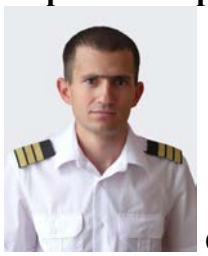
Мунштуков Ігор Володимирович

 Старший викладач кафедри

Павлов Валерій Григорович

 Старший викладач кафедри

Сироїжка Ігор Олегович

 Старший викладач кафедри

Смирнов Володимир Володимирович

 Старший викладач кафедри

Хафізов Асхат Вагизович

 Старший викладач кафедри

Івлієв Анатолій Миронович

 Викладач кафедри

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ ТА АВІАЦІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Історія становлення кафедри

Кафедра англійської мови, як навчально-методичний підрозділ, почала функціонувати з 1970 року. Від початку своєї діяльності колектив кафедри орієнтувався на формування професійних мовних компетентностей, забезпечуючи викладання розмовної та ділової англійської мови, а також дисциплін, пов'язаних з авіаційним професійним спрямуванням. Такий підхід сприяв підготовці спеціалістів, здатних ефективно працювати у міжнародному авіаційному середовищі.

За увесь період існування кафедри її загальний склад налічував понад 70 висококваліфікованих викладачів. Серед них: Шульга В.В. (начальник циклової комісії КЛШУ), Немирович-Данченко Т.О. (завідувач кафедри КВЛУЦА) Романовська Л., Єрохіна Ю.Г., Омеляненко Н.В. (завідувач кафедри ДЛАУ), Вітряк А.Н. (завідувач кафедри ДЛАУ, ЛА НАУ), Шевчук О.А., Семенюк Н.Г., Гриденко Н.Д., Сауленко А.В., Павлючкова О.К., Белоус Н.В., Пащенко Г.С., Кумпан О.О., Калиниченко Л.В., Гриценко Г.М., Москаленко О.І., Шевченко В.Б., Жукавіна Т.Ф., Бондарь А.Я., Чернявська О.М., Харламова Л., Чередниченко Н.Г., Чернявська О.О, Азатьян В.В., Ковальова І.В. та інші.

Нарада в кабінеті завідувача кафедри Вітряка А.М. 1990-ті роки

Засідання кафедри проводить її завідувач Вітряка А.М. 1990-ті роки

З 2006 року кафедра функціонувала як *Центр інтенсивного вивчення іноземних мов.* Головною метою модернізації кафедри-центру був перехід на рівень інноваційних світових технологій у науково-методичній, навчальній роботі, розширенні спектру навчальних програм у галузі загальної англійської мови, авіаційної англійської мови і фразеології

радіообміну для льотного і диспетчерського складу; ділової англійської мови для менеджменту, маркетингу, комп'ютерних технологій навчання іноземних мов.

Привітання з нагоди Дня Авіації від іноземних колег (зачитує завідувач кафедри Вітряк А.М.)

1 вересня – початок навчального року.(2000-ні роки)

Модернізація підготовки з іноземних мов почала здійснюватися з урахуванням вимог ІКАО, Європейського Союзу, а також сучасних на той момент концептуальних підходів до організації навчальних програм, що застосовувалися в освітніх центрах України та провідних європейських інституціях.

Кафедра-центр здійснювала первинну підготовку курсантів за спеціальностями «Експлуатація літальних апаратів» та «Обслуговування повітряного руху» відповідно до сертифікованих програм із загальної та авіаційної англійської мови, професійно орієнтованої англійської мови та авіаційної фразеології. Спектр навчальних програм дозволяв авіафахівцю здобути другу спеціальність авіаційного перекладача, підтверджену сертифікатом. З часом кафедра-центр розширила сферу своєї діяльності в галузі ділової англійської мови, включаючи менеджмент, маркетинг, банківську справу та фінансування, комерційну практику та ділове листування, туризм і готельне господарство, комп'ютерні технології навчання іноземних мов.

Зліва направо: Москаленко О.І.,Чередниченко Н.Г., Зеленська Л.М., Ломакіна М.Є., Вітряк А.М., Ковальова І.В., Кумпан О.О., Півень В.В., Сауленко А.В.

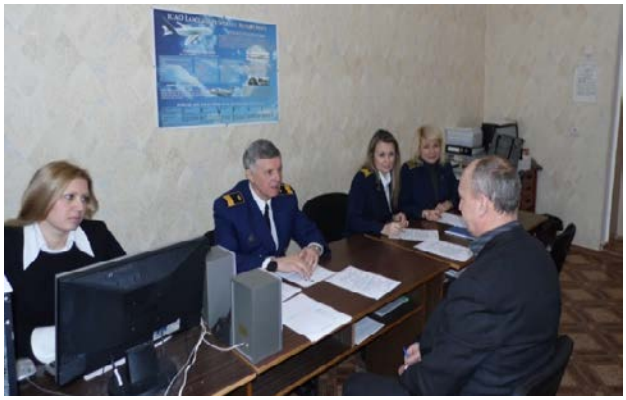

Брейн-рінг з курсантами проводять викладачі Л.Царьова. та А.Бондарь

Практичні заняття з курсантами (викладачі Шевченко В.Б. та Кириченко А.Г.)

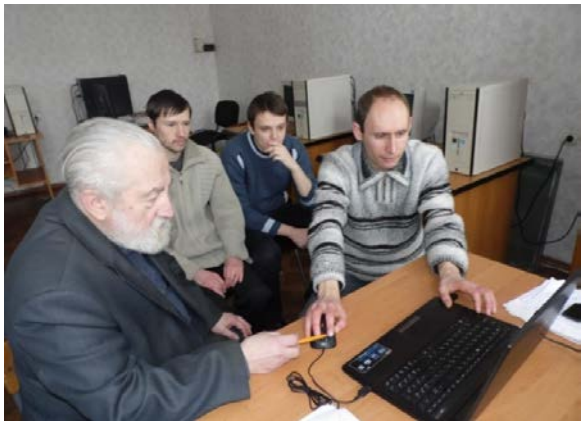
Науково-педагогічні працівники постійно підвищували свій професійний рівень, удосконалюючи методичну та мовну підготовку. Зокрема, вони отримали сертифікати екзаменаторів-рейтерів ICAO, що надало їм право здійснювати оцінювання рівня мовної компетентності авіаційного персоналу відповідно до міжнародних стандартів. Підтвердженням високої кваліфікації та відповідності сучасним вимогам міжнародної освіти стало здобуття сертифікатів Aviation English Training Centre Certificate (ICAO Institute) та CAE (Cambridge English: Advanced).

Іспит на визначення володіння англійською мовою за Шкалою ІКАО

З метою розвитку навичок аудіювання та мовлення в академії на базі підготовчого центру FACE (Flight Academy Cambridge English Preparation Centre) функціонували у 2012-2018 роках спеціалізовані курси із загальної та авіаційної англійської мови, спрямовані на підвищення рівня мовної підготовки курсантів, а також усіх охочих удосконалити володіння англійською мовою.

У 2010-х при кафедрі була створена наукова лабораторія з метою розробки комп'ютерних технологій навчання англійської мови. Колектив лабораторії очолював кандидат філологічних наук, доцент кафедри Б.Я. Сліпак.

Робоча група наукової лабораторії (керівник – Сліпак Б.Я.)

Співробітники лабораторії працювали над науково-дослідним проєктом «Розробка комп'ютерних технологій професійного навчання англійської мови в авіаційних вищих навчальних закладах», який виконувався відповідно до тематичного плану, затвердженого Міністерством освіти і науки України, та був спрямований на впровадження інноваційних підходів у підготовку майбутніх авіаційних фахівців.

Було створено ініціативні творчі групи, діяльність яких спрямовувалась на формування та підтримання англомовного середовища в усіх структурних підрозділах академії. Проводився комплекс заходів щодо забезпечення досягнення викладачами авіаційних дисциплін рівня володіння англійською мовою не нижче В2.

Кафедра також щорічно організовувала спеціалізовані курси з англійської мови для викладачів фундаментальних, соціально-гуманітарних і професійно-орієнтованих дисциплін. У межах цих програм учасники не лише підвищували рівень мовної підготовки, але й працювали над створенням і вдосконаленням методичних матеріалів англійською мовою з дисциплін, які вони викладали в рамках англомовного проекту для іноземних та українських здобувачів освіти.

Заняття на курсах з НПП Академії. Викладачі кафедри – Н.Г.Чередниченко та Л.В.Царьова

Центр інтенсивного навчання іноземних мов був єдиним навчально-методичним і науковим підрозділом, що забезпечував первинну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації льотного і диспетчерського складу.

Увесь професорсько-викладацький склад кафедри пройшов підвищення кваліфікації та стажування у провідних освітніх центрах Великої Британії, зокрема в «Англоконтинеталь» та Бейсбрук коледжі. Викладачі мали відповідні сертифікати курсів для викладання авіаційної англійської мови, а також фразеології радіообміну.

Англоконтинеталь – центр навчання англійської мови в Лондоні

Висококваліфіковані інженери, методисти, лаборанти кафедри забезпечували ефективну організацію освітнього-наукового процесу. Серед них: Сандирева Л., Белоглазов П.Д., Папуша Л.Л., Богославська Н.Л., Заремба В.В., Тодоровська Н., Самсонова М.Є.

Заремба В.В, Папуша Л.Л., Самсонова М.Є., Богуславська Н.Л., Мартиненко Н.О., Демченко І.В., Тодоровська Н.В.

У теперішній час кафедра професійної та авіаційної мовної підготовки є важливою складовою системи підготовки майбутніх авіафахівців в Українській державній льотній академії.

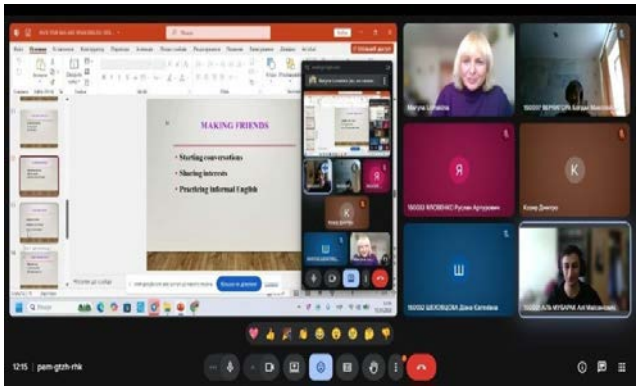
Європейський англомовний клуб (European English Speaking Club), створений у 2000-х роках, успішно функціонує й донині. Засідання клубу регулярно проводяться викладачами кафедри, а модератором є доцент С.М. Муравська. Учасники клубу активно долучаються до щотижневих зустрічей і масштабних заходів, які проходять англійською мовою, сприяючи розвитку комунікативних навичок та міжкультурної взаємодії.

Засідання European English Speaking Club

Засідання European English Speaking Club за участю представника Корпусу Миру викладача зі США Девіда

European English Speaking Club (модератор Ломакіна М.Є.)

European English Speaking Club (модератор Радул С.Г.)

Склад кафедри (станом на 2026 рік)

ПІВЕНЬ Вікторія Василівна – завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент

Закінчила Кіровоградський педагогічний інститут ім. О.Пушкіна, спеціальність «Історія та іноземна мова», кваліфікація – вчитель історії та іноземної (англійської) мови, рік випуску 1990. В Льотну академію прийшла працювати відразу після закінчення інституту на посаду викладача кафедри.

В 1996 році пройшла навчання в Бейлбрукському коледжі (Велика Британія), де вивчала авіаційну англійську мову й фразеологію радіообміну та отримала сертифікати інструктора з підготовки авіаційної англійскої мови та фразеології радіообміну.

У 2001 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Професійна підготовка пілотів до польотів на Міжнародних повітряних трасах» за спеціальністю 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». В 2011 отримала звання доцента кафедри іноземних мов.

Є членом Вченої ради УДЛА, членом вченої ради факультету Льотної експлуатації, членом науково-методичної ради Академії. Виступала рецензентом дисертаційних робіт на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук, навчальних посібників та підручників.

Є автором більш, ніж 100 наукових статей, публікацій та науково-методичних видань. Коло наукових інтересів: теоретико-методологічні засади професійної підготовки авіаційних фахівців, компетентнісний підхід в авіаційній освіті, психолого-педагогічні та практичні аспекти підготовки пілотів цивільної авіації. Викладає англійську мову професійного спрямування, англійську мову наукового спрямування.

ГЕРАСИМЕНКО Людмила Сергіївна
кандидат педагогічних наук, доцент

2007 р. – закінчила факультет іноземних мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка за спеціальністю: «Педагогіка і методика середньої освіти. Мова і література (англійська)».

В 2012 р. закінчила заочну аспірантуру в Кіровоградській льотній академії НАУ, захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидат педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». У 2016 р. отримала вчене звання: доцент кафедри іноземних мов.

Є автором понад 90 друкованих праць, серед яких: монографія «Адаптація викладачів іноземної мови до професійної діяльності в льотних навчальних закладах»; колективна монографія «Модернізація професійної підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі»; більше двадцяти навчально-методичних публікацій.

ДЕМЧЕНКО Інга Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент

Навчалася в Державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка. В 1998 р. отримала диплом спеціаліста за спеціальністю «Англійська та німецька мова», має кваліфікацію вчителя англійської та німецької мови.

В 2020 р. здобула науковий ступінь: кандидат педагогічних наук. Спеціальність «Теорія та методика професійної освіти». Тема дисертації: «Формування мотивації іноземців – майбутніх фахівців авіаційної галузі до професійної комунікації».

Вчене звання доцента кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки було присвоєно в 2024 р. Є автором багатьох наукових публікацій, науково-методичних видань, зокрема навчальних посібників авіаційного профілю.

ЗЕЛЕНСЬКА Лілія Михайлівна

кандидат педагогічних наук, доцент

У 1988 році закінчила Кіровоградський державний педагогічний інститут ім. О.С. Пушкіна за спеціальністю «Англійська та німецька мови», де здобула кваліфікацію спеціаліста педагогічної освіти, вчителя англійської та німецької мов.

Свій професійний шлях розпочала у 1995 році в Державній льотній академії, де обіймала посаду лаборанта кафедри іноземних мов. У 2000 році завершила навчання в аспірантурі.

У 2006 році захистила дисертацію на тему «Методика навчання дисципліни “Безпека польотів майбутніх пілотів у вищих навчальних закладах”» за спеціальністю 13.00.02 Теорія і методика навчання (технічні дисципліни), здобувши науковий ступінь кандидата педагогічних наук. Протягом 2022–2023 років виконувала обов’язки завідувача кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки. Її наукові інтереси пов’язані з методикою викладання іноземних мов у професійній сфері, зокрема в галузі авіації, а також із питаннями формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

ЛОМАКІНА Марина Євгеніївна

кандидат педагогічних наук, доцент

Закінчила Київський державний педагогічний інститут іноземних мов, де здобула спеціальність «Англійська мова», кваліфікацію спеціаліста педагогічної освіти, вчителя англійської мови. Свій трудовий шлях в УДЛА розпочала у 1994 році на посаді лаборанта

кафедри іноземних мов. З 1994 року працювала асистентом кафедри, а пізніше старшим викладачем кафедри. У 2015 році після захисту дисертації їй було присуджено науковий ступінь кандидата педагогічних наук. Згодом отримала вчене звання доцента кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки. В 2020-2022 р.р. працювала на посаді завідувача кафедри. Є членом Вченої ради УДЛА. Екзаменатор-рейтер регіональної Комісії з визначення рівня володіння мовою за Шкалою оцінювання рівнів володіння мовою ІКАО.

Коло наукових інтересів: професійна комунікація майбутніх авіафахівців; інтерактивні технології навчання іноземних мов; інноваційні технології навчання іноземних мов; English for Specific Purposes. Нагороджена нагрудним знаком «За сумлінну працю».

МАРТИНЕНКО Надія Олександрівна
доктор філософії, доцент

Закінчила Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, отримала вищу освіту та кваліфікацію спеціаліста за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Мова і література (англійська)». Має кваліфікацію вчителя англійської мови та зарубіжної літератури.

Захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії за темою «Формування готовності майбутніх пілотів до міжкультурної взаємодії у професійній діяльності» за спеціальністю: 011 Освітні, педагогічні науки. Згодом отримала вчене звання доцента кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки.

Автор та співавтор більше 40 опублікованих наукових праць, з них – статті у наукових фахових виданнях України в галузі педагогіки та філології та у виданнях Європейського Союзу.

МЕЛЬНИЧЕНКО Тетяна Євгеніївна
старший викладач

Закінчила Кіровоградський державний педагогічний інститут ім. О.С.Пушкіна, спеціальність «Російська мова і література», кваліфікація вчителя російської мови і літератури, рік випуску 1987; Кіровоградський державний педагогічний інститут ім. О.С.Пушкіна, спеціальність «Українська мова і література», кваліфікація вчителя української мови і літератури, рік випуску 1995; Кіровоградський державний педагогічний університет, спеціальність «Педагогіка і методика середньої освіти. Мова та література (англійська)», кваліфікація вчителя англійської мови і зарубіжної літератури, рік випуску 2002.

Коло наукових інтересів**:** методичні та дидактичні засади формування мотивації до вивчення української мови у іноземних курсантів льотних спеціальностей; формування комунікативної компетенції з ділової української мови в авіаційних фахівців у льотному навчальному закладі. Має досвід роботи з іноземними студентами понад 35 років.

МУРАВСЬКА Світлана Миколаївна
кандидат педагогічних наук, доцент

Розпочала свій трудовий шлях в Українській державній льотній академії у вересні 2013 року. Заклад, у якому здобуто вищу освіту**:** Соціально-педагогічний інститут «Педагогічна академія», спеціальність «Мова та література (англійська)», кваліфікація спеціаліста педагогічної освіти, вчителя англійської мови та зарубіжної літератури, рік випуску 2004.

У 2008 році здобула науковий ступінь кандидата педагогічних наук.

Є співзасновником та керівником проєкта кафедри «Європейський англомовний клуб» (European English Speaking club). Має сертифікат CAE (Cambridge English: Advanced, C1).; сертифікат участі у Міжнародному проекті «Викладання англійської мови як іноземної» Корпусу Миру США в Україні (2016/2018 рр.). З 2025 по 2026 була дійсний членом громадської організації «Асоціація викладачів англійської мови «ТІСОЛ-Україна»

Є співавтором 3 наукових публікацій, які входять до науково-метричних баз Web of Science, автором 29 наукових публікацій, які входять до фахових видань категорії «Б», низки навчально-методичних праць, зокрема навчальних посібників. Коло наукових інтересів: новітні технології в навчанні іноземних мов, професійна комунікація майбутніх авіаційних фахівців, авіаційний дискурс, розвиток критичного мислення майбутніх авіаційних фахівців засобами професійної англійської мови, соціально-емоційне навчання.

РАДУЛ Сергій Григорович
кандидат педагогічних наук, доцент

Заклад, у якому здобуто вищу освіту: Кіровоградський державний педагогічний університет імені В. Винниченка, спеціальність «Англійська та німецька мови», кваліфікація спеціаліста педагогічної освіти, вчителя англійської та німецької мови, рік випуску – 1997.

У 2006 р. навчався в City University of New York, штат New York, США, за спеціальністю «Бухгалтерський облік», здобув кваліфікацію спеціаліста з прикладних наук.

У 2017 р. у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті ім. Володимира Винниченка отримав кваліфікацію магістра психології.

Тема та спеціальність, за якою був здобутий науковий ступінь: «Формування міжкультурної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки», спеціальність: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти».

В 2014 р. був членом спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Був керівником підготовчого сертифікованого мовного центру «F.A.C.E.» (Flight Academy Cambridge English) Preparation Centre, офіційного партнеру Cambridge Assessment English Exams Department.

З вересня 2021 року – докторант Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Член Вченої ради УДЛА. Коло наукових інтересів: професійна самореалізація

майбутнього авіаційного фахівця, іншомовна підготовка авіафахівця. Має почесну грамоту Департаменту освіти і науки Кіровоградської обласної державної адміністрації; почесну грамоту Кіровоградської обласної ради; подяку Міністерства освіти і науки України; подяку від Кіровоградської обласної ради.

ТИМЧЕНКО Світлана Василівна
кандидат педагогічних наук, доцент

Розпочала свою діяльність в Академії на посаді викладача англійської мови на кафедрі іноземних мов в 2008 р. Закінчивши аспірантуру, у 2014 році здобула науковий ступінь кандидата педагогічних наук (тема та спеціальність: «Формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів управління повітряним рухом у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін», спеціальність: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти»). Роком пізніше було присвоєно вчене звання доцента кафедри іноземних мов. Є автором і співавтором 70 наукових публікацій в закордонних та вітчизняних виданнях; автором 13 навчальних та навчально-методичних посібників. Здобула досвід підвищення кваліфікації в багатьох українських ЗВО та у закордонних наукових і освітніх установах, зокрема у Чехії, Польщі, Латвії. Коло наукових інтересів: авіаційна комунікація, інноваційні технології навчання, англійська мова для спеціальних цілей.

ЦАРЬОВА Людмила Василівна
кандидат педагогічних наук, доцент

Фахове становлення розпочала у Кіровоградському державному педагогічному інституті імені О.С.Пушкіна, де було здобуто освіту за спеціальністю «Англійська та німецька мова» та кваліфікацію вчителя іноземних мов. Важливим етапом у науковій кар'єрі стало здобуття у 2012 році наукового ступеня за спеціальністю «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Професійна діяльність тісно пов'язана з авіаційною галуззю. Як екзаменатор-рейтер регіональної комісії, бере участь у визначенні рівня володіння англійською мовою відповідно до міжнародних стандартів для диспетчерів та льотних екіпажів цивільної авіації. Є активним учасником професійних спільнот, таких як UALTA та Ukrainian TESOL Association. Коло наукових інтересів: аналіз лінгвістичних особливостей авіаційної англійської мови, вдосконалення методик навчання аудіювання та викладання ESP (English for Specific Purposes). У центрі уваги – мова як інструмент безпеки, професійної точності та ефективної міжнародної комунікації в авіаційній галузі.

ГУЛЬКО Ірина
старший лаборант кафедри

Трудовий шлях в Академії розпочала в 2011 році. Працювала на кафедрі Авіаційної техніки на посаді лаборанта. З Листопада 2012 р. працювала в Кіровоградському льотному училищі на посаді завідувача лабораторії. З 2022 р. – старший лаборант кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки.

КАФЕДРА
ПОШУКУ, РЯТУВАННЯ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Історія кафедри нерозривно пов’язана з розвитком академії та є важливою складовою підготовки висококваліфікованих фахівців для авіаційної галузі України.

Початком становлення кафедри стало відкриття у **2001 році** освітньо-професійної програми **«Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті».**

Її запровадження було обумовлено потребами часу та зростаючими вимогами авіаційної сфери щодо підготовки спеціалістів, здатних забезпечувати безпеку польотів, організовувати та здійснювати аварійно-рятувальні роботи, ефективно діяти в умовах надзвичайних ситуацій.

У процесі навчання здобувачі освіти вивчали спеціалізовані дисципліни: Організація та технологія пошуково-рятувальних робіт; Авіаційна безпека в аеропортових комплексах; Запобігання авіаційним подіям; Розслідування авіаційних подій; Механізми розвитку особливих ситуацій у польоті; Митне та карантинне забезпечення міжнародних повітряних перевезень; Основи автономного виживання та існування; Основи медицини катастроф; Пошуково-рятувальне обладнання та технічні засоби контролю і зв'язку.

Практичні навички курсанти відпрацьовували у виробничих умовах під час практик: Навчально-тренувальних зборів з автономного існування та виживання; Виробничої практики у підрозділах аварійно-рятувальної команди аеропорту (авіакомпанії); Виробничої практики в службі авіаційної безпеки аеропорту (авіакомпанії).

У 2004 році було створено **кафедру «Пошуку, рятування та безпеки на транспорті»,** яка від свого початку стала важливим навчально-науковим осередком академії. Її діяльність була спрямована на формування професійних компетентностей майбутніх фахівців у сфері авіаційної безпеки, пошуково-рятувального та аварійно-рятувального забезпечення польотів.

При кафедрі діяв курсантський професійний клуб «Екстремал», члени якого брали участь у різних змаганнях (пошуково- та аварійно-рятувальні роботи; скелелазіння; орієнтування; виживання тощо), походах, екскурсіях.

Етапи розвитку та перейменування кафедри

Протягом своєї історії кафедра динамічно розвивалася, реагуючи на виклики часу, потреби авіаційної галузі та зміни в системі підготовки фахівців. Кожний етап її діяльності характеризувався розширенням освітніх і наукових напрямів, удосконаленням навчального процесу та зміцненням практичної складової підготовки.

Еволюцію кафедри відображають зміни її назви, які засвідчують поступове розширення функціональних завдань і сфер професійної діяльності:

2004–2010 рр. – кафедра пошуку, рятування та безпеки на транспорті;

2010–2015 рр. – кафедра пошуку, рятування та авіаційної безпеки;

2015–2016 рр. – кафедра безпеки авіації;

2016–2022 рр. – кафедра пошуку, рятування, авіаційної безпеки та спеціальної підготовки;

2022–2024 рр. – кафедра аварійно-рятувальної, професійно-прикладної фізичної підготовки та туризму;

2024–2025 рр. – кафедра пошуку, рятування та авіаційної безпеки;

з 2025 року – кафедра пошуку, рятування та спеціальної фізичної підготовки.

Кожне перейменування було не лише формальною зміною назви, а й відображенням нового етапу розвитку кафедри, розширення її освітніх можливостей та науково-практичної діяльності. У цей період постійно оновлювався зміст навчальних програм, упроваджувалися сучасні освітні технології та нові навчальні дисципліни, що відповідали міжнародним стандартам і вимогам авіаційної безпеки. Особлива увага приділялася підготовці фахівців до дій в умовах надзвичайних ситуацій, організації аварійно-рятувальних робіт, забезпеченню авіаційної безпеки, розвитку професійно важливих фізичних якостей та формуванню практичних навичок, необхідних для ефективної роботи в авіаційній галузі.

Завідувачі кафедри

Важливу роль у становленні та розвитку кафедри відіграв її перший завідувач – доцент, кандидат технічних наук ***Олександр Васильович Куценко*.**

О.В. *Куценко – завідувач кафедри пошуку, рятування та безпеки на транспорті*

Саме під його керівництвом були закладені міцні організаційні, навчально-методичні та наукові основи діяльності кафедри, визначено основні напрями її розвитку та сформовано колектив однодумців.Високий професіоналізм, управлінський талант, стратегічне бачення перспектив підготовки фахівців для авіаційної галузі та відданість справі дозволили Олександру Васильовичу успішно реалізувати ідею створення кафедри та забезпечити її впевнений розвиток у перші роки діяльності. досягнень кафедри.

З 2004 по 2015 рік кафедру очолював ***Сержанов Олександр Вікторович***. У цей період відбулося зміцнення матеріально-технічної бази, розширення освітніх напрямків і формування професійного колективу. Сержанов О.В. вніс вагомий вклад в розвиток кафедри та підготовку професійних авіаційних кадрів.

О.В.Сержанов – завідувач кафедри кафедра пошуку, рятування та авіаційної безпеки

Колектив кафедри пошуку, рятування та безпеки на транспорті під керівництвом Сержанова О.В. 2009 рік. Зліва направо: Зінченко О.В., Олефіренко О.Г., Овчаренко О.Я., Павлючков В.М., Ткаченко О.О., Берлізов А.М., Сахненко (Мандрик) Я.С., Андрєєв І.Г., Сержанов О.В., Струмінський С.В., Будак К.В., Чепелєва А.С., Балабін І.М., Рабдєв Р.О.

У 2015-2016 роках кафедру очолював доцент, кандидат технічних наук ***Ситник Юрій Борисович,*** який сприяв удосконаленню освітніх програм відповідно до сучасних вимог галузі.

Ю.Б.Ситник – завідувач кафедри безпеки авіації

У 2016-2024 роках кафедру очолював професор, доктор педагогічних наук ***Лещенко Геннадій Анатолійович.*** Цей період відзначився активною модернізацією освітнього процесу, впровадженням інноваційних підходів до навчання та розвитком наукової діяльності.

Г.А.Лещенко – завідувач кафедри пошуку, рятування, авіаційної безпеки та спеціальної підготовки

З 2024 року кафедру очолює доцент, кандидат педагогічних наук ***Яна Сергіївна Сахненко.*** Під її керівництвом кафедра продовжує активно розвиватися, поєднуючи багаторічні традиції з сучасними підходами до освітньої, наукової та методичної діяльності.

Я.С.Сахненко – завідувач кафедри пошуку, рятування та спеціальної фізичної підготовки

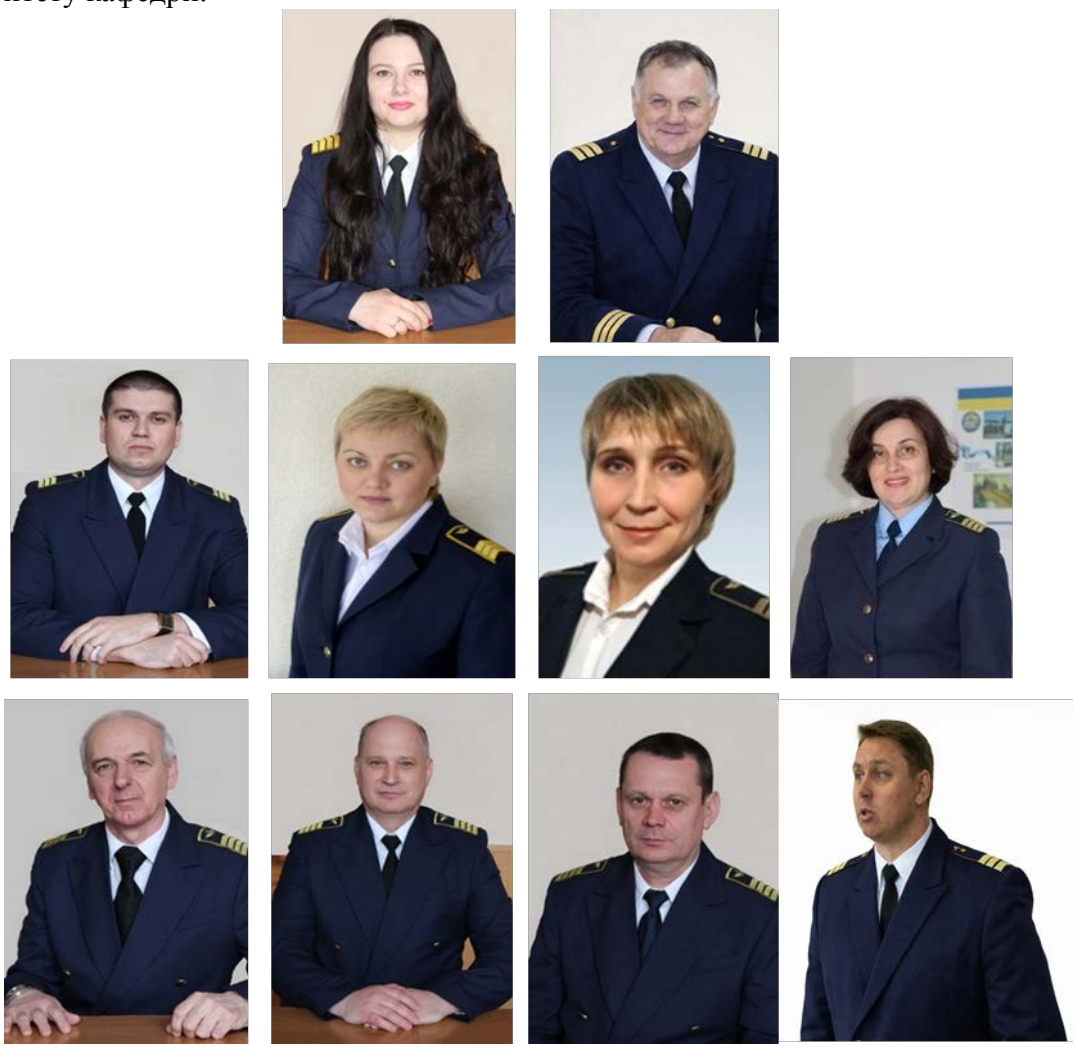
Важливим напрямом роботи кафедри стало розширення співпраці зі стейкхолдерами, роботодавцями та фахівцями практиками, що сприяє вдосконаленню освітніх програм відповідно до актуальних потреб авіаційної галузі та ринку праці. За безпосередньої участі завідувача кафедри активно розвиваються партнерські зв’язки з профільними підприємствами, установами та організаціями, що створює нові можливості для професійної підготовки здобувачів освіти. Особлива увага приділяється також зміцненню взаємодії з випускниками кафедри, багато з яких успішно реалізували себе у професійній діяльності та

підтримують тісний зв’язок з альма-матер. Сьогодні кафедра формує сучасне освітнє середовище, у якому налагоджено конструктивний діалог між викладачами, здобувачами освіти, випускниками та роботодавцями, що сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців та забезпечує її відповідність сучасним викликам авіаційної галузі.

Науково-педагогічний колектив кафедри

Професорсько-викладацький склад кафедри проводить активну наукову діяльністю, впроваджує сучасні освітні технології та приділяє значну увагу формуванню професійних компетентностей здобувачів освіти.

Вагомий внесок у розвиток кафедри зробили її провідні науково-педагогічні працівники, серед яких: Півень Микола Ілліч, Овчаренко Олександр Якович, Бондарчук Світлана Віталіївна, Захарова Оксана Віталіївна, Лопатюк Олена Володимирівна, Стратонов Вадим Миколійович, Давидов Сергій Анатолійович, Олефіренко Олександр Григорович, Олексин Микола Павлович. Їхня наукова, педагогічна та організаційна діяльність сприяла формуванню високого рівня підготовки фахівців, розвитку наукових напрямків і зміцненню авторитету кафедри.

Науково-педагогічний колектив кафедри пошуку, рятування та спеціальної фізичної підготовки (2026 рік). Зліва направо: Я.Сахненко, М.Півень, В.Стратонов, О.Захарова, О.Лопатюк, С.Бондарчук, О.Овчаренко, О.Олефіренко, С.Давидов, М.Олексин

Освітня діяльність та підготовка кадрів

Кафедра має у своєму розпорядженні сучасну матеріально-технічну базу, основу якої складає ***Навчально-тренувальний центр пошуку та рятування*** (навчальний клас першої медичної допомоги, тренажерні зали: верхолазної підготовки; тренажерний зал відпрацювання процедур аварійної евакуації, застосування аварійно-рятувального обладнання, тренажерні зали з відпрацювання процедур евакуації постраждалих з легкого і

середнього ПС та надання їм першої медичної допомоги, база для практичних тренувань / навчально-тренувальний полігон на аеродромі) та ***Спортивний комплекс льотної академії*** (стадіон СК «Ікар», три спортивні зали, літні ігрові майданчики, траса дрон-рейсингу).

Викладачі та інструктори Навчально-тренувального центру проходили підготовку у Шведській пожежно-рятувальній школі аеропорту Арланда (Стокгольм, Швеція) та Пожежній академії Монтгомері (Вашингтон, США).

Навчально-тренувальний центр пошуку та рятування

Відпрацювання практичних навичок з верхолазної підготовки

Відпрацювання процедур аварійної евакуації

Кафедра приділяє значну увагу підготовці висококваліфікованих кадрів для авіаційної галузі. Гордістю кафедри є її випускники, які завдяки ґрунтовній професійній підготовці успішно реалізують себе в різних сферах авіаційної діяльності. Серед них – Я.С. Сахненко (Мандрик), В.М. Стратонов, К.В. Воєвода, А.М. Гальміз, А.В. Лук'яненко, Є.М. Попович, О.В. Лєга, Д.М. Ядченко, О.В. Кукса, Н.П. Мовчан та багато інших фахівців, які своєю працею роблять вагомий внесок у розвиток авіаційної галузі України.

Випускники кафедри працюють на відповідальних посадах у провідних авіаційних структурах, службах авіаційної безпеки, аварійно-рятувальних підрозділах, аеропортах та державних установах. Серед них – провідні фахівці з авіаційного пошуку і рятування та авіаційної безпеки, заступники генеральних директорів аеропортів та авіакомпаній, керівники та посадові особи органів і підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Окремі випускники беруть участь у міжнародних гуманітарних та безпекових проєктах, виконують місії під егідою Організації Об'єднаних Націй, представляючи Україну на міжнародному рівні.

Випускники ОПП «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті» з викладачами кафедри, 2016 рік.

Професійні досягнення випускників є яскравим свідченням високого рівня підготовки, який забезпечує кафедра. Вони не лише успішно реалізують себе у професії, а й підтримують тісний зв'язок з академією, сприяючи розвитку освітніх програм, професійній орієнтації здобувачів освіти та зміцненню партнерства між кафедрою та роботодавцями. Їхні успіхи є предметом особливої гордості кафедри та вагомим підтвердженням її значущої ролі у підготовці фахівців для авіаційної галузі та сфери безпеки держави.

Виїзні практичні тренування здобувачів освіти (2011 рік).

Представники кафедри: Санжировський Б.К., Сахненко (Мандрик) Я.С., Овчаренко О.Я., Павлючков В.М., Сержанов О.В., Челішвілі Ю.С., Гальміз А.М.

Серед знакових подій кафедри – проведення навчальних тренувань із моделювання аварійних ситуацій в авіації, участь у науково-практичних конференціях та впровадження сучасних підходів до підготовки фахівців.

Кафедра є одним із небагатьох підрозділів, що комплексно поєднує підготовку у сфері авіаційної безпеки, пошуково-рятувального забезпечення та спеціальної фізичної підготовки.

1

2

1. Відпрацювання практичних навичок здобувачами освіти освітньо-професійної програми «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті» на навчально-тренувальній базі Дмитрівка

2. Участь колективу кафедри у навчаннях спільно зі здобувачами освіти та підрозділами Державної служби надзвичайних ситуацій України. Викладач кафедри Щурова О.В., старший викладач Олефіренко О.Г., старший викладач Сахненко (Мандрик) Я.С., старший викладач Овчаренко О.Я.

Наукові проєкти та міжнародне співробітництво

Важливим напрямом діяльності кафедри є розвиток міжнародного співробітництва, яке сприяє обміну професійним досвідом, впровадженню передових світових практик у навчальний процес та підвищенню конкурентоспроможності випускників на національному й міжнародному ринках праці.

Однією з визначних сторінок міжнародної діяльності кафедри стала співпраця з Королівством Норвегія. У 2015 році колектив кафедри вперше здійснив підготовку слухачів

із числа військовослужбовців, звільнених у запас, та членів їхніх сімей у межах міжнародного проєкту «Україна – Норвегія», що фінансувався урядом Королівства Норвегія. Навчання проводилося за спеціальністю «Аварійне обслуговування та безпека на транспорті» і стало важливим кроком у розвитку міжнародної освітньої співпраці академії. На знак підтримки проєкту до Кіровограда (тепер – м. Кропивницький) завітали військовий аташе Посольства Королівства Норвегія в Україні капітан 2-го рангу Ханс Петер Мідтун із дружиною, а також представники благодійних організацій – партнерів проєкту. Професійна робота кафедри отримала високу оцінку норвезьких колег і стала підґрунтям для подальшого розвитку міжнародних зв'язків.

Наступним важливим етапом стало впровадження міжнародного проєкту UKR-16/0020 «Join SAR Ukraine», керівником якого була Я.С. Сахненко (Мандрик). Проєкт був спрямований на вивчення та впровадження норвезького досвіду організації пошуково-рятувальних робіт. Особливий інтерес до цієї співпраці був зумовлений тим, що система пошуку та рятування Норвегії вважається однією з найефективніших у Європі та є прикладом для багатьох країн світу.

У межах проєкту представники норвезьких рятувальних служб неодноразово відвідували Льотну академію, знайомилися з освітнім процесом, матеріально-технічною базою та особливостями підготовки фахівців з пошуку та рятування. Водночас викладачі академії, фахівці Управління ДСНС України у Кіровоградській області та представники патрульної поліції міста Кропивницького пройшли стажування й навчання у норвезькому місті Буде, де ознайомилися з сучасними підходами до організації пошуково-рятувальних операцій.

Знаковою подією став візит норвезької делегації до Льотної академії 20 квітня 2017 року, під час якого було підбито підсумки першого етапу спільної роботи та визначено перспективи подальшої співпраці. До складу делегації увійшли провідні представники норвезької системи пошуку та рятування: професор Університету Норд Фруде Нільсон, генеральний директор Об'єднаного рятувального координаційного центру Північної Норвегії Бент-Уве Ямтлі, а також провідні фахівці центру Ор'ян Делбек та Улов Бьордас.

Делагація науково-педагогічних працівників кафедри академії та здобувачів освіти в Об'єднаному рятувальному координаційному центрі Північної Норвегії, м Буде

У рамках візиту було проведено міжнародний семінар-нараду та практичні навчання з координації дій різних пошуково-рятувальних служб за норвезькими стандартами. У заходах взяли участь здобувачі ОПП «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті», представники ДСНС, патрульної поліції, екстреної медичної допомоги, Червоного Хреста України, кінологічних підрозділів та громадських пошуково-рятувальних формувань.

За результатами спільної роботи норвезькі партнери високо оцінили рівень підготовки курсантів, професіоналізм українських рятувальників і волонтерів та висловили зацікавленість у продовженні співпраці. Ця взаємодія стала вагомим внеском у розвиток міжнародних зв'язків кафедри та сприяла впровадженню найкращих європейських практик у систему підготовки фахівців з пошуку, рятування та авіаційної безпеки.

Обмін досвідом з норвежськими колегами в Головному управлінні Державної служби з надзвичайних ситуацій України, м. Київ.

Представники академії Сахненко Я.С. та Вензелєва Т.М, норвезькі партнери та керівництво Управління авіації та авіаційного пошуку і рятування ДСНС України

Кафедра пошуку, рятування та спеціальної фізичної підготовки сьогодні: здобутки та перспективи

У теперішній час кафедра пошуку, рятування та спеціальної фізичної підготовки постає як сучасний, динамічний та стратегічно важливий підрозділ Української державної льотної академії. Вона впевнено відповідає на виклики часу, інтегрує інноваційні освітні підходи, розвиває науково-практичний потенціал та формує фахівців, здатних діяти ефективно в умовах підвищеної складності та ризику.

Поєднання потужної навчально-методичної бази, практико-орієнтованої підготовки, міжнародного досвіду та тісної взаємодії з роботодавцями робить кафедру актуальною та затребуваною як у межах України, так і на міжнародному рівні. Її діяльність безпосередньо відповідає сучасним вимогам авіаційної галузі, системи цивільного захисту та безпеки.

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ І ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Відлік своєї історії кафедра розпочала у Кіровоградському вищому льотному училищі ЦА у 1978 році. В структурі училища було створену кафедру фізичного виховання, яку очолив ***Ткач Олексій Павлович***. Саме спортивно-оздоровча компонента функціонування означеної кафедри стала своєрідним «ключем» до новітніх для того часу практик розвитку професійно важливих якостей у майбутніх авіаційних фахівців та до наукових досліджень проблем людського фактору в авіації. Одним із головних натхненників цього процесу став ***Макаров Роберт Микитович***, який у 1980 році очолив кафедру фізичного виховання. До її складу увійшли Ткач О.П., Шевченко М.І., Веремієв О.Г., Півень М.І., Редозубов О.А.

Макаров Роберт Микитивич

У 1982 році її було *перейменовано на кафедру фізичної і психофізіологічної підготовки.*

В 1983 році на загальних зборах курсантського й постійного складу КВЛУЦА було створено спортивний клуб «Ікар», затверджено його Статут та емблему. Головою спортивного клубу було обрано М.І. Півня.

Колектив кафедри і спортивний клуб «Ікар» спрямували свою роботу на розробку інноваційної програми розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в КВЛУЦА. Було науково обгрунтовано й розроблено перше в історії цивільної авіації СРСР нормативний документ «Керівництво з фізичної підготовки льотного складу авіапідприємств та курсантів льотних закладів ЦА», який сформував ключові дидактичні механізми та шляхи вдосконалення системних змін в організації фізичної підготовки в цивільній авіації. Тривала підготовча робота з розробки навчальної програми з фізичної і психофізіологічної підготовки, яка мала стати альтернативою традиційній освітній програмі з фізичного виховання.

У 1981-1982 навчальному році програма системної організації загальної та спеціальної фізичної і психофізіологічної підготовки була реалізована в освітньому процесі підготовки курсантів-пілотів. Того ж року колектив кафедри розпочав модернізацію стадіону СК «Ікар» і підготовку до проведення на базі КВЛУЦА першої комплексної Спартакіади навчальних закладів Міністерства ЦА з видів спорту, яка відбулася влітку 1983 року. З 1984 року збірна команда КВЛУЦА була незмінним учасником Всесоюзного турніру з дзюдо на приз льотчика-космонавта №11, двічі Героя СРСР Олексія Леонова.

В гостях у колективу кіровоградського ВЛУЦА – льотчик-космонавт, двічі Герой Радянського Союзу Олексій Леонов

Важливим кроком до впровадження в побут і професійну діяльність льотного і курсантського складу КВЛУЦА спеціальної фізичної підготовки стала розбудова трьох майданчиків спеціальної тренувальної апаратури: один – на аеродромі Мала Виска, другий – біля курсантського гуртожитку, третій – на водоймі «Обознівка». Останній майданчик був облаштований пірсом, на якому встановлено літак Ан 26. Це дозволило змістовно покращити підготовку майбутніх фахівців в реальних нестандартних ситуаціях.

На цих майданчиках у 1982 і 1983 роках були проведені науково-методичні семінари з керівниками кафедр фізичної підготовки навчальних закладів Міністерства ЦА та відповідальних за фізичну підготовку на авіапідприємствах і аеропортах. У 1991 році на водоймі «Обознівка» були проведені Всеукраїнські навчання з пошуку та рятування на воді, в яких взяли участь більше 200 фахівців і курсантів з авіаційної та пошуково-рятувальної галузей.

За результатами спортивно-масової роботи у 1983 році спортивний клуб «Ікар» і колектив кафедри були визнані зразковими, стали переможцями серед навчальних закладів Міністерства ЦА і були відзначені відповідним прапором, грамотою на грошовими преміями.

Вручення прапору переможцям проводить голова спорткомітету Кіровоградської області Березан О.П., приймають прапор заступник начальника КВЛУ ЦА з політико-виховної роботи Григор'єв О.М. та голова спортивного клубу «Ікар» Півень М.І.

Кафедра фізичної і психофізіологічної підготовки стала осередком наукових досліджень проблем людського фактору в авіації. Крім програм наукових досліджень проблем системної організації фізичної і психофізіологічної підготовки, кафедра пропонувала широкий спектр пошуку рішення проблем формування професійної надійності майбутніх авіаційних фахівців.

У 1985 році на кафедрі будо створено наукову лабораторію з проблем людського фактору в авіації. Вона була оснащена сучасною дослідницькою апаратурою, яка забезпечувала комплексну оцінку стану серцево-судинної, дихальної й нервової систем організму досліджуваного, як у стаціонарному, так і оперативному режимах навчальної льотної діяльності, зокрема при польотах на тренажерах та на навчальному літаку Ан-26. Ці результати наукових досліджень стали основою НДР кафедри та дисертаційних досліджень її співробітників (Макаров Р.М. – докторська дисертація, Дроботун М.М., Півень М.І., Лупо О.Є., Герасименко Л.В. – кандидатські дисертації).

З ініціативи Р.М. Макарова в 1989 році на базі лабораторії був створений регіональний міжвузівський центр з проблем людського фактору в Україні, а згодом – *Міжнародний інститут проблем Людини в аерокосмічних системах*, який об'єднував роботу більш ніж 250 вчених різних навчальних закладів з усього світу. За час роботи цих структурних підрозділів під керівництвом Р.М. Макарова було підготовлено 8 докторів та 60 кандидатів наук. Рішенням Колегії Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР №3/5 от 29.01.1987 р. кафедру визнали й затвердили провідною організацією з професійно-прикладної фізичної підготовки. У кінці 1980-х років д. пед. н., професор Р.М. Макаров був запрошений до роботи міжнародної комісії експертів – психологів ЦА держав СЕВ, а згодом став її головою.

1980-ті роки – це не тільки становлення кафедри фізичної і психофізіологічної підготовки як вузівської ланки спортивно-оздоровчої, навчальної й наукової діяльності, але й період докорінного реформування змісту та способів формування психофізіологічної надійності майбутніх авіаційних фахівців з акцентом на необхідності використання таких інтерактивних форм і методів навчання, які б активізували самостійність курсантів-пілотів, забезпечували умови для розгортання широкого кола організаційних форм навчальної діяльності, в центрі якої б знаходилась особистість курсанта.

З метою підвищення наукового-методичного рівня викладачів на кафедрі було організовано роботу науково-методичного семінару, який проводився щомісяця. Щорічно на кафедрі проходили викладацькі та студентські науково-практичні конференції, за матеріалами останніх видавалися відповідні збірники. Викладачі кафедри здійснювали керівництво науковими роботами курсантів та аспірантів.

На кафедрі працювали: доцент, к.пед.н. Іванов Е.С.; доцент, к.пед.н. Пархоменко П.П.; доцент, к.пед.н. Півень М.І.; ст. викладач Підкопайло В.М.; ст. викладач Соченко М.І.; ст.

викладач (голова спортклубу «Ікра») Парщенко М.О.; ст. викладач Веремієв О.Г.; ст. викладач Редозубов О.А.; ст. викладач Ільченко О.В.; ст. викладач Ткач О.П.; ст. викладач Лупо О.Є.; ст. викладач Герасименко Л.В.; ст. викладач Нечаєв В.І., викладач Іванов В.О.; викладач Шевченко О.В.; викладач Русецький В.А.

Кафедра фізичної і психофізіологічної підготовки 1980-ті роки

У 1992 році кафедру очолив доцент, к.пед.н. М.І. Півень. Спортивно-оздоровча діяльність кафедри та спортивного клубу «Ікар» потребували вдосконалення спортивної бази. На стадіоні СК «Ікар» був збудований майданчик лопінгів і гімнастичних коліс, що дозволило оптимізувати фізичне навантаження з загальним й спеціальним спрямуванням на заняттях.

Спортивне містечко спеціальної апаратури

На той час було завершено спорудження відновлювального центру в спортивній залі №2 та тенісного корту з синтетичним покриттям.

1993 року було прийнято рішення про організацію турніру з баскетболу серед команд навчальних закладів України, який у 1995 році отримав статус «Всеукраїнський турнір з баскетболу пам'яті авіаторів, які загинули в авіаційних катастрофах». У 1996 році на цей турнір приїхали команди не тільки з України, а й з Білорусії, Латвії, Молдови.

Турнір з баскетболу

У 1990-ті роки значне місце в роботі кафедри відводилося вдосконаленню спортивної майстерності команд. Заняття з н/дисципліни «Фізична і психофізіологічна підготовка» проводилися із розрахунку 4 год. на тиждень, а навчальні-тренувальні заняття з восьми видів спорту – із розрахунку 6 год. на тиждень. Збірні команди СК «Ікар» незмінно займали

призові місця на змаганнях різного рангу. У рамках роботи кафедри викладачі успішно поєднували освітню діяльність з науковою за напрямом кафедральної наукової роботи.

Новий етап розвитку кафедри припадає на кінець 1990-х і початок 2000-х років. Кафедру очолювали: ст. викладач Кузьменко В.П. (в.о. зав. кафедри 1998-1999 рр.); доцент, к.пед.н. Лещенко Г.А. (2009-2011 рр.); ст. викладач Редозубов О.А. (2012-2019 рр.); доцент, к.пед.н. Півень М.І. (2020-2025 рр.).

У складі кафедри працювали: доцент, к.пед.н. О.В.Захарова; доцент, к.пед.н. О.В.Лопатюк; доцент, к. з фіз.виховання та спорту В.О.Галімський; доцент, к.пед.н. І.І.Галімська; ст. викладач Я.О.Фурдуй; ст. викладач В.М.Підкопайло; ст. викладач А.В.Іщенко; ст. викладач (голова спортклубу «Ікра») М.О.Парщенко; ст. викладач В.І.Нечаєв; викладач В.О.Іванов; викладач Є.О.Прощенко; викладач Л.М.Свіріпа; викладач Л.М.Промоскаль; викладач В.С.Науменко; викладач С.М.Таран; викладач З.Д.Нелепіна; викладач І.Є.Худяков; викладач А.К.Аракелян; лаборанти: Довгопол Т.Г., Бобринець Т.В., Кагарлицька Л.А., Безай Л.В.

НПП кафедри постійно вдосконалювали професійні навички, втілювали актуальні методичні тренди фізичного розвитку, оновлювали змістовне наповнення програми з дисципліни «Фізична і психофізіологічна підготовка» для майбутніх авіаційних фахівців – бакалаврів. Професорсько-викладацький склад кафедри створив умови для підготовки висококваліфікованих наукових кадрів. Викладачі кафедри успішно захистили дисертаційні дослідження: доценти Лещенко Г.А. і Плачинда Т.М. – на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, а старші викладачі Захарова О.В., Лопатюк О.В., Галімський В.О. та Галімська І.І. – на здобуття наукового ступеня кандидата наук із подальшим присвоєнням вченого звання доцента кафедри фізичної і психофізіологічної підготовки.

Важливе місце в діяльності кафедри мала наукова робота здобувачів освіти. Під керівництвом доцентів О.В Захарової та О.В Лопатюк за тематикою НДР кафедри було створено науковий гурток з проблем організації самостійної роботи курсантів з фізичної підготовки. Неодноразово учасники гуртка ставали призерами і лауреатами конкурсів наукових робіт, що проводилися кафедрою щорічно; також успішно виступали на Всеукраїнських студентських наукових конференціях.

У 2024 році кафедру було реорганізовано у *кафедру фізичної підготовки, реабілітації та дрон-рейсингу.* На кафедрі проводилися заняття з дисциплін: фізична і психофізіологічна підготовка, спеціальна фізична підготовка, технології дрон-рейсингу. За короткий термін була побудована траса для перегонів спортивних дронів. У квітні 2025 року команда УДЛА з дрон-рейсингу вперше прийняла участь у турнірі в м. Олександрія і виборола три перших місця.

Команда УДЛА з дрон-рейсингу. 2025 р.

У вересні 2025 року кафедра фізичної підготовки, реабілітації та дрон-рейсингу увійшла до складу новоствореної *кафедри пошуку, рятування та спеціальної фізичної підготовки,* яку очолила доцент, к. пед. н. Я.С. Сахненко.

Таким чином, від перших кроків і до сьогодні колектив кафедри продовжує багаторічні традиції й готує майбутніх авіаційних фахівців з високим рівнем професійної надійності; дбає про тісний зв'язок спеціальної фізичної підготовки з теоретичною, тренажерною та льотною підготовкою.

КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА АВІАЦІЙНИХ РОБОТОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ

01 липня 2022 року Наказом начальника академії № 136 в результаті об'єднання кафедри фізико-математичних дисциплін та частини кафедри інформаційних технологій, що забезпечувала освітньо-професійну програму «Авіаційні робототехнічні системи» і викладання дисциплін, пов'язаних із застосуванням інформаційних технологій в авіації, була створена ***кафедра фізико-математичних дисциплін та застосування інформаційних технологій в авіаційних системах***

Завідувач кафедри: Суркова Катерина Вікторівна, к.пед.н., доцент.

КАФЕДРА ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН створена у 1978 році одночасно з факультетом льотної експлуатації у Кіровоградському вищому льотному училищі ЦА. Декілька разів вона змінювала свою структуру і назву, а з 1998 року об'єднувала кафедри фізики та вищої математики.

За роки існування кафедри фізико-математичних наук (пізніше фізико-математичних дисциплін) завідувачами кафедри були: Фоменко Володимир Валентинович, Бурмістров Олександр Миколайович, Бондар Ольга Петрівна, Семенюта Марина Фролівна.

Кафедра фізико-математичних дисциплін забезпечувала підготовку курсантів з фізики, вищої математики, математичного моделювання професійних задач, основ безпілотних літальних апаратів, основ електроніки та цифрової схемотехніки, основ робототехніки, програмування робототехнічних систем.

Щорічно кафедра організовувала і проводила олімпіади та науково-теоретичні конференції курсантів. Під керівництвом викладачів кафедри здобувачі освіти брали участь у всеукраїнських олімпіадах, виступали з доповідями на міжнародних конференціях.

Кафедра мала сучасну матеріально-технічну базу: лекційні аудиторії, лабораторії математичного моделювання та фізичного експерименту на основі комп'ютерних технологій, оснащені персональними комп'ютерами, лабораторії фізичного експерименту на основі традиційних методів, навчально-методичні кабінети з фондом наукової, навчальної та методичної літератури.

1

2

1. Викладач кафедри фізико-математичних дисциплін Бастирєва Л.Т. та курсанти 822 н/г, (2003 р.)

2. *Зустріч з випускниками Кіровоградського льотно-штурманського училища, (2004 р.)*

На фото зліва направо: Шмельова Т.Ф., к.т.н., доцент, декан факультету обслуговування повітряного руху; Бамбуркін О.П., к.пед.н., доцент; Яковенко О.В., зам.декана факультету обслуговування повітряного руху; Шевель В.Д., начальник навчального відділу академії; Бастирєва Л.Т., викладач кафедри фізико-математичних дисциплін та ін.

Колектив кафедри фізико-математичних наук:

Борота В.Г., Єпіхіна Н.О., Тухар А.Г., Задорожна О.В., Бушмакіна Л.О., Остапчук С.А., Коваленко Н.М., Цюпа В.Д., Жабо Т.В., Салова Н. В., Рибченкор В.І., Германова Л.С. (2005 р.)

Фоменко В.В., Остапчук С.А., Германова Л.С., Бастирєва Л.Т., Бушмакіна Л.О., Коваленко Н.М., Васильченко Л.З., Бурмістров О.М., Борота В.Г., Музиченко О.І. (2006 р.)

Колектив кафедри фізико-математичних наук: Цюпа В.Д., Музиченко О.І., Волчанський В.В., Германова Л.С., Бушмакіна Л.О., Борота В.Г., Єпіхіна Н.О., Задорожна О.В., Бастирєва Л.Т., Фоменко В.В., Коваленко Н.М. Затман О.В., Бурмістров О.М., Жабо Т.В., Якуніна І.Л. (2007 р.)

Семенюта М.Ф., Коваленко Н.М., Кузьменко О.С., Фоменко В.В.

2011 р.

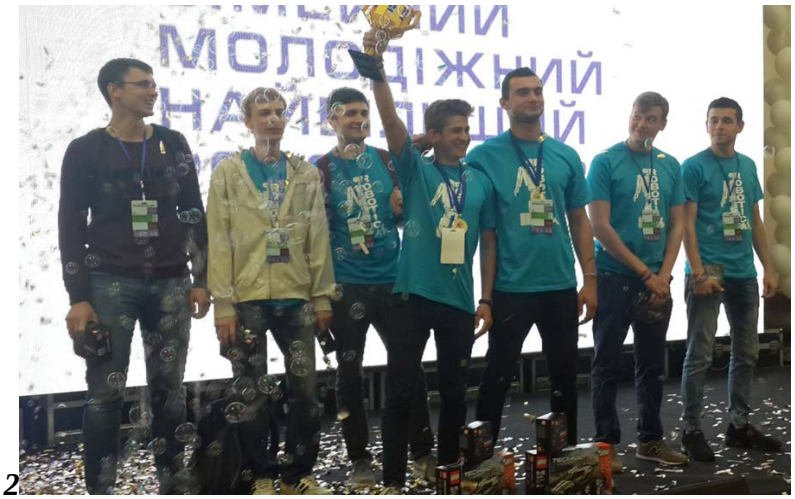

Бондар О.П., Ковальов Ю.Г., Задорожна О.В., Якуніна І.Л.

1   2

1. *Семенюта М.Ф., Фоменко В.В., Затман О.В., Зайцев Є.П., Кузьменко О.С., Коваленко Н.М., Якуніна І.Л., Бондар О.П., Якунін Р.П., Ковальов Ю.Г., Борота В.Г. (2013 р.)*

2. *Співробітники кафедри фізико-математичних дисциплін: Ковальов Ю.Г., Зайцев Є.П., Турман Ю.І., Семенюта М.Ф., Задорожна О.В., Фоменко В.В., Якуніна І.Л. (2017 р.)*

 1 2

1. *Vesna-Soft 2017. Захист проектів. Курсанти-робототехніки КЛА НАУ – переможці в номінації «Робототехніка» зі своїм проектом «Повітряний Армрестлинг». Керівник: Якунін Р.П. (20 травня 2017 року)*

2. *Курсанти академії вибороли 1 і 2 місця на Всеукраїнській олімпіаді з робототехніки (студентська категорія) в рамках STEM-фестивалю ROBOTICA 2018. Тренери: Якунін Р.П. і Задорожна О.В. (2018 р.)*

Виступ робота команди переможця на Всеукраїнській олімпіаді з робототехніки (студентська категорія) в рамках STEM-фестивалю ROBOTICA 2018 р..

1   2

1. *Викладачі кафедри фізико-математичних дисциплін Якунін Р.П., Якуніна І.Л., Задорожна О.В. з колегою-робототехніком з Добровеличківського НВО Калашником Ю.О. (25 вересня 2018 року).*

2. *Участь Льотної академії НАУ у проведенні ІІ фестивалю розвитку STREAM-освіти в Новомиргородському районі «Науковий пікнік» за підтримки ТОВ ВКФ «Велта». (2018 р.) На фото – робот-заєць при проведенні профорієнтаційних заходів (автор Якунін Р.П.)*

Українсько-корейський науково-практичний семінар «Розбудова інноваційних структур з розробки, випробувань та використання безпілотних літальних апаратів» (2019 рік)

Задорожна О.В., Зайцев Є.П., Якуніна І.Л. на Міжнародній виставці AGROEXPO (2019 рік)

Засідання двадцять першого Міжнародного семінару «Комбінаторні конфігурації та їх застосування» у Льотній академії НАУ (17 травня 2019 року)

Участь курсантів Льотної академії у фіналі Всеукраїнського Конкурсу школярів та студентів «Ярмарок ідей: Транспорт майбутнього» на базі ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» під керівництвом Задорожної О.В. (2019 р.)

Курсанти 701 гр. пишуть самостійну роботу з вищої математики. Викладач Якуніна І.Л. (вересень 2020 р.)

«Жовті футболки» – організатори Кропивницького відбіркового турніру FLL: О.Задорожна, М.Сорока, І.Якуніна (2020 р.)

КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кафедра інформаційних технологій була створена у 1995 році. До 2021 року кафедру очолював Неділько Віталій Миколайович, кандидат технічних наук, доцент. З 2021 по 2022 завідувачем кафедри була Суркова Катерина Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент. Кафедра була випусковою для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 272 «Авіаційний транспорт», за освітньо-професійними програмами «Аеронавігаційне забезпечення і планування польотів» та «Авіаційні робототехнічні системи», деякий час за програмою «Комп'ютерні системи та інформаційне забезпечення польотів», і організаційно входила до складу Факультету обслуговування повітряного руху, а з 11 жовтня 2021 р. – до Факультету менеджменту ЛА НАУ.

Для здійснення визначених функцій і вирішення освітніх завдань кафедра інформаційних технологій проводила необхідну навчально-виховну, науково-методичну та науково-дослідну діяльність за спеціальністю 272 «Авіаційний транспорт» та дисциплінами для підготовки студентів та курсантів академії.

За період існування кафедри був сформований висококваліфікований науково-педагогічний колектив, до складу якого входили науковці технічного та педагогічного напряму.

Науково-педагогічні працівники кафедри ІТ (2019 р.):

- *Рубцов Петро Георгійович, старший викладач;*
- *Неділько Віталій Миколайович, завідувач кафедри, к.т.н., доцент;*
- *Кленцар Віктор Іванович, старший викладач;*
- *Артеменко Ольга Василівна, к.т.н., доцент;*
- *Джума Людмила Миколаївна, к.т.н., доцент;*
- *Суркова Катерина Вікторівна, к.пед.н., доцент;*
- *Тимошенко Ганна Сергіївна, старший викладач;*
- *Ізвалов Олексій Володимирович, к.т.н., доцент;*
- *Сало Наталія Анатоліївна, старший викладач;*
- *Сагановська Лариса Анатоліївна, старший викладач;*
- *Піліпьонок Оксана Миколаївна, к.т.н., старший викладач;*
- *Сорока Михайло Юрійович, старший викладач;*
- *Данилко Оксана Григорівна, к.пед.н., доцент.*

На кафедрі плідно працювали: завідувач лабораторії Заремба Василь Михайлович, старший лаборант Рахматова Ірина Валеріївна, а також лаборанти Скляренко Валерія Анатоліївна, Скляніченко Валентина Леонідівна та Ленченко Алла Андріївна. Допоміжний склад кафедри був невід’ємною частиною її діяльності, оскільки саме ці працівники створюють організаційні та технічні передумови для ефективної роботи викладачів і успішного навчання здобувачів вищої освіти.

Сагановська Л.А., викладач; Рахматова І.В., старший лаборант; Столярчук Н.В., викладач; Щербіна Ю.В., к.пед.н., старший викладач; Боржак С. М. (2005 р.)

У межах освітнього процесу викладачі забезпечували викладання сучасних дисциплін, зміст яких відповідав актуальним тенденціям розвитку авіації та вимогам ринку праці. Значна увага приділялася впровадженню інноваційних методів навчання, використанню цифрових технологій і практикоорієнтованих підходів.

Старший викладач, к.пед.н. Суркова К.В. з курсантами 811 н/г, (2006 р.)

Кафедра мала у своєму розпорядженні сучасну матеріально-технічну базу освіти і наукових досліджень за профілем діяльності: комп'ютерні класи, новітнє програмне забезпечення, сучасні технології навчання, професійні пакети прикладних програм, електронні засоби навчання професійного спрямування, доступ в Інтернет для викладачів, студентів та курсантів.

Засідання кафедри: лаборанти Самохіна Л.М., Скляренко В.А., Ленченко А.А. і старший викладач Кузнецов С.Т. (травень 2010 р.)

Співробітники кафедри вміють не тільки працювати, а й відпочивати.

с.Дмитрівка, вересень 2011 р.

Кузнецов С.Т., старший викладач;
Рахматова І.В., старший лаборант;
Неділько В.М., завідувач кафедри

Співробітники заочного відділення академії:
Молочко І.В., Лєпєхова С.В.,
старший викладач Чайковський В.П.,
доцент Щербина Ю.В.

Науково-педагогічні працівники кафедри інформаційних технологій забезпечували високий рівень підготовки курсантів, поєднуючи навчальну, методичну та наукову діяльність.

Виробнича практика, на аеродромі, 68 рота, керівник практики – Гришманов Є.О., старший викладач (2010 р.)

Виробнича практика, на аеродромі, Кондратенко К. 681 н/г, Грам О. 671 н/г, керівник практики – Гришманов Є.О., старший викладач (2011 р.)

Випуск бакалаври спеціалізації АНЗПП, 68 рота, У центрі – Гришманов Є.О., старший викладач (2012 р.)

Магістри спеціалізації «АНЗПП» і Кленцар В.І., старший викладач (2013 р.)

Співробітники кафедри ІТ. Сквер аеронавігації КЛА НАУ Листопад 2015р.

Починаючи з 2016 року за сприянням кафедри на базі академії проводилися етапи всесвітнього конкурсу Global Game Jam. «Локомотивом» та організатором проведення даного конкурсу був доцент кафедри, к.т.н. Ізвалов Олексій Володимирович.

Олексій Ізвалов народився в авіаційній сім'ї. Олексій – онук Сербіна Олексія Артемовича, першого завідувача кафедри повітряної навігації Кіровоградського вищого льотного училища цивільного авіації.

Історія найбільшого світового хакатону з розробки ігор, Global Game Jam (GGJ), в Україні нерозривно пов’язана з містом Кропивницький та Льотною академією Національного авіаційного університету. Саме цей освітній заклад став першою та тривалий час єдиною локацією в країні, де збиралися ентузіасти ігробудування.

Доцент кафедри, к.т.н. О.В.Ізвалов

Конкурси в Льотній академії проходили за підтримки Міністерства освіти і науки України та великих міжнародних компаній. Серед партнерів були такі гіганти індустрії, як Ubisoft, Amazon, а також Nordic Game Resources та Game Industry Conference.

Переможці локальних етапів отримували не лише цінні призи (електронні пристрої, премії), а й унікальні можливості для розвитку – квитки на світові IT-конференції. Наприклад, у 2019 році команда-переможець із Кропивницького отримала запрошення на конференцію «White Nights» у Берлін.

Співробітники кафедри приймали активну участь в різноманітних заходах академії, в організації та проведенні профільних заходів з IT та безпілотних технологій.

IT-фест на базі академії (12.04.2017)

Науково-педагогічні працівники кафедри інформаційних технологій брали активну участь у роботі журі Всеукраїнських студентських олімпіад з авіоніки та аеронавігації (Суркова К.В., Артеменко О.В.), забезпечуючи фахову оцінку рівня підготовки учасників. Окрім того, вони здійснювали науково-методичний супровід курсантів під час їх участі в олімпіадах, що проводилися на базі Харківського авіаційного інституту, сприяючи підвищенню якості їхньої підготовки та професійного розвитку.

II етап Всеукраїнської студентської олімпіади. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». Секція «Аеронавігація» (квітень 2018 р.)

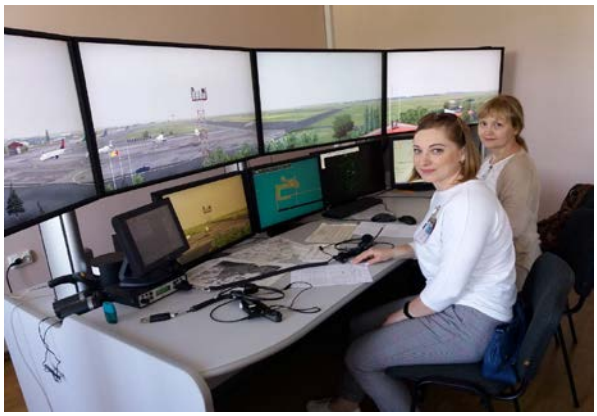

Нагородження учасників та членів журі ІІ етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з авіоніки та аеронавігації. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (квітень 2019 р.)

Стажування викладачів кафедри на авіапідприємствах є важливим чинником якісної підготовки авіаційних фахівців. Воно забезпечує зв'язок освіти з практикою, дозволяє опановувати сучасні технології та вимоги галузі. Набутий досвід інтегрується в навчальний процес, підвищуючи його актуальність і практичну спрямованість, а також сприяє розвитку співпраці з авіапідприємствами та кращому працевлаштуванню випускників.

Стажування: Сагановська Л.А., викладач; Рахматова І.В., старший лаборант (січень 2013 р.)

Стажування в Одеському РСП. Тренажер АДВ. Артеменко О.В., к.т.н., доцент, Суркова К.В., к.пед.н., доцент (травень 2019 р.)

Науково-педагогічні працівники кафедри інформаційних технологій активно долучалися до профорієнтаційної роботи, проводячи діяльність, спрямовану на популяризацію авіаційних спеціальностей серед учнівської молоді. Вони організовували та брали участь у днях відкритих дверей, виїзних зустрічах у закладах загальної середньої освіти, тематичних лекціях, майстер-класах і презентаціях.

Кафедра інформаційних технологій. День відкритих дверей. (лютий 2020 р.)

Науково-педагогічні працівники кафедри інформаційних технологій забезпечували високий рівень підготовки магістрів, гармонійно поєднуючи навчальну, методичну та наукову діяльність. Робота була спрямована на формування у здобувачів глибоких теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для професійної діяльності в авіаційній галузі. Важливою складовою діяльності було керівництво магістерськими роботами: науково-педагогічні працівники консультували курсантів на всіх етапах підготовки досліджень – від вибору теми до оформлення та представлення результатів. Вони сприяли розвитку дослідницьких компетентностей, аналітичного мислення та здатності до самостійної наукової роботи. Крім того, викладачі брали активну участь у роботі екзаменаційних комісій із захисту кваліфікаційних робіт, забезпечуючи об’єктивне оцінювання рівня підготовки магістрів. Їхня експертна діяльність сприяла підвищенню якості освітнього процесу та дотриманню академічних стандартів.

Захист кваліфікаційних робіт. Магістри спеціалізації УПР, Палений А.С., к.т.н., доцент; Невініцин А.М., к.т.н., доцент, декан факультету ОПР; Суркова К.В., к.пед.н., доцент; Неділько В.М., завідувач кафедри ІТ, к.т.н., доцент (грудень 2019 р.)

Захист кваліфікаційних робіт. Магістри спеціалізації УПР, Суркова К.В., к.пед.н., доцент; Невініцин А.М., к.т.н., доцент, декан факультету ОПР; Палений А.С., к.т.н., доцент; Неділько В.М., завідувач кафедри ІТ, к.т.н., доцент (грудень 2019 р.)

Навчання в умовах пандемії. Важливий етап навчання: захист кваліфікаційних робіт. Магістри спеціалізації АНЗПП та УПР, Невініцин А.М., к.т.н., доцент, декан факультету ОПР; Палений А.С., к.т.н., доцент; Неділько В.М., завідувач кафедри ІТ, к.т.н., доцент; Тимошенко Г.С., старший викладач (грудень 2020 р.)

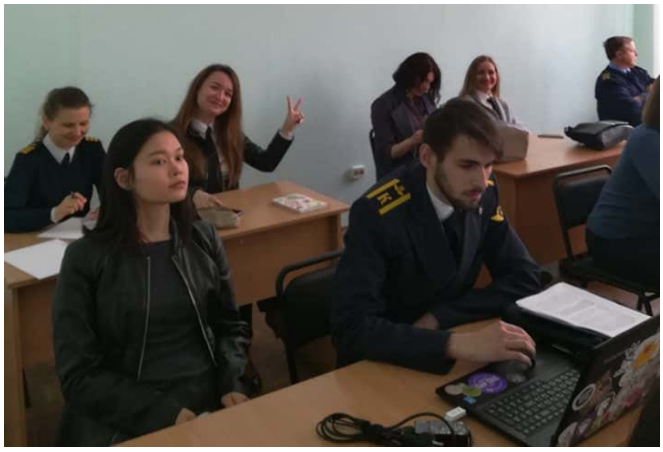
Викладачі кафедри брали активну участь в організації та проведенні науково-практичних конференцій, що відбувалися на базі академії. Науково-педагогічні працівники здійснювали рецензування поданих матеріалів, брали участь у роботі організаційних і програмних комітетів, а також модерували секційні засідання; сприяли популяризації наукових заходів, залучаючи до участі курсантів і молодих дослідників, що стимулювало розвиток їхніх наукових компетентностей та інтеграцію в академічне середовище. Така діяльність зміцнювала науковий потенціал кафедри.

Робота секції Всеукраїнської науково-практичної конференції. Сорока М.Ю., старший викладач; Джума Л.М., к.т.н., доцент та курсанти спеціалізації Аеронавігаційне забезпечення і планування польотів та Управління повітряним рухом (квітень 2009 р.)

Робота секції Всеукраїнської науково-практичної конференції «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку». Суркова К.В., к.пед.н., доцент; Артеменко О.В., к.т.н., старший викладач (квітень 2017 р.)

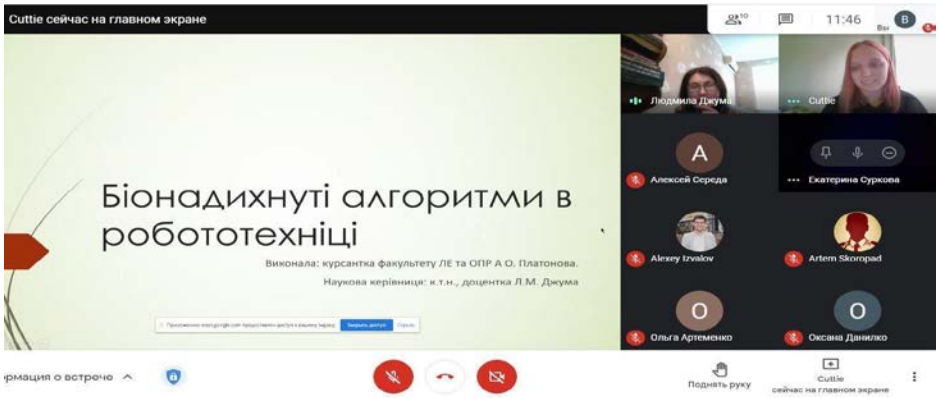

Робота секції Всеукраїнської науково-практичної конференції «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку». (квітень 2019 р.)

«Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку»: в Льотній академії НАУ відбулася 41 Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена Всесвітньому Дню авіації і космонавтики 14 квітня 2021 року: пленарне і секційне засідання на кафедрі ІТ в форматі онлайн.

Всеукраїнська науково-практична конференція «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку». Курсанти – учасники пленарного засідання, Роміцина О.М., помічник із зв'язків з громадськістю, Суркова К.В., к.пед.н., доцент (квітень 2021 р.)

Всеукраїнська науково-практична конференція "Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку». Курсанти – учасники секційного засідання, викладачі кафедри ІТ (квітень 2021 р.)

Виставка АгроЕкспо. Із причетними до АВІАЦІЙНИХ РОБОТОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ завітали у перший день на виставку АгроЕкспо. Відвідування локацій компаній, що працювали у напрямках, пов'язаних з БЕЗПІЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ. Мали продуктивне спілкування з представниками компаній DronUA, MultiCopterUkraine, QUADroUA, DroneServiceUkraine.

Курсанти академії та к.т.н., доцент Джума Л.М., (вересень 2021 р.)

Важливим проєктом, реалізованим в академії, став міжнародний проєкт «Норвегія-Україна». Упродовж 2018–2021 років активну участь у ньому брали викладачі кафедри: Неділько В.М., завідувач кафедри ІТ, к.т.н., доцент; Джума Л.М., к.т.н., доцент; Данилко О.Г., к.пед.н., доцент; Піліпьонок О.М., к.т.н., старший викладач.

Випуск групи за програмою «Авіаційні робототехнічні системи», Данилко О.Г., к.пед.н., доцент (2021 р.)

Відкрите заняття на потоці ЛЕПС, Данилко О.Г., к.пед.н., доцент (2021 р.)

Науково-педагогічні працівники кафедри ІТ: Данилко О.Г., Джума Л.М., Сорока М.Ю., Колесник А.В., Гришманов Є.О., Артеменко О.В., Шерман З.О. (1.09.2021 р.)

Проведення експериментальних досліджень з моделювання траєкторії польоту БПЛА на аеродромі, інженер служби БЕРТОЗ Барвінок В.В.; начальник служби БЕРТОЗ, старший викладач, к.т.н. Гришманов Є.О.; Джума Л.М., к.т.н., доцент; аспірантка Кондратенко К.В. (січень 2022 р.)

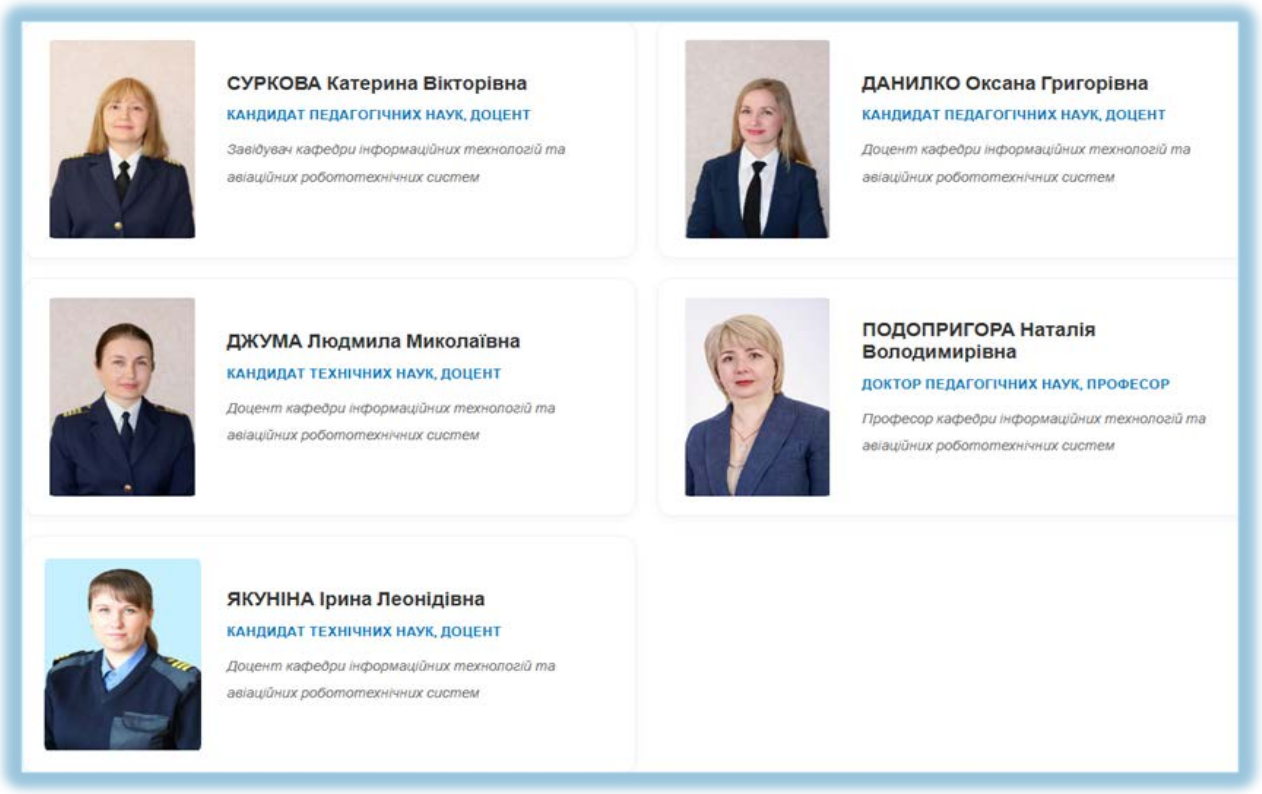
З 01.09.2024 року наказом директора льотної академії № 810/о від 29.08.2024 року кафедру фізико-математичних дисциплін та застосування інформаційних технологій в авіаційних системах перейменовано на кафедру інформаційних технологій та авіаційних робототехнічних систем.

Кафедра інформаційних технологій та авіаційних робототехнічних систем забезпечує освітньо-професійну програму «Авіаційні робототехнічні системи» і викладання дисциплін, пов'язаних із застосуванням інформаційних технологій в авіації.

Для здійснення визначених функцій і вирішення освітніх завдань науково-педагогічні працівники кафедри інформаційних технологій та авіаційних робототехнічних систем проводить необхідну навчально-виховну, науково-методичну та науково-дослідну діяльність за спеціальністю J6 «Авіаційний транспорт» та дисциплінами для підготовки здобувачів вищої освіти академії.

Штатні науково-педагогічні працівники кафедри ІТ та АРС:

- завідувачка кафедри Суркова Катерина Вікторівна, к.пед.н., доцент
- Подопригора Наталія Володимирівна, д.пед.н., професор
- Данилко Оксана Григорівна, к.пед.н., доцент.
- Джума Людмила Миколаївна, к.т.н., доцент
- Якуніна Ірина Леонідівна, к.т.н., доцент

Обов’язковою умовою якісної підготовки авіаційних фахівців є залучення практиків до викладання професійно-орієнтованих дисциплін. Вони передають актуальні знання про реальні процеси авіаційної та ІТ галузі, поєднують теорію з практикою та формують професійні компетентності здобувачів вищої освіти. Це підвищує мотивацію здобувачів і сприяє їх подальшому працевлаштуванню. Практики кафедри: Дейнекін П.А., Дробін А.А., Зенов Д.О., Кукла О.С.

КАФЕДРА АЕРОНАВІГАЦІЇ, МЕТЕОРОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОВІТРЯНОГО РУХУ

Кафедра аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху УДЛА є результатом поступового об'єднання трьох профільних кафедр та спадкоємицею аеронавігаційного, метеорологічного і диспетчерського професійно-освітніх напрямів. Її витоки беруть свій початок з 1950-х років: КВУЛДА → КШВЛПЦА → КВЛУЦА→ДЛАУ.

Ключові дати:

1) 1980 р. – створення кафедри повітряної навігації у структурі факультету повітряної навігації, завідувач Сербін О.А.;

2) 1983 р. – створення кафедри авіаційної метеорології у структурі факультету повітряної навігації, завідувач Лещенко Г.П.;

3) 1987 р. – створення кафедри управління повітряним рухом у структурі факультету управління повітряним рухом, завідувач Неділько С.М.;

4) 1993 р. – перейменування кафедри управління повітряним рухом на кафедру обслуговування повітряного руху у структурі факультету обслуговування повітряного руху, завідувач Неділько С.М.;

5) 2009 р. – перейменування кафедри повітряної навігації на кафедру аеронавігації у структурі факультету льотної експлуатації, завідувач Марков В.І.;

6) 2019 р. – створення кафедри обслуговування повітряного руху шляхом об'єднання кафедри авіаційної метеорології з кафедрою обслуговування повітряного руху у структурі факультету льотної експлуатації і обслуговування повітряного руху, завідувач Пальоний А.С.;

7) 2022 р.– створення кафедри аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху шляхом об'єднання кафедри обслуговування повітряного руху з кафедрою аеронавігації у структурі факультету авіаційного менеджменту, завідувач Кушнєрова Н.І.

Наразі кафедра здійснює бакалаврську підготовку авіаційних фахівців за освітньо-професійними програмами «Аеронавігаційне забезпечення та планування польотів», «Управління повітряним рухом» та магістерську підготовку за освітньо-професійною програмою «Авіаційний транспорт».

В освітньому та науковому профілі кафедри органічно збережено спадщину трьох напрямів – аеронавігаційного, метеорологічного і диспетчерського. Саме ця спадкоємність

визначає сильну сторону кафедри: поєднання академічної традиції, практичної авіаційної підготовки та сучасних досліджень у сфері безпечної аеронавігації. Відтак, історія кафедри є історією практичного досвіду і професіоналізму професорсько-викладацького складу.

КАФЕДРА ПОВІТРЯНОЇ НАВІГАЦІЇ

Історія кафедри повітряної навігації почалась ще задовго до її офіційного створення. Кіровоградське військове училище льотчиків дальньої авіації (КВУЛДА) на початку 1950-х років випускало майбутніх військових пілотів, які повинні були оволодіти літаководінням (навігацією) і бомбардувальною справою. Навчали літаководінню (навігації) такі видатні викладачі, як Михайло Олександрович Чорний і Василь Іванович Кораблін – автори підручника «Літаководіння», який витримав три перевидання: у 1973 р. і 1977 р. під первісною назвою, і у 1983 р. під назвою «Повітряна навігація», та користувався попитом курсантів до початку 2000-х років.

У 1960 р. на базі розформованого КВУЛДА була створена Кіровоградська школа вищої льотної підготовки цивільної авіації (КШВЛПЦА). Влітку того ж року сформували циклову комісію з літаководіння, яку очолювали А.П. Іванов, надалі – В.І. Кораблін і О.А. Сербін. Викладачами циклової комісії були: В.І. Кораблін, М.А. Чорний, Г.Ф. Федоров, Я.А. Пенчанський, А.П. Ушаков, С.В. Щешуков, І.Я. Лялюхін та інші. Під авторством О.А. Сербіна, С.В. Щешукова, І.Я. Лялюхіна вийшов навчальний посібник щодо штурманського окоміра та розрахунків в уяві.

На початку 1960-х років цивільна авіація потребувала великої кількості штурманів, тому КШВЛПЦА почала підготовку фахівців штурманського напряму. Протягом липня – серпня 1961 р. було зроблено перший набір курсантів на відділення штурманів із випускників середніх шкіл у кількості близько 100 осіб із терміном навчання 2 роки 6 місяців. Відтоді випуск штурманів став щорічним до 1993 р.

З 1978 р. в Кіровоградському вищому льотному училищі цивільної авіації (КВЛУЦА) у складі кафедри льотної експлуатації діяла циклова комісія з повітряної навігації і літаководіння під головуванням А.А. Комарова.

Зі складу факультету льотної експлуатації було виділено 01.09.1980 р. спеціалізований напрям – факультет повітряної навігації, який продовжив підготовку курсантів-штурманів у КВЛУЦА. Відповідно до Наказу міністра Цивільної авіації №157 від серпня 1981 р. факультет повітряної навігації став самостійним. Перший декан факультету повітряної навігації – Лещенко Григорій Павлович, кандидат географічних наук, професор. З 1986 року

деканом факультету повітряної навігації був призначений Білогузов Валерій Степанович, кандидат технічних наук, доцент.

Відтак, саме 01.09.1980 р. вважається датою створення кафедри повітряної навігації у структурі однойменного факультету. Перший завідувач кафедри – Сербін Олексій Артемович. Після ліквідації факультету повітряної навігації, профільну кафедру повітряної навігації включили до складу факультету льотної експлуатації. Завідувачами кафедри повітряної навігації були:

- 1980-1981 рр. ***Сербін Олексій Артемович*** працював на кафедрі понад 20 років. «Сербінська школа» навігації базувалась на глибокому математичному аналізі й практичній точності. Військовий штурман 1-го класу О.А. Сербін є автором (співавтором) профільних праць, зокрема для іноземних курсантів. Серед випускників він був відомий як викладач «старого гарту» – надзвичайно вимогливий, але справедливий.

Прийом екзамену.
Третій ліворуч –О.Сербін

О.Сербін (другий ліворуч)проводить засідання кафедри

- 1981-1985 рр. ***Козарук Василь Васильович***, кандидат технічних наук, зробив надважливий внесок у технічну та радіонавігаційну складову польотів. Він є автором підручника «Навігаційні ергатичні комплекси літаків» і співавтором багатьох праць.

- 1985-1986 рр. ***Шульга Василь Маркович,*** кандидат технічних наук.

В.М.Шульга працював з 1975 року в КЛШУ на посаді старшого викладача, призначався завідувачем циклової комісії повітряної навігації. Після закриття ЛШУ був переведений до КВЛУ ЦА завідувачем кафедри повітряної навігації; після реорганізації закладу продовжив науково-педагогічну діяльність у ДЛАУ.

Мав біля двох тисяч годин нальоту на військових винищувачах Міг-17 та Міг-19.

В.Шульга з викладачами кафедри КЛШУ. 1976 р.

Під час проведення заняття

- 1986 – 1991 рр.***Луцик Валентин Григорович***, кандидат військових наук.

У різні періоди викладачами кафедри повітряної навігації працювали: заслужений штурман СРСР Горохов В.В., Небеский В.К., Кравцов С.М., Чикалов С.О., Беличенко Р.П., Павлов М.П., Мітькін А.В., Завізіон М.О., Герасимчук В.В., Дубіна К.С. та інші.

З 02.12.2009 р. Наказом ректора ДЛАУ №1216 кафедра повітряної навігації була перейменована на кафедру аеронавігації факультету льотної експлуатації – знак оновлення якісного змісту підготовки відповідно до сучасних міжнародних підходів. Завідувачами кафедри аеронавігації в хронологічній послідовності були:

- 1991-2011 рр. ***Марков Валерій Іванович***, професор кафедри, доцент. Автор навчальних посібників: «Розрахунок безпечних траєкторій в районі аеродрому», «Навігація повітряних суден з використанням GPS», «Навігація на міжнародних повітряних лініях» і автор підручнику «Повітряна навігація» з виданнями у 2003, 2007, 2009 рр. Він розумів, що без практичного відпрацювання сценаріїв на землі, безпека в небі неможлива і впроваджував цю тезу у навчальному процесі.

- 2012-2015 рр. ***Хращевський Рімвідас Вілімович***, доктор технічних наук, професор. Розробив нові принципи і методи підвищення ефективності застосування авіації, оптимізації навігації та управління повітряним рухом. Є автором багатьох праць, зокрема навчальних посібників «Автоматизація процесів прийняття рішень в паралельних обчислювальних системах» і «Управління передачею даних в інфокомунікаційних мережах».

- 2015-2024 рр. ***Кушнєрова Надія Іванівна***, кандидат технічних наук, доцент. Є автором понад 40 друкованих праць, з яких 4 монографії, 1 навчальний посібник.

З 2006 р. викладацький склад кафедри поповнили професійні авіафахівці, звільнені з лав ЗСУ – штурмани з багаторічним досвідом льотної роботи: штурман першого класу, учасник бойових дій Жалінський Олександр Іванович, штурман першого класу Шалагін Павло Іванович, штурман другого класу Лісевич Сергій Анатолійович, штурман другого класу Власенко Сергій Іванович. Доктор геологічних наук, професор Калашник Ганна Анатоліївна та кандидат технічних наук, доцент Калашник-Рибалко Мирослава Анатоліївна плідно розвивали науково-дослідний напрям діяльності кафедри. Кожен викладач кафедри має значний науково-методичний доробок – навчальні посібники, методичні видання, що систематично задіяні в освітньому процесі.

Основними напрямами наукової діяльності кафедри були: •розробка та впровадження в освітній процес технологій, що адаптують традиційну методику вивчення дисципліни «Повітряна навігація» до вимог кредитно-модульної системи організації освітнього процесу; •розробка та використання в освітньому процесі системи контролю якості поточної та підсумкової успішності, яка працює на базі інноваційних комп'ютерних технологій «Рейтинг-2» та «Статистика»; •дослідження ефективності інноваційної методики виховання пізнавальної та творчої активності курсантів; •дослідження інноваційної технології діагностики домінантного типу пам'яті та стартових знань курсантів; •методика визначення необхідного кредиту на вивчення спеціальних дисциплін, що ґрунтується на використанні аналітичних розрахунків та наукової аргументації.

Як складова факультету авіаційного менеджменту у 2022 р. кафедра аеронавігації була об’єднана з кафедрою обслуговування повітряного руху (яка раніше була об’єднана з кафедрою авіаційної метеорології) та отримала назву: *кафедра аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху.*

Склад кафедри: Кушнєрова Надія Іванівна, Пальоний Андрій Сергійович, Жалінський Олександр Іванович, Лісевич Сергій Анатолійович, Власенко Сергій Іванович, Калашник Ганна Анатоліївна, Калашник-Рибалко Мирослава Анатоліївна, Коваленко Оксана Павлівна, Рехін Денис Вікторович, Невиніцин Андрій Миколайович, Землянський Андрій Володимирович, Тимошенко Ганна Сергіївна, Красножон Валентина Олександрівна, Камушкіна Галина Михайлівна.

Кафедра Повітряної навігації. 2006 рік. Нижній ряд зліва направо: старший викладач Павлов М.П., завідувач кафедри Марков В.І., лаборант Файзуліна М.О., завідувач лабораторії Насипайко В.М. Верхній ряд зліва направо: викладачі Герасимчук В.В., Лісевич С.А., Мітькін А.В., Жалінський О.І.

Кафедра Аеронавігації. 2010 рік. Нижній ряд зліва направо: старший викладач Жалінський О.І., Маркова Г.П., завідувач кафедри Марков В.І., завідувач лабораторії Насипайко В.М. Верхній ряд зліва направо: старші викладачі Мітькін А.В., Шалагін П.І., Власенко С.І., лаборант Файзуліна М.О.

Кафедра Аеронавігації. 2013 рік. Викладачі кафедри та курсанти 19 роти після екзамену, випуск 2013 року. У нижньому ряду по центру старші викладачі зліва направо: Власенко С.І., Жалінський О.І., Лісевич С.А. Нижній ряд праворуч – Вдовін Сергійович Сергійович, загинув у липні 2024 року, капітан ЗСУ.

Кафедра Аеронавігації. 2019 рік, після засідання кафедри. Зліва направо: старший викладач Калашник-Рибалко М.А., завідувач лабораторії Файзуліна М.О., завідувач кафедри Кушнєрова Н.І., старші викладачі Жалінський О.І., Власенко С.І., Лісевич С.А.

КАФЕДРА АВІАЦІЙНОЇ МЕТЕОРОЛОГІЇ

Історія кафедри авіаційної метеорології починається з 1951 року. Вона була створена на методичній та навчальній базах предметних і циклових комісій 60-го військового авіаційного училища льотчиків, Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації, Кіровоградського льотно-штурманського училища цивільної авіації.

Як структурний підрозділ Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації затверджена наказом Міністерства цивільної авіації СРСР у 1983 році, на чолі з Лещенко Григорієм Павловичем (який поєднував роботу декана факультету повітряної навігації до 1986 р., роботу завідувача кафедри та викладацьку роботу).

Завідувачі кафедри авіаційної метеорології:

- 1983-2018 рр. перший завідувач кафедри ***Лещенко Григорій Павлович***, кандидат географічних наук, професор. Має почесне звання «Заслужений працівник освіти України». Нагороджений медалями «За трудову відзнаку», «Відмінник Аерофлоту». Був членом-кореспондентом Аерокосмічної академії України. Приймав участь у роботі семінару Всесвітньої Метеорологічної Організації у 2012 р. в Санкт-Петербурзі. Досліджував грозову діяльність інструментальними методами для забезпечення аеронавігації, вивчав умови погоди і клімату в Центральній Україні. Автор понад 130 підручників, зокрема «Авіаційна метеорологія» і «Метеорологічне забезпечення польотів» з грифом Міністерства освіти, посібників і наукових праць (українською, англійською і російською мовами).
- 2018-2019 рр. ***Корінна Ольга Валеріївна***, кандидат педагогічних наук. Автор понад 20 публікацій наукового та навчально-методичного характеру. На кафедрі викладала профільні дисципліни з 2009 р.

Викладацький склад кафедри «старого гарту» різних років: Шуміловська, Соколенко, Матвеєва Зінаїда Павлівна, Кузьменко Рімма Орестівна, Перцель Галина Вікторівна, Романенко Надія Петрівна, Зіборова Ольга Семенівна,.

Перцель Галина Вікторівна, працювала інженером-синоптиком на АМСЦ Вологда і Кременчук. На посаді старшого викладача кафедри за 46 років діяльності (1967-2013 рр.) підготувала багато поколінь авіафахівців, у яких користувалась беззаперечним авторитетом.

Романенко Надія Петрівна, в 1974-1982 рр. працювала інженером-синоптиком АМСЦ Корф Камчатського управління гідрометеорології і АМСЦ Кіровоград. З 1982 по 2018 р. працювала старшим викладачем кафедри.

Зіборова Ольга Семенівна, в 1973-1982 рр. працювала інженером-синоптиком АМСЦ Кіровоград. З 1983 по 2018 р. працювала старшим викладачем кафедри.

Викладацький склад кафедри 2000-х років: Корінний Сергій Миколайович, Корінна Ольга Валеріївна, Рехін Денис Вікторович, Коваленко Оксана Павлівна. Кожен викладач кафедри зробив вагомий внесок у розробку навчально-методичного забезпечення, організацію й удосконалення освітнього процесу.

Рехін Денис Вікторович, старший викладач кафедри з 2006 р. – дотепер. Автор близько 20 публікацій наукового та навчально-методичного характеру.

Коваленко Оксана Павлівна, доцент кафедри з 2006 р. – дотепер, кандидат педагогічних наук. Автор понад 40 наукових і навчально-методичних публікацій.

У 2019 р. кафедру авіаційної метеорології було об’єднано з кафедрою обслуговування повітряного руху.

Склад кафедри: Лещенко Григорій Павлович, Корінна Ольга Валеріївна, Коваленко Оксана Павлівна, Рехін Денис Вікторович, Пальоний Андрій Сергійович, Яковенко Олександр Васильович, Шульгін Валерій Анатолійович, Невиніцин Андрій Миколайович, Землянський Андрій Володимирович, Сурков Костянтин Юрійович, Лавренчук Дмитро Володимирович, Красножон Валентина Олександрівна, Перекрест Олександр Миколаєвич.

Фотогалерея

Викладач кафедри метеорології Кузьменко Рімма Орестівна, 1985 р.

Завідувач кафедри авіаційної метеорології Лещенко Г.П., 2008 р.

Старші викладачі кафедри авіаційної метеорології Г.В. Перцель та О.С. Зіборова. 2008 р.

Старший викладач кафедри авіаційної метеорології Романенко Надія Петрівна, 2010 р.

Кафедра авіаційної метеорології, день метеоролога, 2011 р.

Метеорологічна практика, АМСЦ Кропивницький, Романенко П.П. , 2006 р

Метеорологічна практика, АМСЦ Кропивницький, Коваленко О.П. з курсантами 632 групи, 2015 рік

Старший викладач кафедри Корінний Сергій Миколайович та старший викладач кафедри Корінна Ольга Валеріївна, 2015 р.

Кафедра авіаційної метеорології. 2015 р.

Курсантська науково-практична конференція, ДК Авіатор, квітень 2012 р.

Курсантська науково-практична конференція, секція «Метеорологія», 2012 р.

Відкриття пам'ятного знака, присвяченого Лещенку Г.П. Сквер аеронавігації, 2015 р.

КАФЕДРА ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ

У 1987 році наказом начальника КВЛУЦА була утворена кафедра управління повітряним рухом, яку очолив Сергій Миколайович Неділько.

Перейменування кафедри управління повітряним рухом на кафедру обслуговування повітряного руху відбулося у 1993 році. Перехід на термінологію «обслуговування повітряного руху» (Air Traffic Services – ATS) був зумовлений гармонізацією українських авіаційних стандартів із міжнародними нормами ІСАО, де термін «обслуговування» є ширшим і включає не лише безпосереднє управління (control), а й польотно-інформаційне та аварійне обслуговування.

Завідувачі кафедри обслуговування повітряного руху:

- 1987–1994 рр. ***Неділько Сергій Миколайович.*** Доктор технічних наук, професор. Саме з його організаційною діяльністю пов'язане інституційне оформлення окремої кафедральної школи підготовки диспетчерів управління повітряним рухом у Кропивницькому. Ім'я С.М. Неділька надалі також пов'язане з керівництвом академією (проректор з навчальної та

наукової роботи, директор інституту аеронавігації, ректор). Ним опубліковано понад 80 науково-методичних праць, один авторський винахід, 5 навчальних посібників. Нагороджений Почесною грамотою Верховної ради України, нагрудним знаком «Відмінник освіти України», Почесною грамотою Кіровоградської міської ради та виконавчого комітету, відзнакою виконавчого комітету Кіровоградської міської ради «За заслуги» ІІ ступеню.

З 1994 до 2015 роки кафедру очолювали ***Луппо Олександр Євгенович***, кандидат педагогічних наук, доцент та ***Чинченко Юрій Володимирович***, кандидат педагогічних наук, доцент.

- 2015–2022 рр. ***Пальоний Андрій Сергійович.*** Кандидат технічних наук, доцент. Випускник Державної льотної академії України за спеціальністю «Обслуговування повітряного руху». На кафедрі працює з 2004 р., гарант ОПП «Управління повітряним рухом». Автор понад 50 публікацій наукового і навчально-методичного характеру.

Наукові дослідження кафедри велися за такими напрямами: Забезпечення безпеки польотів під час організації повітряного руху; Дослідження та аналіз нормативно-правової бази у сфері організації повітряного руху; Роль людського фактора в авіації.

Значний внесок у розбудову кафедри здійснили викладачі: Козулін Валерій Гаврилович, Невиніцин Андрій Миколайович, Яковенко Олександр Васильович, Шульгін Валерій Анатолійович.

Невиніцин Андрій Миколайович, кандидат технічних наук, доцент. У 1994 р. закінчив ДЛАУ за спеціальністю «Експлуатація повітряного транспорту», спеціалізацією «Управління повітряним рухом». Викладацькою діяльністю займається з 1998 – дотепер, поєднуючи з керівними посадами в академії. В 2003-2009 роках мав досвід практичної роботи на посаді провідного інженера групи з управління використанням повітряного простору відділу організації та використання повітряного простору Украероруху. Автор понад 90 публікацій наукового та навчально-методичного характеру.

Яковенко Олександр Васильович, старший викладач кафедри з 1995 по 2022 рр. Має 22-річний стаж практичної роботи на посадах диспетчера УПР, старшого диспетчера, керівника польотів, начальника служби руху. Автор понад 20 публікацій наукового та навчально-методичного характеру.

Шульгін Валерій Анатолійович, кандидат технічних наук, доцент. На викладацьких посадах з 1997 по 2020 р. Мав 6-річний стаж практичної роботи на посаді диспетчера УПР. Автор понад 60 публікацій наукового та навчально-методичного характеру. Нагороджений дипломом 2-го ступеня переможця конкурсу на кращу наукову роботу транспортної академії України в номінації «Підручник»: «Сучасні проблеми людського фактора в авіації».

Викладацький склад кафедри після 2005 р: Пальоний Андрій Сергійович, Невиніцин Андрій Миколайович, Яковенко Олександр Васильович, Шульгін Валерій Анатолійович, Землянський Андрій Володимирович, Сурков Костянтин Юрійович, Лавренчук Дмитро Володимирович, Красножон Валентина Олександрівна, Перекрест Олександр Миколаєвич.

Фотогалерея

Кафедра обслуговування повітряного руху, 2017 р.

Кафедра обслуговування повітряного руху, 2019 р. Зліва направо верхній ряд: Перекрест Олександр Миколаєвич, Шульгін Валерій Анатолійович, Сурков Костянтин Юрійович, Яковенко Олександр Васильович, Пальоний Андрій Сергійович, Рехін Денис Вікторович, Невиніцин Андрій Миколайович.

Зліва направо нижній ряд: Землянський Андрій Володимирович, Корінна Ольга Валеріївна, Лещенко Григорій Павлович, Коваленко Оксана Павлівна, Лавренчук Дмитро

Кафедра обслуговування повітряного руху, 2020 р. Зліва направо: Лавренчук Дмитро Володимирович, Рехін Денис Вікторович, Бурша-Євчик Тетяна Юхимівна, Яковенко Олександр Васильович, Сурков Костянтин Юрійович, Корінна Ольга Валеріївна, Пальоний Андрій Сергійович, Коваленко Оксана Павлівна, Невиніцин Андрій Миколайович.

1

2

1. Вручення випускних документів курсантам-диспетчерам. ДЛАУ, 2005 р.

2. На сцені Будинку культури Рубець М.І., Яковенко О.В., Шалагін П.І.

Члени журі курсантського конкурсу (зліва направо:) Шалагін П.І., Сікірда Ю.В., Яковенко О.В. 2005 р.

Участь викладачів кафедри в урочистому заході. Зліва направо: Шульгін В.А., Шалагін П.І., Шмельова Т.Ф., Рубець М.І.(ректор ДЛАУ), Яковенко О.В. 2005 р.

День 25-річчя ФОПР. 2011 р.

Колектив кафедри. 2017 рік

Величко Олександр Степанович

Гордієнко Роман Віталійович

Кузьмінський Олександр Павлович

Демиденко Володимир Григорович
завідувач лабораторії

Землянський Андрій Володимирович

Лавренчук Дмитро Володимирович

Пальоний Андрій Сергійович

Сагун Борис Федотович

Сурков
Костянтин Юрійович

Шульгін
Валерій Анатолійович

Яковенко
Олександр Васильович

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Історія кафедри

Необхідність організації кафедри була обумовлена появою нагальної потреби в фахівцях-менеджерах нової формації, викликаної переходом економіки України до ринкових відносин.

За роки існування декілька разів проводилась реорганізація кафедри, вона змінювала назви: кафедра менеджменту; кафедра менеджменту та економіки; кафедра менеджменту, економіки та права; кафедра менеджменту, економіки, права та туризму; кафедра менеджменту, економіки та туризму; кафедра менеджменту та економіки; кафедра менеджменту авіаційної діяльності.

04 серпня 1999 року вийшов Наказ Ректора ДЛАУ М.І.Рубця № 453 «Про ***створення кафедри Менеджменту***»:

«Враховуючи рішення Вченої Ради академії наказую

1. Створити кафедру «Менеджменту», оперативно підпорядкувавши її декану факультету післядипломної освіти.

2. Діяльність кафедри здійснюється на підставі самофінансування (за рахунок коштів господарської діяльності).

3. Проректору з навчальної роботи Неділько С.М. розробити штатний розпис кафедри «Менеджменту» та положення про кафедру до 15.08. 1999 р.».

З цього часу починається відлік історії кафедри.

Викладачі кафедри менеджменту у своїй роботі з підготовки фахівців орієнтувалися на світові стандарти, активно працювали над збагаченням змісту навчальних дисциплін, впровадженням інноваційних технологій, забезпечували органічне поєднання фундаментальної, загальноекономічної та фахової підготовки здобувачів вищої освіти, гармонізацію навчального процесу, що дозволяло майбутнім фахівцям сформувати широкий світогляд, отримати ґрунтовні знання з професійно-орієнтованих дисциплін і оволодіти обраною професією.

На кафедрі менеджменту приділялася велика увага науково-дослідній роботі. Значні зусилля були зосереджені на активізації фундаментальних і прикладних досліджень з пріоритетних напрямів теорії та практики менеджменту.

Науково-педагогічний склад кафедри брав активну участь у міжнародних, національних та регіональних наукових конференціях на теренах України і за її межами.

Кафедра проводила активну співпрацю з промисловими підприємствами, органами влади та місцевого самоврядування.

У ***2005 році*** в Державній льотній академії України ***створено кафедру менеджменту та економіки*** на основі реорганізації кафедри менеджменту та кафедри економіки, права і управління персоналом. Кафедру очолив кандидат технічних наук, доцент *Залевський Анатолій Васильович.*

За період існування кафедри (2005–2012 рр.) її співробітниками були:
Залевський Анатолій Васильович, завідувач кафедри / декан факультету менеджменту;
Ковальський Василь Степанович, професор;
Миценко Іван Михайлович, професор;
Івашин Володимир Іванович, доцент;
Комарова Ольга Альбертівна доцент;
Еш Володимир Юрійович, доцент;
Легінькова Ніна Іллівна доцент;
Ляшко Вадим Іванович, доцент;
Печериця Тетяна Вікторівна, доцент;
Сікірда Юлія Володимирівна, доцент / заступник декана факультету менеджменту;
Варава Ірина Анатоліївна, старший викладач;
Власенко Володимир Миколайович, старший викладач;
Дуда Віталій Тимофійович, старший викладач;
Колісниченко Лариса Олександрівна, старший викладач;
Мак Олексій Романович, старший викладач
Рижиков Вадим Степанович, старший викладач;
Скриль Лариса Павлівна, старший викладач;
Семенюк Олександр Віталійович, старший викладач;
Сагун Андрій Олексійович, старший викладач;
Соколовський Віктор Анатолійович, старший викладач;
Ткаченко Наталія Володимирівна, старший викладач;
Токар Олена Леонідівна, старший викладач;
Щоголєва Інна Валентинівна, старший викладач;
Ареф'єва Тетяна Сергіївна, викладач;
Дорошенко Тетяна Миколаївна, викладач;
Козир Інна Сергіївна, викладач;
Столярчук Наталія Володимирівна, викладач;
Стрельченко Олег Вікторович, викладач;
Стрижак Ліна Іванівна, старший науковий співробітник;
Залевська Наталі я Анатоліївна, завідувач лабораторії;
Лугова Анжела Миколаївна, завідувач лабораторії;
Стрижак Вячеслав Єдуардович, завідувач лабораторії;
Кленцар Наталія Сергіївна, інженер;
Ремідовська Наталія Юрійовна, старший лаборант;
Стебловська Ірина Юріївна, старший лаборант.

В 2005-2006 рр. в академії силами деканату факультету менеджменту і випускової кафедри менеджменту та економіки була проведена робота з підготовки та проходження акредитації напряму підготовки 0502 «Менеджмент» та ліцензування спеціальності 7.050206 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», які були успішно пройдені на засіданні ДАК МОНУ 02.03.06 р., протокол № 59.

У червні 2005 року відбувся перший випуск бакалаврів з менеджменту, у червні 2006 р. – перший випуск фахівців спеціальності «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та другий випуск бакалаврів з менеджменту.

Це стало результатом значної підготовчої роботи, проведеної колективом деканату факультету менеджменту, професорсько-викладацьким і допоміжним складом кафедри менеджменту та економіки. Державна екзаменаційна комісія за підсумками роботи відзначила якісну підготовку та високий рівень знань випускників.

Кафедра менеджменту та економіки була випускаючою з підготовки фахівців напряму «Менеджмент» за двома спеціальностями:

«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» (спеціалізація – «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень»);

«Менеджмент організацій» (спеціалізації: «Менеджмент авіаційних підприємств і організацій» та «Менеджмент туристичної індустрії»).

Організаційно кафедра входила до складу факультету менеджменту Державної льотної академії України.

На кафедру менеджменту та економіки було покладено забезпечення навчального процесу з професійної підготовки менеджерів, а також економіко-правової та управлінської підготовки курсантів льотних спеціальностей і спеціалізацій. Для здійснення покладених функцій та вирішення освітніх завдань кафедра проводила необхідну навчально-виховну, науково-методичну і науково-дослідницьку діяльність за спеціальностями й спеціалізаціями напряму підготовки «Менеджмент» та профільними курсами дисциплін для курсантів авіаційних спеціальностей.

Кафедра мала у своєму розпорядженні матеріально-технічну базу освіти та наукових досліджень за профілем діяльності: комп'ютерні класи, новітнє програмне забезпечення, сучасні технології навчання, професійні пакети прикладних програм, доступ до мережі Інтернет для викладачів і курсантів.

Висококваліфікований професорсько-викладацький склад кафедри проводив навчальні заняття з профільних дисциплін на факультетах: льотної експлуатації; обслуговування повітряного руху; післядипломної освіти, магістратури; заочного навчання; аспірантури.

Заняття проводилися для всіх спеціальностей і спеціалізацій, за якими здійснювалася підготовка бакалаврів, фахівців, магістрів та аспірантів в ДЛАУ.

Кафедра менеджменту та економіки забезпечувала навчання з дисциплін підготовки для таких категорій здобувачів:

а) бакалаврів і фахівців за спеціальностями «Льотна експлуатация» та «Обслуговування повітряного руху»;

б) магістрів за спеціальностями «Льотна експлуатація» та «Обслуговування повітряного руху»;

в) аспірантів за спеціальностями «Експлуатація та ремонт засобів транспорту», «Навігація і управління повітряним рухом», «Теорія і методика професійної освіти»;

г) бакалаврів і фахівців за спеціальностями «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та «Менеджмент організацій».

Крім теоретичної підготовки, кафедра забезпечувала практичну підготовку курсантів, які навчалися за напрямом «Менеджмент», у процесі організації, проведення та керівництва навчальними, виробничими й переддипломними практиками:

навчально-ознайомчою – у виробничих підрозділах академії /з активного туризму в Криму/ (1 курс);

технологічною (2 курс);

організаційною (3 курс);

комплексною за спеціальністю (4 та 5 курси);

переддипломною (5 курс).

Практики проводилися у провідних державних і комерційних авіаційних підприємствах (авіаційних компаніях, авіабудівних, експлуатаційних і ремонтних підприємствах цивільної авіації, регіональних структурних підрозділах державного підприємства «Украероруx»); авіаційних підприємствах, що здійснювали комерційну діяльність на міжнародних ринках авіаційних послуг; туристських підприємствах і організаціях (туристичних фірмах, готельних і ресторанних комплексах, інших об'єктах туристської індустрії) в Україні та за кордоном – відповідно до спеціалізацій підготовки менеджерів.

Наукові дослідження кафедри менеджменту та економіки проводилися за такими основними напрямами:

•Розробка нових навчальних планів на основі досвіду підготовки авіаційних менеджерів в академії.

•Розробка змісту і методик викладання вибіркових дисциплін підготовки менеджерів відповідно до нових навчальних планів.

•Розробка креативно-орієнтованої технології в кредитно-модульній системі підготовки авіаційних менеджерів.

•Удосконалення тематики та методики виконання курсових і дипломних робіт за спеціальностями напряму підготовки «Менеджмент».

•Аналіз програм і методики викладання економіко-правових та управлінських дисциплін підготовки авіаційних фахівців льотного й диспетчерського складу.

Кафедра менеджменту та економіки підтримувала широкі зв'язки з провідними державними та комерційними авіаційними підприємствами, серед яких: Державна авіаційна адміністрація України, ЗАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України», МАК «Урга», ЗАТ «Україна-АероАльянс», ТОВ «Українсько-Середземноморські авіалінії», ВАТ «Авіакомпанія «Дніпроавіа», ТОВ «Севастополь-Авіа», ТОВ «Авіакомпанія «Південні авіалінії», державне підприємство «Львівські авіалінії», ТОВ «Авіакомпанія «Бізнес-авіація» тощо.

Випускники кафедри менеджменту та економіки за напрямом підготовки «Менеджмент» користувались попитом на внутрішньому та міжнародному ринках праці та мали можливість працювати:

керівниками лінійних і функціональних структурних підрозділів авіаційних підприємств і організацій (авіаційних компаній, авіабудівних, експлуатаційних і ремонтних підприємств цивільної авіації, регіональних структурних підрозділів державного підприємства «Украероруx»);

співробітниками авіаційних підприємств, орієнтованих на зовнішньоекономічну діяльність (авіакомпаній, що виконують міжнародні авіаційні перевезення та здійснюють авіаційні роботи на міжнародних ринках авіаційних послуг);

фахівцями туристських підприємств (турфірм, готельних і ресторанних комплексів, інших суб'єктів туристської діяльності);

менеджерами (управляючими) в інших видах економічної діяльності (торгівлі, фінансовій діяльності, операціях з нерухомістю та ін.).

У ***2012 році*** кафедру менеджменту та економіки було перейменовано в ***кафедру менеджменту, економіки та права.*** Витяг з Наказу від 16.11.2012р. №1265 начальника Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету С.М.Неділько «Про перейменування кафедри менеджменту та економіки в кафедру менеджменту, економіки та права»:

«Кафедра менеджменту та економіки відповідно до Галузевого стандарту вищої освіти України підготовки бакалавра галузі знань «Менеджмент і адміністрування» напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» та спеціаліста за спеціальністю 7.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» забезпечує викладання економічних і менеджерських дисциплін, також циклу правових дисциплін підготовки менеджерів:

1.Правознавство.

2.Адміністративне право.

3.Трудове право.

4.Господарське право.

5.Міжнародне приватне право.

6.Інтелектуальна власність.

В зв’язку з вищезазначеним перейменувати кафедру менеджменту та економіки в кафедру менеджменту, економіки та права.

Підстава: рішення Вченої ради від 08.11.12 р.»

Викладацький склад кафедри

Кафедра менеджменту, економіки та права виступала активним організатором та учасником масштабних наукових заходів.

Традиційно активною та креативною була участь кафедри та здобувачів освіти факультету менеджменту у різноманітних заходах, які проводились в льотній академії.

Студентські концерти та конкурси об'єднували молодь для демонстрації творчих здібностей. У Будинку культури «Авіатор» на одній сцені збиралися ті, хто вражав акторською майстерністю.

Зокрема, під час щорічного конкурсу «Факультет року» 29 квітня 2015 року курсанти та студенти трьох факультетів демонстрували на сцені виступи, наповненні танцями, піснями, гумором. Журі визнало переможцем конкурсу Факультет менеджменту. Бурхливими оплесками це рішення підтримав глядацький зал.

Факультет менеджменту отримав перехідний Кубок «Факультет року 2015»

3 лютого 2016 року в БК «Авіатор» відзначалося 15-річчя факультету Менеджменту

Окрім творчих досягнень та участі у внутрішніх заходах академії, здобувачі освіти активно долучалися до міських та регіональних подій. Так, 19 вересня 2015 р. представники факультету менеджменту презентували свою кафедру та льотну академію в рамках 4-го

Центрально-Українського музейно-туристичного фестивалю, в якому взяли участь державні і приватні музеї міста, туристичні фірми, вихованці туристичних гуртків Кіровограда, майстри декоративно-прикладного мистецтва. Фестиваль проходив на території, відомій як «Козацький острів».

IV-й Центрально-Український музейно-туристичний фестиваль

Студентки факультету менеджменту не тільки мали високі результати у навчанні, а й здобували визнання на престижних конкурсах краси.

Грачова Дарина (праворуч)

22 березня 2016 у Кіровограді пройшов конкурс «Королева Кіровограда 2016». За корону змагались 22 учасниці, серед яких три – студентки КЛА НАУ. Здобувачка освіти факультету менеджменту Дарина Грачова (453 к/в) завоювала титул «Королева талант 2016».

У 2018 році відбулось перейменування кафедри.

У наказі від ***19.03.2018 р***. № 121 начальника ЛА НАУ С.Неділька «Про перейменування кафедри» йшлося: «На підставі постанови Вченої ради (Протокол №1 засідання Вченої ради ЛА НАУ від 3 березня 2018 р.) з 03.03.2018 року перейменувати випускову кафедру менеджменту, економіки та права у ***випускову кафедру менеджменту, економіки, права та туризму***».

Кафедру очолив *Колотуха Олександр Васильович*, доктор географічних наук, доцент.

У ***2019*** році кафедра зазнала чергових змін: вона отримала назву «***Кафедра менеджменту, економіки та туризму».***

Кафедра була випусковою з підготовки фахівців зі спеціальності 272 «Авіаційний транспорт» за спеціалізаціями «Управління транспортним обслуговуванням авіаційних подорожей», «Організаційне забезпечення та управління авіаційним виробництвом» та зі спеціальності 073 «Менеджмент» за спеціалізаціями «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень» та «Менеджмент туристичної індустрії» і організаційно входила до складу Факультету менеджменту академії. На кафедру покладалось забезпечення навчального

процесу з професійної підготовки спеціалістів з менеджменту, льотної експлуатації та організації повітряного руху. Для здійснення визначених функцій і вирішення освітніх завдань кафедра менеджменту, економіки, права та туризму проводила необхідну навчально-виховну, науково-методичну та науково-дослідну діяльність за спеціалізаціями спеціальностей «Менеджмент», «Авіаційний транспорт» та профільними курсами дисциплін підготовки студентів та курсантів факультетів менеджменту, льотної експлуатації, організації повітряного руху.

На кафедрі сформувався висококваліфікований професорсько-викладацький склад: доктори і кандидати наук, професори і доценти;

Склад кафедра менеджменту, економіки та туризму

Колотуха Олександр Васильович

Завідувач кафедри, доктор географічних наук, доцент

Залевський Анатолій Васильович

Кандидат технічних наук, доцент

Ковальський Василь Степанович

доктор економічних наук, кандидат технічних наук, професор.

Легінькова Ніна Іллівна

Доцент кафедри, к.е.н, доцент

Середа Наталія Миколаївна

Доцент кафедри, к.е.н, доцент

Сікірда Юлія Володимирівна

Доцент кафедри, к.т.н, доцент

Щоголєва Інна Валентинівна

Доцент кафедри, к.пед.н, доцент

Коваленко Надія Олегівна

Доцент кафедри, к.пед.н, доцент

Бондар Юлія Анатоліївна

Доцент кафедри, к.е.н, доцент

Смутчак Зінаїда Василівна

Доцент кафедри, к.е.н, доцент

Письменна Марія Сергіївна

Доцент кафедри, к.е.н, доцент

Арапов Олексій Сергійович

Доцент кафедри, к.е.н.

Баранов Віталій В'ячеславович

Доцент кафедри, к.е.н.

Ситник Оксана Юріївна

Старший викладач кафедри, к.е.н

Дорошенко Тетяна Миколаївна

Старший викладач кафедри

Козир Інна Сергіївна

Старший викладач кафедри

Сагун Андрій Олексійович

Старший викладач кафедри

Саркісова Олена Миколаївна

Старший викладач кафедри

Соколовський Віктор Анатолійович

Старший викладач кафедри

Столярчук Наталія Віталіївна

Старший викладач кафедри

Миргородська Олена Леонідівна

Доцент кафедри, канд. пед. наук, доцент

Чорногор Наталія Олексіївна

Викладач кафедри

У 2015-2021 роках співробітники кафедри менеджменту, економіки, туризму та права / кафедри менеджменту, економіки та туризму були задіяні у міжнародному проєкті ***«УКРАЇНА-НОРВЕГІЯ. Професійна перепідготовка військовослужбовців Збройних Сил України, звільнених у запас та членів їх сімей» /«НОРВЕГІЯ-УКРАЇНА. Професійна адаптація. Інтеграція в державну систему»***

Викладачі кафедри плідно працювали на курсах перепідготовки та соціальної адаптації для військовослужбовців, звільнених у запас та членів їх сімей, які проводилися на базі КЛА НАУ / ЛА НАУ за фінансової підтримки уряду Королівства Норвегія.

Якісне викладання навчальних дисциплін, передбачених навчальними планами, забезпечували викладачі кафедри:

Баранов Віталій Вячеславович, кандидат економічних наук, доцент;

Коваленко Надія Олегівна, кандидат педагогічних наук, доцент;

Козир Інна Сергіївна, старший викладач кафедри;

Смутчак Зінаїда Василівна, кандидат економічних наук, доцент;

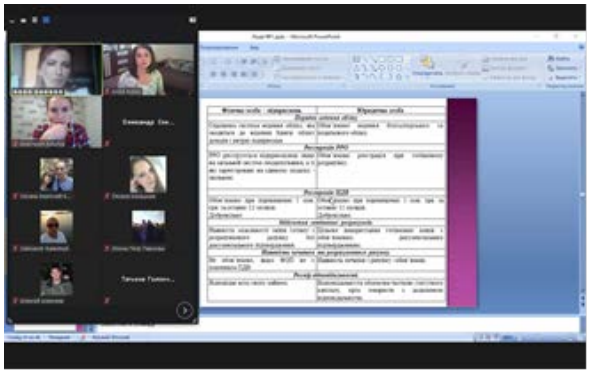
Щоголєва Інна Валентинівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

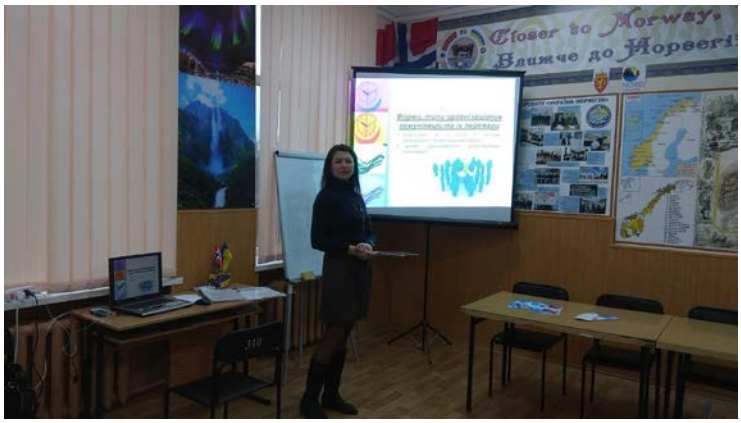

Викладач н/д «Бізнес-планування» В.В.Баранов та слухачі групи перепідготовки проекту «Україна–Норвегія».

Заняття з «Основ бізнес-планування» проводить Коваленко Н.О.

Навчальну дисципліну «Податкові розрахунки та звітність у сфері малого бізнесу» викладала Козирь І.С.

Доцент З.В. Смутчак на лекції з н/д «Управління персоналом»

«Тайм-менеджмент у підприємницькій діяльності». Лектор – Щоголєва І.В.

У ***2020*** році кафедра менеджменту, економіки та туризму в результаті реорганізації була перейменована на ***кафедру менеджменту та економіки.***

Завідувачкою кафедри менеджменту та економіки Льотної академії Національного авіаційного університету була призначена *Смутчак Зінаїда Василівна* (з 12.10.2020 р. по 30.06.2022).

Інвестиції в майбутнє: випускники кафедри

Для багатьох випускників кафедра стала стартовим майданчиком для подальшої успішної кар'єри.

Випускниця бакалаврату Віра Стєннікова стала лауреаткою премії DAAD, яка надається за визначні досягнення іноземних студентів у вищих закладах освіти Німеччини.

За час навчання на факультеті авіаційного менеджменту ЛА НАУ Віра продемонструвала здібності до навчання, активну участь у науково-дослідницькій діяльності. Зокрема, під керівництвом к.пед.н., доцента Н.О.Коваленко було досягнуто значних результатів:

В.В. Стеннікова та В.О. Дмитренко нагороджені дипломами Лауреатів ІІІ ступеня від 26 листопада 2021 року за зайняте ІІІ місце на IV Всеукраїнському студентському конкурсі бізнес-проєктів «Бізнес-трамплін» (Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, 2021 р.), за соціальний проєкт «Створення естетико-реабілітаційного кабінету «Гармонія».

В.В. Стеннікова отримала диплом Лауреата ІІ ступеня за ІІ місце у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт «Соціально відповідальне ведення бізнесу – складова сталого розвитку», присвяченому 30-й річниці Незалежності України (Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова НАН України, м. Київ, 2021 р.), за наукову роботу «Емоційний інтелект як елемент формування корпоративної культури соціально відповідального підприємства».

В.В. Стеннікова нагороджена дипломом переможця ІІІ ступеня за ІІІ місце у Міжнародному конкурсі студентських наукових робіт «Black Sea Science-2022» (Одеський національний технологічний університет, м. Одеса, 2022 р.) з науковою роботою «Emotional intelligence usage as a factor of airline management efficiency improvement».

У 2021 р. Віра увійшла до складу шести кращих здобувачів вищої освіти м. Кропивницький та отримала іменну стипендію міського голови для здобувачів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, що навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» на період 2021-2022 рр.

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедру менеджменту авіаційної діяльності було створено на базі кафедри менеджменту та економіки згідно наказу «Про внесення змін до структури Льотної академії НАУ» від *27.05.2022 р. № 136* виконувача обов'язків начальника академії Володимира Максимова. Витяг з Наказу: «На підставі обґрунтування фінансово-економічного стану Льотної академії НАУ щодо оплати праці працівникам і наказу начальника академії від 26.05.2022 №134 "Про введення в дію рішення Вченої ради Льотної академі ЛАНАУ від 25.05.2022, протокол №7", яким з 01.07.2022 затверджені нові структурні підрозділи академії, що передбачає реорганізацію факультетів та кафедр з метою оптимізації організаційної структури Льотної академії НАУ, а також для забезпечення ефективної роботи факультетів та кафедр академії наказую:

З ***01 липня 2022 року***

Ліквідувати Факультет менеджменту та створити на його базі ФАКУЛЬТЕТ АВІАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.

Створити КАФЕДРУ МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ на базі Кафедри менеджменту та економіки.

Призначити КАФЕДРУ МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ випусковою за освітньо-професійними програмами «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень», «Менеджмент туристичної індустрії» і «Інформаційний та проектний менеджмент».

Включити до складу ФАКУЛЬТЕТУ АВІАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ кафедру менеджменту авіаційної діяльності».

Кафедра менеджменту авіаційної діяльності має перевірені часом традиції, значний досвід формування компетентних менеджерів, виховання творчих особистостей, патріотів своєї країни.

Робота кафедри ґрунтується на принципах науковості, саморозвитку, гуманізму, демократизму, наступності, персональної відповідальності і гласності обговорення питань, що віднесені до її компетенції.

Стратегічна мета кафедри – реалізація теоретичної та практичної підготовки випускників, які відповідають сучасним професійним стандартам та здатні задовольняти запити роботодавців.

Кафедра здійснює фахову підготовку:

здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень», «Менеджмент туристичної індустрії» та «Інформаційний та проєктний менеджмент»;

здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОПП «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень».

Для здійснення визначених функцій і вирішення освітніх завдань кафедра менеджменту авіаційної діяльності проводить необхідну навчально-виховну, науково-методичну та науково-дослідну діяльність за спеціальністю D3 «Менеджмент» та дисциплінами для підготовки студентів та курсантів факультетів авіаційного менеджменту, льотної експлуатації.

За період існування кафедри був сформований висококваліфікований науково-педагогічний склад. Кафедра має у своєму розпорядженні сучасну матеріально-технічну базу освіти і наукових досліджень за профілем діяльності: комп'ютерні класи, новітнє програмне забезпечення, сучасні технології навчання, професійні пакети прикладних програм, електронні навчальні посібники, доступ в Інтернет для викладачів та здобувачів вищої освіти.

Кафедра є випусковою з підготовки фахівців зі спеціальності D3 «Менеджмент» за освітньо-професійними програмами «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень» та «Менеджмент туристичної індустрії».

Кадровий склад кафедри

ПАНЧЕНКО Володимир Анатолійович
Доктор економічних наук. Доктор наук з державного управління. Професор.
Завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності

ПИСЬМЕННА Марія Сергіївна
Доктор економічних наук. Професор.
Професор кафедри менеджменту авіаційної діяльності

ЖИВКО Зінаїда Богданівна
Доктор економічних наук.
Професор.
Професор кафедри

БАРАНОВ Віталій В'ячеславович
Кандидат економічних наук
Доцент
Доцент кафедри

ЛІШТАБА Тетяна Василівна
Кандидат філологічних наук.
Доцент.
Доцент кафедри

МІРОШНИЧЕНКО Інга Станіславівна
Кандидат економічних наук
Доцент
Доцент кафедри

ОСТАПЕНКО Оксана Миколаївна
Кандидат педагогічних наук
Старший викладач кафедри

СОКОЛОВСЬКИЙ Віктор Анатолійович
Доктор філософії
Доцент кафедри

ТЕРНАВСЬКА Тетяна Анатоліївна
Кандидат педагогічних наук
Доцент
Доцент кафедри

КЛЮЧНІКОВ Дмитро Андрійович
Викладач кафедри

Наукова діяльність кафедри

Наукова робота кафедри є багатовекторною та спрямована на підвищення і розвиток професійного рівня, педагогічної майстерності і наукової кваліфікації всього викладацького складу.

Науково-дослідна робота викладачів охоплює широкий спектр тем як загальноакадемічних, так і кафедральних, а також індивідуальні теми кожного НПП.

Кафедрою організована науково-дослідна робота здобувачів освіти, яка є складовою частиною освітнього процесу. Кафедра бере активну участь у науковій діяльності Льотної академії, має і динамічно розвиває потужні наукові зв'язки з рядом закладів вищої освіти.

Основні напрями наукової роботи кафедри:

– підготовка та публікація наукових праць (монографій, статей, посібників, методичних рекомендацій, тез доповідей тощо) у провідних вітчизняних і закордонних виданнях;

– наукове стажування і підвищення кваліфікації викладацького складу кафедри в освітніх закладах України та за кордоном;

– участь викладачів кафедри в наукових конференціях і семінарах різних рівнів;

– наукове співробітництво з провідними науковими й освітніми закладами й підприємствами;

– керівництво НДР здобувачів освіти із залученням талановитої молоді до наукової роботи через участь у науковому гуртку, конференціях, конкурсах, предметних олімпіадах тощо.

Особлива увага приділяється розвитку цифрової компетентності, творчості, креативності та готовності до інновацій.

Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць

За ініціативи та активної участі кафедри менеджменту, економіки та туризму ЛА НАУ, у 2019 році вийшов перший випуск «Наукового вісника Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць».

За період з 2019 по 2025 роки було опубліковано дев’ять випусків. Наказом МОН України від 09 лютого 2021 р. № 157 збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б».

До складу *редакційної колегії входили науково-педагогічні працівники кафедри*:

Головний редактор: Письменна Марія Сергіївна, доктор економічних наук, професор (Випуск 1 – Випуск 9).

Заступники головного редактора:

Ситник Оксана Юріївна, кандидат економічних наук, доцент, ЛА НАУ (Випуск 1. 2019; Випуск 2. 2020);

Смутчак Зінаїда Василівна, доктор економічних наук, професор (Випуск 3, 4. 2021; Випуск 5. 2021; Випуск 6. 2022; Випуск 7. 2022).

Члени редколегії:

Бондарь Юлія Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, (Випуск 1 – Випуск 8);

Панченко Володимир Анатолійович, доктор економічних наук, професор, УДЛА (Випуск 9);

Живко Зінаїда Богданівна, доктор економічних наук, професор, УДЛА (Випуск 9).

У кожному випуску журналу викладачі кафедри публікували статті, що містили виклад результатів наукових досліджень, а також огляди з актуальних проблем економічної теорії, економіки підприємств та управління виробництвом, менеджменту, маркетингу, фінансів і банківської справи, обліку й аудиту, міжнародної економіки, різних аспектів господарської діяльності авіаційної галузі.

Науково-методичний семінар кафедри менеджменту авіаційної діяльності

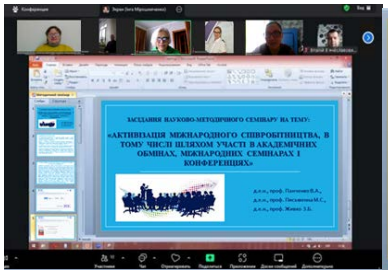
Упродовж 2025–2026 навчального року методичний семінар кафедри менеджменту авіаційної діяльності працював як майданчик для розгляду актуальних питань удосконалення освітнього процесу в УДЛА, впровадження сучасних підходів до викладання та підвищення рівня підготовки здобувачів вищої освіти. Діяльність методичного семінару здійснювалася систематично, характеризувалася актуальністю тематики та активною участю науково-педагогічних працівників кафедри.

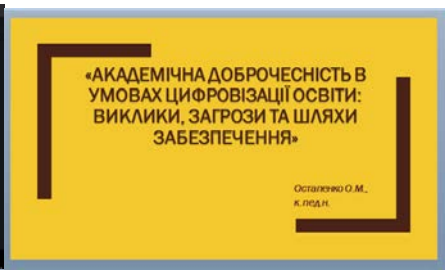

Так, *21 січня 2026 року* засідання науково-методичного семінару кафедри об'єднало науково-педагогічних працівників для обговорення актуальних питань розширення міжнародної взаємодії, обміну досвідом та впровадження кращих світових практик в освітній процес. Учасники семінару проаналізували можливості участі в міжнародних програмах, окреслили перспективні напрями партнерства з закордонними закладами освіти та науковими установами, а також поділилися власним досвідом академічної мобільності.

04 березня 2026 року відбулося чергове планове засідання науково-методичного семінару, яке стало платформою для фахового обговорення серед науково-педагогічних працівників кафедри проблемних аспектів реалізації принципів академічної доброчесності в освітньому процесі за умов цифровізації освіти. Під час семінару учасники зосередили увагу на аналізі актуальних викликів і можливих загроз академічній етиці, а також визначили дієві підходи та практичні механізми забезпечення доброчесності в освітній і науковій діяльності.

29 квітня 2026 року, під час засідання семінару кафедри, учасники обговорили актуальні підходи до формування професійних компетентностей здобувачів освіти, що є необхідними для успішної адаптації до сучасних вимог ринку праці. Особливу увагу було приділено ролі викладача у розвитку практичних навичок, комунікаційної компетентності, критичного мислення та готовності здобувачів до професійної самореалізації.

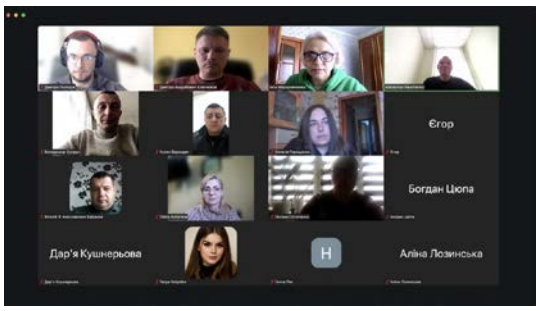

Проведення кафедрою менеджменту авіаційної діяльності наукових заходів

8 квітня 2026 року здобувачі вищої освіти та науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у XLIII Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і здобувачів вищої освіти «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку».

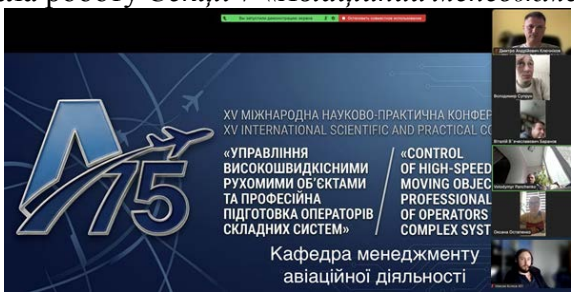
Захід був приурочений до 75-річчя Української державної льотної академії, що підкреслює її значну роль у підготовці висококваліфікованих фахівців та розвитку науки в Україні.

У межах конференції кафедра менеджменту авіаційної діяльності організувала та провела роботу *Секції 5 «Економіка, правове регулювання та стратегічний менеджмент авіаційної галузі»,* у ході якої було представлено наукові доповіді та обговорено сучасні проблеми і перспективи розвитку авіаційної галузі.

13 травня 2026 року здобувачі вищої освіти та науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у XV Міжнародній науково-практичній конференції *«Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем».*

У межах конференції кафедра менеджменту авіаційної діяльності організувала та провела роботу *Секції 7 «Авіаційний менеджмент та правове забезпечення»*.

6–8 липня 2026 року викладачі кафедри Живко Зінаїда Богданівна (доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА), Остапенко Оксана Миколаївна (кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА) взяли участь у VII Міжнародній науково-практичній конференції «SCIENTIFIC DEVELOPMENT IN A CHANGING WORLD», яка проходила у м. Львів.

За результатами заходу було опубліковано статтю у збірнику тез конференції, що сприяє популяризації наукового досвіду академії на міжнародному рівні.

Участь кафедри менеджменту авіаційної діяльності в наукових заходах інших установ

23 жовтня 2024 року викладачі кафедри менеджменту авіаційної діяльності взяли участь у IX Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток аграрного сектору: інженерно-економічне забезпечення», організованої ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут».

Серед організаторів та гостей конференції також були представники таких закордонних установ, як ВШТІП Академія прикладних наук (Познань, Польща), Адміністрація Єлєни-Гури (Польща), Університет менеджменту та підприємництва у Валбжиху (Польща) та Познанський університет економіки та бізнесу (Польща).

24 жовтня 2024 року в Академії прикладних наук WSHIU (Познань, республіка Польща, WSHIU Akademii Nauk Stosowanych Poznaniu), відбувся міжнародний соціально-економічний форум «Виклики та загрози компетенціям майбутнього в епоху штучного інтелекту», у якому взяли участь: завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності Панченко Володимир Анатолійович, доктор економічних наук, професор; Живко Зінаїда Богданівна, доктор економічних наук, професор та інші викладачі кафедри, які долучилися до обговорення проблемних питань стосовно застосування технологій штучного інтелекту в галузі освіти, науки та промисловості.

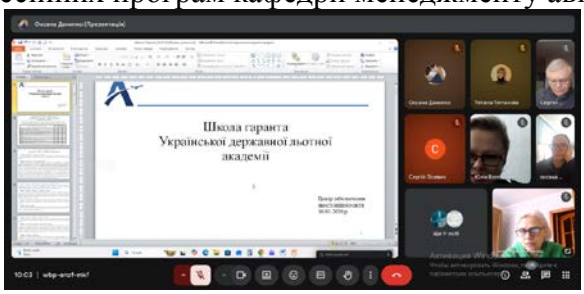

Про наукову активність професорсько-викладацького складу кафедри свідчать цифри: лише **у *першому півріччі 2026 року викладачі взяли участь у 21 науковому заході вітчизняного та міжнародного рівнів:***

14 січня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у вебінарі на тему «Профілі установ у Web of Science Core Collection: можливості та переваги», організованому Державною науково-технічною бібліотекою України.

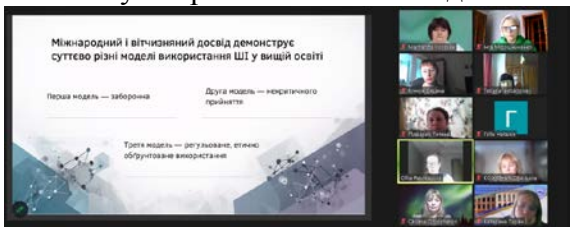
16 січня 2026 року в Українській державній льотній академії відбулося чергове засідання «Школи гаранта освітніх програм», у роботі якого взяли участь гаранти освітньо-професійних програм кафедри менеджменту авіаційної діяльності.

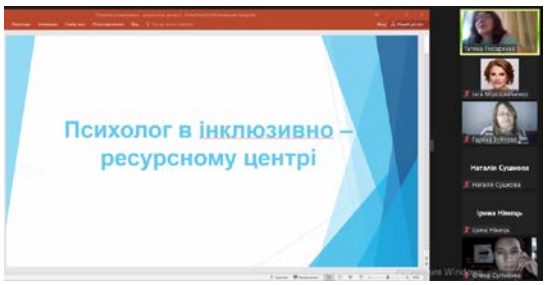
22 січня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь в опрацюванні сучасних технік фасилітації в освітньому просторі в межах ІІІ Всеукраїнського науково-практичного семінару «Актуальні питання практичної психології в умовах сьогодення», організованого КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

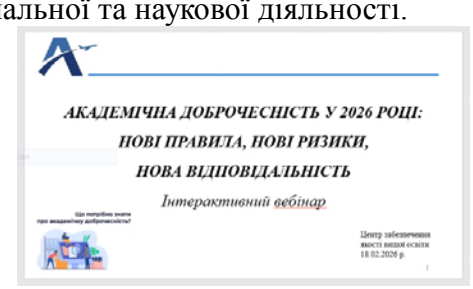
29 січня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у професійному діалозі щодо актуальних питань впровадження штучного інтелекту та розвитку інклюзивних практик у системі вищої освіти в межах міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні трансформації педагогічної освіти: проблеми теорії і практики», організованої Мелітопольським державним педагогічним університетом імені Богдана Хмельницького.

12 лютого 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА долучилися до зустрічі з фахівцями КУ «Інклюзивно-ресурсний центр №1» Кременчуцької міської ради Полтавської області, під час якої було висвітлено питання формування індивідуального навчального плану для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

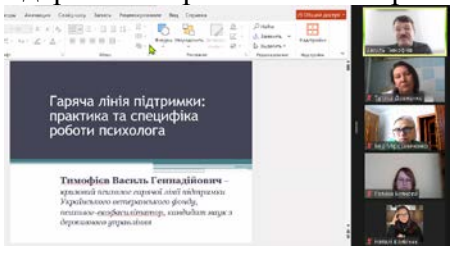
18 лютого 2026 року представники кафедри (науково-педагогічні працівники та здобувачі першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти) менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь в інтерактивних вебінарах, організованих Центром забезпечення якості вищої освіти УДЛА, для здобувачів вищої освіти щодо формування середовища академічної доброчесності. Захід відбувся у два часові блоки: о 9:30 – для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; об 11:00 – для здобувачів другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів. Вебінари поєднували теоретичні пояснення та практичні завдання, що дозволило учасникам глибше зрозуміти принципи етичної поведінки в освітньому процесі та обговорити реальні ситуації, пов'язані з дотриманням академічних стандартів, що сприяло підвищенню обізнаності здобувачів і викладачів щодо важливості доброчесності та розвитку культури відповідальної навчальної та наукової діяльності.

20 лютого 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у спільному вебінарі, організованому асоціацією Science Europe та Національним фондом досліджень України. Science Europe та НФДУ проводять серію спільних вебінарів, присвячених підтримці наукової спільноти та розвитку дослідницької екосистеми в Україні, що спрямовані на підвищення компетенцій в управлінні науковими проєктами, особливо в умовах післявоєнного відновлення.

25 лютого 2026 року науково-педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у змістовній професійній зустрічі з директором Регіонального центру підвищення кваліфікації Кіровоградської області Тимофієвим В.Г., кандидатом наук з державного управління, кризовим психологом гарячої лінії підтримки Українського ветеранського фонду.

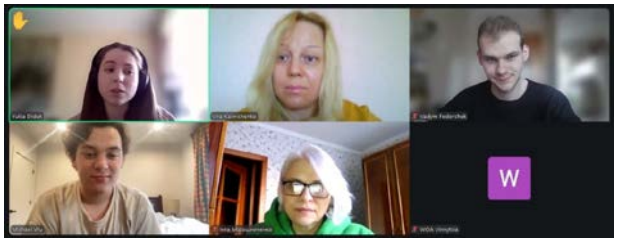
25 лютого 2026 року здобувачі вищої освіти кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у гостьовій та профорієнтаційній зустрічі з представниками авіакомпанії «Skyline Express» на тему: «Від курсанта до фахівця авіакомпанії: практичні кейси працевлаштування та професійної адаптації».

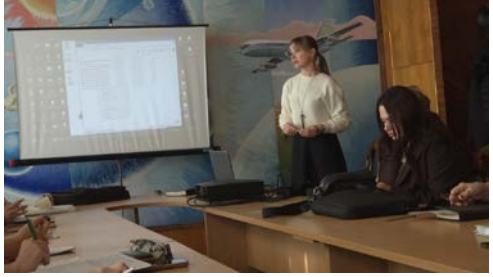
06 березня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА долучилися до онлайн-зустрічі, присвяченої питанням міжнародної акредитації освітніх програм. Під час заходу було представлено досвід Національного університету «Львівська політехніка» щодо проходження міжнародної акредитації агентством ZEvA (Німеччина, м. Ганновер).

07 березня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА долучилися до онлайн-зустрічі розмовного клубу «Speaking Club with Michael Wu». Захід відбувся під керівництвом Michael Wu, здобувача освітньої програми «Government and International Politics» George Mason University (Virginia, USA). Учасники мали чудову можливість удосконалити навички спілкування англійською мовою та обговорити актуальні питання сучасності в міжнародному форматі. Атмосфера зустрічі була відкритою та доброзичливою, що сприяло активному діалогу й вільному обміну думками між учасниками.

11 березня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у розширеній нараді, присвяченій питанням підготовки та проходження міжнародної акредитації ОПП «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

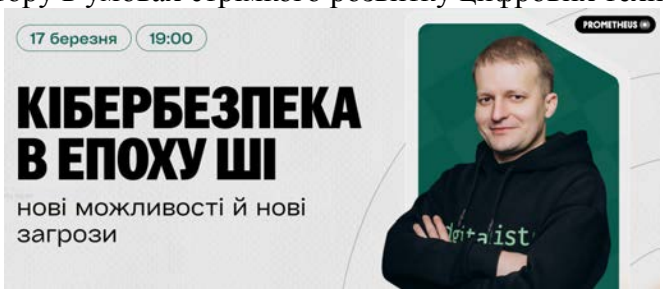

11–12 березня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА долучилися до Міжнародного практичного онлайн-марафону

«Цифровий добробут в епоху штучного інтелекту», який відбудеться в межах європейської ініціативи All Digital Weeks (Європейський тиждень цифрових навичок).

17 березня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА долучилися до вебінару «Кібербезпека в епоху ШІ: нові можливості й нові загрози», який об'єднав представників освітньої та наукової спільноти, фахівців ІТ-галузі, експертів з цифрової безпеки та всіх зацікавлених у питаннях захисту інформаційного простору в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій.

24 березня 2026 року науково-педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА долучилися до Всеукраїнського вебінару «Академічна доброчесність: виклики, проблеми та перспективи», який об'єднав представників закладів вищої освіти, науковців, освітян та студентську молодь з різних регіонів України.

26 березня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у заході «Студія розвитку лідерства: синергія цінностей, технологій та професійного іміджу в освіті сьогодення», що відбувся в межах XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», на якому спікери розглянули сучасні підходи до формування лідерських компетентностей, проаналізували актуальні тенденції розвитку освіти та окреслили можливості впровадження інноваційних практик у професійну діяльність.

09 травня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь в онлайн-зустрічі «Speaking Club with Michael Wu», яка стала чудовою нагодою для вдосконалення навичок англійської мови та професійного спілкування

у міжнародному середовищі. Під час заходу учасники обговорили актуальні питання розвитку штучного інтелекту, його вплив на освітній процес, а також розглянули принципи академічної доброчесності в університетах США та України.

13–15 травня 2026 року доцент кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА, к.е.н., доцент Мірошниченко І.С. успішно пройшла спеціалізований тренінг «Адвокація молодіжної політики в громаді», у межах реалізації Програми «Молодіжний працівник», що є одним із пріоритетних напрямів Державної цільової соціальної програми «Молодь України». Організатором заходу виступило Управління молоді та спорту Кіровоградської обласної військової адміністрації та ГО «Молодіжний центр Кіровоградської області» за підтримки Міністерства молоді та спорту України та ДУ «Всеукраїнський молодіжний центр».

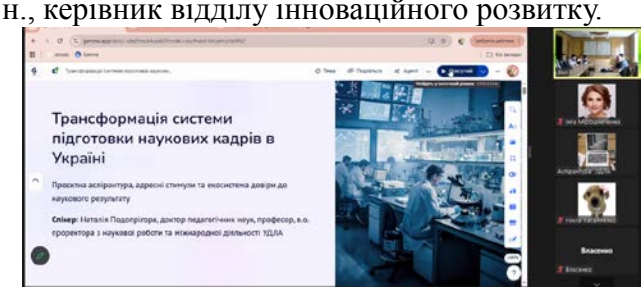
14–17 травня 2026 року професор кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА, д.е.н., професор Живко З.Б. прийняла участь в Європейському саміті перспектив розвитку вищої освіти: інтеграція, інновації, партнерство, який проходив у Чеській Республіці, м. Прага.

20 травня 2026 року науково-педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у семінарі на тему: «Загальне про корупцію та доброчесність», спікер: в.о. завідувача сектору з питань запобігання та виявлення корупції ГУ ДФС у Кіровоградській області Мусієнко Ангеліна Миколаївна.

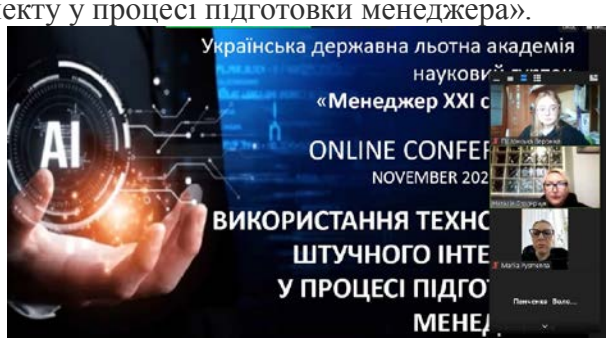
10 червня 2026 року науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА взяли участь у робочій зустрічі для аспірантів та науковців академії на тему «Наука та інновації». Спікерами заходу виступили: Наталія Подопригора – д.пед.н., професор, в.о. проректора з наукової роботи та міжнародної діяльності; Василь Ковальов – к.ю.н., керівник відділу інноваційного розвитку.

Науковий гурток «Менеджер XXI століття»

При кафедрі менеджменту авіаційної діяльності діє науковий гурток «Менеджер XXI століття». На засіданнях гуртка здобувачі освіти розглядають актуальні питання міжнародного та вітчизняного менеджменту:

Зокрема, *27 листопада 2024 року* відбулася конференція наукового гуртка здобувачів вищої освіти «Менеджер XXI сторіччя» кафедри менеджменту авіаційної діяльності Української державної льотної академії на тему «Використання технологій штучного інтелекту у процесі підготовки менеджера».

У 2025/2026 н.р. були проведені засідання на теми: «Інтермодальні перевезення: чи є залізниця конкурентом чи партнером авіації у питаннях сталого розвитку?»; «Використання технологій штучного інтелекту у процесі підготовки менеджера» та інші.

Про ***активну наукову діяльність здобувачів вищої освіти*** кафедри менеджменту авіаційної діяльності свідчать численні сертифікати учасників міжнародних та Всеукраїнських конференцій.

У період з *4 по 7 червня 2025 року* на базі Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського відбувся ІІ тур Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за окремими спеціальностями, що проходив під патронатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО та за підтримки Міністерства освіти і науки України.

Під керівництвом д.н. з держ. управ., д.е.н., професора Володимира Панченка здобувачка другого курсу магістратури групи 401М Вероніка Полонська здобула диплом ІІ ступеня за наукову роботу «Трансформація бізнес-моделей авіакомпаній в умовах глобальних викликів: пандемія, війна, економічна турбулентність». Її науковий керівник був відзначений Почесною грамотою за високий рівень наукового супроводу та підготовку переможця конкурсу.

Загалом кафедру менеджменту авіаційної діяльності Української державної льотної академії на конкурсі гідно представили магістранти спеціальності 073 «Менеджмент», які підготували актуальні дослідження з тематики сучасного управління:

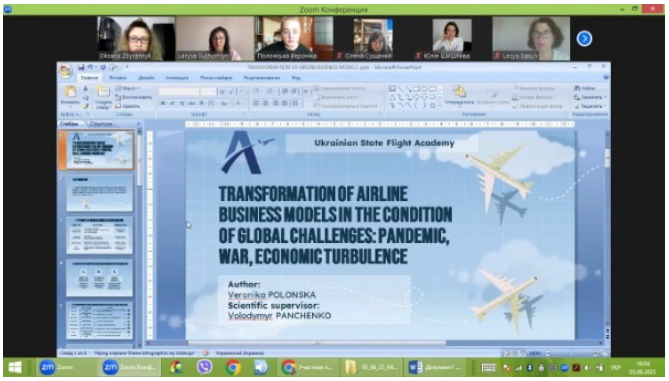
«Модель цифрового менеджменту для сучасних підприємств» – М.С.Артеменко (науковий керівник – д.е.н., професор З.Б. Живко);

«Трансформація бізнес-моделей авіакомпаній в умовах глобальних викликів» – В.В. Полонська (науковий керівник – д.е.н., професор В.А. Панченко);

«Трансформація економічної освіти в умовах штучного інтелекту» – М.О.Волков (науковий керівник – д.е.н., професор В.А. Панченко);

«Роль сучасних технологій у формуванні управлінських навичок під час дистанційного навчання» – М.С. Колпак (науковий керівник – д.е.н., професор В.А. Панченко).

III Міжнародна науково-практична конференція "SCIENCE AND EDUCATION: SYNERGY OF INNOVATION", 26-28.10.2025, Берлін, Німеччина

5th International Scientific and Practical Conference "Modern Perspectives on Global Scientific Solutions" , October 13-15, 2025, Bergen, Norway

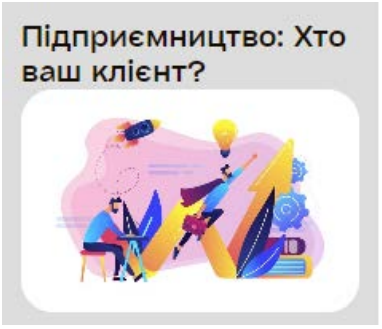

21 листопада 2025 року здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня факультету авіаційного менеджменту спеціальності 073 Менеджмент, ОПП «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень» – Заславська Альона та Кушнерьова Дар'я – успішно взяли участь у роботі IX Всеукраїнської студентської наукової конференції «Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики», що відбулася в місті Києві.

У травні 2026 року здобувачі вищої освіти Добрострой Діана Ігорівна (451 навчальна група та Сачко Марина Миколаївна (452 н/г) успішно завершили онлайн-курс «Підприємництво: Хто ваш клієнт?» (Sloan School of Management, Massachusetts Institute of Technology (MIT), Cambridge, USA) на платформі Prometheus. Даний курс є українською адаптацією відомого курсу «Entrepreneurship 101: Who is your customer?», розробленого викладачами Massachusetts Institute of Technology Біллом Олетом та Ердіним Бешимовим.

Освітня діяльність кафедри

З метою обміну передовим досвідом, удосконалення методики викладання та оцінювання професійної майстерності викладачів, на кафедрі системно проводяться ***відкриті лекційні та практичні заняття.***

Відкрите практичне заняття к.п.н., старшого викладача кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА Остапенко О.М. з навчальної дисципліни «Планування міжнародних пасажирських авіаперевезень» на тему: «Технологія обслуговування пасажирів на борту ПС: оптимізація та сервіс-менеджмент» для здобувачів 441 групи, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 073 Менеджмент ОПП «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень». 14 травня 2026 року

Кафедра організовує проведення науково-дослідної та переддипломної практики для здобувачів вищої освіти спеціальності «Менеджмент». Практичну підготовку студенти проходять на підприємствах України: в Акціонерному товаристві «Антонов», Міжнародній акціонерній авіаційній компанії «УРГА», АТ «Гідросила», АТ «Ельворті», Агенції регіонального розвитку Кіровоградської області, ТОВ «Онікс-Системз».

Викладачі кафедри проводять активну профорієнтаційну роботу серед учнів закладів освіти міста та області.

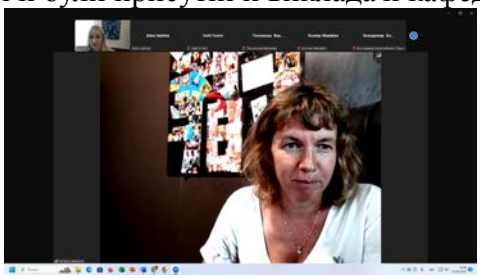
Профорієнтаційний захід для учнів Комунального закладу «Ліцей «Центральний» Кропивницької міської ради провела к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА Мірошниченко І.С. 18 березня 2026 року

Кафедра менеджменту авіаційної діяльності – організатор проведення гостьових лекцій

23 вересня 2024 року в Льотній академії НАУ була проведена гостьова лекція-консультація для здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент.

Заняття на тему «Психологія бізнесу та авіаційний менеджмент» було проведено доктором психологічних наук, професором кафедри поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету Наталією Акімовою.

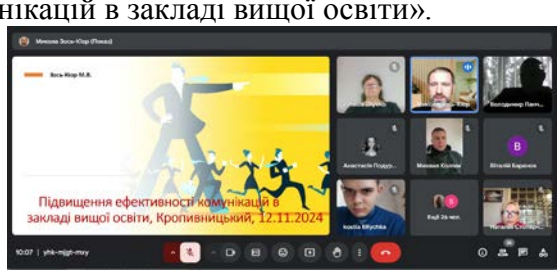
Модераторами зустрічі виступили завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності, гарант освітньої програми «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень», доктор економічних наук, професор Володимир Панченко та представники ЦЗЯВО. На зустрічі були присутні й викладачі кафедри менеджменту авіаційної діяльності академії.

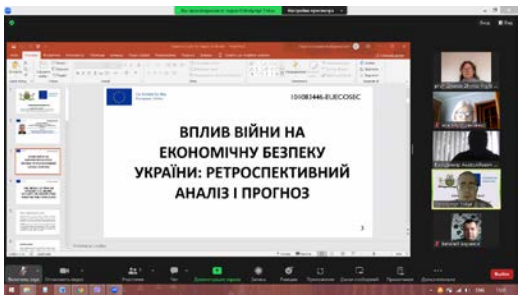
02 жовтня 2024 року за ініціативи завідуючого кафедрою менеджменту авіаційної діяльності, доктора економічних наук, професора Володимира Панченко було проведено дві відкриті лекції для здобувачів вищої освіти, викладачів та усіх зацікавлених осіб Льотної академії НАУ. З темою «Блокчейн в економіці» виступив директор Академії економіки та педагогіки (Akademie ekonomiky a pedagogiky), м.Прага, Чеська республіка, кандидат педагогічних наук Василь Москов.

Тему «Патерни та особливості економічної поведінки» презентувала професор кафедри менеджменту та державної служби Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доктор економічних наук, професор Наталія Зачосова.

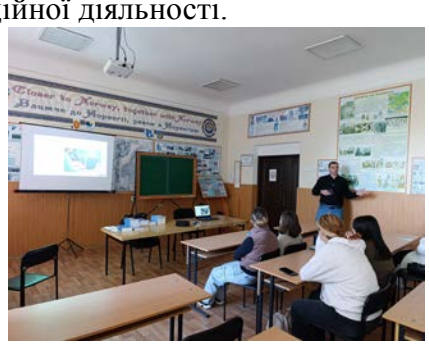
12 листопада 2024 року завдяки ініціативі завідуючого кафедрою менеджменту авіаційної діяльності доктора економічних наук, професора Володимира Панченко було проведено гостьову лекцію професора кафедри менеджменту імені І.А. Маркіної ПДАУ, доктора економічних наук, Миколи Зось-Кіора на тему «Підвищення ефективності комунікацій в закладі вищої освіти».

12 грудня 2024 року за ініціативи завідуючого кафедрою менеджменту авіаційної діяльності доктора економічних наук, професора Володимира Панченко було проведено гостьову лекцію професора кафедри інженерії програмного забезпечення та кібербезпеки Державного торговельно-економічного університету, доктора економічних наук, Токаря Володимира Володимировича на тему «Вплив війни на економічну безпеку України: ретроспектива, аналіз і прогноз».

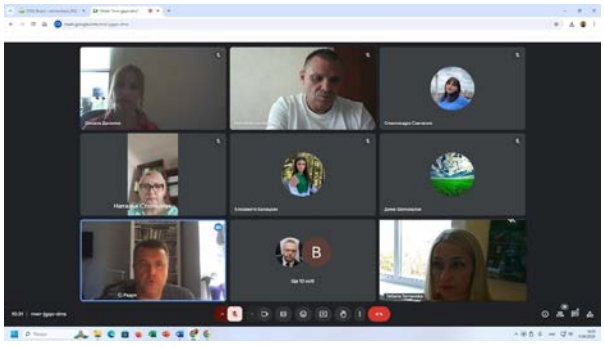

29 вересня 2025 р. в Українській державній льотній академії у змішаному форматі відбулася гостьова лекція-тренінг від здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Сергія Кузютічева на тему «Якісний самоменеджмент – ефективна самореалізація». Учасниками заходу стали здобувачі першого (бакалаврського) й другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент/ D3 Менеджмент та науково-педагогічні працівники кафедри менеджменту авіаційної діяльності.

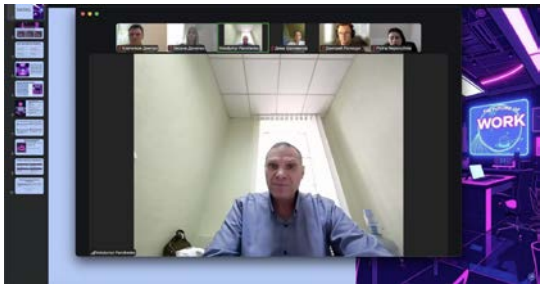
Науково-педагогічні працівники кафедри проводять тематичні зустрічі зі здобувачами першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент.

11 вересня 2024 року відбулася онлайн-зустріч представників Центру забезпечення якості вищої освіти, науково-педагогічних працівників кафедри менеджменту авіаційної діяльності та практичного психолога Льотної академії НАУ зі здобувачами першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент. Модератор зустрічі: завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності, гарант освітньої програми «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень» Володимир Панченко.

11 вересня 2025 р. в УДЛА відбулася традиційна зустріч зі здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності D3 Менеджмент за освітньо-професійною програмою «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень». Гарант освітньої програми, завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності, д.е.н., професор В.А.Панченко презентував здобувачам ключові цілі та особливості програми. Він окреслив напрями кар’єрного зростання випускників у сфері міжнародних авіаперевезень, можливості

працевлаштування як в Україні, так і за кордоном, а також перспективи продовження навчання.

Екскурсійна діяльність

Куратори навчальних груп – викладачі кафедри не обмежуються лише аудиторною роботою зі здобувачами освіти. Один із напрямів роботи – просвітницько-виховна. Так, 30 жовтня 2025 р. для здобувачів ІІ курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 441 навчальної групи кафедри менеджменту авіаційної діяльності УДЛА куратором к.е.н., доцентом І.С. Мірошниченко була організована екскурсія до Авіаційно-технічної бази УДЛА.

Під час екскурсії начальник АТБ УДЛА Іван Рихлицький ознайомив студентів з роботою технічних підрозділів, розповів про принципи експлуатації літаків та значення авіаційно-технічної служби у забезпеченні безпеки польотів.

***

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ за свою багаторічну історію неодноразово змінювала назви, але незмінним залишалось її прагнення до всебічного розвитку, що охоплює навчально-методичну інноваційність у підготовці авіаційних менеджерів, високий науково-дослідний потенціал викладачів, глибоку галузеву практичну орієнтацію та міжнародне визнання освітніх програм кафедри.

На сьогодні КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – це сучасний навчально-практичний комплекс, потужний просвітницький, культурний та студентський центр дозвілля. Викладачі кафедри плідно працюють над примноженням досягнень вітчизняної і світової науки, формуванням інтелектуального потенціалу держави, створюють усі умови для творчої самореалізації та культурного розвитку особистості здобувача вищої освіти.

Загалом успіх науково-педагогічної діяльності колектив кафедри вбачає у наступності, єдності науково-педагогічних поколінь та залученні студентської молоді до співпраці.

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Кафедра педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін організаційно входить до складу факультету авіаційного менеджменту Української державної льотної академії.

Робота кафедри ґрунтується на принципах науковості, демократизму, відповідальності.

Кафедра є випусковою з підготовки фахівців зі спеціальності А1 «Освітні науки» за освітньо-науковою програмою «Освітні, педагогічні науки» та освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи».

Кафедра здійснює фахову підготовку:

здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОПП «Педагогіка вищої школи»; здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за ОНП «Освітні, педагогічні науки».

Для здійснення визначених функцій і вирішення освітніх завдань кафедра педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін проводить діяльність за спеціальністю А1 «Освітні науки» та дисциплінами соціально-гуманітарного циклу підготовки студентів та курсантів факультетів авіаційного менеджменту та льотної експлуатації.

Історія створення та діяльності кафедри

Історія кафедри бере свій початок з травня 1991 року. У результаті реорганізації Кафедри філософських і економічних наук та Кафедри історії КПРС і партійно-політичної роботи Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (діяльність яких започаткована у 1978 році) була створена ***кафедра соціально-гуманітарних наук***.

Кукк Олександр Олександрович, завідувач кафедри (1991–2010 рр.). Кандидат філософських наук, доцент. Працював в Академії з січня 1985 року на посадах:

старший викладач кафедри марксизму-ленінізму Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації; доцент кафедри філософії, політекономії та наукового комунізму КВЛУЦА; завідувач кафедри суспільно-політичних наук КВЛУЦА; завідувач кафедри соціально-гуманітарных наук ДЛАУ.

Вчена рада КВЛУЦА 28 травня 1991 року обрала 34-річного кандидата філософських наук, доцента Кукка Олександра Олександровича на посаду завідувача кафедри суспільно-політичних наук КВЛУЦА.

25 травня 1995 року Кукк О.О. був обраний членом-кореспондентом аерокосмічної академії України. Автор понад 100 наукових і науково-методичних праць. За контрактом Олександр Олександрович мав обіймати посаду доцента з виконанням обов'язків завідувача кафедри соціально-гуманітарних наук до 31 серпня 2013 року. Однак унаслідок важкої тривалої хвороби О.О.Кукк помер у квітні 2011 року.

Склад кафедри зліва направо: А.Ніцой, І.Романько, Л.Стрижак, О.Скловська, В.Бронніков, Н.Гарба, О.Кукк (завідувач кафедри), Н.Ткаченко, В.Воропаєва, Н.Булаткіна. Середина 1990-х років

Квітень 1997 року

Науково-педагогічний та навчально-допоміжний склад кафедри соціально-гуманітарних наук:

Кукк Олександр Олександрович – завідувач кафедри, кандидат філософських наук, доцент,

Будко Володимир Васильович – доктор філософських наук, професор,
Воропаєва Віра Григорівна – кандидат філософських наук, доцент,
Романько Ірина Іванівна – кандидат історичних наук, доцент,
Скловська Олена Іванівна – кандидат історичних наук, доцент,
Ткаченко Наталія Всеволодівна – кандидат філософських наук, доцент,
Стрижак Ліна Іванівна – асистент,
Булаткіна Неля Анатоліївна, старший лаборант

Навчальні дисципліни, закріплені за викладачами:
Кукк Олександр Олександрович: Філософія, Логіка.
Будко Володимир Васильович: Філософія (аспіранти, здобувачі).
Воропаєва Віра Григорівна: Політологія, Соціологія.
Романько Ірина Іванівна: Історія України, Історія української культури.
Скловська Олена Іванівна: Культурологія, етика/естетика.
Ткаченко Наталія Всеволодівна: Філософія, Релігієзнавство.
Стрижак Ліна Іванівна: Філософія.

У подальшому кафедра соціально-гуманітарних наук та кафедра професійної педагогіки були об’єднані в ***кафедру соціально-гуманітарних наук та професійної педагогіки.***

На кафедру покладалося забезпечення навчального процесу з курсів соціально-гуманітарних та педагогічних дисциплін, проведення наукової, методичної, виховної та організаційної роботи. Викладачі кафедри проводили навчальні заняття на 1, 2, 3, 4 та 5

курсах денного відділення всіх факультетів, а також на факультеті заочного навчання, підготовчому відділенні та з аспірантами.

Навчальні дисципліни, які викладалися на кафедрі: Історія України; Історія української культури; Культурологія; Етика та естетика; Філософія; Філософія (для аспірантів та здобувачів); Релігієзнавство; Логіка; Політологія; Соціологія; Країнознавство (на підготовчому відділенні для іноземних курсантів); Основи авіаційної психології; Психологія; Основи педагогіки; Основи педагогіки та професійної педагогіки; Основи психології та педагогіки; Основи наукових досліджень; Управління персоналом; Теорія управління.

Науково-методичне забезпечення всіх навчальних дисциплін оновлювалося щосеместру. Викладання здійснювалося відповідно до вимог кредитно-модульної системи навчання та принципів педагогіки вищої школи. Щороку кафедра організовувала та проводила науково-теоретичні конференції курсантів, диспути й ділові ігри в навчальних групах, екскурсії до музеїв, театру, зустрічі курсантів із ветеранами війни та цивільної авіації, художньою інтелігенцією міста й області.

Колектив кафедри постійно працював над вдосконаленням форм і методів навчання курсантів, регулярно проводив науково-теоретичний та методичний семінари з обміну досвідом роботи.

Усі викладачі проходили планове підвищення кваліфікації у різних формах – на базі ДЛАУ, республіканських українсько-канадських курсах «Основи демократії», стажуваннях в Інституті історії Національної академії наук України, Гуманітарному інституті Національного авіаційного університету, підрозділах Украероруху.

У складі кафедри працювали 8 викладачів (із них один – сумісник) і 2 старших лаборанти. Усі викладачі мали наукові ступені та вчені звання, вели активну навчальну, виховну та науково-дослідну роботу.

Згідно наказу ректора ДЛАУ (від 01.09.2011р. № 899) «Щодо передачі викладання навчальних дисциплін» з метою оптимізації розподілу викладання навчальних дисциплін за кафедрами з врахуванням специфіки і напрямку їх роботи, викладання навчальних дисциплін «авіаційна педагогіка», «основи педагогіки», «педагогіка» (аспірантура), «вища освіта і балонський процес», «основи педагогіки і професійної підготовки», що викладались на *кафедрі соціально-гуманітарних наук і авіаційної педагогіки,* були передані кафедрі фізичної та психофізіологічної підготовки.

Кафедрі соціально-гуманітарних наук та авіаційної педагогіки було змінено назву на кафедру соціально-гуманітарних наук.

Виконуючою обов'язки завідувача кафедри призначено Скловську Олену Іванівну, кандидата історичних наук, доцента.

Викладачі кафедри брали активну участь у наукових заходах та готували курсантів до публічних виступів. Зокрема, згідно з планом Міністерства освіти і науки України, на базі академії щорічно (понад 40 років) організовують Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених та курсантів «Авіація та космонавтика: стан, досягнення і перспективи», присвячену Всесвітньому дню авіації і космонавтики.

Науковий керівник секції «Історія України та української культури» Ірина Романько

9 квітня 2015 року в академії відбулась 35-та Всеукраїнська науково-практична конференція. Засідання секції у спеціалізованій аудиторії з Історії української культури

Виступи здобувачів освіти – учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів та студентів, присвяченій Всесвітньому Дню авіації і космонавтики. 12 квітня 2016 року

В 2016 році у зв'язку з необхідністю створення випускової кафедри з наукової спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти», на підставі рекомендації методичної комісії та рішення Вченої ради академії (від 18.03.2016р., протокол № 1), відбулась реорганізація кафедри соціально-гуманітарних наук (наказ начальника академії від 28.03.2016 р. №108/од) та створена ***кафедра професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук*** Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету, що увійшла до складу факультету менеджменту.

Кафедрою забезпечувався навчальний процес з дисциплін педагогічного та соціально-гуманітарного циклу, здійснювалася навчально-виховна, науково-методична та науково-дослідна діяльність за спеціалізаціями спеціальностей «Менеджмент», «Авіаційний транспорт», «Освітні, педагогічні науки» та профільним курсам дисциплін підготовки аспірантів КЛА НАУ, а з 2018 року – ЛА НАУ.

Навчальні дисципліни, що викладались на кафедрі: Вища школа та науково-педагогічна діяльність; Професійна освіта; Наука та науково-дослідна діяльність; Порівняльна педагогіка; Методика викладання професійно-орієнтованих дисциплін; Сучасні педагогічні технології; Історія України; Історія України та української культури; Філософія; Логіка; Культурологія, етика та естетика; Соціологія та політологія; Політологія; Соціологія; Політолого-соціологічний курс; Українська мова (за професійним спрямуванням); Російська мова.

На кафедрі професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук проводилася наукова діяльність відповідно до ініціативної науково-дослідної теми «Шляхи вдосконалення професійної підготовки фахівців авіаційної галузі» д/р № 0116U002028.

За кафедрою закріплювались шість навчальних і навчально-методичних аудиторій, що входили до навчальної лабораторії, з фондом наукової, навчальної та методичної літератури, службові приміщення.

За період існування кафедри сформувався висококваліфікований професорсько-викладацький склад: доктори і кандидати наук, професори і доценти.

Співробітники кафедри
Зліва направо: Булаткіна Неля Анатоліївна, Романько Ірина Іванівна, Урсол Оксана Володимирівна, Плачинда Тетяна Степанівна, Аксьонова Віра Ігорівна, Скловська Олена Іванівна, Романенко Наталія Ігорівна. 2017 рік

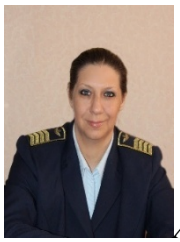
У подальші роки склад науково-педагогічних працівників кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук змінювався.

Згідно Наказу начальника академії (від 29.08.2017 року №316) «Про переведення дисциплін», з метою посилення кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук гуманітарними дисциплінами з кафедри іноземних мов були передані дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» та «Російська мова» і переведені викладачі Калініченко Людмила Володимирівна та Мельниченко Тетяна Євгенівна, які викладали дані дисципліни, на кафедру професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук.

Склад кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук:

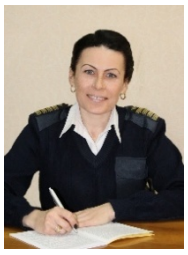

Плачинда Тетяна Степанівна*.Завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, доцент*

 Аксьонова Віра Ігорівна. *Доцент кафедри, кандидат філософських наук, доцент*

 Крижевська Катерина Володимирівна. *Доцент кафедри, кандидат педагогічних наук, доцент*

 Романько Ірина Іванівна. *Доцент кафедри, кандидат історичних наук, доцент*

 Урсол Оксана Володимирівна. *Доцент кафедри, кандидат педагогічних наук*

 Калініченко Людмила Володимирівна. *Старший викладач кафедри*

 Мельниченко Тетяна Євгенівна. *Старший викладач кафедри*

Романенко Наталія Ігорівна. *Завідувач лабораторії*

Зусиллями професорсько-викладацького складу кафедри та за підтримки керівництва Льотної академії видавався «Науковий вісник льотної академії. Серія: Педагогічні науки» (Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: Серія КВ №22644-12544Р від 26.04.2017 року Міністерства юстиції України). Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України Наказом МОН України від 4 квітня 2018 р. № 326).

У збірнику наукових праць висвітлювались актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей і перспективні шляхи їх вирішення; вивчення й аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців; психолого-педагогічні умови ефективності навчальної діяльності студентів (курсантів); неперервність професійної освіти; особливості викладання мовних дисциплін професійного спрямування; значення фізичної підготовки фахівців під час формування професійної надійності та готовності до виконання фахових завдань; впровадження в навчально-виховний процес інноваційних підходів до професійної освіти у контексті євроінтеграції тощо.

Важливим елементом національно-патріотичного виховання здобувачів освіти Кіровоградської льотної академії НАУ було шанування українських традицій, духовності та культурної спадщини. Колектив кафедри долучався до загальнодержавних свят і патріотичних ініціатив, серед яких особливе місце займав Всесвітній день вишиванки, що гармонійно поєднував молодіжну ініціативу з історичною пам'яттю українського народу.

Щорічно у ***Всесвітній день вишиванки*** здобувачі освіти Льотної академії вбиралися в національні строї та збиралися у «Світлиці» – спеціалізованій аудиторії з експозицією декоративно-ужиткового мистецтва, яка слугувала осередком культурного життя закладу.

Особливо яскраво свято пройшло 18 травня 2017 року. Цього дня першокурсники, які були учасниками Всеукраїнської громадської організації «Українське Реєстрове Козацтво», у вишитих сорочках, сукнях та з яскравими національними аксесуарами долучилися до загальноакадемічного святкування. У межах події курсанти підготували змістовні презентації про істору та символіку української вишиванки, а також ознайомилися з тематичною виставкою творів народного мистецтва.

Доцент кафедри Ірина Романько з курсантами в музейному комплексі історичного краєзнавства. 2017 р.

Проведення Всесвітнього дня вишиванки в стінах академії сприяло зміцненню національної ідентичності курсантів, збагаченню їхнього духовного світу та згуртуванню студентського колективу. Поєднання фахової підготовки майбутніх авіаторів із глибокою повагою до українських традицій формувало у вихованців закладу почуття патріотизму, гордості за свою культуру та відповідальності перед своєю країною.

У 2022 році кафедру було реорганізовано. Витяг із наказу в.о. начальника академії Володимир Максимов від 27.05.2022 р. м. Кропивницький № 136 «Про внесення змін до структури Льотної академії НАУ»:

«На підставі обґрунтування фінансово-економічного стану Льотної академії НАУ щодо оплати праці працівникам і наказу начальника академії від 26.05.2022 №134 «Про введення в дію рішення Вченої ради Льотної академії НАУ від 25.05.2022, протокол №7», яким з 01.07.2022 затверджені нові структурні підрозділи академії, що передбачає реорганізацію факультетів та кафедр з метою оптимізації організаційної структури Льотної академії НАУ, а також для забезпечення ефективної роботи факультетів та кафедр академії Наказую:

З 01.07.2022 р. створити **кафедру права та соціально-гуманітарних дисциплін** шляхом об'єднання Кафедри права та правового регулювання авіаційної діяльності і частини Кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук, що забезпечують освітньо-наукову програму "Професійна педагогіка" і викладання соціально-гуманітарних дисциплін.

Призначити КАФЕДРУ ПРАВА ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН випусковою за освітньо-професійною програмою "Правове забезпечення авіаційної діяльності" та за освітньо-науковою програмою "Професійна педагогіка"».

Кафедру очолив доктор юридичних наук, професор Сергій Іванович Москаленко.

У 2024 році кафедра зазнала чергових структурних змін.

Згідно наказу директора Льотної академії Національного авіаційного університету від 30 жовтня 2024 р. №203 «Про реорганізацію кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін» на виконання рішення вченої ради академії від 29.08. 2024 року (протокол № 8) та наказів директора академії від 29.08.2024 року № 810/о і від 09.09.2024 року № 877/о,

з 01.11.2024 року кафедра права та соціально-гуманітарних дисциплін факультету менеджменту реорганізована шляхом поділу на:

- **кафедру педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін** (випускова за освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи» на другому (магістерському) рівні вищої освіти та освітньо-науковою програмою «Освітні, педагогічні науки» на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти);
- кафедру права та правового забезпечення авіаційної діяльності (випускова за освітньо-професійними програмами «Правове забезпечення авіаційної діяльності» на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти).

З 01.11.2024 року виконуючим обов’язки завідувача кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін призначено доктора педагогічних наук, професора Радула Валерія Вікторовича.

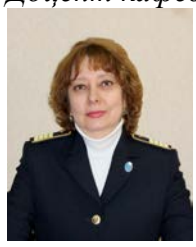
Кадровий склад кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін

РАДУЛ Валерій Вікторович. Доктор педагогічних наук. Професор.
Завідувач кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін

ШАНДРУК Світлана Іванівна. Доктор педагогічних наук. Професор.
Професор кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін

КРАВЦОВ Віталій Олександрович. Кандидат педагогічних наук. Доцент.
Доцент кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін

ПУХАЛЬСЬКА Галина Анатоліївна. Кандидат педагогічних наук. Доцент.
Доцент кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін

РОМАНЬКО Ірина Іванівна. Кандидат історичних наук. Доцент.
Доцент кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін

ФАЙЗУЛІНА Маргарита Олегівна. *Старший лаборант кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін*

Місія кафедри: формувати і розвивати патріотичні, національно-культурні, морально-етичні цінності у майбутніх фахівців-авіаторів в умовах євроінтеграційного освітнього простору.

Основна **мета** кафедри – підготовка фахівців, які володіють не лише професійними знаннями у сфері авіації, а й вмінням адаптуватися до змін у суспільстві та науковому середовищі.

Наукова, просвітницько-виховна робота кафедри

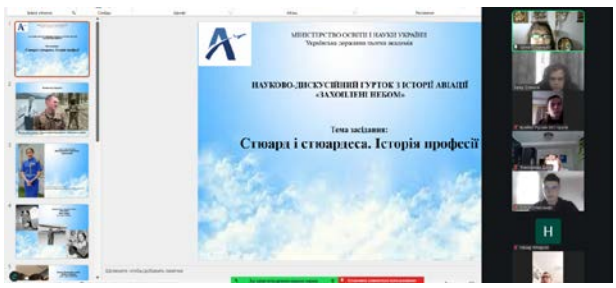
Науково-педагогічні працівники кафедри беруть активну участь у науковій роботі.

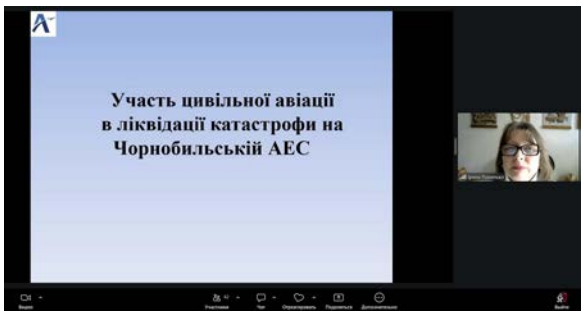
З 2021 року діє науково-дискусійний гурток з історії авіації *«ЗАХОПЛЕНІ НЕБОМ»*. Керівник гуртка: Романько Ірина Іванівна, к.і.н., доцент.

Відповідно до плану роботи гуртка проводяться засідання у змішаному форматі (оф-лайн та он-лайн). Так, у 2025/2026 н.р. учасники гуртка – здобувачі вищої освіти факультету льотної експлуатації та факультету авіаційного менеджменту УДЛА досліджували різноманітні аспекти історії вітчизняної та світової авіації. Для обговорення обирались теми: «Найкращі авіалінії світу за рейтингом Skytrax»; «Без гендерних стереотипів: жінки в цивільній та військовій авіації»; «Колиска світової авіації: найстаріші аеропорти світу»; «Літопис життя і подвигу: льотчики – захисники українського неба»; «Стюард і стюардеса. Історія професії»; «Крилатий кінематограф: тема авіації в мистецтві»; «Світова бізнес-авіація: витоки, розвиток, перспективи»; «Птах Холодної війни: історія літаків SR-71 Blackbird»; «Крила Африки: історія становлення цивільної авіації в умовах деколонізації».

Проводились виїзні засідання, зокрема в музеї історії авіації та інтерактивному музеї-літаку Ан-24.

Гуртківці долучались до роботи конференцій:

• XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, здобувачів вищої освіти «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку», присвяченої 75-річчю УДЛА. Секція 1. «Спадщина та майбутнє: 75 років підготовки авіаційних фахівців».

• XV Міжнародної науково-практичної конференції «Управління високошвидкісними рухомими об’єктами та професійна підготовка операторів складних систем» (присвячена 75-річчю УДЛА та Дню науки). Секція №1 «Генеза, сучасний стан та стратегічні пріоритети трансформації авіаційної освіти крізь призму 75-річного досвіду підготовки фахівців цивільної авіації».

Навчально-методична робота кафедри спрямована на постійне оновлення робочих програм та силабусів з усіх навчальних дисциплін, що читаються викладачами кафедри, з метою їх відповідності до вимог гуманітарної освіти у вищій школі.

Одним із напрямків виховної роботи кафедри є організація та проведення екскурсій до закладів культури та мистецтва міста, волонтерських акцій.

Екскурсія першокурсників факультетів льотної експлуатації та авіаційного менеджменту УДЛА до Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею. 8.10.2025 р.

Арт-похід до художньої перлини Кропивниччини – Музею Мистецтв. 05.11.2025 р.

Ставлячи за мету відродження кращих традицій української освіти, працівники кафедри постійно працюють над удоскналенням навчально-виховного процесу, змісту і форм педагогічних методів і технологій.

Професорсько-викладацький склад впроваджує прогресивні методи і сучасні технології в організацію освітнього процесу. За допомогою інноваційних технологій та нових методик навчання створюються умови для розвитку творчих можливостей здобувачів вищої освіти.

Дисципліни, які викладаються на кафедрі мають на меті сприяти не тільки духовному збагаченню та зростанню особистості курсанта і студента, а й передбачають своїм завданням формувати і підвищувати фахову культуру майбутнього фахівця з авіаційної спеціальності.

Кафедра впевнено інтегрується в європейський освітній простір. Усвідомлено формуючи освітню політику, стратегію й тактику з огляду на національні інтереси України, колектив оновлює застарілі та неактуальні компоненти.

Водночас ми зберігаємо здобутки й скарби вітчизняної вищої школи та корисні напрацювання кафедри за її 35-річну історію.

КАФЕДРА ПРАВА ТА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Супрун Володимир Миколайович

В.о. завідувача кафедри права та правового забезпечення авіаційної діяльності, кандидат юридичних наук

Кафедру права та правового забезпечення було засновано у 2019 році. Від моменту створення її очолив доктор юридичних наук, професор Стецюк Богдан Романович – висококваліфікований фахівець, досвідчений науковець і педагог, відповідальний керівник. Під його керівництвом було сформовано кадровий потенціал кафедри, закладено міцні організаційні та методичні засади її діяльності, забезпечено належний рівень освітнього процесу та створено умови для розвитку наукової роботи. Вагомим результатом діяльності Богдана Романовича стало успішне проходження кафедрою першої акредитації освітньої програми, що підтвердило високий рівень кадрового, навчально-методичного та наукового забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти. Ця подія стала важливим етапом у становленні кафедри, засвідчила відповідність освітньої діяльності сучасним вимогам і стандартам вищої освіти та створила надійне підґрунтя для її подальшого розвитку.

У 2022 році керівництво кафедрою перейняв доктор юридичних наук, доцент Москаленко Сергій Іванович. Завдяки своїм професійним якостям, ініціативності, творчому підходу та енергійності він забезпечив ефективну координацію роботи кафедри, сприяв подальшому розвитку її освітньої та наукової діяльності, впровадженню сучасних підходів до організації навчального процесу. Важливим досягненням цього періоду стало відкриття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право», що значно розширило освітні можливості кафедри, забезпечило безперервність підготовки висококваліфікованих правників та зміцнило її позиції як сучасного осередку юридичної освіти і науки.

Із 2024 року і донині кафедру очолює кандидат юридичних наук Супрун Володимир Миколайович. Як умілий організатор, активний і цілеспрямований керівник, він послідовно працює над зміцненням науково-педагогічного потенціалу кафедри, удосконаленням якості освітнього процесу, розвитком наукової діяльності та впровадженням сучасних освітніх практик. Значну увагу приділяє професійному розвитку науково-педагогічних працівників, розширенню співпраці з органами державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронними органами та іншими установами, що сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі права.

На сьогодні ефективне здійснення освітнього, наукового та виховного процесів на кафедрі забезпечує високопрофесійний, згуртований і творчий колектив, до складу якого входять:

 Антонова Олена Ростиславівна

професор кафедри, доктор наук з державного управління, доцент, медіатор. Коло наукових інтересів охоплює організаційно-правові засади позасудового врегулювання спорів і конфліктів, медіацію (відновне правосуддя, IP-медіацію, бізнес-медіацію), охорону та захист прав інтелектуальної власності, договірні правовідносини, забезпечення прав і свобод людини, сімейну політику та правові засади діяльності непідприємницьких організацій.

 Єрмоленко-Князєва Лілія Станіславівна

доцент кафедри, адвокат, кандидат юридичних наук, доцент. Її наукові інтереси зосереджені на дослідженні проблем кримінального та міжнародного права, забезпеченні ефективного судового захисту прав і свобод людини, правовому регулюванні сімейних правовідносин і розвитку цивільно-правових засад регулювання суспільних відносин.

 Євенко Дмитро Володимирович

доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент. Сфера наукових інтересів включає актуальні проблеми конституційного та муніципального права, теорії держави і права, функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, а також правове забезпечення національної безпеки.

 Троянський Олександр Анатолійович

доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент. Наукові інтереси пов'язані з проблемами адміністративного права і процесу, діяльністю правоохоронних органів, застосуванням заходів адміністративного примусу, інформаційним правом та інформаційною безпекою, а також правовим регулюванням авіаційної діяльності й забезпеченням льотної придатності повітряних суден.

Юрах Віталій Михайлович

професор кафедри, доктор юридичних наук, доцент. Наукові інтереси спрямовані на дослідження актуальних проблем адміністративного, фінансового та інформаційного права, адміністративно-правового регулювання діяльності органів публічної влади, участі громадськості у державному управлінні, фінансово-правових відносин, інформаційної безпеки та правового забезпечення авіаційної діяльності.

Котиш Олена Федорівна

старший лаборант кафедри, яка здійснює організаційний та документальний супровід її діяльності, координує навчально-методичну роботу, бере участь у підготовці та оформленні навчальної й звітної документації, сприяє організації освітнього процесу, проведенню наукових і профорієнтаційних заходів, а також забезпечує ефективну взаємодію між науково-педагогічними працівниками, здобувачами вищої освіти та структурними підрозділами університету. Вирізняється високим рівнем професійної відповідальності, організованістю, комунікабельністю та сумлінним ставленням до виконання посадових обов'язків.

Вагомий внесок у становлення, розвиток і зміцнення науково-педагогічного потенціалу кафедри зробили її науково-педагогічні працівники та співробітники, чия професійна діяльність сприяла формуванню сучасних освітніх традицій, розвитку наукових досліджень і підготовці висококваліфікованих фахівців.

У різні роки на кафедрі працювали: *Чумак Олександр Олексійович, Сьора Оксана Миколаївна, Зеленський Сергій Миколайович, Максименко Наталя Володимирівна, Мошняга Любов Володимирівна, Леонідова Олена Олексіївна, Крилова Кристина Валеріївна, Зубріцька Олена Анатоліївна, Кондрашина Аліна Геннадіївна, Романенко Наталя Ігорівна, Скорупо Володимир Олегович, Войтович Юлія Олегівна та інші*. Їхній професіоналізм, відданість справі та сумлінна праця стали важливою складовою історії кафедри й заклали міцне підґрунтя для її подальшого розвитку.

У липні 2021 року Льотна академія Національного авіаційного університету здійснила перший випуск бакалаврів за спеціальністю «Право». Дипломи отримали 15 осіб, з яких 7 – денна форма навчання та 8 – заочна.

Фахівців з права почали готувати після замовлення від Державної авіаційної служби. Була відчутною потреба у правниках, які могли б належним чином супроводжувати інтеграцію авіакомпаній та аеропортів, забезпечити юридично їхню відповідність європейським стандартам. Державіаслужба, в умовах євроінтеграції авіаційного права України в європейське, поставила вимогу, щоб всі служби були укомплектовані такими спеціалістами.

Начальник ЛА НАУ Олександр Чумак вручає диплом з відзнакою Вікторії Іваніні

Основними напрямами навчальної діяльності кафедри є реалізація освітніх програм у галузі права, формування ґрунтовних теоретичних знань, професійних компетентностей, правової культури та практичних навичок, необхідних для успішної правозастосовної діяльності. Особлива увага приділяється вивченню фундаментальних, галузевих і спеціалізованих юридичних дисциплін, зокрема у сфері правового забезпечення авіаційної діяльності, інтеграції результатів наукових досліджень в освітній процес, розвитку критичного мислення та застосуванню практикоорієнтованих підходів до навчання.

Освітній процес на кафедрі охоплює широкий спектр базових, фундаментальних, галузевих і спеціалізованих правових дисциплін, які висвітлюють ключові інститути національного й міжнародного права, а також особливості правового регулювання авіаційної діяльності. Зміст освітніх компонентів відповідає сучасним тенденціям розвитку юридичної науки, вимогам чинного законодавства та потребам правозастосовної практики, що сприяє

підготовці фахівців із високим рівнем професійної компетентності та конкурентоспроможності.

Одним із напрямів діяльності кафедри права та правового забезпечення авіаційної діяльності є розвиток наукового пошуку та професійного становлення здобувачів вищої освіти через діяльність дискусійно-правового гуртка «ФЕМІДА». Керівниця дискусійно-правового гуртка «ФЕМІДА», доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри Олена Ростиславівна Антонова. Гурток є платформою для формування правової культури, поглиблення фахових знань, розвитку дослідницьких здібностей і набуття практичних навичок застосування правових норм. Його діяльність сприяє залученню курсантів, студентів і слухачів до наукового пошуку, обговорення актуальних правових питань та формування власної аргументованої позиції щодо складних правових явищ.

Одним із головних напрямів практичної підготовки майбутніх правників та невід'ємною складовою освітньої діяльності кафедри права та правового забезпечення авіаційної діяльності є функціонування юридичної клініки «ЮРКОНСАЛТ». Її діяльність спрямована на поєднання теоретичних знань здобувачів вищої освіти з практичними навичками застосування норм права, формування професійних компетентностей та набуття досвіду правозастосовної діяльності.

Юридична клініка «ЮРКОНСАЛТ» створює сприятливі умови для професійного становлення майбутніх юристів, розвитку їх правового мислення, відповідальності та усвідомлення суспільної ролі правника. У межах діяльності клініки здобувачі вищої освіти мають можливість удосконалювати навички правового аналізу, консультування, підготовки юридичних документів, вирішення практичних правових ситуацій та застосування отриманих знань у реальних умовах.

Основними завданнями юридичної клініки є забезпечення практичної спрямованості юридичної освіти, залучення здобувачів до надання безоплатної правової допомоги, проведення правопросвітницьких заходів, підвищення рівня правової культури населення та формування у майбутніх фахівців принципів професійної етики, поваги до прав і свобод людини.

Важливою складовою наукової та освітньої діяльності кафедри права та правового забезпечення авіаційної діяльності є робота Науково-методичного семінару кафедри, діяльність якого спрямована на вдосконалення організації освітнього процесу, підвищення якості викладання правових дисциплін та впровадження сучасних підходів до професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Науково-методичний семінар є платформою для обговорення актуальних питань юридичної науки і практики, удосконалення навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів, обміну професійним досвідом між науково-педагогічними працівниками та пошуку ефективних шляхів розвитку освітньої діяльності кафедри де розглядаються питання вдосконалення змісту навчальних дисциплін, оновлення навчально-методичних матеріалів, упровадження інноваційних технологій навчання, розвитку практикоорієнтованого підходу до підготовки майбутніх фахівців, а також інтеграції результатів наукових досліджень у освітній процес.

Науково-педагогічні працівники кафедри активно здійснюють підготовку наукових публікацій, беруть участь у роботі науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів та інших наукових заходів, спрямованих на обговорення актуальних правових проблем і пошук ефективних шляхів їх вирішення. Результати досліджень знаходять відображення у монографіях, наукових статтях, навчальних посібниках та інших науково-методичних виданнях.

Важливим напрямом діяльності кафедри права та правового забезпечення авіаційної діяльності є розвиток партнерських відносин із представниками професійного середовища, державними установами, органами публічної влади, підприємствами, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами. Така взаємодія є важливою складовою забезпечення якості освітнього процесу, удосконалення змісту освітніх компонентів,

посилення їх практичної спрямованості та формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Серед основних стейкхолдерів кафедри – представники Головного управління Національної поліції в Кіровоградській області, Приватного акціонерного товариства «Міжнародна акціонерна авіаційна компанія «УРГА», Управління нотаріату Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Одеса), Департаменту надання адміністративних послуг Кропивницької міської ради, Громадської організації «Десяте квітня» та інших установ і організацій.

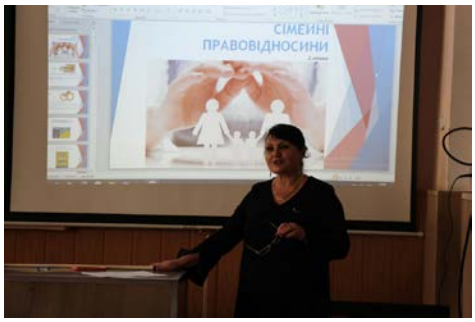
Співпраця з партнерами здійснюється шляхом залучення фахівців-практиків до проведення освітніх, наукових і профорієнтаційних заходів, участі в обговоренні актуальних питань підготовки фахівців, удосконаленні освітніх програм, проведенні гостьових лекцій, круглих столів, семінарів та інших форм професійної взаємодії.

Залучення представників професійного середовища до діяльності кафедри сприяє врахуванню сучасних потреб ринку праці, забезпечує тісний зв'язок між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю, а також створює умови для формування у здобувачів вищої освіти ґрунтовних правових знань, практичних навичок і професійної готовності до роботи у сфері права та правового забезпечення авіаційної діяльності.

Фотогалерея

Завідувач кафедри Стецюк Богдан Романович, доктор юридичних наук, професор та доцент кафедри Зеленський С.М. (праворуч)

Доцент кафедри Єрмоленко-Князєва Лілія Станіславівна, кандидат юридичних наук, доцент під час заняття «Сімейні правовідносини»

29 січня 2020 року. Круглий стіл зі стейкхолдерами щодо обговорення проєкту освітньо-професійної програми «Правове забезпечення міжнародної авіаційної діяльності» зі спеціальності 081 «Право».

31 січня 2020 року. Зустріч студентів спеціальності «Право» з керівництвом та працівниками Головного управління Національної поліції в Кіровоградській області, присвячена особливостям служби в Національній поліції та перспективам професійної діяльності правників.

10 лютого 2020 року. Правові дискусії з представниками Кропивницького місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги щодо розвитку подальшої співпраці

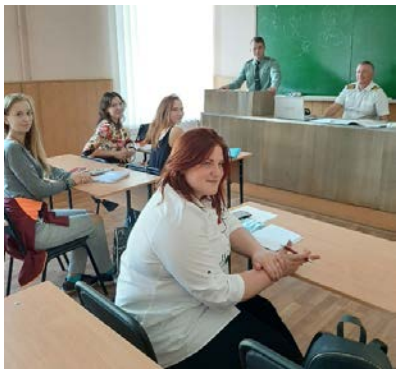

21 лютого 2020 року. Навчальний візит студентів-правників груп 1091-П та 1081-П до Кропивницького апеляційного суду. Зустріч із головою суду Валерієм Вікторовичем Драним, присвячена діяльності та повноваженням апеляційного суду.

26 лютого 2020 року. Навчальний візит студентів-правників групи 1091 до тренінгового центру Головного управління Національної поліції в Кіровоградській області. Ознайомлення з організацією професійної підготовки поліцейських.

20 вересня 2020 року. Заняття за участю старшого інспектора філії ДУ «Центр пробації» в Кіровоградській області Миколи Гудими, присвячене реформуванню кримінально-виконавчої системи та впровадженню інституту пробації

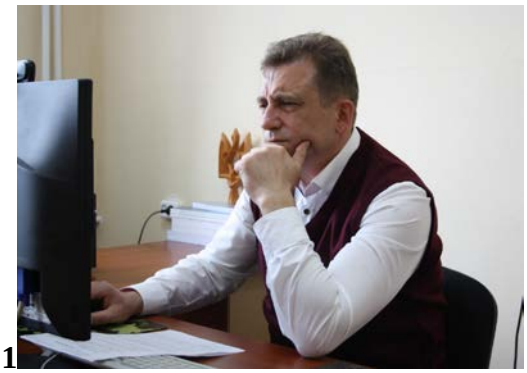
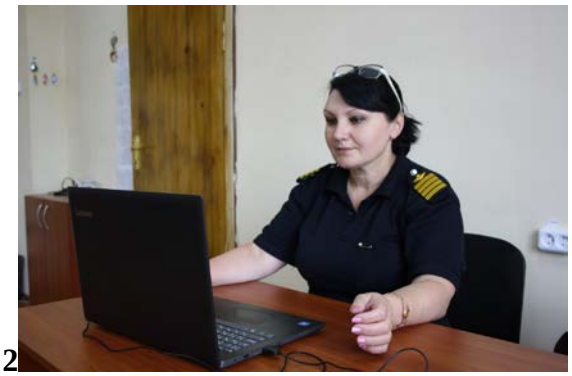
17 березня 2021 року. Практичне заняття за участю спеціаліста з питань забезпечення діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини сектору судової роботи та міжнародного співробітництва у Кіровоградській області

Березень 2021 року. Науково-методичний семінар за участю заступника начальника відділу просвітництва та надання правової допомоги Кропивницького місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Мироненко А.О. Виступ із доповіддю на тему: «Культура мовлення та особливості педагогічного спілкування» к.ю.н., доцента Лілії Єрмоленко-Князєвої.

5 червня 2021 року. Зустріч викладачів і студентів спеціальності «Правове забезпечення авіаційної діяльності» з представниками Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Віктором Барвіцьким та Олександром Остапенком

1   **2**

19 травня 2021 року. За ініціативи кафедри права та правового регулювання авіаційної діяльності у форматі онлайн було проведено ІІ Міжнародну науково-практичну конференцію «Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції».

1. Завідувач кафедри Стецюк Богдан Романович, доктор юридичних наук, професор

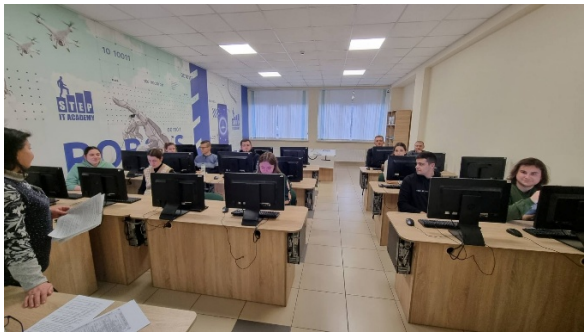
2. Доцент кафедри Єрмоленко-Князєва Лілія Станіславівна, кандидат юридичних наук, доцент

13 вересня 2021 року. Лекційне заняття зі студентами-правниками групи 1091-П з дисципліни «Сімейне право» на тему «Сімейні правовідносини»

7 грудня 2023 року. Участь здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» Льотної академії Національного авіаційного університету у Круглому столі «Молодь за права людини», що відбувся в Донецькому державному університеті внутрішніх справ

21 листопада 2024 року. Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» склали єдиний державний кваліфікаційний іспит, завершальний етап оцінювання результатів професійної підготовки

КАФЕДРА ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Кафедра військової підготовки розпочала свою історію у 1978 році з наказу Міністра вищої і середньої освіти СРСР № 148 від 06 вересня 1978 року « Про створення військової кафедри і уточнення порядку військового навчання курсантів спеціального учбового закладу». Даним наказом була створена військова кафедра в Кіровоградському ВЛУ ЦА. Першим начальником кафедри наказом Головнокомандувача Військово-повітряних Сил був призначений підполковник ПАНКРАТОВ Віктор Іванович.

Під приміщення кафедри було виділено будівлю барачного типу з пічним опаленням. Перші заняття з військової підготовки були проведені 5 вересня 1979 року з курсантами в кількості 207 чоловік за спеціальністю «пілот військово-транспортної авіації». Перший випуск офіцерів запасу в кількості 201 особа за спеціальністю «пілот військово-транспортної авіації» був здійснений у 1982 році. З 1981 року кафедра розпочала підготовку офіцерів запасу за спеціальністю «штурман військово-транспортної авіації», перший випуск у кількості 94 особи був здійснений в 1983 році.

Колектив кафедри. 1980 рік

Ознайомлення комісії Міністерства Цивільної авіації з базою кафедри військової підготовки

Прийом присяги на першому навчальному зборі з військової підготовки

Передекзаменаційний Інструктаж

На державному екзамені

Змагання з розбирання та збирання автоматів

У 1985 році начальником військової кафедри був призначений полковник ДЕМЧЕНКО Єфим Лукич.

Виступ Єфима Демченка (на першому плані) перед початком прийняття воєнної присяги курсантами училища

Урочистий прийом присяги. Парк ім. Леніна, м.Кіровоград

Начальник КВЛУ ЦА Михайло Рубець (праворуч) на прийомі воєнної присяги

Колектив офіцерів військової кафедри перед початком святкової демонстрації

У 1985 році вперше 30 випускників кафедри були призвані до лав Прикордонних військ для проходження кадрової служби на льотних посадах.

Вручення повісток курсантам, призваним до лав радянської армії

20 січня 1992 року особовий склад кафедри був приведений до військової присяги на вірність Українському народові.

Керівництво військової кафедри та оргстройового відділу

Офіцерський склад військової кафедри, 1994 рік

З 1994 року кафедра розпочала підготовку офіцерів запасу за спеціальністю «офіцер бойового управління», з 1995 року – «пілот вертольоту» у Кременчуцькому льотному коледжі.

У 1996 році начальником військової кафедри був призначений підполковник ГРИНИК Валер’ян Михайлович.

Вивчення авіатехніки

Під час наради

Склад кафедри. 1997 рік

З 1998 року кафедра розпочала підготовку офіцерів запасу за спеціальністю «керівник зони посадки».

Гриник В.М. під час заняття

Офіцери кафедри на змаганнях з шахів

Урочиста присяга

У 2006 році Постановою Кабінету міністрів України кафедра була переведена на «штати без утримання військовослужбовців», весь науково-педагогічний склад був звільнений у запас за скороченням штатів. З цього часу навчання на кафедрі за програмою підготовки офіцерів запасу здійснюється виключно за кошти фізичних осіб.

У 2007 році завідувачем кафедри був призначений полковник ДРЕЗНАЛЬ Артур Генріхович (перший ряд, перший праворуч). Він очолював кафедру до 2024 року.

 Дрезналь Артур Генріхович

Кандидат технічних наук, доцент, полковник запасу. У 1983 році закінчив Київське вище інженерне радіотехнічне училище ПВО. У 1989 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 20.02.14 «Озброєння та військова техніка». Починаючи з 2006 року працював у Державній Льотній академії України на посадах заступника та завідувача кафедри військової підготовки ДЛАУ, першого проректора з наукової та навчальної роботи Державної льотної академії України, заступника начальника Кіровоградської льотної академії НАУ з наукової і навчальної роботи; завідувача кафедри військової підготовки Льотної академії НАУ.

Має 28 авторських свідоцтв на винаходи. Нагороджений Знаком «Відмінник освіти України», Знаком «Петро Могила».

Курсанти Державної льотної академії України (з 2011 року – Кіровоградської льотної академії НАУ, з 2018 року – ЛА НАУ) та студенти інших закладів вищої освіти, які пройшли спеціальний конкурсний відбір, отримували можливість проходити військове навчання за програмою підготовки офіцерів запасу на кафедрі військової підготовки Льотної академії.

Військове навчання здійснювалося методом військового дня зі студентами 3 та 4 курсів протягом двох навчальних років за військово-обліковими спеціальностями авіаційного напрямку (пілот військово-транспортної авіації, пілот вертольоту, офіцер бойового управління, керівник зони посадки, офіцер штабу).

Чисельність здобувачів освіти, які проходили військове навчання, визначалася спільним наказом Міністерства оборони України та Міністерства освіти і науки України на кожний навчальний рік. За результатами перевірок навчально-методичної роботи та матеріально-технічної бази кафедра вважалася однією з найкращих в Повітряних Силах ЗС України.

Кафедра військової підготовки розташована в окремій будівлі, має сучасну матеріально-технічну базу (спеціалізовані аудиторії, навчальну авіаційну техніку та озброєння). На кафедрі працюють висококваліфіковані науково-педагогічні працівники з числа офіцерів запасу, які мають багаторічний досвід служби в військових частинах Повітряних Сил ЗС України.

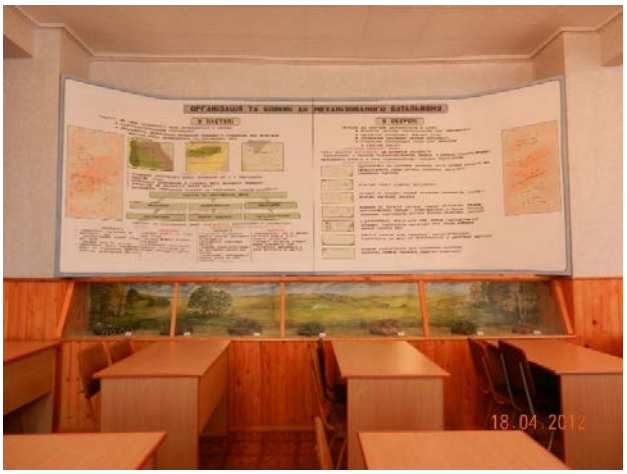

Навчальна база військової кафедри

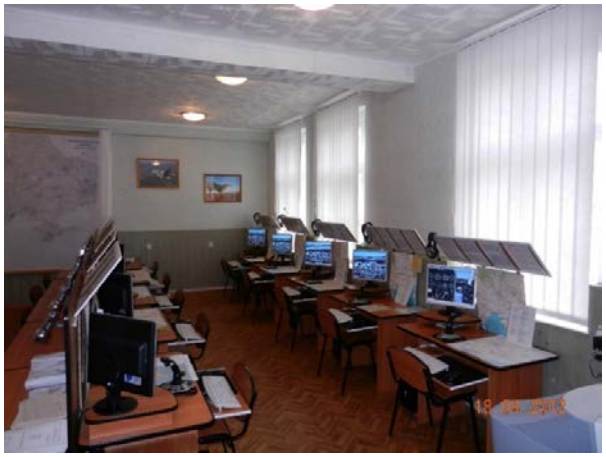

У теперішній час кафедра військової підготовки Української державної льотної академії здійснює навчання за програмою офіцерів запасу на контрактній основі.

Військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу можуть проходити громадяни України, які за висновком військово-лікарської комісії придатні до військової служби за станом здоров'я. Навчання на кафедрі військової підготовки здійснюється виключно за кошти фізичних осіб.

Кафедра військової підготовки УДЛА є єдиним в Кіровоградській області військовим навчальним підрозділом, в якому військове навчання за програмою підготовки офіцерів запасу можуть проходити як курсанти або випускники УДЛА, так і здобувачі вищої освіти або випускники інших ЗВО.

Заняття проводяться у м. Кропивницький. Навчання розраховане на 2 роки та здійснюється:

– для курсантів УДЛА – методом військового дня (один день на тиждень);

– для здобувачів вищої освіти інших ЗВО м. Кропивницького – в другій половині дня методом військового дня або блочно протягом 2-3-х тижнів на семестр;

– для громадян з освітою не нижче освітнього рівня бакалавр – блочно протягом 2-3-х тижнів на семестр.

Завершальним етапом військової підготовки є проведення 30-ти денного навчального збору в військових частинах Повітряних Сил Збройних Сил України, де громадяни, які проходять військове навчання, складають Військову присягу на вірність Українському народові.

Випускникам кафедри військової підготовки по закінченню навчання присвоюється первинне офіцерське звання «молодший лейтенант запасу», що дає їм право працевлаштуватися на офіцерських посадах в Повітряних Силах Збройних Сил України, інших військових формуваннях, а також в правоохоронних органах спеціального призначення.

В умовах військової агресії РФ прти України особовий склад кафедри виконує завдання згідно призначення.

АСПІРАНТУРА

24 лютого 1994 року в Державній льотній академії України було створено аспірантуру – важливий етап у становленні академії як осередку наукової думки, досліджень та інноваційної діяльності. Саме цього дня розпочалася нова сторінка розвитку академії, пов'язана з підготовкою наукових і науково-педагогічних кадрів для авіаційної галузі України.

Разом із відкриттям аспірантури були започатковані перші наукові спеціальності: 05.22.13 «Навігація та управління повітряним рухом» та 05.22.20 «Експлуатація та ремонт засобів транспорту». Ці напрями заклали підґрунтя для розвитку наукових досліджень у сфері авіації, безпеки польотів, технічного забезпечення та транспортної інфраструктури, визначивши подальший вектор наукової діяльності академії.

Першою завідувачкою аспірантури у 1994–2002 роках стала Людмила Герасименко – одна з тих, хто стояв біля витоків формування системи підготовки наукових кадрів академії.

Людмила Герасименко

Її професіоналізм, наполегливість і відданість справі стали міцною основою для розвитку аспірантури, становлення наукових традицій та підтримки молодих дослідників.

Із грудня 2002 року й до сьогодні аспірантуру очолює Галина Пухальська – кандидат педагогічних наук, доцент.

Галина Пухальська

Її діяльність спрямована на розвиток освітньо-наукового середовища, удосконалення підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти, розширення наукових напрямів досліджень та підтримку молодих учених. Під керівництвом Г.Пухальської аспірантура поєднує наукові традиції із сучасними вимогами вищої освіти та науки.

Особливу роль у становленні аспірантури відіграли наукові керівники – досвідчені вчені, наставники та педагоги, які передавали молодим дослідникам свої знання, професійний досвід і любов до науки. Саме завдяки їхній підтримці формувалися перші

покоління аспірантів, розвивалися наукові школи та зміцнювався авторитет академії у науковому середовищі України.

Серед наукових керівників технічного напряму вагомий внесок у розвиток аспірантури зробили *Сергій Неділько* – доктор технічних наук, професор; *Михайло Рубець* – кандидат технічних наук, професор; *Рімвідас Хращевський* – кандидат технічних наук, професор; *Олександр Тимочко* – доктор технічних наук, професор; *Олег Дмітрієв* – доктор технічних наук, професор; *Дмитро Обідін* – доктор технічних наук, професор; *Юлія Сікірда* – кандидат технічних наук, професор; *Валерій Білогузов* – кандидат технічних наук, доцент; *Віталій Неділько* – кандидат технічних наук, доцент; *Людмила Джума* – кандидат технічних наук, доцент.

У 1995 році в аспірантурі було відкрито спеціальність 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Це стало важливим кроком у розвитку педагогічного напряму академії, адже поєднання авіаційної галузі та професійної педагогіки відкрило нові можливості для підготовки сучасних фахівців і науковців у сфері освіти.

Значний внесок у розвиток педагогічного напряму здійснили *Роберт Макаров* – доктор педагогічних наук, професор; *Тетяна Плачинда* – доктор педагогічних наук, професор; *Геннадій Лещенко* – доктор педагогічних наук, професор; *Олена Москаленко* – доктор педагогічних наук, професор; *Валерій Радул* – доктор педагогічних наук, професор; *Микола Анісімов* – доктор педагогічних наук, професор; *Світлана Шандрук* – доктор педагогічних наук, професор; *Ірина Смирнова* – кандидат педагогічних наук, доцент; *Людмила Герасименко* – кандидат педагогічних наук, доцент; *Галина Пухальська* – кандидат педагогічних наук, доцент; Віталій Кравцов – кандидат педагогічних наук, доцент; *Олександр Керницький* – кандидат педагогічних наук, доцент.

У 2007 році в Україні було оновлено перелік напрямів і спеціальностей, що зумовило зміни й у системі наукових спеціальностей авіаційного профілю. Зокрема, спеціальність 05.22.13 «Навігація та управління повітряним рухом» у подальшому отримала назву «Навігація та управління рухом», а спеціальність 05.22.20 «Експлуатація та ремонт засобів транспорту» була вилучена з переліку наукових спеціальностей.

У 2015 році, у межах реформи вищої освіти, наукові спеціальності було інтегровано до нової системи галузей знань і спеціальностей. Спеціальність 05.22.13 «Навігація та управління рухом» було віднесено до галузі знань 27 «Транспорт» та співвіднесено зі спеціальністю 275 «Транспортні технології (за видами)», а педагогічний напрям – зі спеціальностю 011 «Освітні, педагогічні науки». Це сприяло модернізації освітньо-наукової діяльності академії, розвитку міждисциплінарних досліджень та інтеграції української освіти до європейського освітнього простору.

У 2024 році відповідно до європейських освітніх стандартів було оновлено перелік галузей знань і спеціальностей. Унаслідок цього спеціальність 275 «Транспортні технології (за видами)» отримала код G7, а спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки» – A1 «Освітні науки». Нововведення, які почали впроваджуватися у 2025–2026 навчальному році, сприяли подальшій модернізації освітньо-наукової діяльності та розвитку міждисциплінарних досліджень.

В академії упродовж років сформувалися потужні наукові школи, які стали основою розвитку технічної та педагогічної науки, професійної освіти й підготовки висококваліфікованих фахівців для авіаційної галузі України.

Упродовж розвитку академії сформувалася потужна наукова школа технічного напряму, яка стала основою проведення фундаментальних і прикладних досліджень у сфері авіаційної науки, навігації, управління повітряним рухом та забезпечення безпеки авіаційних систем. Засновником наукової школи «Гарантійний підхід до забезпечення безпеки авіаційних систем» з 1994 року по теперішній час є Сергій Неділько – доктор технічних наук, професор, Відмінник освіти України, Почесний працівник авіаційного транспорту України.

Сергій Неділько доктор технічних наук, професор

Основними напрямами діяльності наукової школи стали:

• забезпечення ефективності обслуговування повітряного руху в особливих умовах та ситуаціях польоту;

• забезпечення функціональної стійкості авіаційних систем на базі технологій штучного інтелекту;

• формування ефективної екосистеми при одночасному використанні пілотованої та безпілотної авіації.

Продовжуючи наукові ідеї Олега Машкова – доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, Сергій Неділько розвинув напрям досліджень щодо забезпечення функціональної стійкості автоматизованих систем управління повітряним рухом. Завдяки його діяльності наукова школа технічного напряму зробила вагомий внесок у розвиток авіаційної науки, систем навігації, безпеки польотів та підготовки фахівців авіаційної галузі.

Створення наукової школи педагогічного напряму академія пов’язує з діяльністю Роберта Макарова – доктора педагогічних наук, професора, Відмінника освіти України, Почесного працівника авіаційного транспорту України. Саме він започаткував наукову школу системної організації професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців на межі 1990–2000-х років.

Роберт Макаров, доктор педагогічних наук, професор

Під його керівництвом в академії було створено науково-дослідну лабораторію системної організації професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців. Її діяльність була спрямована на дослідження професійної надійності курсантів, психофізіологічної підготовки майбутніх авіаційних фахівців, моделювання освітнього процесу та впровадження сучасних педагогічних технологій.

Новий етап розвитку педагогічної наукової школи пов’язаний із діяльністю Тетяни Плачинди – докторки педагогічних наук, професорки, яка з 2009 року розвивала сучасні напрями професійної освіти у вищій школі, зокрема авіаційного профілю.

Тетяна Плачинда, доктор педагогічних наук, професор

Наукові дослідження її школи охоплюють питання професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців, професійної комунікації, формування компетентностей, стресостійкості, медіакомпетентності, корпоративної культури та професійної адаптації фахівців до сучасних викликів.

У 2022–2023 роках вагомий внесок у розвиток педагогічного напряму здійснювала Олена Москаленко – докторка педагогічних наук, професорка.

Олена Москаленко, доктор педагогічних наук, професор

Наукові дослідження її школи охоплюють питання професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців, професійної комунікації, формування компетентностей, стресостійкості, медіакомпетентності, корпоративної культури та професійної адаптації фахівців до сучасних викликів

Її наукові інтереси охоплювали професійну підготовку фахівців авіаційної галузі, професійну комунікацію, авіаційну англійську мову, міжнародні стандарти ICAO, професійне самовдосконалення викладачів та підготовку фахівців транспортної галузі.

Подальша розбудова педагогічної наукової школи пов’язана з діяльністю Валерія Радула, доктора педагогічних наук, професора.

Валерій Радул, доктор педагогічних наук, професор

Під його керівництвом здійснюються дослідження особливостей соціально-професійного розвитку особистості, формування професійних цінностей, професійної культури та інтеграції результатів наукових досліджень в освітню практику.

Сформовані в академії наукові школи стали потужним осередком розвитку технічної та педагогічної науки, платформою для реалізації інноваційних досліджень, міжнародної співпраці та підготовки нового покоління українських науковців.

Випускники аспірантури академії успішно реалізували себе у професійній та науковій діяльності. Представники технічного напряму працювали й продовжують працювати пілотами, диспетчерами управління повітряним рухом, фахівцями авіаційної галузі в

авіакомпаніях, підприємствах цивільної авіації України та за її межами, а також у державних авіаційних службах України, забезпечуючи функціонування та розвиток галузі.

Серед них – Владислав Москвичов, Михайло Сорока, Максим Яцко, Сергій Оберемок, Іван Падалка, Вікторія Арделян, Дмитро Гришманов, Олексій Лавриненко та інші.

Частина випускників після захисту дисертацій залишилася працювати в академії, присвятивши себе освітній, викладацькій та науковій діяльності. Вони продовжують розвивати наукові напрями академії, передавати професійний досвід молодому поколінню та формувати нове покоління фахівців авіаційної галузі.

Серед них – Андрій Невиніцин, Вікторія Півень, Катерина Суркова, Лілія Зеленська, Людмила Герасименко, Ірина Якуніна, Андрій Пальоний, Яна Сахненко, Вадим Стратонов, Надія Коваленко, Галина Пухальська, Оксана Остапенко, Олена Саркісова, Наталія Чорногор, Оксана Захарова, Олена Лопатюк, Марина Ломакіна, Світлана Тимченко, Ганна Чорноглазова, Надія Мартиненко, Інга Демченко, Єлизавета Сагун, Володимир Мажаров, Костянтин Сурков, Мирослава Калашник-Рибалко та Валентина Красножон.

Сьогодні в аспірантурі Української державної льотної академії навчаються аспіранти, які здійснюють фундаментальні та прикладні наукові дослідження у сфері авіаційної науки, транспортних технологій, безпеки польотів, професійної освіти та педагогіки вищої школи. Молоді науковці активно долучаються до виконання науково-дослідних тем, участі у всеукраїнських і міжнародних конференціях, публікації результатів досліджень у фахових виданнях та реалізації інноваційних наукових проєктів.

Аспірантура академії й надалі залишається осередком розвитку наукового потенціалу держави, поєднуючи багаторічні наукові традиції із сучасними викликами та тенденціями розвитку авіаційної й педагогічної науки.

Упродовж років діяльності аспірантура Української державної льотної академії стала важливим центром підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів для України. Наукові школи академії підготували значну кількість фахівців для авіаційної, транспортної та освітньої галузей, які сьогодні працюють у закладах вищої освіти, наукових установах, авіакомпаніях, службах управління повітряним рухом, а також у підприємствах цивільної та військової авіації. Вони зробили вагомий внесок у розвиток технічної та педагогічної науки, удосконалення системи професійної освіти, забезпечення безпеки польотів і підготовку нового покоління авіаційних фахівців. Значна частина випускників і науковців академії продовжила професійну діяльність у сфері оборонної та військової авіації, посилюючи науковий і кадровий потенціал держави.

У теперішній час аспірантура Української державної льотної академії – це сучасний науково-освітній простір, у якому поєднуються авіаційна наука, педагогічна майстерність, інноваційні технології та прагнення до наукового пошуку. Її літопис – це історія людей, відданих освіті, науці та розвитку України. Продовжуючи свої традиції, академія й надалі відкриває нові горизонти для молодих учених та майбутнього української науки.

ВІДДІЛ НАУКОВОГО РОЗВИТКУ

Наукова робота в Кіровоградському вищому льотному училищі цивільної авіації (КВЛУ ЦА)

З перших днів створення КВЛУ ЦА керівництво навчального закладу приділяло пріоритетну увагу розвитку науково-дослідної роботи за госпдоговірними, держбюджетними та курсантськими напрямками. Завдяки реалізації довгострокової наукової стратегії щодо проблеми людського фактора в авіації в училищі сформувалася потужна наукова школа та розширилися міжнародні контакти.

Важливими віхами у розвитку наукової діяльності стали створення міжгалузевого науково-виробничого центру «ТЕЗАУРУС» та активне залучення курсантів до технічної творчості й конференцій. Накопичений науково-методичний потенціал дозволив упровадити у виробництво та навчальний процес понад три тисячі раціоналізаторських пропозицій і винаходів. Високий рівень розробок колективу також підтверджується успішним експонуванням тренажерів та навчальних пристроїв на ВДНГ СРСР.

Діяльність Науково-дослідного сектору Державної льотної академії України (ДЛАУ)

За роки функціонування ДЛАУ у цьому закладі освіти сформувався потужний науково-методологічний центр авіаційної галузі.

Головним вектором довгострокової стратегії академії було визначено наукове обґрунтування надійності людини в екстремальних і критичних польотних ситуаціях. Це дозволило розробляти та впроваджувати цільові моделі підготовки льотного й диспетчерського складу відповідно до світових стандартів ІКАО.

Завдяки виконанню понад 60-ти держбюджетних і госпрозрахункових робіт було створено унікальні навчально-тренажерні комплекси, автоматизовані системи моніторингу, а також національні правила польотів і керівництва з аеронавігації. Ефективність розробок підтверджена понад 2000 раціоналізаторських пропозицій, преміями, золотими та срібними медалями ВДНГ, а також грантами Фонду Сороса.

Створення у 2006 році Регіонального центру інновацій та інтелектуальної власності разом із профільною науково-дослідною лабораторією (НДЛІРР) заклало підгрунтя для впровадження кластерних моделей та сітьової інфраструктури підтримки високих технологій, що сприяло комерціалізації науки й залученню інвестицій на регіональному рівні.

Академія продемонструвала високий рівень інтеграції у світовий науковий простір через взаємодію з іноземними авіаційними коледжами, розробку спільних систем із закордонними фірмами (наприклад, словацькою «ALES» Ltd) та діяльність громадських організацій, зокрема Міжнародної академії проблем людини в авіації і космонавтиці.

ДЛАУ успішно поєднала фундаментальні теоретичні дослідження з вирішенням прикладних завдань цивільної авіації, створивши авторитетні наукові школи та інноваційну екосистему для підготовки висококваліфікованих фахівців.

Пріоритетні напрями наукової діяльності Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету (КЛА НАУ, з 2018 р. – ЛА НАУ):

• Розробка та впровадження програмно-технічних засобів і технологій професійної підготовки авіаційних фахівців, зокрема із застосуванням інтелектуальних тренажерних комплексів.

• Вдосконалення методів управління якістю професійної підготовки спеціалістів, а також розробка й упровадження автоматизованої інформаційно-аналітичної системи льотної академії.

• Розробка та впровадження методів забезпечення функціональної стійкості процесів навігації й управління рухом літальних апаратів.

• Дослідження проблем управління сталим інноваційним розвитком авіаційних транспортних систем.

Упродовж багатьох років Льотна академія проводить міжнародні та всеукраїнські науково-практичні заходи, серед яких:

• Міжнародна науково-практична конференція «Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем».

• Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених, курсантів та студентів «Авіація та космонавтика: стан, досягнення та перспективи» (приурочена до Всесвітнього дня авіації і космонавтики).

• Міжнародний науково-практичний семінар імені А.Я. Петренюка «Комбінаторні конфігурації та їх застосування».

Науково-дослідна діяльність КЛА НАУ / ЛА НАУ мала комплексно-прикладний характер і була зосереджена на цифровізації та підвищенні надійності авіаційних систем. Ключовими векторами роботи стали: впровадження інтелектуальних тренажерів, автоматизація внутрішніх процесів академії, забезпечення стійкості навігації та стратегічне управління інноваціями в транспортній галузі.

Статус авторитетного наукового осередку академія підтверджувала через розвинену комунікаційну платформу. Щорічні міжнародні та всеукраїнські конференції забезпечували три важливі функції: стимулювали науковий пошук молодих учених і курсантів, розвивали математичні дослідження та вирішували прикладні завдання з керування швидкісними об'єктами й підготовки операторів складних систем.

Відділ наукового розвитку Української державної льотної академії

Відділ наукового розвитку УДЛА є самостійним структурним підрозділом, який забезпечує організаційний, нормативний, аналітичний та інформаційний супровід наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності академії.

Штат підрозділу складається з 2 осіб: начальника відділу та фахівця.

Начальник відділу – Ковальов Василь Володимирович, кандидат юридичних наук.

Фахівець відділу – Котляренко Ніна Олегівна.

Довідково: Ніна Котляренко – випускниця Кіровоградської льотної академії НАУ. Навчалась на факультеті обслуговування повітряного руху, у 2015 р. здобула ступінь: Бакалавр з аеронавігації; у 2016 р. – ступень Магістра. Отримала в ЛА НАУ другу вищу освіту(заочна форма): 2017 р. – ступінь: Бакалавр з менеджменту туристичної індустрії; 2019 р. – ступінь Магістра. Спеціальність: Менеджмент (Менеджмент туристичної індустрії). У 2016 – 2020 роках навчалася в аспірантурі Льотної академії НАУ за спеціальністю «Транспортні технології (авіаційний транспорт)». Тематика наукової роботи пов'язана з підтримкою рівня готовності колективу операторів до керування потоками повітряного транспорту в умовах підвищеної навантаженості.

Згідно **ПОЛОЖЕННЯ про організацію наукової і науково-технічної діяльності в Українській державній льотній академії** (Затверджено Вченою радою академії, протокол від 29.01.2025 р. №3; Введено в дію наказом від 31.01.2025 р. №16/од в.о. ректора академії), наукова і науково-технічна діяльність в Академії здійснюється відповідно до Конституції України, Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про наукову і науково-технічну експертизу», інших нормативно-правових актів України, що стосуються наукової і науково-технічної діяльності, Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації, затвердженого Наказом МОН України від 01.06.2006 № 422, Статуту Української державної льотної академії та цього Положення.

Суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності Академії є: вчені, науково-педагогічні працівники, аспіранти, курсанти і студенти, керівний склад навчального закладу, працівники, що здійснюють організацію та координацію досліджень і розробок, підготовку фахівців вищої кваліфікації.

Основною метою ННТД в Академії є одержання і використання нових наукових знань з метою створення суспільно корисних наукових результатів, забезпечення якісної підготовки авіаційних фахівців для відповідних галузей економіки, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, розв'язання комплексних завдань у сфері наукового, технологічного розвитку, впровадження та використання у авіаційній галузі наукових теоретичних і практичних результатів.

Основними видами наукової і науково-технічної діяльності в Академії є:

- проведення фундаментальних, пошукових та прикладних наукових досліджень з авіаційної проблематики технічних, гуманітарних, психолого-педагогічних і соціально-економічних наук;
- дослідження і розробка теоретичних та методологічних основ формування і розвитку вищої освіти, підсилення впливу науки на вирішення завдань освіти і виховання, збереження і зміцнення визначального характеру науки в розвитку суспільства, культури, економіки тощо;
- розроблення наукових праць (монографій, енциклопедій і словників, порадників, підручників, методичних посібників, дисертацій, статей, науково-дослідних (дослідно-конструкторських) робіт, доповідей, звітів про результати досліджень, рецензій, відзивів, висновків тощо);
- підготовка, проведення та участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, нарадах тощо;
- наукова і науково-технічна експертиза;
- розроблення проектів статутних, нормативно-правових і нормативно-технічних документів, науково-методичних матеріалів;
- підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів;
- наукова робота курсантів (студентів) в Академії;
- інші види діяльності, пов’язані з одержанням нових наукових результатів та науковим супроводженням їх практичної реалізації у авіаційній галузі України.

КЕРІВНИЦТВО, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КООРДИНАЦІЯ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Загальне керівництво науковою і науково-технічною діяльністю в Академії здійснює ректор Академії.

Організацію ННТД в Академії та її безпосереднє керівництво, планування, поточне управління здійснює проректор з навчальної, науково-методичної та виховної роботи в межах повноважень, що делеговані ректором Академії.

Функції організації та управління ННТД в Академії проректор з навчальної, науково-методичної та виховної роботи здійснює через відділ наукового розвитку та Вчену раду Академії, як консультативно-дорадчий орган.

Координацію, функції діловодства, обліку, методичне забезпечення виконання заходів ННТД в Академії здійснює відділ наукового розвитку.

Звітність та листування з загальних питань ННТД реалізує відділ наукового розвитку, з питань виконання НДР та оперативних завдань - виконавці робіт (завдань).

Планування та облік ННТД Академії здійснюється відділом наукового розвитку спільно з деканатами факультетів та кафедрами під керівництвом проректора з навчальної, науково-методичної та виховної роботи.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ і НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ ЛЬОТНІЙ АКАДЕМІЇ

Інформаційне забезпечення ННТД Академії спрямоване на задоволення потреб в інформації наукових підрозділів Академії. Інформаційне забезпечення здійснюється силами відділу наукового розвитку та євроінтеграції.

Метою інформаційного забезпечення є максимальне задоволення потреб підрозділів Академії у сучасній, своєчасній, оперативній та достовірній інформації для забезпечення ННТД Академії.

Ключові результати діяльності Відділу наукового розвитку Української державної льотної академії

Команда відділу (у квітні – серпні 2026 року) реалізувала низку системних заходів, спрямованих на відновлення, актуалізацію та виведення на новий рівень науково-організаційної роботи академії:

1. Систематизація обліку та адміністрування наукового потенціалу

• *Реєстри та кадрвий облік:* Здійснено повний збір, верифікацію та систематизацію даних щодо науково-педагогічних працівників (НПП) академії та їхньої наукової активності.

• *Інтеграція в державні системи***:** Організовано та проведено реєстрацію, уточнення й верифікацію персональних даних НПП на державному порталі nauka.gov.ua, а також актуалізовано науковий профіль установи в Національній електронній науково-інформаційній системі (URIS).

• *Кафедральна діяльність:* Організовано процес комплексного оновлення інформації про науково-дослідну діяльність кафедр академії.

2. Нормативно-правове забезпечення та атестаційні процеси

Розроблено та підготовлено до затвердження низку фундаментальних проєктів внутрішніх нормативних актів (наказів та положень), що регламентують ключові напрями наукової діяльності:

• *«Положення про експертну комісію з питань оцінки матеріалів, що плануються до опублікування»* – для забезпечення академічної доброчесності та захисту інформації з обмеженим доступом.

• *«Положення про охорону прав інтелектуальної власності***»** – для врегулювання питань авторських прав, патентної діяльності та комерціалізації наукових розробок академії.

• *Державна атестація:* Забезпечено формування, первинне опрацювання та систематизацію масиву даних, необхідних для проходження академією державної атестації за напрямом наукової діяльності.

3. Супровід молодих науковців, аспірантів та проведення заходів

• *Робота зі здобувачами***:** Організовано та проведено серію інформаційно-консультаційних зустрічей з аспірантами (зокрема із виступами начальника відділу як спікера) щодо організаційних питань підготовки, вимог до публікацій та захисту дисертацій.

• *Конференції та видавнича справа***:** Взято безпосередню участь в організації науково-практичних конференцій академії, здійснено супровід збору матеріалів, макетування та офіційного оформлення збірників наукових праць і тез доповідей.

• *Активація грантової роботи***:** Проводиться роз'яснювальна та мотивувальна робота з колективами кафедр щодо активізації їхньої участі у міжнародних та national наукових заходах, а також підготовки спільних проєктних заявок на отримання грантового фінансування.

4. Аналітичне забезпечення керівництва та індексація

• *Аналітика для ректорату***:** На постійній основі готуються аналітичні довідки, звіти та пропозиції для ректора академії щодо оптимізації та підвищення ефективності наукового процесу.

• *Наукометричні бази:* Отримано та налаштовано доступ до українських наукометричних баз і наукових ресурсів; триває планова робота з верифікації та оновлення даних про Українську державну льотну академію в міжнародних каталогах та реєстрах.

За короткий період Відділ наукового розвитку виконав масштабну роботу, спрямовану на комплексну модернізацію наукового середовища УДЛА, підвищення прозорості, академічної доброчесності та ефективності наукових процесів.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА

Бібліотека заснована в 1951 році як підрозділ Кіровоградського військового авіаційного училища льотчиків дальньої авіації.

Після припинення діяльності училища у 1960-у році, на його базі було створено Кіровоградську школу вищої льотної підготовки цивільної авіації (ШВЛП ЦА). Відповідно до цього змінився профіль комплектування бібліотечного фонду літературою з питань цивільної авіаційної техніки та підготовки цивільних авіаспеціалістів.

Згодом у ШВЛП у 1961 р. відкрили відділення для підготовки штурманів, а в 1965 р. – відділення для підготовки диспетчерів. Згідно до цих напрямів комплектували й фонди бібліотеки.

Колектив ШВЛП доклав багато зусиль для розширення навчально-лабораторної бази, створення тренажерів, написання підручників, навчальних посібників, конспектів та методичних розробок. Це сприяло наповненню фондів бібліотеки, яка посіла важливе місце в навчальному процесі. За короткий термін викладачі ШВЛП підготували та видали масовим тиражем 16 навчальних посібників, зокрема: «Аеродинаміка літака Ан-2»; «Аеродинаміка літака Ан-24»; «Аеродинаміка літака Як-40»; «Конструкція та експлуатація літака Ан-24»; «Конструкція та експлуатація літака Як-40»; «Конструкція та експлуатація двигунів АІ-24, АІ-25» тощо.

Для забезпечення стрімко зростаючої потреби цивільної авіації у таких фахівцях, як штурмани та диспетчери служби управління повітряним рухом, 1 січня 1971 року на базі штурманського відділення та відділення диспетчерів служби руху Кіровоградської ШВЛП було створено Кіровоградське льотно-штурманське училище цивільної авіації. Цей середній спеціальний навчальний заклад успішно виконував покладені на нього завдання з 1971 по 1986 роки.

У 1970-ті роки керівником бібліотеки була ***Антоніна Кирилівна Чупріна***, на яку було покладено відповідальність за комплектування фондів та книгозабезпечення відповідно до навчальних дисциплін.

ШВЛП ЦА (1960–1978 роки) зробила величезний внесок у підготовку висококваліфікованих авіаційних фахівців для «Аерофлоту» та авіакомпаній багатьох країн світу.

Стрімкий розвиток галузі, що супроводжувався появою нової техніки – реактивних і турбогвинтових літаків, ставив суворіші вимоги до кадрів. Це зумовило потребу в навчанні авіаспеціалістів з вищою інженерною освітою.

У 1978 році на базі Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації створили Кіровоградське вище льотне училище цивільної авіації (КВЛУ ЦА). Тут провели значну роботу з модернізації матеріально-технічної та навчальної бази для підготовки інженерів-пілотів, а також перепідготовки льотного й технічного персоналу. Усі ці перетворення вимагали вдосконалення роботи бібліотеки. Саме тоді навчальну бібліотеку в першому корпусі та художню бібліотеку Будинку культури об’єднали в єдину структуру. Це підвищило роль Науково-технічної бібліотеки в навчальному процесі та виховній роботі.

Нові вимоги постали перед бібліотекою щодо комплектування фонду підручниками та навчальними посібниками для закладів вищої освіти.

Комплектування фондів бібліотеки завжди відбувалося відповідно до профілю навчального закладу, у тісній співпраці з фахівцями структурних підрозділів та викладачами кафедр. Книги замовляли за тематичними планами центральних і республіканських видавництв, за темпланом галузевого видавництва «Повітряний транспорт», через обмінні фонди бібліотек авіаційної галузі, а також через бібліотечний колектор і книжкові магазини.

Комплектування фонду періодичними та інформаційними виданнями здійснювалося через «Союздрук», а також через всесоюзні та галузеві інститути інформації: Центральний науково-технічний інститут цивільної авіації (ЦНТІ ДержНДІ ЦА), Центральний аерогідродинамічний інститут (ЦАГІ), Центральний інститут авіаційного моторобудування

(ЦІАМ), Всесоюзний інститут наукової і технічної інформації (ВІНІТІ), Телеграфне агентство Радянського Союзу (ТАРС), Науково-дослідний інститут проблем вищої школи (НДІВШ), Державну публічну науково-технічну бібліотеку (ДПНТБ) тощо.

З лютого 1977 року по квітень 1985 року бібліотеку очолювала ***Ірина Вікторівна Єрмакова.*** Структура бібліотеки складалася з таких підрозділів: абонемент навчальної літератури, читальний зал навчальної літератури (суспільно-політичної та технічної) та абонемент художньої літератури. Один із працівників відповідав за комплектування фонду, ще один – за наукову обробку літератури та ведення каталогів. Штат налічував вісім бібліотекарів, які працювали у дві зміни, оскільки режим роботи був з 8:00 до 21:00.

З 1981 року чисельність персоналу збільшилася. Зокрема, того року до колективу приєдналися чотири фахівці з профільною бібліотечною освітою. Це дало змогу не лише обслуговувати читачів, а й приділяти значну увагу виховній та масовій роботі. Систематично проводилися бібліографічні огляди (зокрема через радіорубку Будинку культури), а також читацькі конференції та круглі столи.

У штаті бібліотеки з'явилася посада бібліотекаря-бібліографа, а довідково-бібліографічному обслуговуванню читачів почали приділяти більше уваги. Протягом цього періоду в закладі працювали: *І.В. Єрмакова, Н.М. Ковальова, І.С. Старостіна, З.І. Рибакова, В.М. Хафізова, Р.Т. Нішакова, Л.М. Макарова, В.Бугайова, В.Огарь, О.С. Моїсеєва, Н.А. Булаткіна, Т.П. Українцева, О.М. Будя, В.В. Шутас, В.М. Саєнко.*

З 1981 року бібліотека розпочала проведення для курсантів занять з «Основ бібліотекознавства та бібліографії».

З квітня 1985 року по вересень 2012 року обов'язки директора бібліотеки виконувала ***Неллі Миколаївна Ковальова*** – справжній професіонал та ентузіаст бібліотечної справи.

Саме в ці роки значно змінився якісний склад колективу. Якщо до 1980 року в штаті було лише два бібліотекарі зі спеціальною вищою освітою, то за період 1981-1999 роки кількість таких спеціалістів суттєво зросла. Вищу профільну освіту здобули або мали: В.Бугайова, Т.П.Українцева, О.М. Будя, В.В. Шутас, Н.М. Ковальова, Л.І. Гога, З.М. Берлізова, Г.В. Чижова, Е.М. Куценко, Л.П. Наливайко, А.М. Радіонова, Н.О. Гріденко, А. Дуднік, Л. Прокопенко, А. Дорошенко та Н.В. Кавєріна. Середню бібліотечну освіту мали: І.С. Старостіна, Л.В. Суханова, В.М. Саєнко, О. Брозіна та М.Б. Касаткіна. Також у різні періоди у бібліотеці працювали: *Т.Є. Мельниченко, Л. Кагарлицька, А.М. Грицаєнко, Г.В. Золотова, І. Серьогіна, Л. Чумакова, Л.Гончарова, Б.М. Шерман, О.В. Кузнєцова, Г.П. Власенко, М. Файзуліна, С. Дяківа, Ж. Демченко, О.В. Галік, С. Бєльчик, Ю.С. Ілючек, С.В. Коваленко* та інші.

З 1985 року бібліотека вийшла на новий рівень свого розвитку: збільшилася її площа та змінилася внутрішня структура. До оновленої структури увійшли: відділ обслуговування (який об'єднував абонемент та читальний зал навчальної літератури, художній абонемент із власним читальним залом, читальний зал для професорсько-викладацького складу, а згодом і читальний зал суспільно-політичної літератури) – завідувач відділу Л.І. Гога, довідково-бібліографічний відділ – завідувач відділу Е.М. Куценко, відділ комплектування та наукової обробки літератури – завідувач відділу І.В. Єрмакова, а також сектор масової роботи – А. Дуднік, Н.О. Гріденко та Т.Є. Мельниченко.

Робота бібліотеки значно активізувалася. Було налагоджено тісніший зв'язок із користувачами, зокрема розвивалося їхнє індивідуальне інформування (ІРІ або ВРІ) відповідно до інформаційних запитів. Особлива увага приділялася обслуговуванню професорсько-викладацького складу та провідних фахівців структурних підрозділів. Для інформаційного забезпечення адміністрації запровадили систему диференційованого обслуговування керівництва (ДОК). Також систематично проводилися «Дні кафедр» і «Дні спеціаліста», а щомісяця – «День інформації».

Велика увага надавалася таким масовим заходам, як читацькі конференції, зустрічі з ветеранами, вечори-портрети та літературно-музичні вечори. У жовтні 1984 року Н. М. Ковальова заснувала *Клуб «Співрозмовник».*

Перше засідання клубу «Співрозмовник». Зустріч із Героєм, заслуженим льотчиком-випробувачем, доктором технічних наук, письменником Марком Лазаровичем Галлаєм. 19 жовтня 1984 року. В центрі фото – М.Л. Галлай. Зліва – засновник клубу «Співрозмовник» Н.М. Ковальова. Праворуч – заст. начальника училища з політично-виховної роботи О.М. Григорьєв

Бесіда з членами клубу «Співрозмовник» про життя та творчість М.А. Врубеля. 30 грудня 1984 року

Вечір романсу. Гості вечора – Заслужений артист України І.М. Терентьєв та О.І. Терентьєва. 7 грудня 1984рік.

Тематичний вечір «Європа очима туристів». Березень 1985 рік. Своїми враженнями ділиться доцент кафедри механіки Чудинова Галина Петрівна

Диспут «Що означає бути сучасним?». 15 січня 1986 рік

Зустріч із ветеранами цивільної авіації Погорєловим І.С. (перший начальник ШВЛП ЦА) та Богдасаровим А.О. «Доля моя – Аерофлот». 1985 рік

У березні 1986 року на базі бібліотеки Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації відбулося розширене засідання Бібліотечної ради навчальних закладів ЦА. У роботі ради брали участь представники Ризького, Київського та інших інститутів інженерів цивільної авіації.

Розширене засідання бібліотечної ради навчальних закладів цивільної авіації на базі бібліотеки Кіровоградського ВЛУЦА. Березень 1986 року.

За результатами НТБ КВЛУ ЦА було присвоєно звання кращої серед науково-технічних бібліотек навчальних закладів авіаційної галузі і вручено Почесний вимпел та Почесну грамоту УНЗ Міністерства ЦА.

Колектив НТБ – 1987 рік. Верхній ряд (зліва направо): Коршунова В.В., Гріденко Н.О., Наливайко Л.П., Єрмакова І.В., Берлізова З.М., Куценко Е.М., Старостіна І.С., Чижова Г.В., Дуднік А., Саєнко В.М.; нижній ряд (зліва направо): Губарєва Г.Я., Шутас В.В., Гога Л.І., Прокопенко Л., Ковальова Н.М., Українцева Т.П., Хусід О.Б.

Колектив бібліотеки святкує Міжнародний жіночий день – 1992 рік. Зліва направо (стоять): Кавєріна Н.В., Гога Л.І., Компанієць Н.В., Касаткіна М.Б., Ілючек Ю.С., Українцева Т.П., Єрмакова І.В.; нижній ряд: Суханова Л.В., Губарєва Г.Я., Чумакова Л., Наливайко Л.П., Шерман Б.М.

У 1993 році постановою Кабінету Міністрів України навчальному закладу було присвоєно статус Державної льотної академії України (ДЛАУ).

Науково-технічна бібліотека завжди була частиною навчального закладу, яка оперативно реагувала на зміни у його діяльності і, відповідно до них, змінювала акценти в своїй роботі. В центрі уваги НТБ – читач, його оперативне, якісне обслуговування. Щорічно на абонементах та у читальних залах обслуговувалось понад 7000 читачів, видавалось до 350000 примірників літератури.

У 2001 році НТБ розпочала роботу з комп'ютеризації бібліотечних фондів. Протягом наступних десяти років було впроваджено нову програму автоматизації бібліотечних процесів «ІРБІС» (під Windows), зокрема АРМ «Каталогізатор» та АРМ «Читач» для доступу користувачів до каталогу. Також створено локальну комп'ютерну мережу, за допомогою якої кафедри та структурні підрозділи ДЛАУ отримали доступ до електронного каталогу НТБ. Окрім цього, бібліотеку підключили до мережі інтернет та створили власний сервер на базі відділу Автоматизованих систем управління виробництвом (АСУВ) ДЛАУ.

Бібліотека надавала інформаційні послуги користувачам, використовуючи інтернет-ресурси, а також через мережу здійснювала обмін інформацією та комплектування фонду НТБ.

У 2001 році до 50-річчя від дня заснування Державної льотної академії України Науково-технічна бібліотека підготувала бібліографічний покажчик опублікованих наукових праць колективу академії. Видання містило бібліографію наукових робіт співробітників ДЛАУ, навчальні посібники, автореферати дисертацій, брошури, видані у 1970-2002 рр. Друга частина вийшла друком до 55-річчя академії у 2006 році.

З 2003 року довідково-бібліографічний відділ розпочав роботу над серією «Біобібліографія вчених академії». Крім того, бібліотека щорічно видавала тематичний покажчик «Проблеми безпеки польотів», а також випуски «Авіаційна метеорологія, основи екології, авіаційна географія» та «Аеродинаміка і динаміка польоту літака».

За роки своєї діяльності бібліотека здобула високе визнання та неодноразово була відзначена Почесними грамотами за вагомий внесок у культурно-освітній простір. Головним скарбом установи завжди залишався її висококваліфікований колектив.

Колектив НТБ – Всеукраїнський день бібліотек, 2011 рік. У верхньому ряду зліва направо: Кавєріна В.А., Коваленко С.В., Ігнатенко, С.А., Чабанова Г.С., Власенко Г.П., Українцева Т.П., Губарєва Г.Я., Хафізова В.М., Козлова Т.Г., Кузнєцова О.В., Губарєва С.А. Нижній ряд: Берлізова З.М., Суханова Л.В., Єрмакова І.В., Будя О.М., Ковальова Н.М., Бойко Л.П., Гога Л.І., Колесникова С.Ф.

Яскравим прикладом професіоналізму та відданості справі є багаторічна діяльність Н.М. Ковальової. У вересні 2006 року, з нагоди 55-річчя від дня заснування навчального закладу, Неллі Миколаївну було нагороджено нагрудним знаком «Відмінник освіти України».

Вручення знака «Відмінник освіти України» директорці НТБ Неллі Миколаївні Ковальовій

У 2011 році колектив Академії ініціював масштабні зміни задля вдосконалення системи підготовки українських пілотів та зміцнення своїх позицій на ринку освіти. Конференція трудового колективу академії підтримала інтеграцію закладу до структури Національного авіаційного університету (НАУ).

Реорганізація розпочалася після ухвалення Розпорядження Кабінету Міністрів України № 783-р від 17 серпня 2011 року. Заклад отримав назву Кіровоградська льотна академія НАУ.

З грудня 2012 року Науково-технічну бібліотеку очолює *кандидат педагогічних наук Людмила Василівна Афанасьєва*. Її призначення на посаду директора ознаменувало початок нового етапу модернізації та стратегічного розвитку підрозділу. Із приходом амбітного та далекоглядного керівника підрозділ упевнено взяв курс на інноваційну модернізацію та стратегічне оновлення. Під керівництвом Людмили Василівни бібліотека успішно впроваджує сучасні цифрові інструменти, забезпечує відкритий доступ до авторитетних міжнародних наукометричних баз даних та планомірно трансформує свій простір відповідно до актуальних запитів користувачів.

Директор НТБ – кандидат педагогічних наук Людмила Василівна Афанасьєва

Колектив бібліотеки святкує Міжнародний жіночий день – 2015 рік. Зліва направо: Хафізова В.М., Суханова Л.В., Козлова Т.Г., Коваленко С.В., Губарєва С.А., Ігнатенко С.А., Будя О.М., Афанасьєва Л.В., Власенко Г.П., Бойко Л.П.

Науково-технічна бібліотека традиційно є фундаментальним структурним підрозділом академії, який динамічно реагує на будь-які трансформації у його стратегічній діяльності.

Упродовж багатьох років бібліотека є однією з провідних та найбільших книгозбірень серед авіаційних закладів вищої освіти України. Установа має ІІІ категорію. Загальна площа приміщень становить – 687 кв. м, а професійне обслуговування користувачів забезпечує штат із 7 співробітників. Головне завдання НТБ – забезпечення навчальної та науково-дослідної діяльності академії, а також удосконалення форм і методів обслуговування читачів.

У структурі бібліотеки 4 відділи:

- Відділ обслуговування (абонемент навчальної літератури, читальний зал навчальної літератури, сектор льотно-технічної документації, читальний зал льотно-технічної документації);
- Довідково-бібліографічний відділ і читальний зал професорсько-викладацького складу;
- Відділ комплектування та наукової обробки літератури;
- Художній абонемент, читальний зал художнього абонементу.

Відділ обслуговування забезпечує повний комплекс бібліотечно-інформаційного супроводу освітнього процесу та наукової діяльності академії. Завідувач відділу обслуговування – С.А. Ігнатенко, бібліотекар відділу – Г.С. Чабанова.

Основні напрями діяльності відділу: інформаційне забезпечення (оперативне постачання науково-педагогічних працівників, науковців та співробітників структурних підрозділів актуальною науковою, методичною та фаховою літературою).

Навчальний фонд: забезпечення здобувачів вищої освіти підручниками, навчальними посібниками, практикумами, а також довідковими, технічними та нормативними матеріалами з усіх дисциплін.

Читальний зал відділу функціонує як сучасний інформаційно-просвітницький та комунікативний простір. На його базі регулярно проходять:

- Академічні заходи: засідання Вченої ради академії, науково-практичні конференції, круглі столи, семінари з питань академічної доброчесності, а також «Дні інформації», «Дні кафедри».
- Культурно-просвітницька робота: тематичні виставки нових надходжень, презентації монографій, відкриті лекції та масові соціокультурні заходи для студентства.

«День інформації» – вересень 2013р.

Театралізоване свято в Будинку культури «Авіатор» приурочене до дня народження Тараса Шевченка. Березень 2015 року. Бібліотекар художнього абонементу Будя Олена Миколаївна.

Круглий стіл на тему: «Бібліографія як засіб освоєння сучасного інформаційного простору», 15 травня 2015р.

Зав. довідково-бібліографічного відділу Т.П. Українцева проводить презентацію книги на круглому столі «Бібліографія як засіб освоєння сучасного інформаційного простору» (15 травня 2015 р.).

З нагоди відзначення 209-ї річниці від Дня народження Тараса Шевченка в Льотній академії НАУ 8 березня 2023 року була проведена науково-просвітницька курсантська конференція «Шевченко. Інтерпретації». З вітальним словом до учасників заходу звернулась модераторка заходу – доцент кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін ЛА НАУ ІРИНА РОМАНЬКО. Участь у заході взяли:

Людмила Василівна Афанасьєва – директор Науково-технічної бібліотеки ЛА НАУ;

Тетяна Пилипівна Українцева – завідувач довідково-бібліографічним відділом НТБ ЛА НАУ;

Микола Іванович Барабуля – художній керівник Будинку культури «Авіатор» ЛА НАУ;

здобувачі вищої освіти факультету авіаційного менеджменту та факультету льотної експлуатації ЛА НАУ, а також студенти Кіровоградського кооперативного фахового коледжу економіки і права імені М. Сая.

Співробітники Науково-технічної бібліотеки за активної участі директора Людмили Афанасьєвої та завідувача відділом Тетяни Українцевої підготували змістовну тематичну виставку із зібрання друкованих матеріалів, що зберігаються у фондах бібліотеки.

Декламатор Шевченкової поезії Микола Барабуля запропонував присутнім свою авторську літературну композицію «Весна і осінь генія Землі».

Всесвітній день вишиванки – проводить в читальному залі НТБ кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін Романько Ірина Іванівна, 5 травня 2025р.

Особливе місце в структурі бібліотеки займає *сектор льотно-технічної документації відділу обслуговування НТБ.* Враховуючи попит професорсько-викладацького складу, курсантів та працівників структурних підрозділів, з’явилася необхідність зібрати в одному відділі всю необхідну в навчальному і виробничому процесах льотно-технічну

документацію. Це сприяло кращому задоволенню запитів користувачів та дозволило вчасно проводити заходи з актуалізації фонду документів та внесенню необхідних змін, що надходили до документів.

Сектор льотно-технічної документації був створений у 1992 році. Його включила до структури бібліотеки директор НТБ Н.М. Ковальова після ознайомлення з досвідом роботи у цьому напрямку інших бібліотек авіаційної галузі. Процесу формування сектору сприяли керівники льотних підрозділів, зокрема авіаметодист, доцент кафедри льотної експлуатації та командир ескадрильї Як-40 Таїр Алійович Рахматов. Із загального фонду НТБ до сектору виокремили документи, що регламентують льотну діяльність, технічну документацію та документи як національних, так і міжнародних авіаційних організацій. Керівником цього підрозділу бібліотеки була призначена Г.В. Чижова. З 2010 року сектор очолювала С.А. Ігнатенко, завідувач відділу обслуговування бібліотеки.

Фонд сектору налічував понад 1500 примірників документів ІКАО та європейських організацій, а також накази й постанови Державної авіаційної служби України, що регламентують правила цивільної авіації в нашій державі. Крім того, фонд містить керівні документи для всіх типів літаків, які вивчають у Льотній академії.

Завдяки взаємодії з відділом сертифікації та ліцензування, авіаційним загоном, льотними тренажерними центрами, авіаційно-технічною базою та спеціальними кафедрами сектор льотно-технічної документації постійно доукомплектовується новими нормативними актами, що регулюють льотну діяльність, та змінами до них. Працівники сектора регулярно проводять моніторинг законів й постанов Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, які пов’язані з авіацією, а також документів вітчизняних і міжнародних авіаційних організацій, з якими співпрацює Україна. За результатами цієї роботи вносяться відповідні зміни або вилучаються примірники, що втратили чинність. Крім того, інформація про оновлення в авіаційному законодавстві оперативно поширюється серед командно-керівного складу, викладачів та курсантів за допомогою сучасних засобів комунікації.

У читальному залі сектору льотно-технічної документації є комп’ютеризовані робочі місця. Відвідувачі можуть використовувати їх для навчання, освіти та наукової роботи. Фахівці бібліотеки допомагають розібратися з ресурсами бібліотеки, надають доступ до повнотекстових баз даних.

Довідково-бібліографічний відділ і читальний зал професорсько-викладацького складу з 2004 року очолювала Т.П. Українцева. Фонд відділу комплектується профільною літературою факультетів. Тут ретельно збираються всі праці науково-педагогічних працівників академії, збірники наукових праць, матеріали конференцій, офіційні документи, публікації з питань вищої освіти та бібліографічні посібники. Довідково-бібліографічна та інформаційна робота – найвагоміша складова діяльності бібліотеки. Відділ забезпечує онлайн-доступ до бібліографічної інформації та повнотекстових баз даних: ресурсів порталу SpringerLink, наукових досліджень ScienceDirect, електронних ресурсів видавництва BenthamScience, а також до матеріалів у межах проєкту Research4Life.

Відділ відповідає за організацію доступу до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science. Працівники відділу Т.П. Українцева та Л.П. Бойко здійснюють допомогу з питань реєстрації особистого кабінету в цих базах та консультують щодо роботи з наукометричними базами, з пошуку необхідної інформації та корегуванням профілю автора, з пошуку публікацій авторів; приєднання публікацій і посилань до авторського профілю; ідентифікації організації у публікаціях автора, визначення індексу цитованості автора та ін. Бібліографи консультують з питань реєстрація науковців та створення профілів в Google Scholar (Google Академія).

Пріоритетний напрям роботи довідково-бібліографічного відділу – розвиток Інституційного репозитарію (електронного архіву) Української державної льотної академії, створеного у 2020 році. Фонд репозитарію містить наукові, освітні та методичні праці викладачів, співробітників і здобувачів освіти академії. Усі матеріали перебувають у

постійному відкритому доступі в мережі Інтернет (https://dspace.usfa.edu.ua/). Фахівці відділу є головними депозиторами та безпосередньо забезпечують наповнення архіву.

Відділ комплектування та наукової обробки літератури. Завідувачі відділу: до вересня 2024 р. – С.В. Коваленко, до квітня 2026 року – Г.П. Власенко, з квітня 2026 р. – Т.Г. Козлова. Відділ формує фонд бібліотеки відповідно до профілю навчального закладу. Наразі фонд налічує близько 300 тисяч примірників навчальних, наукових, художніх та іноземних видань, а також періодики. Найповніше представлено літературу з авіаційної тематики. Для зручності користувачів працює електронний каталог.

Фонд художнього абонементу представлений творами вітчизняних і зарубіжних класиків, сучасних авторів та літературно-художніми журналами.

У центрі уваги бібліотеки – читач, його оперативне та якісне обслуговування. Щорічно на абонементах і в читальних залах обслуговуються понад 3000 читачів, видається до 400000 примірників літератури. Масові заходи, які проводить бібліотека, мають на меті підвищення духовного й культурного рівня курсантів, а також формування у майбутніх фахівців зрілої громадянської позиції.

Міжнародна зустріч-діалог «Молодь авіаційна»: 75 років традицій у вимірі відкритого врядування, 18 травня 2026р.

Міжнародна зустріч-діалог «Молодь авіаційна»: 75 років традицій у вимірі відкритого врядування, 18 травня 2026р. На фото зліва на право: Афанасьєва Л.В., Чорноглазова Г.В., Хліменко Л.В., Ковальов М.М.

Міжнародна зустріч-діалог «Молодь авіаційна»: 75 років традицій у вимірі відкритого врядування, 18 травня 2026р.

Науково-технічна бібліотека Української державної льотної академії сьогодні є потужним інформаційним центром. У її діяльності комплексно поєднуються традиційні та електронні ресурси, індивідуальні й колективні методи роботи, новітні технології та активна участь у вихованні молоді.

Упродовж понад 75-річної історії бібліотеки її очолювали різні керівники, змінювався колектив, але всіх і завжди об’єднували любов до книгозбірні, патріотизм щодо свого навчального закладу та розуміння тієї важливої місії, яку виконує бібліотека в навчальному процесі, науковій і виховній роботі.

ВИДАВНИЦТВО

Цей підрозділ Льотної академії з невеликого редакційно-видавничого відділу з кількома верстатами, з часом перетворився у вагоме видавництво, оснащене складною комп'ютерною технікою.

У період становлення Державної льотної академії України видавництво значно розширило свою діяльність. Не існувало жодного підрозділу ДЛАУ, роботу якого не забезпечувала б продукція видавництва.

У видавництві працювали: директор, заступник директора, два редактори, інженери-програмісти, оператори копіювально-розмножувальної техніки, друкарі, брошурувальники-палітурники, різальник, налагоджувальник.

З 1990-х років цей структурний підрозділ очолювали: Собчук Віталій Романович, Іщенко Анатолій Вадимович, Сироштан Сергій Миколайович.

У теперішній час директор видавництва – Собчук Віталій Романович.

Собчук Віталій Романович

Кадровий склад працівників: брошурувальник Ільїних Тамара Іванівна; оператори Шамрай Надія Тимофіївна та Дубівка Валентина Іванівна; друкарі Іваніщева Любов Семенівна та Руденко Катерина Олександрівна; наладчик обладнання Толмачов Михайло Іванович; набірник шрифтового тексту вручну Олійник Людмила Володимирівна; заступник директора Іщенко Анатолій Вадимович. Всі вони мали багатий досвід у поліграфії.

Працівники видавництва під час обідньої перерви. 2002 р.

Щорічно тут друкувалися сотні методичних розробок, десятки навчальних посібників, підручників, різновиди журналів обліку (учбових занять, бухгалтерських справ, реєстраційних книг, книг складського обліку та багато інших).

Видавництво у повній мірі забезпечувало потребу навчального закладу в навчальній, службово-технічній документації та кореспонденції, бланках, журналах, перепустках, посвідченнях, залікових і студентських книжках та квитках. Друкувалися наукові журнали,

автореферати та монографії до кандидатських та докторських дисертацій і багато видів іншої різноманітної друкарської продукції: календарі, плакати, щотижневики та збірки місцевих поетів.

Регулярно виходила багатотиражна газета «Старт». Виготовлялася рекламна продукція для вступників з метою пропагування професій, підготовкою яких займалася ДЛАУ.

Був значно збільшений обсяг виконання замовлень по господарсько-розрахунковій діяльності.

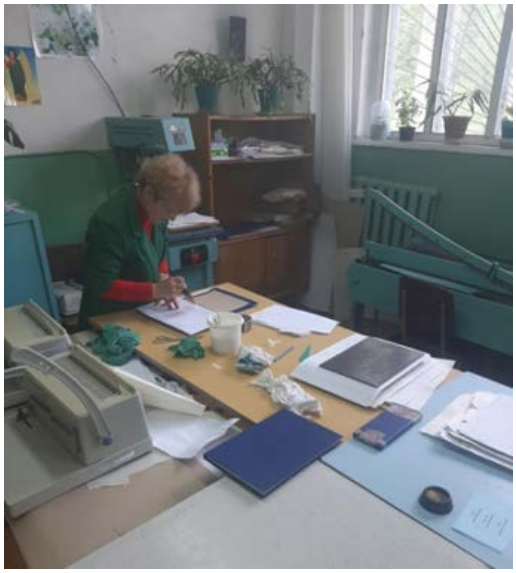
Важливою складовою діяльності видавництва стало впровадження нової техніки та комп'ютеризація видавництва. Комп'ютерний набір замість металічно-шрифтового, значно скоротив термін виготовлення видавничої продукції та розширив спектр замовлень на друк.

Висока відповідальність – це сукупна характеристика всього колективу. Кожне отримане замовлення виконувалося з високою якістю та в найкоротший термін часу, який дозволяли справність виробничої техніки та наявність витратних матеріалів.

У теперішній час видавництво продовжує забезпечувати навчальний процес та структурні підрозділи академії видавничою продукцією.

Колектив видавництва на наявній офісній друкувальній техніці виробляє різноманітну друкувальну продукцію у різному кольорі: набір та верстка текстів з друком методичних вказівок, навчальних посібників, брошур, книг, кандидатських та докторських дисертацій, дипломів випускників, плакатів, графіків, журналів, бланків, планів тощо.

Колектив продовжує виконує роботи по оформленню брошур, книг та габаритних книг у м'яку та тверду обкладинки різної форми.

На виготовленні видавничої продукції продовжують сумлінно працювати ветерани: Віталій Собчук, Катерина Руденко, Людмила Олійник, а також молодий фахівець – інженер-програміст Коломієць Олексій, випускник факультету льотної експлуатації (2023р., диплом бакалавра) та факультету авіаційного менеджменту (2025р., диплом магістра) Льотної академії.

Як і раніше особливістю колективу є висока відповідальність за кожне замовлення та видання його в найкоротший термін з високою якістю.

Пройшовши шлях від невеликого редакційно-видавничого відділу до сучасного технологічного підрозділу, видавництво стало невід'ємною частиною академічної інфраструктури. Поєднуючи багаторічний досвід ветеранів та енергію молодих фахівців, колектив і сьогодні зберігає головні професійні цінності – відповідальність, високу якість та оперативність. Видавництво залишається надійним фундаментом академії, що забезпечує навчальний процес та наукову діяльність якісною друкованою продукцією, впевнено дивлячись у майбутнє

НАВЧАЛЬНИЙ ВІДДІЛ АКАДЕМІЇ

Навчальний відділ був і залишається одним з основних структурних підрозділів Льотної академії, через який здійснюється планування, організація та удосконалення форм і методів освітнього процесу, керівництво та контроль за навчальною роботою, а також координація роботи структурних підрозділів академії з питань освітнього процесу.

На навчальний відділ покладаються й інші завдання, серед яких:

- експлуатація та контроль за функціонуванням автоматизованої системи управління, а саме програмного модуля «Навчальний модуль» і програмного модуля «Розклад занять» програмного забезпечення «АСУ НП»;
- розрахунок навчального навантаження закладу в цілому та по факультетам, і навчального навантаження конкретних кафедр;
- відпрацювання штатних формулярів науково-педагогічних та педагогічних працівниках спільно з відділом кадрів та планово-економічним відділом;
- робота в Єдиній державній електронній базі з питань освіти (ЄДЕБО);
- замовлення, видача та облік документів про вищу освіту (наукові ступені), в тому числі дублікатів цих документів;
- своєчасне забезпечення здобувачів освіти студентськими квитками державного зразка;
- складання статистичної звітності тощо.

Історія навчального відділу бере свій початок з моменту створення навчального закладу.

В 1951-1971 роках відділ мав назву «навчально-льотний» або УЛО (*рос. учебно-лётный отдел*).

Навчально-льотний відділ Кіровоградського військового авіаційного училища льотчиків (60 ВАУЛ) очолював полковник ПОПОВ Михайло Валер’янович. У ті часи навчально-льотний відділ розташовувалося у трьох будівлях.

Начальник навчально-льотного відділу 60 ВАУЛ полковник Попов М. В.

Керівником навчально-льотного відділу Кіровоградської школи вищої льотної підготовки (ШВЛП) був СТРЕЛКОВСЬКИЙ Фелікс Іванович, який закінчив Васильківське авіаційне технічне училище, а у подальшому – Київський інститут інженерів цивільного повітряного флоту. З липня до листопада 1960 року Стрелковський Ф.І. був першим начальником Омського льотного училища ГВФ. Деякий час він був начальником навчально-льотного відділу Краснокутського льотного училища та начальником штабу Сасовського льотного училища.

Під його керівництвом навчально-льотний відділ ШВЛП зробив значну роботу з підготовки кадрів і з розвитку навчальної бази. Слід зазначити, що Фелікс Іванович був літаючим начальником УЛО. Він літав командиром літаків Ан-2 та Іл-14.

Начальник навчально-льотного відділу ШВЛП Стрелковський Ф.І.

З 1971 по 1977 рік навчальний відділ Кіровоградського льотно-штурманського училища цивільної авіації (ЛШУ) очолював ШЕВЕЛЬ Валентин Дмитрович, який закінчив Харківський авіаційний інститут у 1965 році за спеціальністю радіоінженер.

Начальник навчального відділу ЛШУ / КВЛУ ЦА Шевель В.Д.

З 1966 по 1971 роки він працював викладачем ЛШУ, з січня 1977 року був призначений заступником начальника ЛШУ, а потім з 1978 року продовжив очолювати навчальний відділ вже Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації і надалі – Державної льотної академії України. Загалом Валентин Дмитрович керував навчальним відділом близько 39 років. Усі роки роботи у цьому навчальному закладі він безпосередньо займався підготовкою майбутніх фахівців для авіаційної галузі як нашої країни так і інших країн світу. За сумлінну працю має чисельні галузеві та державні відзнаки та занесений до Книги трудової слави Кіровоградського ЛШУ.

Штатний розпис навчального відділу визначався з урахуванням обсягу завдань та функцій і періодично змінювався.

До складу навчального відділу входили наступні посади: начальник відділу, старший диспетчер, диспетчери, статист, інспектор, секретар, інженери.

Окрім складу співробітників навчального відділу також змінювалось і місце його розташування, але вже більше 50 років це були різні кабінети, розташовані в навчальному корпусі №1.

Починаючи з 1993 року – року створення на базі КВЛУ ЦА Державної льотної академії України (ДЛАУ) в її штатній структурі посада начальника навчального відділу як правило була та є позаштатною і виконання обов'язків начальника навчального відділу покладалось на досвідчених викладачів з числа науково-педагогічних працівників академії.

За роки незалежності України навчальний відділ льотної академії (ДЛАУ, КЛА НАУ, ЛА НАУ, УДЛА) очолювали:

1993-2010 роки – старший викладач кафедри авіаційного обладнання ШЕВЕЛЬ Валентин Дмитрович. У його підпорядкуванні було 9 співробітників.

Начальник навчального відділу ДЛАУ Шевель В.Д.

2010-2015 роки – доцент кафедри інформаційних технологій, к.пед.н., доцент ЩЕРБИНА Юрій Валерійович, який закінчив Державну льотну академію України у 1999 році за спеціальністю «Обслуговування повітряного руху» з кваліфікацією інженера з аеронавігаційної інформації. У його підпорядкуванні було 4 співробітника. Саме Юрій Валерійович вперше почав впроваджувати інформаційні технології в процес розрахунку навчального навантаження і розкладу занять.

Начальник навчального відділу ДЛАУ / КЛА НАУ Щербина Ю.В.

2015-2021 роки – доцент кафедри інформаційних технологій, к.т.н. СОРОКА Михайло Юрійович, який закінчив Державну льотну академію України у 2006 році за спеціальністю «Обслуговування повітряного руху» з кваліфікацією інженера з аеронавігаційної інформації. У його підпорядкуванні було 8 співробітників. З 2021 до 2024 року Михайло Юрійович обіймав посаду проректора академії з навчальної, науково-методичної та виховної роботи.

Начальник навчального відділу КЛА НАУ / ЛА НАУ Сорока М.Ю.

З березня 2021 року по теперішній час – старший викладач кафедри аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху ЛІСЕВИЧ Сергій Анатолійович, який закінчив Луганське вище військове авіаційне училище штурманів у 1992 році за спеціальністю «Штурманська тактична авіації» з кваліфікацією штурмана-інженера і до жовтня 2004 року проходив службу у військових частинах Військово-повітряних сил України на посадах від старшого штурмана літака до штурмана авіаційної ескадрильї. В академії він почав свою викладацьку діяльність з березня 2006 року. У його підпорядкуванні у 2021-2022 роках було 9 співробітників, а з лютого 2022 року – п’ятеро.

Начальник навчального відділу ЛА НАУ / УДЛА Лісевич С.А.

За останні 30 років в навчальному відділі також працювали співробітники, без яких ефективна діяльність відділу була б неможлива: Єськова Л.П., Ломакіна О.І., Трофімова В.М., Щоголєва М.В., Гаіч Н.С., Євчик Т.Ю., Заболотня Ю.Ф., Семака І.Е., Чепурна Т.В., Березенко С.А., Щербакова В.В., Грозан Ю.В., Козловська О.А, Колесник А.В., Красножон В.О., Чепелева Г.С.

Тільки за останні п’ять років співробітники навчального відділу через ЄДЕБО замовили і видали 1224 диплома і 1122 студентських квитка.

На сьогоднішній день в навчальному відділі окрім начальника працюють п’ять співробітників: старший диспетчер Заболотня Юлія Федорівна; диспетчер Семака Ірина Едуардівна; диспетчер Березенко Світлана Анатоліївна; диспетчер Щербакова Вікторія Вікторівна; статист Чепурна Тетяна Володимирівна.

Навчальний відділ Української державної льотної академії розміщується в навчальному корпусі №1.

МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

Звернення до історії Української державної льотної академії, яка відзначає своє 75-річчя, дає змогу простежити становлення та розвиток системи методичного забезпечення освітнього процесу. Важливим етапом у цьому процесі став 1998 рік, коли в Державній льотній академії України було введено посаду заступника проректора з методичної роботи. Її обійняла кандидат технічних наук, доцент Тетяна Федорівна Шмельова, яка зробила вагомий внесок у формування методичної політики закладу.

У 1999 році в організаційно-штатній структурі академії було створено методичний відділ як самостійний структурний підрозділ. Його очолила Тетяна Федорівна Шмельова.

Тетяна Шмельова

У 2000 році керівництво методичним відділом перейшло до старшого викладача кафедри організації повітряного руху Валерія Гавриловича Козуліна.

Валерій Гаврилович Козулін (стоїть)

Завдання методичного відділу охоплювали широкий спектр напрямів діяльності. Основним із них було забезпечення освітнього процесу нормативно-правовими та навчально-методичними документами відповідно до сучасних вимог.

У складі підрозділу працювали перекладачі, коректори, редактор і методисти, що забезпечувало комплексний супровід підготовки навчально-методичних матеріалів. Відділ здійснював планування та методичне забезпечення освітнього процесу для близько 3000 здобувачів вищої освіти.

Ключовим напрямом діяльності була координація роботи факультетів і кафедр, у яких працювало близько 380 науково-педагогічних працівників, з метою забезпечення єдності вимог до організації освітнього процесу та підвищення якості підготовки фахівців.

У структурі методичного відділу функціонував також Центр підвищення кваліфікації (відповідно до ліцензії Міністерства освіти і науки України), де проходили навчання слухачі з Румунії, Грузії, Молдови та інших країн. Окрім того, підрозділ здійснював діяльність у сфері ліцензування та акредитації закладу вищої освіти й освітніх програм.

Подальша оптимізація структури академії відбулася відповідно до наказу від 23 квітня 2012 року № 808. З метою підвищення ефективності управління та розмежування функцій було створено відділ ліцензування та акредитації і методичний кабінет.

Нині методичний кабінет є ключовим структурним підрозділом Української державної льотної академії, який забезпечує організацію, координацію та системне вдосконалення навчально-методичної роботи в усіх структурних підрозділах закладу. Його діяльність спрямована на підвищення ефективності освітнього процесу, впровадження інноваційних педагогічних технологій і забезпечення належного рівня підготовки фахівців авіаційної галузі.

Основними функціями методичного кабінету є:

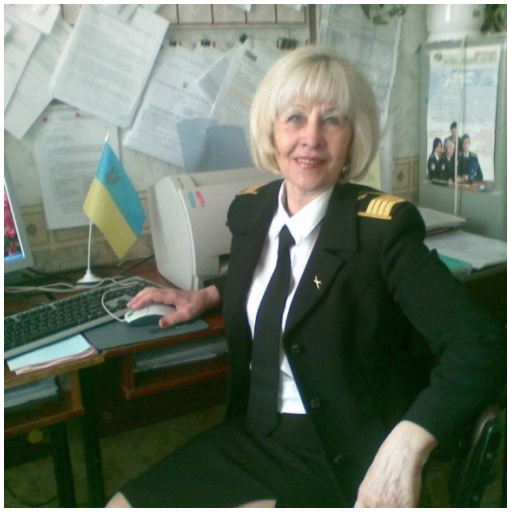
– розроблення та впровадження заходів організаційного і методичного характеру;

– модернізація та оптимізація освітнього процесу;

– забезпечення якості навчально-методичної документації;

– впровадження сучасних освітніх технологій.

У штатному розписі академії передбачено посаду методиста, яку обіймає методист вищої категорії Ганна Григорівна Тухар, що здійснює безпосереднє керівництво діяльністю підрозділу.

Ганна Тухар

Розвиток системи методичного забезпечення в Українській державній льотній академії свідчить про послідовне формування ефективної моделі управління освітнім процесом, орієнтованої на забезпечення якості підготовки висококваліфікованих авіаційних фахівців.

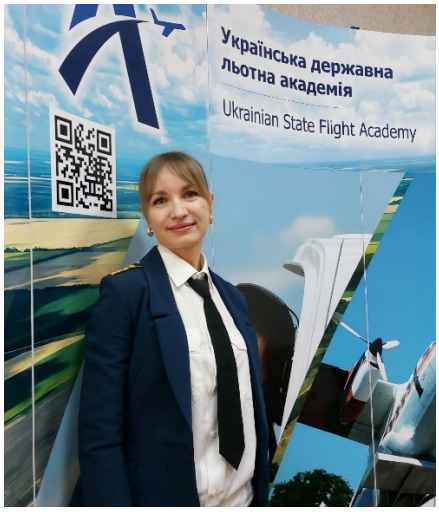
ЦЕНТР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постійно діючим структурним підрозділом Української державної льотної академії, що забезпечує реалізацію стратегічних завдань розвитку закладу вищої освіти, є Центр забезпечення якості вищої освіти (Центр).

Центр було створено 25 лютого 2020 року (наказ № 81) в Льотній академії Національного авіаційного університету з метою координації діяльності щодо організації системи забезпечення якості вищої освіти. Його діяльність спрямована на вивчення, узагальнення та впровадження сучасних освітніх практик, розвиток ефективних механізмів управління якістю освіти, а також утвердження принципів академічної доброчесності.

На початковому етапі обов'язки керівника Центру було покладено на кандидата педагогічних наук, доцента кафедри фізико-математичних дисциплін Кузьменко Ольгу Степанівну.

З 10 листопада 2020 року (наказ № 818) керівником Центру призначено кандидата педагогічних наук, доцента кафедри інформаційних технологій Данилко Оксану Григорівну.

Оксана Данилко

У процесі становлення структура Центру зазнала оптимізації відповідно до актуальних потреб академії. Сьогодні до складу Центру забезпечення якості вищої освіти в Українській державній льотній академії входять відділ ліцензування та акредитації, а також відділ моніторингу та автоматизованого формування звітності освітньої діяльності.

Політика діяльності Центру базується на комплексному підході до забезпечення якості освіти і передбачає:

– організацію та ефективне функціонування внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти;

– активне залучення всіх учасників освітнього процесу та зовнішніх стейкхолдерів;

– дотримання принципів академічної доброчесності;

– формування інноваційного освітнього середовища;

– утвердження принципів рівності, толерантності та недискримінації;

– інтеграцію академії до Європейського простору вищої освіти.

До ключових повноважень Центру належать розроблення стратегічних документів у сфері якості освіти, організація моніторингових досліджень, проведення опитувань здобувачів освіти, викладачів і випускників, підготовка матеріалів для ліцензування та акредитації освітніх програм, а також аналітична підтримка управлінських рішень керівництва академії.

Особливе місце в діяльності Центру посідає консультування гарантів освітніх програм у процесах самооцінювання та акредитації. Освітні програми академії розробляються та реалізуються відповідно до вимог законодавства України, стандартів вищої освіти та

принципів Європейського простору вищої освіти. Вони орієнтовані на досягнення чітко визначених результатів навчання, що відповідають рівням Національної рамки кваліфікацій.

Фахівці Центру систематично здійснюють внутрішню експертизу звітів про самооцінювання, надають методичну й консультаційну підтримку учасникам акредитаційних процедур, сприяючи підвищенню якості освітніх програм.

Важливим напрямом роботи Центру є також аналіз результатів зовнішніх акредитаційних експертиз, зокрема рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Це дозволяє виявляти слабкі сторони освітніх програм та оперативно впроваджувати ефективні управлінські рішення.

Системна робота Центру передбачає регулярне проведення опитувань широкого кола зацікавлених сторін – здобувачів освіти, випускників, роботодавців, науково-педагогічних працівників, адміністративного персоналу та абітурієнтів. Метою таких досліджень є своєчасне виявлення ризиків, врахування потреб ринку праці, удосконалення освітнього процесу та забезпечення студентоорієнтованого підходу. Результати опитувань аналізуються на всіх рівнях управління та оприлюднюються на офіційному вебсайті академії, що сприяє відкритості та прозорості діяльності.

Сьогодні Центр забезпечення якості вищої освіти є не лише координуючим органом, а й потужним інтелектуальним і аналітичним осередком Академії. Його діяльність спрямована на формування культури якості, що охоплює всі рівні освітнього процесу – від стратегічного планування до щоденної освітньої практики.

У контексті сучасних викликів вищої освіти Центру продовжує розвивати інноваційні підходи до забезпечення якості, посилює міжнародну співпрацю, впроваджує цифрові інструменти моніторингу та аналізу освітньої діяльності.

Співробітники Центру:

Ліштаба Тетяна Василівна, к. філол. н., доцент; Данилко Оксана Григорівна, к.п.н., доцент; Тернавська Тетяна Анатоліївна, к.п.н., доцент

Завдяки системній, послідовній та професійній роботі Центру Українська державна льотна академія впевнено утверджує себе як сучасний заклад вищої освіти, що відповідає європейським стандартам і готує конкурентоспроможних фахівців для авіаційної галузі.

ТРЕНАЖЕРНИЙ ЦЕНТР ЛЬОТНИХ ТРЕНАЖЕРІВ

З перших місяців заснування Кіровоградської школи вищої льотної підготовки було вирішено питання про організацію тренажерного класу, який увійшов до складу навчально-льотного відділу під керівництвом *Попова Михайла Валер'яновича*. З серпня 1961 року керівником тренажерного класу був призначений колишній досвідчений льотчик, старший інструктор Омелін І.М., а старшим інженером – Сафонкін І.І. Протягом 1961 року в Кіровоградській ШВЛП ЦА були встановлені та введені в експлуатацію два тренажери ТП Лі-2 та один тренажер ТП Ан-2.

Першими інструкторами, які отримали допуск до самостійної роботи як інструктори льотного тренажера, стали Омелін І.М. та Баранов В.А., а першими техніками, що отримали допуск до технічного обслуговування льотних тренажерів, стали Сафонкін І.І. та Михалицький Л.А.

З 1963 року тренажерний клас був переданий зі складу навчально-льотного відділу у безпосереднє підпорядкування заступнику начальника Кіровоградської ШВЛП ЦА з льотної підготовки Бондаренку С.П., якому сприяв в організації роботи тренажерного класу флаг-штурман КШВЛП Мициков Ф.М.

Восени 1963 року в тренажерному класі було встановлено дослідний екземпляр тренажера літака Іл-14, першими інструкторами якого стали Абалакін В.Т., Карташов В.А., а першими техніками – Гончаренко О.І., Козін Г.К., Стократний В.Я. та Юдін К.М.

До початку другої половини 1964 року в Кіровоградській ШВЛП ЦА з повним навантаженням експлуатувалися чотири тренажери ТП Іл-14, два тренажери ТП Ан-2 та один тренажер ТП Лі-2.

Обсяг роботи на тренажерах з кожним роком швидко зростав: у 1961 році він становив 1739 годин, у 1962 році – 5512 годин, у 1963 році – 8812 годин, а в 1964 році загальний наліт склав 11442 години.

Усі шість тренажерів були встановлені в одному приміщенні (класі), оснащеному наочними посібниками, схемами, плакатами, навчальною літературою та спеціальним обладнанням для проведення наземної підготовки з курсантами, слухачами та членами льотних екіпажів.

У 1966 році в Кіровоградській ШВЛП ЦА був встановлений і введений в експлуатацію дослідний екземпляр комплексного тренажера літака Ан-24 – КТС Ан-24 № 01. Першими інструкторами цього тренажера стали Омелін І.М., Соснін П.І., Карташов В.М., Становкін П.М., Севосітніков Б.П., Шокін В.І., Кірюхін Б.М., Колмаков В.М., інженерами – Михалицький Л.А., Юдін К.М., Зельдін В.А. З 1966 року старшим інженером тренажерного класу був призначений інженер Михалицький Л.А.

У 1969 році тренажерний клас був перейменований на тренажерну групу, яку очолив помічник начальника навчально-льотного відділу Василенко О.О. Керівником тренажерної групи був призначений старший інструктор Омелін І.М., а старшим інженером групи – інженер Михалицький Л.А. Протягом 1969 року були встановлені та введені в експлуатацію два серійні комплексні тренажери літака Ан-24 – КТС Ан-24.

До початку другої половини 1972 року в тренажерній групі успішно експлуатувалися вже п'ять *комплексних тренажерів літака Ан-24*, а до кінця року був встановлений і введений в експлуатацію комплексний тренажер літака Як-40 – КТС Як-40. Цей льотний тренажер першими освоїли інструктори – Місюніс А.Б., Мільман В.М., інженери – Мазуренко А.М., Кропивницький М.Б., техніки – Ніколаєнко В.Є., Брекунцев М.Р., Залевський Ф.С.

Протягом 1973-1974 років додатково встановлені та введені в експлуатацію два *комплексні тренажери літака Як-40*. Приміщення для них було побудоване в найкоротший термін силами особового складу тренажерної групи шляхом прибудови до будівлі Будинку культури. У 1974 році старшим інженером тренажерної групи був призначений інженер Демчук В.І.

Протягом 1975 року тренування та навчання курсантів, слухачів та членів екіпажів ПС здійснювалося на п'яти тренажерах КТС Ан-24 та трьох тренажерах КТС Як-40.

У першій половині 1976 року встановлений і введений в експлуатацію перший *спеціалізований штурманський тренажер СШТ-70,* а до 1980 року їх стало вже шість. Першими його освоїли інструктори – Карпов М.В., Колечкін В.П., Аввакумов В.М., інженери – Соколов О.В., Кучеренко М.Т.

У 1976 році тренажерна група була реорганізована в ***тренажерний центр***, який очолив заслужений пілот СРСР *Федотов О.В.,* а старшим інструктором став Вахрін Р.П. На посаду старшого інженера тренажерного центру в 1977 році був призначений інженер Дудник В.Г.

У 1979 році тренажерний центр поповнився трьома тренажерами початкового навчання пілотів ТПО-18Т. Першими їх освоїли інструктори – Богдасаров А.А., Черноскулов В.С., Місюніс А.Б., Феоктістов М.О., інженери – Осадчий С.І., Зелепукін В.А., Сєдов В.М., Шпильовий Г.В.

У 1983 році в тренажерному центрі встановлено та введено в експлуатацію уніфікований спеціалізований *навігаційний тренажер УСНТ «Двіна-2»,* виконаний на базі ЦОМ М-6000. Його освоїли інструктори – Аввакумов В.М., Колечкін В.П., Дергунов М.Я., Панішко О.Ф., інженери – Андрієнко О.О., Ніколаєнко В.Г., Чаплигін В.Ф.

У 1984 році були проведені пусконалагоджувальні роботи дослідного екземпляра *комплексного тренажера літака Ан-26Б* – КТС Ан-26Б на базі ЦОМ СМ-2М. Першими його освоїли інструктори – Вилейко В.В., Одиноков М.Т., інженери – Кропивницький М.Б., Лункан М.І., Бєланова Л.В., Коробко О.В., Дудник В.Г., Мойсузенко В.М.. Регулярні тренування на ньому почалися з 1985 року.

У 1987 році *начальником тренажерного центру був призначений Декусар В.Л.,* який замінив на цій посаді Федотова О.В.

У *1988 році тренажерний центр був розділений на два самостійні центри*: тренажерний центр льотних тренажерів та тренажерний центр УПР.

Перед ТЦ льотних тренажерів було поставлено завдання переходу до початкової підготовки курсантів на новому типі тренажера чехословацького виробництва – *ТЛ-410 УВП.* Завдяки зусиллям особового складу, який виконав великий обсяг будівельно-монтажних робіт, до кінця вересня 1988 року були введені в експлуатацію ТЛ-410 УВП та ТЛ-410 УВП-Е. Першими їх освоїли інструктори – Банніков П.А., Єрмаков Ю.М., Вінничук В.Р., Безкокотов М.М., Жук В.І., Растригін М.Є., інженери – Семенов В.М., Смирнова І.Л., Мороз О.Г., Воробйов О.Є.

Протягом 1988 року силами особового складу закінчено будівництво гідронасосних станцій та приміщення БМЗ для двох серійних КТС із рухомою платформою – *КТС Ан-24Н та КТС Ан-26Б.* Їхня регулярна експлуатація почалася з листопада 1989 року.

У 1992-1993 роках для забезпечення потреб авіації України було перевезено обладнання, побудовано будівлю БМЗ-2 та введено в експлуатацію *тренажер Як-42.* Першими його освоїли інструктори – Орлянський О.Г., Черкашин О.Б., Савінов В.С., інженери – Демчук В.І., Дудник В.Г., Коробко О.В., Чаплигін В.Ф., Ніколаєнко В.Є., Ржов М.В., техніки – Дудар В.М., Максимов В.В.

Інженерно-технічний склад ТЦЛТ постійно працює над удосконаленням технічної експлуатації та характеристик тренажерів. Тренування в академії проходять фахівці з України та багатьох іноземних держав, включаючи Молдову, Латвію, Польщу, США, Перу та інші.

З середини 1996 року по листопад 2015 року начальником ТЦ льотних тренажерів був Дашко Д.Д. З листопада 2015 року до теперішнього часу посаду начальника тренажерного центру льотних тренажерів обіймає Сорокін А.М.

На даний час у складі ТЦЛТ знаходяться такі типи тренажерів:

- КТЛ Ан-26
- КТЛ Як-40
- ТП Ан-2
- КТЛ Як-42
- КТЛ Л-410
- ТПО Як-18.

Загальний вигляд кабіни Л-410

Загальний вигляд кабіни Ан-2

Загальний вигляд кабіни Ан-26

Лівий стіл моніторів інструктора Ан-26

Правий стіл моніторів інструктора Ан-26

Процедурний тренажер 1 типу FNPT 1 ПС Як-18

Пульт інструктора Ан-26

Пульт інструктора Як-40

Пульт інструктора Як-42

Пульт інструктора Ан-2

Пульт інструктора Л-410

Тренажер льотної підготовки «Рівень 2» FTD 2 ПС Ан-2

Тренажер льотної підготовки «Рівень 2» FTD 2 ПС Л-410

Тренажер льотної підготовки «Рівень 2» FTD 2 ПС Як-40

Тренажер льотної підготовки «Рівень 2» FTD 2 ПС АН-26

Тренажер льотної підготовки «Рівень 2» FTD 2 ПС ЯК-42

Слід зазначити, що за всієї конструктивної складності льотні тренажери були і залишаються лише технічним засобом, інструментом у руках інструктора, який є основною ланкою системи навчання. Тому особливою цінністю Льотної академії є інструкторський склад тренажерного центру льотних тренажерів, що складається з висококваліфікованих пілотів із багатим практичним досвідом та великою кількістю годин нальоту. Високу оцінку їхній роботі дають екіпажі практично всіх авіакомпаній, яким довелося співпрацювати з тренажерним центром.

Висока кваліфікація персоналу та організація тренувань забезпечують належний рівень підготовки льотного складу, що є ключовим фактором безпеки польотів, яка забезпечується наступним складом тренажерного центру льотних тренажерів:

- Начальник ТЦЛТ Сорокін Анатолій Михайлович;
- Головний інструктор ТЦЛТ Яринич Віктор Вікторович;
- Провідний Інженер ТЦЛТ Максимов Володимир Вікторович;
- Технік ТЦЛТ Чепелєва Ганна Сергіївна;
- Інструктор з л/п Литвин Анатолій Миколайович;
- Інструктор з л/п Єрмаков Юрій Микитович;
- Інструктор з л/п Козловський Валерій Вікторович;
- Інструктор з ш/п Буданцев Петро Іванович;
- Інструктор з ш/п Колєчкін Валерій Петрович;
- Інструктор з ш/п Наливайченко Олександр Григорович;
- Інструктор з л/е Ільїнов Сергій Васильович;
- Інструктор з л/е Пилипенко Олександр Феофанович;
- Інженер електронік Біденко Михайло Михайлович;
- Інженер електронік Коробко Олександр Вікторович;
- Інженер електронік Мойсузенко Володимир Миколайович;
- Інженер електронік Печеньков Віктор Іванович;
- Інженер електронік Юдіна Олена Костянтинівна;
- Технік тренажера Коваленко Юрій Юрійович.

Незважаючи на важкі умови, обґрунтовані воєнним станом, тренажерний центр льотних тренажерів продовжує працювати.

ТРЕНАЖЕРНИЙ ЦЕНТР
ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ

Досягнення високого рівня професіоналізму диспетчерського складу неможливе без проходження такого етапу, як тренажерна (практична) підготовка на тренажерному центрі ОПР.

Тренажерний центр є структурним підрозділом Української державної льотної академії, створений з метою вдосконалення курсантами і слухачами отриманих теоретичних знань та набуття практичних навичок з технології роботи диспетчера при обслуговуванні повітряного руху і організації взаємодії між диспетчерськими пунктами та службами, що забезпечують польоти у відповідності до вимог Євроконтролю, тісно взаємодіє з кафедрою аеронавігації, метеорології та організаціїї повітряного руху.

У 1970 році Управління навчальних закладів Міністерства цивільної авіації поставило питання про виділення підготовки штурманів і диспетчерів служби руху в самостійний середній спеціальний заклад освіти.

У зв'язку з цим міністр цивільної авіації видав наказ № 589 від 20 жовтня 1970 року, в якому йшлося: «В цілях забезпечення зростаючої необхідності у підготовці штурманів і диспетчерів служби руху наказую організувати з 1 січня 1971 року на базі штурманського відділення та відділення диспетчерів служби руху Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації – Кіровоградське льотно-штурманське училище цивільної авіації. В училищі проводити підготовку штурманів і диспетчерів служби руху відповідно до затверджених для цих спеціальностей учбових планів».

На базі Кіровоградського льотно-штурманського училища цивільної авіації був створений диспетчерський тренажер: «УДП» (учбово диспетчерський пункт), УКДТ (учбово-командний диспетчерський тренажер), УКДТ «М» (модернізований командний диспетчерський тренажер).

В цей період підготовки диспетчерів Кіровоградське ЛШУ являло собою справжню кузню кваліфікованих кадрів як для нашої країни, так і для багатьох зарубіжних авіакомпаній.

У 1986 році Кіровоградське ЛШУ було розформовано та наказом Міністра цивільної авіації № 80 від 22 квітня 1986 року було створено факультет ОПР і переведено диспетчерський тренажер до Кіровоградського вищого льотного училища ЦА.

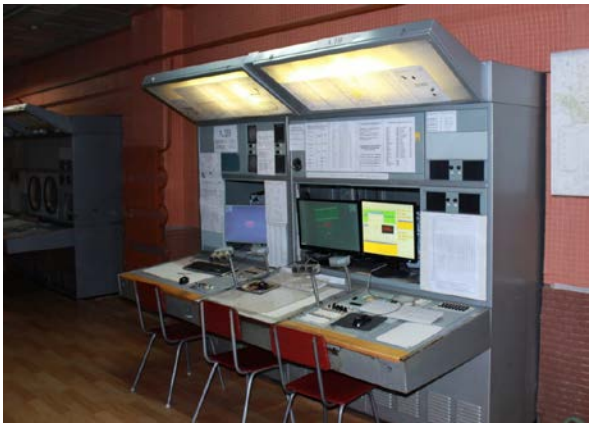
Відомо, що весь політ літака від запуску двигунів до зарулювання на стоянку знаходиться під постійним контролем диспетчерів служби руху. Це накладає на диспетчерський склад, особливо на керівників польотів, відповідальність за безпеку польотів, за кваліфіковане керування рухом повітряних суден.

Кожен диспетчер, на якому б об'єкті він не працював, повинен твердо та чітко знати свої обов'язки, бути уважним, подавати відповідні команди ясною, зрозумілою мовою.

Для того, щоб грамотно керувати повітряним рухом в різних зонах і районах польотів, диспетчер повинен знати конструкцію літака та двигунів, аеродинаміку та динаміку польоту, характеристику радіотехнічних засобів, які знаходяться на літаку та на землі.

У зв'язку з насиченням повітряного простору літальними апаратами, оснащенням аеропортів складною сучасною технікою, збільшенням інтенсивності руху виникла необхідність готувати диспетчерський склад з вищою спеціальною освітою.

Наказом начальника Кіровоградського вищого льотного училища від 6 жовтня 1988 року № 409 з метою вдосконалення курсантами отриманих теоретичних знань та набуття практичних навичок з технології роботи диспетчера при обслуговуванні повітряного руху і організації взаємодії між диспетчерськими пунктами та службами, що забезпечують польоти, був створений *тренажерний центр обслуговування повітряного руху (ТЦ ОПР)*.

Тренажерний центр ОПР у своєму складі має інструкторський, інженерний і технічний склад, лабораторію з розробки і впровадження новітніх навчальних програм з підготовки фахівців ОПР. Керівництво ТЦ ОПР здійснюється начальником тренажерного центру.

Слід зауважити, що при всій своїй конструктивній складності диспетчерський тренажер залишається тільки технічним засобом, інструментом в руках інструктора та пілот-оператора, які є основною ланкою системи навчання.

Спираючись на колектив, пробуджуючи у ньому творче ставлення до службових обов'язків, начальники ТЦ багато зусиль приділяли впровадженню нових автоматизованих систем. Так, 1 вересня 1990 року на тренажерах ОПР уведено в дію автоматизовану систему керування повітряним рухом «Старт».

Введення цієї системи надало курсантам можливість приступити до її вивчення не тільки теоретично, але і практично. Перехід у навчанні від внутрішньої моделі руху повітряних суден в зоні ОПР до інших джерел, що моделюють повітряні обставини, наприклад, цифрового диспетчерського тренажера «Тренер», «Інструктор», «Контроль» і т.п., значно розширив навчальні функції системи та дозволив підняти процес навчання курсантів на новий рівень, максимально наблизивши її функціонування до виробничих умов.

У 1989-1990 рр. тренажерний центр значно оновився. Ветерани, які вклали свої знання у створення та обладнання тренажерного центру, пішли на заслужений відпочинок. На зміну їм прийшла грамотна, наполеглива молодь, що була здатна підняти практичне навчання інженерів ОПР на відповідний рівень.

Колектив тренажерного центру під час проходження перенавчання у Великобританії

Впровадження в Україні систем організації повітряного руху виробництва фірми «Аеротехніка» призвело до створення при тренажерному центрі ОПР Державної льотної академії України (ДЛАУ) у 2001 році лабораторії з розробки перспективної тренажерної техніки на базі ПЕОМ, що моделювали ці системи. Було створено програмно-методичну групу, до складу якої увійшли фахівці з комп'ютерної техніки та досвідчені професіонали в галузі ОПР. Основною метою роботи цієї групи була розробка та впровадження в систему практичної підготовки тренажерів нового покоління, що дозволяли вдосконалювати й гнучко видозмінювати систему тренажерної підготовки з урахуванням змінних вимог до роботи персоналу ОПР.

На першому етапі були розроблені автоматизовані робочі місця (АРМ) комплексного тренажера на базі ПЕОМ. У 2002 році комплексний тренажер успішно пройшов експертну оцінку та був рекомендований до використання для підготовки персоналу ОПР комісією, очолюваною начальником управління Украviатрансу. Другим етапом були розроблені процедурні (планові) робочі місця комплексного тренажера, сполучені з робочими місцями АРМ.

Впровадження комплексного тренажера нового покоління в процес навчання дозволило використовувати його як модульний та процедурний тренажер.

У системі практичної підготовки персоналу ОПР використання всіх тренажерів є обов'язковим. Практична підготовка майбутніх фахівців ОПР на тренажерах є завершальною стадією теоретичного навчання. Основною метою цього етапу є закріплення отриманих теоретичних знань, набуття практичних умінь та навичок ОПР.

Професійна підготовка особового складу тренажерного центру ОПР, методика організації навчального процесу та тренажерна техніка нового покоління дозволяють досягти високого рівня професійної підготовки фахівців ОПР, яка, своєю чергою, є основним фактором надійності як у звичайних і особливих умовах УПР (управління повітряним рухом), так і при виникненні особливих випадків у польоті.

Навчально-дослідний тренажерний центр ОПР входив до складу Інституту аеронавігації ДЛАУ. Начальником ТЦ ОПР був призначений *Тарасенко Л.В.*

***

У теперішній час ТЦ ОПР є структурним підрозділом Української державної льотної академії, функціонально взаємодіє з кафедрою аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху.

Основними задачами практичної підготовки для здобувачів ВО є закріплення отриманих теоретичних знань та набуття практичних вмінь та навичок з ОПР.

Практичну підготовку проводить штатний склад інструкторів та техніків (псевдопілотів), які закріплені за робочими місцями.

Практична підготовка проводиться за затвердженою програмою і технологією та включає в себе:

а) інструктаж;

б) проведення практичних занять;

в) проведення розбору з підведенням підсумків та виставлення оцінок.

Начальником ТЦ ОПР є Андрій Смутко.

Удосконалення програм тренажерної підготовки ведеться персоналом тренажерного центру в міру впровадження нових документів, настанов і рекомендацій з обслуговування повітряного руху.

Цивільна авіація у найближчі роки матиме нові повітряні лайнери, керування якими вимагає високоякісного навчання диспетчерського складу служби руху. Тренажерний центр ОПР і надалі буде служити надійним гарантом у підготовці високоякісних фахівців ОПР.

ЛЬОТНИЙ ЗАГІН

У льотному загоні формувалися майбутні пілоти, проходила практична льотна підготовка курсантів, створювалася та зберігалася головна традиція навчального закладу – професійна школа цивільного пілота. Історія льотного загону нерозривно пов'язана з розвитком академії та становленням системи підготовки авіаційних кадрів.

Після створення у 1960 році Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації на базі колишнього військового авіаційного училища почалося створення власної системи льотної практики. Для якісної підготовки майбутніх пілотів була необхідна не тільки теоретична база, а й потужний навчальний льотний підрозділ.

Так сформувався льотний загін – основний навчально-виробничий підрозділ, який забезпечував виконання всієї льотної програми курсантів: від першого самостійного польоту до рівня професійного пілота цивільної авіації. Робота льотного загону була побудована за військово-авіаційними традиціями: сувора дисципліна; точне виконання завдань; відповідальність за безпеку польотів; високі вимоги до професійної підготовки.

Командири льотного загону, командири ескадрилій, льотчики-інструктори та інженерний склад формували особливу школу виховання авіатора. Багато інструкторів мали великий досвід роботи в цивільній авіації та передавали курсантам не тільки техніку пілотування, а й авіаційну культуру.

Від початку заснування Кіровоградської школи вищої льотної підготовки (КШВЛП ЦА) безпосередня льотна підготовка курсантів здійснювалася у двох льотних загонах та окремій авіаційній ескадрильї літаків Ан-2. Льотну роботу започаткував загін із 18 літаків Лі-2, переведений із Краснокутського льотного училища під керівництвом Заслуженого пілота СРСР Олексія Федотова, який протягом багатьох років очолював перший льотний загін.

Другий авіаційний загін сформували з демобілізованого персоналу Кіровоградського військового авіаційного училища. З моменту створення його очолював Василь Соломатін, а з 1975 року – Едуард Семенихін. Після переходу останнього у 1984 році на посаду заступника начальника училища з льотної підготовки, новим командиром загону призначили В'ячеслава Юнькова.

Окрему авіаційну ескадрилью літаків Ан-2 спочатку очолював Ілля Легіньков, а згодом – Леонід Тупій. Заступником командира ескадрильї призначили Михайла Охінченка, якому вдалося внести до програми підготовки нічні маршрутні польоти на Ан-2, що суттєво покращило виучку слухачів-пілотів спеціального набору. У середині 1960-х років на базі цієї окремої ескадрильї створили третій льотний загін, командиром якого став Леонід Тупій.

У 1969 році перший і третій льотні загони зазнали реорганізації. Зокрема, з першого загону до третього перевели авіаційну ескадрилью літаків Як-40. Командиром оновленого третього льотного загону призначили Йосипа Островського, якого згодом змінив Радій Вахрін. Після переведення Вахріна на посаду заступника начальника КШВЛП ЦА з льотної підготовки, третій загін очолив Микола Грицаєнко (керував підрозділом до свого призначення заступником начальника КВЛУ ЦА з льотної підготовки). Наступним командиром третього льотного загону став Юрій Овчар.

Склад авіаційних загонів:

Командир першого льотного загону важких літаків Федотов Олексій Васильович, 1960–1978 рроки;

Заступник командира з льотно-методичної роботи Вахрін Радій Петрович;

Заступник командира з виховної роботи Федотов Вячеслав Миколайович;

Старший штурман льотного загону Забранський Наум Аронович;

Старший бортмеханік льотного загону Яцун Володимир Васильович;

Старший бортрадист льотного загону Єфремов Володимир Артемович;

Начальник штабу Дубрава Сергій Федорович;

Командир 2-го льотного загону Семеніхін Едуард Олександрович, 1975–1984 роки;

Командир 2-го льотного загону Юньков В'ячеслав Олексійович, 1984–1991 роки;

Заступник командира з льотно-методичної роботи Дашко Дмитро Давидович;
Заступник командира з виховної роботи Татаренко Павло Якович;
Начальник штабу Железняк Радіон Васильович,
Старший інженер Льотного загону Масловець Костянтин Якович;
Командир 3-го льотного загону Грицаєнко Микола Максимович, 1974–1989 роки;
Командир 3-го льотного загону Овчар Юрій Іванович, 1989–1991 роки;
Заступник командира з виховної роботи Пашинов Євгеній Трофимович;
Начальник штабу Жабін Григорій Григорович;
Старший штурман льотного загону Марков Валерій Іванович;
Старший бортмеханік льотного загону Карась Валентин Корнійович;
Старший бортрадист льотного загону Баранов Володимир Петрович.

Станом на кінець 1970-х років *перший льотний загін* після завершення підготовки авіаційних фахівців на літаках «Іл-14», освоєння і введення у навчальний процес нових пасажирських реактивних літаків Як-40 та передачі їх разом із льотним складом до третього льотного загону, проводив підготовку слухачів на літаках із турбогвинтовими двигунами Ан-24, Ан-26 та Ан-30.

Другий льотний загін завершив перенавчання фахівців на літаку «Лі-2», один із перших освоїв Ан-24 і почав на ньому навчальні польоти. Згодом загін розширив роботу на літаках Ан-26 та Ан-30.

Третій льотний загін після завершення перенавчання курсантів спецнабору (демобілізованих у 1960 році військових льотчиків) на літаках Ан-2 перейшов на навчальні польоти з екіпажами нових реактивних пасажирських літаків Як-40.

Із заснуванням у 1978 році Кіровоградського вищого льотного училища ЦА льотний загін отримав новий рівень розвитку. Він забезпечував практичну підготовку курсантів за повною програмою: початкове навчання; відпрацювання техніки пілотування; польоти за маршрутами; польоти за приладами; нічні польоти; виконання польотів у складних метеорологічних умовах. Училище стало одним із провідних центрів підготовки інженерів-пілотів цивільної авіації СРСР. Вона будувалася за принципом максимальної наближеності до реальної роботи цивільного льотчика.

У першу чергу постало питання про виконання з курсантами-пілотами початкової льотної підготовки. Випускним літаком для курсантів КВЛУ ЦА Міністерство цивільної авіації визначило ПС Ан-24 і Ан-26, що ставило перед керівництвом льотної служби низку відповідальних завдань:

перевчити командно-льотний склад, який виконував польоти із слухачами на літаках Як-40 для виконання навчально-льотної роботи з курсантами на літаках Ан-24 і Ан-26;

командно-льотний склад КВЛУ ЦА мав передати досвід навчання курсантів на літаках Як-40 колегам з Актюбінського вищого льотного училища цивільної авіації (АВЛУЦА) та Сасовського льотного училища цивільної авіації. Протягом кількох років, поки триватиме процес становлення та освоєння нового для цих закладів типу повітряного судна, Кіровоградське льотне училище мало забезпечувати повний цикл льотної підготовки їхніх курсантів-пілотів на випускному літаку Як-40.

Виконання поставлених завдань змусило провести чергову реорганізацію льотних загонів. Другий льотний загін, посилений майже половиною персоналу першого загону, розпочав перенавчання командно-інструкторського складу третього загону на літаки Ан-24 та Ан-26. Крім того, він забезпечував усі навчальні польоти зі слухачами на цих повітряних суднах. Виконання таких складних завдань забезпечили командири ескадрилій Володимир Ківш, Валерій Сайкін і Володимир Компанієць під керівництвом командира загону В’ячеслава Юнькова та його заступника Дмитра Дашка.

Третій льотний загін також прийняв половину фахівців із першого загону, які продовжили льотну підготовку слухачів на літаках Ан-24 та Ан-26. Водночас інструктори Як-40 влітку 1979 року взяли на навчання всіх курсантів першого випуску Актюбінського вищого льотного училища цивільної авіації. Передбачалося, що протягом кількох років загін

має перевчити й допустити до польотів увесь керівний та командно-льотний склад Актюбінського і Сасовського училищ. Крім того, за зиму 1979–1980 років необхідно було забезпечити програму нальоту на Як-40 для іноземних курсантів відповідно до укладених контрактів. Паралельно з цим увесь власний персонал загону почергово проходив перенавчання на Ан-24 та Ан-26. Це дозволило вже у 1981 році розпочати навчальні польоти на цих типах літаків із курсантами-пілотами першого випуску КВЛУ ЦА.

Улітку 1980 року в розпорядження третього льотного загону прибула лише половина курсантів-пілотів другого випуску Актюбінського вищого льотного училища. Це стало можливим завдяки зусиллям льотних фахівців КВЛУЦА, адже частина керівного та командно-льотного складу Актюбінського училища вже змогла самостійно розпочати польоти на Як-40 у Казахстані. Основний обсяг цієї складної роботи виконали командири ескадрилій Володимир Ігнатьєв, Микола Нішаков та Борис Чижов під керівництвом командира третього загону Миколи Грицаєнка та його заступника Юрія Овчара. Географія польотів екіпажів КВЛУ ЦА охоплювала всю територію СРСР: від Львова до Камчатки та від Воркути до Ашхабата.

У 1979 році розпочалося формування першого льотного загону для початкової підготовки курсантів на літаках Як-18Т. З Актюбінського вищого льотного училища прибув командир ланки Віктор Ткаченко, якого призначили на посаду заступника командира авіаційної ескадрильї літаків четвертого класу. У травні того ж року з Актюбінська перевівся пілот-інструктор Володимир Молчанов, який обійняв посаду командира авіаланки. З Бугурусланського льотного училища цивільної авіації прибули: Юрій Аушев, Віктор Горбань, Анатолій Заря, Олександр Шахотько та Олексій Федоров. Із Сасовського льотного училища цивільної авіації перевелися Володимир Костилєв та Анатолій Напалков. Також лави загону поповнили випускники Бугурусланського училища 1979 року – Михайло Журавель і Володимир Репяшник. Водночас із Кіровоградського виробничого авіапідприємства були переведені пілоти, які мали стати інструкторами: Володимир Сусанов, Геннадій Богатюк, Юрій Картлін, Віктор Бабич, Володимир Шевельов, Сергій Харченко та Володимир Суворов. Вони були направлені на інструкторські збори до Академії цивільної авіації в Ленінграді.

28 червня 1979 року перші два літаки Як-18Т приземлилися на аеродромі в Кіровограді. У складі екіпажів були Юрій Аушев, Віктор Горбань, Олексій Федоров та Віктор Ткаченко. Восени того ж року перший льотний загін очолив Леонід Авдєєв. До цього призначення він літав на важких торпедоносцях морської авіації та бомбардувальниках Іл-28 у Кіровоградському військовому авіаційному училищі, а також на літаках Лі-2, Ан-24 та Ан-26 у другому льотному загоні Кіровоградської школи вищої льотної підготовки.

У травні 1980 року перший льотний загін у складі трьох авіаційних ескадрилій під керівництвом Віктора Ткаченка, Віктора Горбаня та Олексія Федорова розпочав навчальні польоти з курсантами першого набору на літаках Як-18Т. До липня екіпажі щодня вилітали з Кіровограда на аеродром «Мала Виска», після чого перейшли на постійне базування на летовищі КВЛУ ЦА. Коли Леонід Авдєєв завершив льотну роботу, перший загін очолив Василь Федоришин, якого 21 лютого 1985 року змінив Володимир Сусанов.

На початку 1988 року В.Сусанов обійняв посаду заступника начальника КВЛУ ЦА з організації льотної роботи. Новим командиром першого льотного загону став Валентин Щоголєв – досвідчений фахівець, який мав вагомий стаж командно-льотної роботи на реактивних і турбогвинтових літаках. У 1989 році весь льотний склад першого загону пройшов перенавчання в Сасовському льотному училищі на повітряні судна Л-410УВП (УВП – «укорочений зліт і посадка»). Ці літаки передавали для КВЛУЦА безпосередньо з підприємств цивільної авіації СРСР. Зі згортанням програми початкової підготовки на Як-18Т та впровадженням літаків Л-410УВП, ще цілком придатні до експлуатації «Яки» з невиробленим ресурсом виявилися непотрібними навчальному закладу. Їх продаж дозволив профінансувати закупівлю перших комп’ютерів фірми ІВМ. Це технічне оновлення підвищило рівень підготовки фахівців в училищі на кілька рівнів.

Пом’якшення міжнародної політичної обстановки після тривалого періоду «холодної війни» змусило керівництво КВЛУ ЦА звернути особливу увагу на стандарти Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО). Зокрема, постало питання про доцільність збереження радянської ескадрильної системи. Свого часу вона довела свою ефективність під час масових навчальних польотів на кількох аеродромах одночасно, забезпечуючи автономність підрозділів під контролем командно-льотного складу.

Проте у світовій практиці цивільної авіації структура була простішою: авіакомпанії мали лише шеф-пілота та безпосередньо екіпажі повітряних суден. Спираючись на цей міжнародний досвід та вимоги ІКАО, в училищі провели масштабну реорганізацію льотної служби. Замість трьох льотних загонів створили один об'єднаний авіаційний загін. Таке рішення дозволило більш ніж удвічі скоротити управлінський і командний апарат.

На зборах трудового колективу була прийнята постанова про призначення командиром авіаційного загону Віктора Ткаченка. Його заступниками стали колишні командири льотних загонів: з випускного типу повітряних суден – В’ячеслав Юньков, зі штурманської підготовки – Юрій Овчар і з початкової підготовки – Валентин Щоголєв. Кожному заступнику підпорядковувались декілька старших пілотів-наставників та екіпажі.

Станом на першу половину 1992 року до складу авіаційного загону входили:

командир авіаційного загону; чотири заступники командира; старший штурман авіаційного загону; старший бортмеханік авіаційного загону; дев’ять старших пілотів-наставників; старший пілот-інструктор ЛМВ; старший штурман ЛМВ; десять штурманів-інструкторів ЛМВ; два бортмеханіка-інструктора ЛМВ; начальник штабу авіаційного загону; заступник начальника штабу; заступник командира авіазагону з політико-виховної роботи; диспетчер з планування польотів; два інженера з льотно-методичного забезпечення; інженер авіаційного загону; чотири чергових штурмана; економіст авіаційного загону; технік з обробки польотної документації; дві машиністки; креслярка; командир повітряного судна-інструктор; 68 командирів ПС-інструкторів; 38 пілотів-інструкторів; 16 других пілотів; 72 штурмана-інструктора; два штурмана-інструктора (стажера); 60 бортових механіків-інструкторів; механік-стажер; 13 бортових операторів-інструкторів; бортовий радист-інструктор; начальник УАССТ; пілот-інструктор УАССТ.

В умовах тогочасної радянської політики «гласності» екіпажі стали самостійнішими. Поряд із підвищенням ініціативності зросла й відповідальність за помилки, виявляти які стало набагато простіше. В авіаційно-технічній базі працювала група розшифрування польотної інформації, оснащена найсучаснішим на для тих років устаткуванням. Завдяки цьому контролювався кожен політ. Якщо об'єктивний контроль фіксував найменше порушення, інспекторський та командно-льотний склад негайно вживав профілактичних заходів. Провину детально розбирали під час аналізу польотів, а до порушників застосовували заходи впливу, зокрема пропорційне зменшення розміру премій.

Окремих випускників Кіровоградського льотного училища рекомендували призначати другими пілотами на літаки Ту-134, Ту-154 та Іл-62. Управління навчальних закладів Міністерства цивільної авіації готувало заходи щодо переведення КВЛУ ЦА на випуск пілотів повітряних суден другого класу. Для цього виділили бюджетні кошти на подовження злітно-посадкової смуги (ЗПС) 118–298° аеродрому Кіровоград та будівництво нового навчального корпусу. Роботи розпочалися масштабними темпами: екскаватори копали котлован під новий корпус, а потужні самоскиди відвозили вийнятий ґрунт для підсипання ЗПС. Котлован, згідно з проєктом, заповнили блоками залізобетонного фундаменту, а саму смугу поверх міцної основи виклали унікальними залізобетонними плитами. Водночас на аеродромі «Щасливе» також стартувало будівництво штучної злітно-посадкової смуги 120–300°. Льотний склад із нетерпінням очікував на нову авіаційну техніку – літаки Як-42, Іл-114 та Ан-72. Кілька екіпажів заздалегідь направили на перенавчання для освоєння цих повітряних суден. У результаті екіпаж В. Сусанова успішно освоїв Ан-72, В. Горбаня – Як-42, а В. Федоришина та С. Лиміча – Ан-12, після чого вони виконували на цих типах літаків навчальні польоти зі слухачами.

У 1991 році разом із розпадом СРСР припинило існування союзне Міністерство цивільної авіації, через що масштабне бюджетне фінансування припинилося. Міністерство освіти України, у підпорядкування якого перейшло Кіровоградське вище льотне училище, ледве знаходило кошти на заробітну плату штатному персоналу та стипендії курсантам. Певний час надходили лише цільові кошти на доучування курсантів із Російської Федерації. Підтримання льотної придатності та експлуатація авіаційної техніки вимагали значних фінансових вкладень.

Шукаючи шляхи виходу з глибокої кризи, керівництво КВЛУ ЦА було змушене неодноразово проводити скорочення льотного складу. Щоб забезпечити подальшу якісну підготовку курсантів до польотів на міжнародних повітряних лініях (МПЛ) та організувати для них обов'язкове безпосереднє стажування на міжнародних маршрутах, на базі училища створили Міжнародну авіакомпанію «УРГА» (МААК «УРГА»). Для формування цього спільного українсько-російсько-грецького підприємства КВЛУ ЦА передало літаки, будівлі та обладнання, що сукупно становило понад 51% статутного капіталу нової структури. Сюди ж перевели й частину льотного складу авіаційного загону.

На Алма-Атинській зустрічі лідерів СНД було досягнуто домовленості про донавчання студентів і курсантів у закладах новостворених незалежних держав. Для реалізації цього рішення на базі концерну «ПММ-Сервіс» (відокремленого від Кіровоградського вищого льотного училища) створили авіакомпанію «Командор-Авіа», куди також перейшла частина льотного складу. Училище надало новій структурі в оренду вісім літаків Ан-24 та Ан-26, на яких і виконували частину польотів. Крім того, з директором Федеральної служби цивільної авіації Росії Геннадієм Зайцевим уклали угоду та отримали ліцензію на право виконання польотів із курсантами спільно з російською авіакомпанією «Авіалінії центральних регіонів» (АЦР).

Паралельно з цим фахівці доопрацювали програми льотної підготовки, значно збільшивши кількість маршрутних польотів. В авіаційному загоні створили службу організації перевезень. Водночас тривала масштабна робота з отримання дозволу на виконання комерційних рейсів (перевезення пасажирів, пошти та вантажів) безпосередньо на літаках, задіяних у навчальному процесі. Після отримання такої ліцензії замовники рейсів повністю відшкодовували витрати на польоти, зокрема й вартість авіаційного пального та мастил. Це дозволило частково покривати видатки на продовження ресурсу техніки, закупівлю запчастин і проведення поточного ремонту літаків.

Однією з найяскравіших сторінок в історії навчального закладу стало виконання міжнародних рейсів. Перший такий політ за маршрутом Кіровоград – Єрусалим відбувся у вересні 1992 року. До складу екіпажу увійшли пілоти 1-го класу Володимир Сусанов і Сергій Нікіфоров, штурман 1-го класу Анатолій Зазимко та бортмеханік Станіслав Кучковський. Ця подія започаткувала новий напрям діяльності – навчання курсантів безпосередньо під час польотів на міжнародних авіалініях. На початку 1993 року було виконано черговий навчальний політ за маршрутом Кіровоград – Шарджа (Об'єднані Арабські Емірати) – Бомбей (Індія). Цей рейс забезпечував екіпаж у складі пілотів Василя Федоришина та Володимира Польгуя, штурмана Анатолія Зазимка і бортмеханіка Євгена Кузнєцова. Першим допуск до міжнародних польотів серед штурманського складу отримав штурман-інструктор 1-го класу Анатолій Зазимко. Він опанував специфіку таких рейсів на літаках Ту-134 в Ульяновському центрі цивільної авіації, після чого здійснював польоти на міжнародних лініях із московського аеропорту «Шереметьєво».

Свій досвід освоєння професії штурмана міжнародних авіаліній він передав штурманам та пілотам Льотної академії. У подальшому Анатолій Зазимко разом із колегами працював в Анголі, Заїрі, Конго та Гвінеї, виконуючи рейси на літаках Ан-24, Ан-26, Ан-32 та Ан-12.

Складні економічні обставини 1990-х років змушували до проведення реорганізації авіаційного загону. У жовтні 1993 року було створено два льотних загони: перший (для початкового навчання) очолив Олександр Молочко, а другий (на випускних типах повітряних суден) – Степан Лиміч. У 1995 році відбулася чергова реструктуризація – обидва

підрозділи знову об’єднали в один авіаційний загін. Його керівником призначили Володимира Ковша, якого згодом замінив Олексій Федоров, а пізніше – Сергій Іващенко.

Основним випускним літаком став Л-410УВП, польоти на якому відповідно до укладених договорів здійснювалися на базі різних авіакомпаній України. Оскільки власного ресурсу для забезпечення курсантів необхідним нальотом бракувало, керівництво почало зараховувати години початкової практики, яку частина курсантів відпрацьовувала в аероклубах, авіаційно-спортивних установах та приватних авіашколах, що мали відповідні сертифікати. Також заохочувалася практика на випускних типах повітряних суден (Ан-2, Л-410УВП, Як-40, Ан-24, Ан-26) безпосередньо у державних авіапідприємствах та комерційних авіакомпаніях, які планували працевлаштувати випускників у себе. Завдяки цьому курсанти Державної льотної академії України (створеної на базі КВЛУ ЦА постановою Кабінету Міністрів України № 528 від 10 липня 1993 року) були максимально наближені до реального виробництва, адже майбутні роботодавці були особисто зацікавлені в якості підготовки кадрів для власних потреб.

За таких умов виникла нагальна потреба забезпечити жорсткий контроль за якістю підготовки. Було ухвалено рішення, що державні іспити з техніки пілотування, окрім командно-льотного складу академії, прийматимуть представники керівництва Укравіатрансу або сертифіковані ним фахівці за наявності письмового дозволу відомства. Усі ці вимушені кроки призвели до того, що вчасно завершити програму льотної підготовки могла лише частина курсантів, які мали фінансову підтримку від батьків або спонсорів.

Решта майбутніх пілотів опинилися перед вибором: випуститися без свідоцтва пілота або самостійно шукати кошти на закупівлю авіаційного пального для позачергового нальоту на літаках початкового навчання. Ситуацію частково врегулював наказ Міністра освіти № 319 від 28 серпня 1998 року «Про забезпечення завершення навчання курсантів ФЛЕ ДЛАУ», згідно з яким випускникам надавалося право проходити польотну практику в академії за окремим графіком – в міру надходження фінансування.

У цей же період гостро постало питання суттєвого здешевлення підготовки. Тривав пошук економічного й сучасного літака, оснащеного необхідним обладнанням. Одним із таких варіантів став ТЛ-232 «Кондор». У червні 2002 року завершився дворічний термін його дослідної експлуатації, яку здійснювали в авіаційній ескадрильї під керівництвом Володимира Шевельова з метою подальшого використання цієї моделі для первинного навчання курсантів. Ще до завершення випробувань ТЛ-232 «Кондор» чергу на дослідну експлуатацію в навчальних цілях зайняли кілька авіавиробників зі своїми оригінальними конструкціями. Академії було фінансово вигідно виконувати польоти на таких повітряних суднах завдяки вкрай малій витраті бензину. До того ж в офіційні умови тестового періоду внесли пункт, згідно з яким накопичений наліт зараховувався курсанту як початковий. Таким чином, навіть якщо літак за результатами тестування не отримував допуску до серійного навчання, виконані на ньому польоти все одно офіційно вносили до заліку курсанта.

Розвиток зернового виробництва в країні вимагав активного застосування авіаційно-хімічних робіт (АХР). Своєчасне внесення добрив та боротьба зі шкідниками дозволяли вирощувати зерно вищої якості, ринкова ціна якого майже вдвічі перевищувала вартість фуражного. Водночас в Україні на той час не було потужної сільськогосподарської авіації – вона розпалася на дрібні приватні компанії, які потерпали від недосконалого податкового та законодавчого регулювання.

Керівництво академії вирішило використати цю ситуацію для здешевлення польотної практики курсантів. Академія, яка мала сертифікат і ліцензію на виконання АХР, орендувала літаки Ан-2 у таких компаній разом із їхнім льотним складом. Це дозволило залучати курсантів до польотів як других пілотів – за умови, що вони вже мали початковий наліт і свідоцтво приватного пілота. Таким чином, курсанти відпрацьовували навчальний наліт за кошти авіакомпаній та агрогосподарств, де згідно з договорами проводилися авіахімроботи.

На початку 2000-х років в авіаційному загоні розпочали масштабну комп'ютеризацію, що дозволило вивести організацію льотної та штабної роботи на сучасний рівень. На посаду

заступника начальника штабу загону запросили Валерія Безчерева – програміста, який тривалий час літав штурманом-інструктором у КВЛУ ЦА на літаках Як-40, Ан-24 та Ан-26.

Він зайнявся налаштуванням техніки, розробкою програмного забезпечення та обслуговуванням локальної мережі. Це забезпечило кожному командиру швидкий доступ до необхідної внутрішньої інформації підрозділів авіаційного загону. Також академія придбала та встановила в авіазагоні сучасний комп'ютерний тренажер «Робоче місце пілота літака». На ньому можна було моделювати кабіну будь-якого типу повітряного судна для ефективного тренування курсантів, слухачів та діючих екіпажів. Паралельно з цим льотний склад посилено вивчав англійську мову, щоб здійснювати підготовку іноземних громадян без залучення перекладачів.

Таким чином, історія авіаційного загону КШВЛП ЦА, КВЛУ ЦА, ДЛАУ – це літопис безперервної структурної та технологічної трансформації, яка відображала розвиток усієї цивільної авіації протягом другої половини XX – початку XXI століття.

Формування перших льотних підрозділів відбувалося шляхом інтеграції досвіду військових та цивільних пілотів (зокрема, переведених екіпажів Лі-2 та демобілізованого персоналу військового училища). Створення окремої ескадрильї Ан-2 та її розгортання у третій льотний загін заклали основу для гнучкого розподілу завдань за типами техніки та специфікою підготовки. Період 1970–1980-тих років позначився переходом на літаки Як-40, Ан-24/26, Як-18Т. Льотна служба функціонувала у межах радянської ескадрильної системи під керівництвом досвідчених авіаторів. Система забезпечувала високу автономність і безпеку під час масових навчальних польотів на кількох аеродромах одночасно, а географія польотів охоплювала весь СРСР.

Розпад СРСР та створення Державної льотної академії України змусили керівництво відмовитися від громіздкої радянської структури. Три льотні загони об'єднали в один, скоротивши управлінський апарат удвічі та привівши льотну службу до світового стандарту (шеф-пілот – екіпаж). Було відкрито міжнародні навчальні рейси, а інструктори загону отримали досвід роботи в країнах Африки.

В умовах хронічного дефіциту пального та фінансування загін продемонстрував унікальну життєздатність. Було впроваджено практику нальоту в аероклубах та комерційних авіакомпаніях на Ан-2 під час авіахімробіт. Відбувся перехід на економічніші типи літаків (дослідна експлуатація ТЛ-232 «Кондор»). Фінальний етап становлення сучасного авіазагону ознаменувався повною комп'ютеризацією штабної роботи (завдяки створенню внутрішніх програм та мереж), впровадженням інтерактивних тренажерів («Робоче місце пілота») та посиленим вивченням англійської мови льотним складом для автономного навчання іноземних курсантів.

У подальшому льотний загін залишався важливою складовою організаційної структури Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету та Льотної академії Національного авіаційного університету і безпосередньо підпорядковувався заступнику начальника академії з організації льотної роботи та авіаційної безпеки.

Льотну підготовку кандидатів для отримання свідоцтва члена екіпажу (FTO), а також для внесення кваліфікаційних відміток до свідоцтва члена екіпажу (TRTO) в академії забезпечувала льотна служба, оснащена необхідним технічним забезпеченням, яка мала відповідний сертифікат, виданий Державіаслужбою України. Висококваліфікований персонал льотної служби здійснював льотну підготовку курсантів академії та слухачів Кіровоградського льотного училища відповідно до норм ІКАО та Спільних Авіаційних Вимог (JAR-FCL), які використовуються європейськими державами. Необхідний наліт здійснювався на повітряних суднах навчального закладу (НАРП-1, Як-18Т, Ан-2, Л-410, Ан-26), а в разі потреби – на інших типах, що орендувалися в авіапідприємств відповідно до укладених договорів.

Виконувалися такі види льотної підготовки: підготовка приватного пілота (PPL); підготовка комерційного пілота (CPL); підготовка комерційного пілота з правом польотів на багатодвигунових літаках за приладами (CPL/MEL/IR); окрім стандартної програми, виконувалася підготовка (CPL/MEL/IR) за спеціальною скороченою програмою для працівників цивільної авіації; підготовка інструкторського складу (FI/LI/TRI).

У своїй діяльності льотна служба використовувала власний колосальний професійний досвід та багаторічні традиції, а також новітні технології та наукові розробки, що було основою її стабільної роботи та відповідності вимогам часу.

В умовах повномасштабної російсько-української війни та повністю закритого повітряного простору України для цивільної авіації, реальні навчальні польоти цивільних курсантів-пілотів у небі України призупинені, через що льотний загін був змушений радикально змінити формат своєї діяльності. Здобувачі освіти проходять повний теоретичний курс та відпрацьовують навички на сертифікованих авіаційних тренажерах (симуляторах), які повністю імітують кабіни реальних літаків. Найважливіший практичний досвід майбутні пілоти здобувають у межах міжнародних програм мобільності. Курсанти мають можливість пройти льотну практику в країнах-партнерах (наприклад, у Чехії, Польщі), де вони піднімаються у відкрите небо та отримують міжнародні ліцензії.

□□□

Авіаційний загін пройшов шлях від класичного радянського тренувального підрозділу повоєнної авіації до високомобільної, технологічної та інтегрованої у світовий простір структури.

За десятиліття роботи льотний загін підготував тисячі курсантів. Саме тут вони виконали свої перші польоти, отримали перший досвід керування літаком і сформували професійні якості майбутніх командирів повітряних суден. Для багатьох випускників перший самостійний виліт із аеродрому льотної академії залишився однією з найважливіших подій у житті. Головними цінностями льотного загону завжди були: професіоналізм; дисципліна; взаємоповага; відповідальність за життя людей; любов до неба.

Незважаючи на зміну назв: КШВЛП ЦА, КВЛУ ЦА, ДЛАУ, КЛА НАУ, ЛА НАУ, УДЛА – льотний загін залишився символом практичної льотної підготовки та професійної майстерності. Для поколінь авіаторів він став місцем, де народжувалися справжні пілоти.

І сьогодні згадка про льотний загін викликає особливу повагу серед тих, хто пов’язав своє життя з авіацією.

АВІАЦІЙНО-ТЕХНІЧНА БАЗА

Авіаційно-технічна база (АТБ) – інженерно-авіаційна служба Української державної льотної академії. Головне завдання АТБ – забезпечення процедур технічного обслуговування повітряних суден академії.

Основні етапи формування АТБ

У 1960-му році при утворенні Кіровоградської школи вищої льотної підготовки (КШВЛП) була сформована інженерно-авіаційна служба (ІАС) з метою оперативного, періодичного технічного обслуговування та забезпечення надійної експлуатації повітряних суден навчального закладу.

До служби увійшли техніка та фахівці-механіки розформованого 60-го військового авіаційного училища льотчиків, а також інженерно-технічний склад, який прибув з літаками Лі-2 з Краснокутського льотного училища.

Обслуговування літаків Ан-2 і Лі-2 проводилось закріпленим методом, прийнятим у Військово-Повітряних силах СРСР. За кожним літаком був закріплений свій склад авіаційних фахівців, що не зовсім відповідало структурі підприємств цивільної авіації.

У відповідності з діючою системою «Аерофлоту» у 1962 році були утворені лінійно-експлуатаційні ремонтні майстерні.

1970 року із структури ІАС було утворено більш розвинену систему технічного обслуговування літаків – авіаційно-технічну базу (АТБ).

Відбувався постійний процес удосконалення керівної експлуатаційної документації: система інструкцій, вказівок та інструкцій з експлуатації літаків.

У цивільній авіації було впроваджено «Настанову з технічної експлуатації повітряних суден цивільної авіації» («Наставление с технической эксплуатации воздушних судов гражданской авиации», НТЭВС ГА).

У 1982-1985 роках впроваджено «НТЭРАТ ГА 83» – «Настанову з експлуатації і ремонту авіаційної техніки», яка відображала сучасні для того періоду вимоги міжнародних авіаційних документів з експлуатації авіаційної техніки у галузі цивільної авіації.

У 1990 році Українське Управління цивільної авіації отримало статус Державного органа керівництва цивільною авіацією України.

Почався поступовий перехід на сучасні авіаційні правила і гармонізація авіаційного законодавства України до рівня Європейського, що продовжується і до теперішнього часу.

Основні етапи освоєння авіаційної техніки

При утворенні Кіровоградської ШВЛП парк авіатехніки складався з літаків Ан-2 і Лі-2 з двигунами Аш-62, найбільш поширеними у той період в цивільної авіації СРСР.

З отриманням «Аерофлотом» літака Іл-14 і початком його масової експлуатації, Кіровоградська ШВЛП розпочала навчання на цьому літаку, яке тривало у 1962-1974 роках.

З початку 1960-х років «Аерофлот» отримує турбовінтовий літак Ан-24. У числі перших літак освоює Кіровоградська ШВЛП. Інженери, авіатехніки, пілоти проходили навчання в конструкторському бюро Антонова і на Київському авіабудівному заводі. ШВЛП отримала літаки Ан-24 модифікації Ан-24, Ан-24Б, Ан-24РВ, Ан-24УШ (навчально-штурманський варіант для підготовки курсантів-штурманів).

Високий рівень підготовки авіаційних фахівців в КШВЛП дозволив «Аэрофлоту» забезпечити і провести ефективне впровадження в експлуатацію авіапідприємствами СРСР і багатьох країн світу літака типу Ан-24 на повітряних лініях. В АТБ було освоєно повний цикл робіт з технічного обслуговування даного літака і ремонтні операції в умовах експлуатаційного підприємства, ремонт великої кількості агрегатів літака та його систем.

Колективом КШВЛП було підготовлено велику кількість методичних рекомендацій екіпажам і технічному складу з питань експлуатації даного типу літака. Більше 100 документів і бюлетенів було надано експлуатуючим організаціям на підставі досвіду експлуатації Ан-24, отриманого в КШВЛП.

Упродовж 1968–1978 років проводилася експлуатація літака Як-40.

З 1978 року Кіровоградська ШВЛП отримує новий статус – Кіровоградське Вище Льотне училище Цивільної авіації (КВЛУ ЦА). Того ж року починається експлуатація навчального літака Як–18Т з сучасним авіаційним обладнанням. Було отримано понад 100 літаків. Польоти виконувались на польовому аеродромі Мала Виска та інших льотно-посадкових майданчиках. На аеродромі працювала фактично філія АТБ КВЛУ ЦА.

В училищі працював льотний склад з високим рівнем професійної підготовки. Експлуатувалися літаки Ан-24, Ан-26, Ан-2.

Згідно з наказом Міністра цивільної авіації СРСР від 29 грудня 1987 року «Про організацію початкового навчання курсантів Кіровоградського Вищого Льотного училища Цивільної авіації на літаках Л-410УВП» було розпочато роботи з впровадження в експлуатацію нового типу літака.

Значну частину робіт було виконано фахівцями АТБ: під час перенавчання і стажування проведено модернізацію служби, отримано і впроваджено в дію нове обладнання, сучасну експлуатаційну документацію, обладнано робочі місця на всіх ділянках технічного обслуговування і проведено обладнання місць стоянок літаків та встановлено сучасне обладнання електропостачання. Завдання з отримання нових літаків та їх впровадження в експлуатацію було виконано вчасно. Польоти здійснювались на аеродромах Кіровоград, Мала Виска та повітряних трасах України.

На початку 2000-х років авіація України опинилась в кризовій ситуації.
Попит на підготовку льотного складу різко знизився, перехід на ринкові механізми в економіці зупинив існування великої кількості авіапідприємств, обсяги робіт впали. Літаки за своїми характеристиками та великими експлуатаційними витратами було законсервовано на аеродромах.

Змінився механізм фінансування спеціалізованого навчального закладу – ДЛАУ. Міністерство освіти не мало можливості фінансувати процес льотного навчання і утримання існуючого парку літаків і це болюче вдарило по академії.

Виникла потреба у літаках для навчального процесу з меншими витратами на їх експлуатацію і утримання. Державне підприємство «Миколаївське Авіаремонтне підприємство» розробило і почало виробництво легкого літака «НАРП-1» з двигуном ROTAX-912 з витратами пального 24-27 літрів автомобільного бензину А-95 на годину польоту. Департамент авіаційного транспорту України надав літаку «Сертифікат типу» №ТП 004.

Таким чином, перший літак українського виробництва отримав право на експлуатацію. Фахівці льотної академії приймали участь на всіх етапах його випробувань і впровадження у виробництво. Літаки з серійними номерами 0101, 0102, 0103 було придбано ДЛАУ.

23.07.2002 року літак, заводський номер 013280101, отримав «Сповіщення про надання державного і реєстраційного знаків повітряному судну» UR-CBD за №РН1977.

«НАРП-1» з двигуном ROTAX-912, невеликий літачок з розмахом крила 11,5 м, розпочав свою кар'єру у якості навчального.

У процесі експлуатації фахівцями АТБ академії було усунено велику кількість виявлених «хвороб» літака. Після відпрацювання першого міжремонтного ресурсу на літаках академії сумісно з підприємством виробника ДП «НАРП» було внесено зміни до експлуатаційної документації. Начальником відділу технічного контролю Л.К.Харченко та інженером І.Б. Шестаковим була внесена Форма №7 технічного обслуговування «Контроль параметрів і відновувальні роботи» до «Регламенту технічного обслуговування літака», доопрацьована виробнича документація. Керівництвом дільниці підготовки виробництва Л.Г. Кузьменко підготовлено обладнання, фахівці пройшли навчання на ДП «НАРП» по операціям заміни полотняної обшивки крила і частин фюзеляжу літака.

Обслуговування літака НАРП-1 на аеродромі Мала Виска

Літак НАРП-1 в ангарі АТБ

Під керівництвом начальника цеху Анатолія Сало, інженера ВТК Володимира Коцаря, інженера Миколи Караваєва були проведені роботи на літаку 0101 UR-CBD.

Після проведення аудиту всіх робіт і процедур, виконаних фахівцями АТБ, Департаментом Авіації було прийнято рішення дозволити виконання робіт за Ф7 Регламенту ТО літака НАРП до завершення процедур внесення цього доповнення до Сертифікату організації з ТО PART-145. Літаки отримали можливість подальшої експлуатації. До карти даних Сертифікату типу літака НАРП-1 було внесено зміни.

У процесі експлуатації літаків типу НАРП-1 таки зміни, пов’язані з поліпшенням експлуатаційних і ресурсних параметрів, було внесено ще не один раз. Фахівці академії довели свою спроможність працювати в умовах «Авіаційних правил» і стандартів та корегувати експлуатаційну документацію типа літака на підставі власного досвіду експлуатації. Ця робота отримала позитивну оцінку підприємства виробника ДП «НАРП».

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 січня 2012 року №60 «Деякі питання підготовки пілотів цивільної авіації» та Наказу Міністерства освіти України від 15.05 2012 року №583 було укладено договір з Diamond Aircraft Industries GmbH (провідний австрійський виробник літаків загальної авіації, один із найвідоміших у світі розробників легких та середніх повітряних суден) про закупівлю п’яти літаків Aircraft DA-40NG, двох літаків Aircraft DA-42NG. Восени літаки прибули на аеродром академії.

Даймонд DA-40 – підготовка до польоту

Протягом 2013 року фахівцями АТБ було виконано повний комплекс робіт з впровадження в експлуатацію сучасного типу літака. На літаки було отримано Сертифікати льотної придатності та внесено їх до сертифікатів академії. Але з початком Антитерористичної операції (АТО) у 2014 році Рішенням Уряду України літаки були передані до сфери управління Адміністрації Державної прикордонної служби.

Етапи впровадження до навчального процесу сучасних навчальних літаків

АТБ отримала досвід робіт за Європейськими стандартами.

Державіаслужбою України у 2010 році був сертифікований літак типу К-10 «Свіфт» українського виробника АВК СТ «Скаєтон» м.Київ. Академія придбала два літаки. Вони отримали реєстраційні знаки UR-KLU, UR-KLV. Колективом АТБ ці літаки було впроваджено до процесу експлуатації і навчальних польотів курсантів академії.

Літак К-10 «Свіфт» оснащений двигуном ROTAX-912 і сучасним електронним обладнанням пілотської кабіни. У процесі експлуатації власних і орендованих К-10 фахівцями АТБ було надано допомогу виробнику літака у поліпшенні експлуатаційної документації.

К-10 після ТО вирулює на зліт

Фахівцями АТБ у різні часи проводилось навчання на літак Ан-72, Ан-74, Grumman TB-2, Cessna-172, XIAT-760/CX (український легкий багатоцільовий літак, розроблений у Харківському інституті авіації).

У 1989 році було розпочато підготовку до впровадження до експлуатації літаків Ан-32 і Ан-74. Однак, ця програма не завершилася отриманням літаків даного типу, але був виконаний значний обсяг робіт з оснащення і АТБ отримала дозвіл на виконання ТО даного типу літаків.

Колектив авіаційно-технічної бази

Працівники АТБ проводили інженерно-авіаційне забезпечення польотів, виконуючи завдання щодо безаварійного забезпечення програм льотної підготовки курсантів і слухачів.

Керівний склад авіаційно-технічної бази

У 1980-х роках діяльність АТБ була особливо інтенсивною. На той момент при чисельності персоналу 550 осіб річний наліт становив понад 50 тисяч годин.

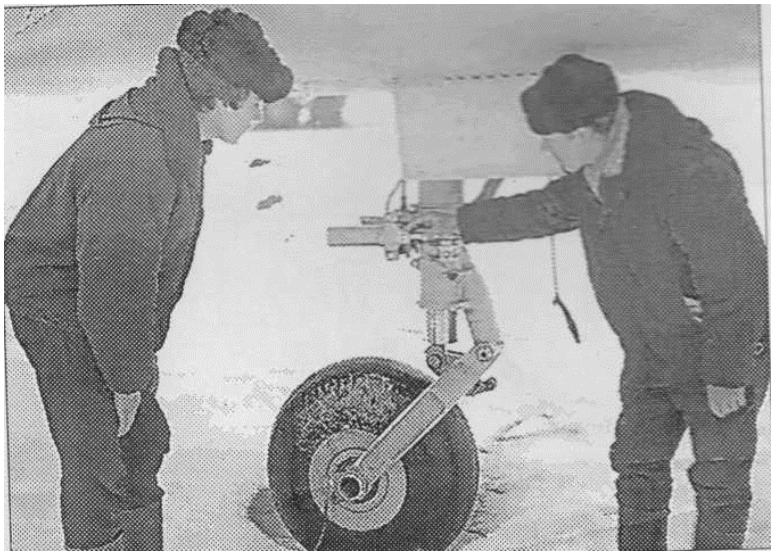
Початок 1990-х років став важким періодом у житті не тільки льотної академії, а й України в цілому:

істотно погіршився загальний економічний стан держави;

порушилися й розірвалися господарські зв'язки з країнами колишнього СРСР;

різко погіршилося, практично до нуля, матеріально-технічне забезпечення;

академія повністю втратила бюджетне фінансування на ремонт парку авіаційної техніки та на забезпечення її запасними частинами й паливно-мастильними матеріалами.

Огляд передньої стійки шасі літака Як-40. На фото (зліва направо): С. Усанов, Л. Медяник.

З цих причин упродовж 1993–2003 років обсяги робіт, виконувані колективом АТБ, і, відповідно, чисельність інженерно-технічних працівників зменшилися вп'ятеро, а наліт на літак – у сорок разів. Проте, попри наведені факти щодо зменшення обсягів робіт і відсутності фінансування, колектив АТБ у той важкий час виконав низку робіт із покращення матеріальної бази, а саме:

•введено в експлуатацію систему централізованого живлення на двадцяти двох стоянках літаків Л-410УВП. Найактивнішу участь у цій роботі брали: Валерій Григорович Павлов, Анатолій Григорович Сало, Олександр Миколайович Соколовський, В'ячеслав Леонідович Дмитренко, Олександр Прокопович Бублик, Віктор Володимирович Матинський та Григорій Тимофійович Щербаєв;

•проведено водопровідну мережу з гарячою водою до мийної дільниці та дільниці розшифрування і аналізу польотної інформації;

•забезпечено електроживлення двоповерхового будинку лабораторії АіРЕУ для нового устаткування;

•розпочалося впровадження персональних комп'ютерів на дільницях АТБ – у виробничо-диспетчерській та групі діагностики – за безпосередньої участі Станіслава Васильовича Подволоцького, Валерія Миколайовича Берлізова і Анатолія Васильовича Демидова;

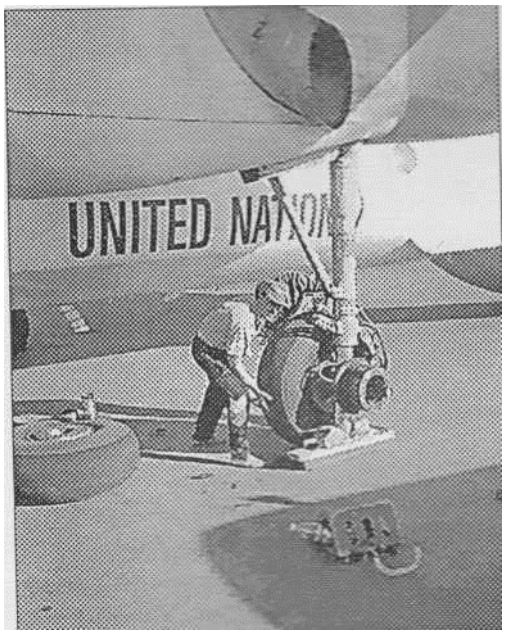
•проведено переобладнання низки літаків для польотів на міжнародних повітряних лініях за участю Валерія Григоровича Павлова, Марка Юхимовича Гельфанда, Віктора Івановича Трояна;

•колектив АТБ в нових економічних умовах почав займатися господарською діяльністю, тобто обслуговувати не тільки літаки з України, а й повітряні судна закордонних авіакомпаній;

•АТБ стала кузнею кадрів інженерно-технічного складу для цілої низки авіакомпаній (МААК «УРГА», «ТРАНСАВІА», авіакомпаній Анголи, Конго та інших).

Зліва направо: В. Деморацький, А. Шлеєнков, Л. Медяник, О. Петров, С. Усанов; другий праворуч – інженер зміни А.Пасічник. Їхній професіоналізм робив авіаційну техніку безвідмовною.

Переобладнання шасі літака Ан-2б для польотів на міжнародних повітряних лініях

Відновлення парку авіаційної техніки практично не здійснювалося, за винятком літака ТБ-20 із Франції, який не літав через неврегульованість фінансових питань. Повітряні судна, авіаційні двигуни, обмінний фонд і наземне устаткування старіли. Підтримка льотної придатності повітряних суден через відсутність коштів на капітальний ремонт літаків, авіадвигунів, повітряних гвинтів та агрегатів відбувалася переважно за рахунок продовження міжремонтних і призначених ресурсів, що також потребувало чималих капіталовкладень. Вимушеною мірою стало списання великої кількості літаків.

Не було вирішено питання метрологічного забезпечення академії та АТБ. У 1999–2000 роках до академії не залучали фахівців зі служб вимірювання для проведення необхідних державних повірок.

Для працівників АТБ вислів «Безпека польотів закладається на землі» є неписаним законом. Авіатехнікам доводилося працювати цілий рік просто неба: у мороз і в спеку, при

надмірному шумі та в забруднених умовах. Ці люди віддані авіації та своїй професії, вони усвідомлюють величезну відповідальність за життя членів екіпажу й пасажирів.

Перевірка роботи системи прибирання та випуску шасі літака Ан-24

З початку 1990-х років сумлінно і без зауважень працювали інженери: Біденко Михайло Михайлович, Харченко Леонід Кузьмович, Караваєв Микола Кирилович, Коцарь Володимир Якович, Соколовський Олександр Миколайович, Павлов Валерій Григорович, Рудас Іван Іванович, Горбівненко Олександр Анатолійович та інші.

Мали високі виробничі показники авіатехніки: Гром Кузьма Петрович, Матвієнко Микола Семенович, Семенихін Анатолій Петрович, Кравчук Леонід Васильович, Бершацький Василь Лукич, Погорілий Іван Дем'янович, Білик Микола Іванович, Брайченко Пилип Іванович, Марченко Анатолій Федорович, Падурець Юрій Іванович, Прибилов Євген Васильович, Пахомов Сергій Єрмолайович, Іванов Анатолій Григорович, Заваруєв Сергій Миколайович, Пузанков Володимир Васильович, Болтян Ігор Миколайович, Логвиненко Сергій Олексійович, Чумак Сергій Григорович, Панченко Юрій Володимирович, а також працівники допоміжних дільниць: Васін Валентин Олексійович, Скляренко Андрій Петрович, Сіїз Василь Костянтинович, Солодовніков Віктор Іванович, Клименко Ніна Анатоліївна, Деморацька Ніна Олексіївна. Дєггяр Віра Захарівна, Гончаренко Борис Миколайович.

Колектив АТБ очолювали:

в 1991-1992 роках – Фоломкін Олександр Михайлович;

в 1993-1996 роках – Павлов Валерій Григорович;

в 1997 році – Демидов Анатолій Васильович;

в 1998-2002 роках – Єрмоленко Олександр Олексійович.

Головними інженерами АТБ працювали: Іванов Георгій Федорович, Єрмоленко Олександр Олексійович, Петров Віктор Михайлович.

Заступниками начальника АТБ по АіРЕУ: Гельфанд Марк Юхимович, Ковальов Олександр Михайлович.

Начальниками цехів і дільниць: Павлов Валерій Григорович, Крилов Юрій Петрович, Сало Анатолій Григорович, Петров Віктор Михайлович, Дмитренко Володимир Леонідович, Ковальов Олександр Миколайович, Фундерат Віктор Іванович, Малахов Олександр Стефанович, Чаплигіна Валентина Костянтинівна, Подволоцький Святослав Васильович, Демидов Анатолій Васильович, Марков Олександр Миколайович, Свистунов Анатолій Анатолійович, Кузменко Леонід Григорович.

У 2006 році, коли заклад відзначав 55-річчя від дня заснування, висококваліфікований інженерно-технічний склад АТБ Державної льотної академії України виконав увесь комплекс

робіт із технічного обслуговування повітряних суден: Ан-24, Ан-26, Ан-32, Ан-2, Л-410УВП, Як-18Т, ТБ-20 та надлегких літальних апаратів типу НАРП-1 – відповідно до наявного сертифіката організації з технічного обслуговування.

Крім того, АТБ ДЛАУ забезпечувала проходження виробничих практик курсантів, які навчалися за спеціальністю «виробництво, технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів», а також проводила стажування інженерно-технічного складу з технічного обслуговування згідно з регламентом для всіх наявних типів літаків, у тому числі – для роботи за кордоном.

Послугами АТБ ДЛАУ з технічного обслуговування повітряних суден скористалися такі компанії, як «ECOLINES HOLD» (Канада), «STAR UP SA» (Перу), «GIKA GLOBO» (Ангола), «BE-IN» (Ізраїль), «PILOT-AIR» (ПАР) та численні українські компанії, а фахівці ДЛАУ виконували комплекси замовлених робіт у Конго, Анголі, Сахарі, Судані, Іспанії, Бангладеш, ПАР, Мавританії, на Мадагаскарі та в інших країнах світу.

Технічне обслуговування ПС для іноземної авіакомпанії

З початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну державними органами було заборонено виконання пасажирських перевезень авіаційним транспортом, управління повітряним простором України було повністю передано ЗСУ. З цього часу навчальні польоти льотна академія не виконує.

Фахівці АТБ з перших днів повномасштабного вторгнення РФ в Україну були задіяні у вирішенні спеціальних завдань, що надавались обласною військовою адміністрацією. 24 і 25 лютого 2022 року на аеродромі льотної академії було розміщено евакуйоване майно підприємств оборонпрома з різних регіонів країни.

Бригада фахівців під керівництвом начальника цеху АТБ Анатолія Сало і начальника дільниці підготовки виробництва Леоніда Кузьменка забезпечила оперативне приймання і розміщення вантажів. Група інженерів і техніків під керівництвом Олексія Пашкевича надала допомогу з евакуації бойового літака Су-25 після аварійної посадки на аеродромі академії.

Навчальні літаки було розосереджено на аеродромі.

Фахівцями АТБ виконувались роботи з обслуговування і ремонту агрегатів для військових авіаторів.

Начальником дільниці підготовки виробництва Леонідом Кузьменко і слюсарем Володимиром Гилєвим було виконано ремонтні роботи на оперативній точці вертольота Мі-8 11-ої окремої бригади армійської авіації «Херсон», який отримав пошкодження в ході бойових дій. Фахово виконана робота дозволила оперативно відновити бойову машину – вертоліт Мі-8 з історичним написом на борту «За бабу Вєру».

Колективом АТБ було підготовлено і передано замовникам один літак Як-18Т, чотири літака Як-52, які знаходились на технічному обслуговуванні в академії – навчальний заклад отримав додаткові фінансові надходження.

Було завершено технічне обслуговування літака Ан-26 авіакомпанії «Константа» і ПС передано експлуатанту для виконання транспортних робіт.

Ан-26 на ТО. Ангар льотної академії

Інженерами і техніками АТБ під керівництвом начальника цеху АТБ Анатолія Сало була надана допомога фахівцям авіації сухопутних військ ЗСУ у введенні в експлуатацію літаків Як-52 для боротьби з ворожими БПЛА.

Інженером техвідділу АТБ Валерієм Берлізовим скоректовано виробничу документацію на літаки Як-52 для ЗСУ, а також інженерами АТБ під керівництвом начальника АТБ Іваном Рихлицьким було відпрацьовано програми навчання військових фахівців. Документація була схвалена військовими і літак Як-52 було прийнято на озброєння.

28 липня 2022 року ворожою ракетою класу «Калібр» було зруйновано ангар АТБ. Пожежею знищено навчальні літаки, обладнання, робочі місця фахівців, інструмент, частину документації. На території ангара Льотної академії НАУ стояли також приватні повітряні судна для підготовки пілотів. Приміщення служби отримали значні пошкодження.

Вже за кілька хвилин після вибуху спеціальні автомобілі служби аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення академії розпочали гасіння пожежі.

Фахівцями АТБ було оперативно розпочато відновлювальні роботи. Робочі місця перенесено до інших приміщень.

Після ракетного нападу на ангар АТБ Льотної академії НАУ з робочим візитом прибули ректор Національного авіаційного університету Максим Луцький та проректор НАУ Олексій Михальченко. Після зустрічі з в.о. начальника академії Володимиром Максимовим та обстеження території, що постраждала від вибуху, вони взяли участь у оперативних нарадах, де обговорювалися основні напрямки розвитку академії та визначені першочергові заходи щодо подолання наслідків обстрілу та перспектив відновлення інфраструктури академії.

Ректор НАУ Максим Луцький, в.о. начальника Льотної академії НАУ Володимир Максимов та начальник АТБ ЛА НАУ Іван Рихлицький біля зруйнованого ангару АТБ

Зниження обсягу фінансування льотної академії у цілому призвело до скорочення чисельності працівників АТБ. Державіаслужбою України було припинено дію сертифікатів PART-145, PART-147 академії. Колектив АТБ втратив інженера цеху Олексія Пашкевича, який був мобілізований до лав ЗСУ та загинув під час виконання бойового завдання.

Начальник АТБ (з 2009 року) Рихлицький Іван Іванович

Іван Рихлицький народився 19 жовтня 1959 року в місті Джезказган (Казахстан).

Працював на авіапідприємствах:

з 06.12.1979 по 28.11.1980 рр. – електромеханік 3-го класу Кустанайського авіазагону;

з 23.09.1986 по 12.11.1986 рр. – слюсар по ремонту літальних апаратів Дніпропетровського авіапідприємства.

У 1987 році закінчив Київський інститут інженерів цивільної авіації за спеціальністю «Технічна експлуатація авіаційного радіоелектронного обладнання».

Відтоді працював у Кіровоградському об'єднаному авіазагоні, обіймаючи різні відповідальні посади: інженер ОТК по А і РЕО, інженер авіаційного загону, начальник виробничого комерційного відділу, заступник начальника АТБ по сертифікації авіаційної техніки, інженер- інспектор з безпеки польотів авіакомпанії «Кіровоградські авіалінії».

З 2005 року його професійна діяльність пов'язана з Українською державною льотною академією:

З червня 2009 року по теперішній час працює на посаді начальника Авіаційно-технічної бази. Під його керівництвом АТБ постійно розвивається, впроваджує сучасні технології технічного обслуговування авіаційної техніки, відповідає європейським вимогам сертифікації та є важливою базою практичної підготовки майбутніх авіафахівців.

Любов до своєї справи у Івана Рихлицького знайшла відображення в фотографії, яка стала ще одним способом розповідати про небо, людей і машини, що його підкорюють.

10 липня 2026 року у КЗ «Музей мистецтв Кіровоградської обласної ради» відбулося урочисте відкриття фотовиставки «Авіація: дорога в небо починається з землі», присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії. Автор світлин – Іван Рихлицький. З 1987 року, працюючи на інженерних посадах на авіаційному підприємстві льотної академії, фотографія стала частиною роботи. Відзнято тисячі фотоплівок для відпрацювання експлуатаційної документації повітряних суден, знімав українські літаки і вертольоти під час відряджень до місій ООН.

До експозиції увійшло 53 світлини, на яких різні типи літаків, робота авіаційно-технічної служби, навчальні польоти, підготовка повітряних суден.

Назва виставки має символічне значення. Адже кожен успішний політ починається з кропіткої праці інженерів, техніків, механіків, викладачів і курсантів.

У теперішній час Авіаційно-технічна база має сертифікат схвалення організації з технічного обслуговування, який підтверджує її відповідність європейським вимогам (Part 145). АТБ має повний комплекс наземних споруд, оснащення, обладнання необхідного для технічного обслуговування літаків: Ан-2, Ан-24, Ан-26, Ан-32 (Б,П), Як-18Т, Як-52, НАРП-1, Л-410УВП(Е), К-10.

В структурі АТБ працює дільниця лабораторної перевірки авіаційного і радіоелектронного обладнання повітряних суден; функціонує навчально-виробничий відділ, в якому проходять практику курсанти на авіаційній техніці.

Здобувачі освіти виконують роботи на авіаційній техніці, вивчають документацію, отримують навички виконання ремонтних робіт, заміни агрегатів на літаках згідно вимогам експлуатаційної документації. Курсанти і слухачі в процесі практичного навчання отримують досвід ведення виробничої документації.

АТБ має кваліфікований персонал для виконання робіт за програмами розробників повітряних суден і робіт з поточного ремонту ПС.

СЛУЖБА СЕРТИФІКАЦІЇ

Служба сертифікації Української державної льотної академії (УДЛА) є одним із ключових підрозділів, який забезпечує відповідність навчальної діяльності академії вимогам авіаційних правил та стандартів.

Витоки та становлення

Історія служби нерозривно пов'язана з розвитком академії та становленням системи сертифікації авіаційного персоналу в Україні.

З метою підвищення якості підготовки інженерів-пілотів, інженерів-штурманів, координації методичного забезпечення процесу навчально-льотної підготовки, створення програм льотної підготовки, курсів навчально-льотної роботи, методичних посібників для інструкторського складу з передачею накопиченого досвіду стосовно виконання навчальних польотів на кожному конкретному типі повітряного судна в *Кіровоградському вищому льотному училищі* був створений *льотно-методичний відділ*, першим начальником якого у *1981 році* призначено *Щоголєва Валентина Єгоровича*.

З *1988 року* начальником льотно-методичного відділу був призначений *Грицаєнко Микола Максимович*.

У *1996 році* льотно-методичний відділ був реорганізований у *льотно-методичний центр* на чолі з *Аношкіним Андрієм Анатолійовичем*, а у подальшому – *Федоришиним Василем Йосиповичем.*

Керівники Сертифікаційного центру. Зліва направо: начальник СЦ Федоришин Василь Йосипович, начальники відділів Ковш Володимир Осипович, Демчишин Іван Дмитрович, Горбань Віктор Миколайович

За час функціонування льотно-методичного відділу (льотно-методичного центру) його співробітниками створено десятки навчальних і методичних посібників, написані курси навчально-льотної підготовки (КНЛП) повітряних суден Ан-24, Ан-26, КНЛП Л-410УВП, КНЛП Як-18Т, створені програми перепідготовки льотного складу на повітряні судна, які знаходились в експлуатації Державної льотної академії України.

Ускладнення авіаційної техніки вимагало удосконалення методики льотного навчання, підвищення рівня професійної підготовки льотно-інструкторського складу ДЛАУ.

У ***1997 році*** надійшла вимога Департаменту повітряного транспорту про сертифікацію авіакомпаній і державних авіаційних підприємств як експлуатантів авіаційної техніки і навчальних закладів, що ведуть підготовку авіаційних фахівців для цивільної авіації України.

Того ж року на базі льотно-методичного центру був створений ***Відділ сертифікації та ліцензування***, на посаду начальника був призначений *Грицаєнко Микола Максимович*.

У ***2001 році*** Відділ сертифікації та ліцензування реорганізований у ***Сертифікаційний центр (СЦ)*** під керівництвом начальника *Федоришина Василя Йосиповича* і його заступника Грицаєнка Миколи Максимовича. Сертифікаційний центр безпосередньо підпорядковувався проректору ДЛАУ з забезпечення і організації льотної роботи та оперативно – Укравіатрансу.

Структурно сертифікаційний центр складався із чотирьох відділів:

- сертифікації і ліцензування, основним завданням якого була сертифікація академії, як експлуатанта і навчального закладу в Укравіатрансі (Київ) і Міждержавному авіаційному комітеті (Москва);
- сертифікації авіаційного персоналу державних авіаційних підприємств, льотних навчальних закладів і авіакомпаній цивільної авіації України на продовження дії льотних свідоцтв;
- льотний, який контролював проходження льотної практики курсантами, виконував сертифікаційні перевірки техніки пілотування, літаководіння і практичної роботи льотного складу ДЛАУ і з дозволу Укравіатрансу льотного складу цивільної авіації України;
- методичного забезпечення, який за заявками Укравіатрансу розробляв нормативні документи з організації льотної роботи в державних авіаційних підприємствах, льотних навчальних закладах і авіакомпаніях цивільної авіації України; удосконалював програми льотної підготовки від початкової, перепідготовки до підвищення кваліфікації льотного складу; керував розробкою методичних посібників та інших методичних матеріалів.

У період КЛА НАУ та ЛА НАУ Сертифікаційний центр неодноразово змінював назви та підпорядкування.

Служба сертифікації підпорядковувалась заступнику начальника академії з організації льотної роботи та авіаційної безпеки (наказ від 01 лютого 2017 р. №38/од «Про введення в дію рішень Вченої ради льотної академії НАУ, ухвалених на засіданні структурної комісії, протокол №1 від 21.01.2017).

Наступний етап змін щодо Організаційної структури Льотної академії Національного авіаційного університету відбувся у 2022 році. Оновлена структура була затверджена Вченою радою ЛА НАУ (протокол №2 від 31 січня 2022 р.) та введена в дію наказом начальника ЛА НАУ від 31 січня 2022 року №43. *Служба сертифікації* залишається у підпорядкуванні заступника начальника академії з організації льотної роботи та авіаційної безпеки.

Службу сертифікації очолювали:

ГРИЦАЄНКО МИКОЛА МАКСИМОВИЧ

Микола Максимович Грицаєнко народився 1 лютого 1941 року. Його професійний шлях у цивільній авіації розпочався у 1962 році після закінчення Сасовського льотного училища цивільної авіації, де він працював пілотом-інструктором до 1966 року.

У 1966 році його було переведено до Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації на посаду пілота-інструктора літака Ан-2. За час роботи в академії пройшов шлях від пілота-інструктора до командира льотного загону.

Протягом своєї кар'єри Микола Максимович освоїв літаки Як-18А, Ан-2, Лі-2, Як-40, Ан-24, Ан-26, Л-410. Його загальний наліт становить 10500 годин. Він був нагороджений медалями «За трудову відзнаку» (1981) та «Ветеран праці» (1984), мав класну кваліфікацію «Пілот 1-го класу» та знак «Відмінник Аерофлоту».

З 3 травня 2006 року Микола Максимович очолив службу сертифікації, забезпечивши її становлення в системі академії.

СТЕПАНОВ ВАЛЕРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

Валерій Сергійович Степанов народився 18 липня 1945 року в селі Мануйлівка Маловисківського району Кіровоградської області.

В.С. Степанов закінчив у 1963 році Кіровоградську школу вищої льотної підготовки цивільної авіації за спеціальністю «Штурман». З 1966 по 1968 роки працював на посаді штурмана літака Іл-14, а пізніше – штурман-інструктор на Ан-24 Саратовського об'єднаного авіаційного загону Приволжського управління цивільної авіації. В 1969 році Валерію Сергійовичу присвоєно 2-й клас, а в 1975 році – 1-й клас штурмана цивільної авіації.

В 1968 році Валерій Сергійович перейшов працювати до Кіровоградської школи вищої льотної підготовки ЦА на посаду штурмана-інструктора авіаційного загону. З 1978 по 2000 роки – штурман авіаційної ескадрильї, пізніше авіаційного загону.

З 2000 року ВС.Степанов обіймав посаду провідного штурмана *Відділу сертифікації та ліцензування Державної льотної академії України*.

В *2001 році* переведений на посаду головного штурмана-інспектора *Сертифікаційного центру*. У 2003 році працював на посаді *заступника начальника Сертифікаційного центру*, того ж року йому присвоєно 2-у категорію, а в 2004 році – 1-у категорію інженера-інспектора *Служби сертифікації*.

У 2007 році Степанов Валерій Сергійович призначений на посаду начальника Служби сертифікації. За період роботи в Кіровоградській льотній академії Національного авіаційного університету Степанов В.С. зарекомендував себе висококваліфікованим фахівцем. Багато часу та уваги приділяв поліпшенню якості роботи. Саме він працював над поліпшенням організації та проведення сертифікаційних процедур, льотно-методичної роботи, підвищенням професійної підготовки авіаційного персоналу та якості підготовки випускників академії, впровадженням в процес сертифікації сучасних технічних досягнень, нових методів та передового досвіду міжнародної цивільної авіації. Він очолював роботу МКК академії і організовував роботу з добору кандидатів з числа льотного складу академії та випускників для підготовки їх в якості командирів повітряних суден, навчання на нові типи ПС і одержання кваліфікаційної відмітки «Інструктор».

Заохочувався керівництвом академії та в 2001 році нагороджений Почесною грамотою Міністерства транспорту України за успіхи у роботі та високі показники праці.

У 2011 році Степанов В.С. був нагороджений знаком «Почесний працівник авіаційного транспорту України». В 2013 році отримав нагрудний знак «80 років штурманській службі авіації», у 2014 році – Нагрудний знак «Знак пошани» Державної авіаційної служби України.

СМІРНОВА ЮЛІЯ ЮРІЇВНА

Юлія Юріївна Смірнова очолює Службу сертифікації з 1 лютого 2022 року і по теперішній час.

Освіта:

- Магістр авіаційного транспорту (диплом з відзнакою, 2025 рік);
- Спеціаліст факультету іноземних мов (2005 рік).

Працює в Українській державній льотній академії з 2010 року, пройшла шлях від перекладача до начальника служби сертифікації. Загальний стаж роботи становить понад 21 рік, з яких понад 15 років – в авіаційній галузі.

За час роботи на посаді начальника служби сертифікації Юлія Юріївна забезпечила повний цикл сертифікації навчальної діяльності академії як в системі цивільної, так і державної авіації України.

Під її керівництвом та за безпосередньої участі розроблено пакети документів, супроводжено перевірки та отримано низку сертифікатів:

1. **Сертифікат затвердженої навчальної організації (АТО)** Державної авіаційної служби України № UA.ATO.0032 (2023 рік);
2. **Сертифікат відповідності кваліфікаційному рівню тренувального обладнання моделювання польоту** Державної авіаційної служби України № UA.FSTD.0022 (2024 рік);
3. **Сертифікат відповідності кваліфікаційному рівню тренувального пристрою імітації польоту** Головного управління державної авіації України Міністерства оборони України № SA.FSTD.007 (2024 рік);
4. **Сертифікат схвалення навчальної організації з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації авіаційного персоналу державної авіації України** Головного управління державної авіації України Міністерства оборони України № SA.ATO.004 (2025 рік), який дає право на проведення підготовки за трьома напрямками: «Курс підготовки зовнішніх пілотів БпАК І класу (DJI Mavic 3)», «Курс підготовки зовнішніх пілотів-інструкторів БпАК І класу» та «Курс технології роботи та взаємодії в багатопілотному екіпажі (MCC)».

Юлія Юріївна бере активну участь у діловому житті академії, представляє її інтереси на рівні галузевих заходів, забезпечує ефективну взаємодію з уповноваженими органами авіаційної галузі. За час роботи зарекомендувала себе як висококваліфікований, відповідальний та ініціативний фахівець. Смірновій Ю.Ю. вдалося успішно пройти всі аудити та перевірки без зауважень, а академію – сертифікувати як навчальну організацію як у системі цивільної, так і державної (військової) авіації України.

За сумлінну працю у 2021 році нагороджена Грамотою Кіровоградської обласної державної адміністрації.

Основні функції служби сертифікації:

- Організація і проведення заходів, пов'язаних з сертифікацією Академії як навчального закладу.

- Розробка та супровід пакетів документів для отримання сертифікатів та схвалень навчальної діяльності;
- Взаємодія з Державною авіаційною службою України та Головним управлінням державної авіації України;
- Розгляд і затвердження заяви авіаційного персоналу (кандидатів) на проходження процедур сертифікації з метою отримання відповідного свідоцтва / заміни / відновлення/продовження терміну дії.
- Розгляд і затвердження заяви щодо зарахування досвіду, набутого в період проходження військової служби та надання кредиту на підготовку для отримання свідоцтва.
- Забезпечення відповідності навчальних програм авіаційним правилам та стандартам;
- Організація роботи Льотно-методичної ради академії.

СЛУЖБА ЕКСПЛУАТАЦІЇ НАЗЕМНИХ СПОРУД

Служба експлуатації наземних споруд (СЕНС) розпочала свою діяльність у *1960 році* як аеродромна служба або відділ експлуатації наземних споруд одночасно з формуванням Кіровоградської школи вищої льотної підготовки Цивільної авіації (ШВЛП ЦА) на базі 60-го Військового авіаційного училища льотчиків ВПС. Перехід на цивільні рейки вимагав швидкої розбудови та сертифікації летовища, з цією метою й розпочала діяльність аеродромна служба забезпечення польотів.

Служба безпосередньо відповідала за технічний стан, ремонт та готовність злітно-посадкових смуг, руліжних доріжок, перону, а також будівництво та утримання допоміжних споруд на території аеродрому.

У 1978 році, після реорганізації закладу у Кіровоградське вище льотне училище Цивільної авіації (КВЛУ ЦА), інфраструктурна гілка трансформувалася у масштабний аеродромно-технічний комплекс підрозділів забезпечення училища.

У теперішній час СЕНС функціонує як структурний підрозділ *Української державної льотної академії.* Згідно з Організаційною структурою УДЛА (наказ ректора від 16.12.2025 р. №205/од), служба підпорядковується проректору академії з організації льотної роботи та наземних служб. Начальник служби СЕНС: *Трушевська Тетяна Миколаївна.*

Організаційна структура СЕНС побудована відповідно до вимог «Положення про службу експлуатації наземних споруд» та спрямована на ефективне будівництво, ремонт і технічну експлуатацію виробничих, службових, навчальних, житлових та культурно-побутових об’єктів академії. Начальнику СЕНС підпорядкований весь інженерно-технічний та допоміжний персонал.

СЕНС здійснює облік і паспортизацію виробничих, службових, учбових, житлових, культурно-побутових будівель і споруд академії; оформлює документи на право власності; складає описи (дефектацію) робіт, плани ремонту і будівництва у грошових і натуральних показниках власними силами і підрядними організаціями, забезпечує своєчасне та якісне їх виконання у заплановані терміни та виконує інші функції, згідно Положення про СЕНС.

Розвиток академії став можливим завдяки професіоналізму багатьох працівників служби. Значний внесок здійснив колишній *начальник відділу капітального будівництва Микола Іванович Сіроштан,* під керівництвом якого було збудовано їдальню на 1000 місць, гуртожиток № 5, навчальний корпус № 1 та інші об’єкти.

Згодом службу очолював *Валентин Євгенійович Ківа,* який у подальшому був призначений проректором з наземних служб академії.

Зліва направо: Ніколаєнко Олег Анатольович – начальник аеродромної служби, Скляніченко Юрій Васильович – начальник господарчого відділу, Трушевська Тетяна Миколаївна – інженер СЕНС, Балабін Ігор Миколайович – начальник МСЧ, Ківа Валентин Євгенович – проректор з НС, Куліш Валерій Олександрович – начальник служби спеціального транспорту, Олейник Віталій – головний енергетик.

Вагомий професійний слід залишили інженер Людмила Анатоліївна Ємельянова, Лідія Миколаївна Караваєва (працює в Льотній академії понад 50 років) та фахівці робочих спеціальностей: столяри Василь Іванович Бачев, Роман Миколайович Гордієнко, Ігор Володимирович Каптінар; маляри Валентина Олексіївна Савчук, Надія Опанасівна Голубена, Тетяна Семенівна Зелепукина.

Лідія Миколаївна Караваєва та Трушевська Тетяна Миколаївна

Понад шістдесят років Служба експлуатації наземних споруд забезпечує стабільну роботу інфраструктури, яка є життєво важливою для навчального процесу академії. Завдяки багаторічному досвіду, відповідальному ставленню до технічного стану об’єктів та праці цілих поколінь фахівців, СЕНС продовжує ефективно підтримувати функціональність академії, створюючи належні умови для навчання та побуту студентського й викладацького складу.

ВІДДІЛ КАДРІВ та ПЛАНОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВІДДІЛ

ВІДДІЛ КАДРІВ

Структурний підрозділ Української державної льотної академії – відділ кадрів – у різні періоди історії закладу освіти очолювали:

РАДІОНОВ Іван Васильович 1945 року народження працював начальником відділу кадрів Кіровоградської школи вищої льотної підготовки з 02.02 1961 року (в КШВЛП почав працювати з 07.07.1960). Наказом Міністра цивільної авіації СРСР від 03.12.1968 №789/л начальник відділу кадрів Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації РАДІОНОВ Іван Васильович звільнений із займаної посади в зв'язку з переходом на іншу роботу (пропрацював в КШВЛП до 17.07.1972 року).

Цим же наказом Міністра цивільної авіації від 03.12.1968 року №789/л начальника аеропорту Кіровоградського об'єднаного авіазагону Українського ордена Трудового Червоного Прапора Управління цивільної авіації ПОНОМАРЬОВА СЕМЕНА МАКАРОВИЧА звільнено із займаної посади та призначено начальником відділу кадрів Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації.

Семен Пономарьов

С.Пономарьов народився у 1920 році. З 1940 по 1941 роки навчався у військовому авіаційно-технічному училищі на факультеті експлуатації літаків (м.Вольск, Саратовської області, нині – РФ). Отримав спеціальність: механік авіаційний. З 1952 по 1955 рр. проходив навчання у Військово-Повітряній академії на командно-тиловому факультеті за спеціальністю «Офіцер тилу Військово-Повітряних сил з вищою військовою освітою».

З жовтня 1958 по травень 1960 рр. проходив службу в м.Кіровоград на посаді начальника штабу батальйону аеродромно-технічного забезпечення (в/ч 06696); з 05.1960 по 10.1961 – начальник штабу окремого батальйону аеродромно-технічного забезпечення авіаційного полку (в/ч 55013). З грудня 1961 по листопад 1964 рр. призначався начальником аеропорта «Лелеківка» Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації. У грудні 1964 року переведений у 95-й об'єднаний авіазагін Українського управління ЦА на посаду начальника Кіровоградського аеропорту КШВЛП. З 1961 по 1967 роки навчався (заочна форма) в Одеському державному університеті ім.Мечнікова за спеціальністю «Правознавство». 27.06.1967 йому було присвоєно кваліфікацію «юрист».

У зв'язку з перейменуванням КШВЛП Пономарьов Семен Макарович наказом Міністра цивільної авіації СРСР від 05.06.1978 року затверджений на посаді начальника відділу кадрів Кіровоградського вищого льотного училища. На цій посаді Пономарьов С.М. пропрацював по 14 листопада 1986 року та наказом Міністра цивільної авіації від 14.11.1986 року №515/л звільнений із займаної посади в зв'язку з переходом на іншу роботу.

Наступним начальником відділу кадрів став СІРИК МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ 1956 року народження, який почав працювати в Кіровоградському вищому льотному училищі цивільної авіації з 08.06.1979 року після закінчення Київського інституту інженерів цивільної

авіації старшим лаборантом факультету, з 23.10.1981 року призначений на посаду інженера по кадрам відділу кадрів, з 17.08.1984 року переведений заступником начальника відділу кадрів, а з 14.11.1986 року наказом Міністра цивільної авіації від 14.11.1986 року №515/л призначений на посаду начальника відділу кадрів Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації.

Микола Сірик

На цій посаді Сірик М.В. пропрацював по12.05.2009 року за виключенням того, що з 13.10.1988 року по 11.03.1990 року він працював в Кіровському райкомі партії. З 2009 року Сірик М.В. працював інженером відділу мобілізаційної підготовки, звільнений з ВСП Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету 30.01.2016 року в зв'язку з виходом на пенсію. Загалом Сірик М.В. пропрацював в академії понад 36 років, з них понад 21 рік на посаді начальника відділу кадрів.

За період роботи Сірика М.В. в райкомі партії на посаді начальника відділу кадрів працював МАТВІЄНКО СЕРГІЙ ГРИГОРОВИЧ 1958 року народження.

З 1975 по 1981 роки навчався в Київському інституті інженерів цивільної авіації (КІЦА) за спеціальністю «Експлуатація літальних апаратів та двигунів». У лютому 1981 року йому присвоєно кваліфікацію «інженер-механік».

С.Матвієнко прибув до Кіровоградського вищого льотного училища у 1981 році після закінчення КІЦА. Спочатку працював завідувачем лабораторії кафедри льотної експлуатації, з 1984 по 1986 рік проходив службу в лавах радянської армії, а після закінчення служби був прийнятий на посаду молодшого наукового співробітника науково-дослідного сектору.

У жовтні 1986 року С.Матвієнка було призначено заступником начальника відділу кадрів. За його безпосередньої участі проводилося впровадження у відділі автоматизованої системи обліку кадрів «АСУ Кадри», опрацьовано питання обліку, обрання та атестації професорсько-викладацького складу, випуску інженерів-пілотів та інженерів-штурманів.

На період відсутності начальника відділу кадрів проходив стажування на цій посаді.

У листопаді 1986 року пройшов підвищення кваліфікації на курсах перепідготовки працівників відділів кадрів при Харківському юридичному інституті.

Наказом начальника Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації № 279/л від 28.10.1988 року призначений на посаді начальника відділу кадрів. Звільнений з посади начальника відділу кадрів 01.01.1990 року.

Сергій Матвієнко

БОГОСЛАВСЬКА ЛЮБОВ ЛЕОНІДІВНА 1955 року народження навчалась у Кіровоградському державному педагогічному інституті ім. О.Пушкіна з 1973 по 1977 роки за спеціальністю «англійська мова». З липня 1977 року зарахована на посаду перекладача учбово-льотного відділу Кіровоградської школи вищої льотної підготовки.

У відділі кадрів на посаді інженера по кадрам працювала з 17.08.1984 року, а з 08.09.2009 року наказом ректора Державної льотної академії України від 08.09.2009 року №829/о призначена посаду начальника відділу кадрів.

Працювала начальником відділу кадрів по 12.03. 2021 року. Звільнена наказом начальника Льотної академії Національного авіаційного університету від 12.03.2021 року №178/о у зв'язку з виходом на пенсію. Загалом Богославська Л.Л. пропрацювала в академії понад 43 роки.

Любов Богославська

КУЛИК ЛЮБОВ ОЛЕКСАНДРІВНА на посаді начальника відділу кадрів Льотної академії Національного авіаційного університету, а нині Української державної льотної академії працює з 17.03.2021 року. До цього часу працювала юрисконсультом юридично-договірного відділу академії з 01.10.2018 року.

Любов Кулик

Інформація щодо тих, хто очолював відділ кадрів до 02.02.1961 року, в архіві льотної академії не знайдена.

ПЛАНОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВІДДІЛ був створений у Кіровоградській школі вищої льотної підготовки в зв'язку зі збільшенням обсягів навчально-льотної роботи, необхідністю планування та організації економічної діяльності, ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Першим очолював планово-економічний відділ Ожигін Л.К.

З 14 серпня 1972 року начальником призначено Кирилова І.В.

З 25 січня 1999 року начальником ПЕВ стала Глушкова Н.М., яка у теперішній час працює економістом відділу.

З грудня 2017 по липень 2018 року обов'язки начальника ПЕВ виконувала Хижевська Н.М.

З 23 листопада 2018 по 11 травня 2021 року планово-економічний відділ очолювала Коваленко О.А.

З листопада 2021 року начальником ПЕВ була призначена Базась О.В.,

З 23 січня 2023 року й донині начальником ПЕВ працює Колюка Ю.В.

У різні роки в планово-економічному відділі працювали на посадах економістів: Мартиненко Н., Шерета Т., Гельфанд М., Тумбрукакі Н., Квітко О., Бернос В., Потапенко Л., Ковальська С., Плам Т., Меркулова Л., Єлізарова О., Квашенко Н., Шелякова В., Тодоровська Н., Козіна В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРОЙОВИЙ ВІДДІЛ

Історія створення Організаційно-стройового відділу

В період існування Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації (ШВЛПЦА) командування приділяло особливу увагу військово-патріотичному вихованню курсантів, майбутніх офіцерів запасу. Ця робота концентрувалася не тільки на військовому циклі (кафедрі), а й у *оргстройовому відділі,* укомплектованому кадровими офіцерами. Загальне керівництво цією ділянкою роботи здійснював заступник начальника училища з військової підготовки полковник Б.Г. Пузанов.

Оргстройовий відділ багато років очолював кадровий офіцер *М.Г. Рак.*

Перший набір курсантів-штурманів КШВЛПЦА почав навчання з 1 вересня 1961 року. Командиром першої роти курсантів був призначений колишній військовий політпрацівник А.М. Черніцин.

Організаційно-стройовий відділ Кіровоградського льотно-штурманського училища Цивільної авіації забезпечував виховну роботу, стройове навчання старшин і курсантів, зразкову дисципліну, виконання статутів та розпорядку дня.

Офіцерський склад ОСВ КЛШУ

У Державній льотній академії України Наказом ректора від 09.12.1999 року № 665 з метою забезпечення підготовки дисциплінованих, відповідальних, грамотних фахівців цивільної авіації України було створено організаційно-стройовий відділ.

ОСВ став центральною ланкою в системі виховної роботи з курсантами академії.

Відділ укомплектовувався висококваліфікованим офіцерським складом у запасі: начальник ОСВ – помічник начальника академії з організаційних питань Тригубенко В.М.; начальники курсів: Матенчук В.Д.; Книш В.І.; Волювач А.В.; Анциферов Ю.В.; Танащук В.Ф.; вихователь ОСВ Мартишина І.В. (цивільна особа, що мала педагогічну освіту).

За роки функціонування ДЛАУ співробітниками оргстройового відділу також були:

Кас'янов Сергій Михайлович (начальник ОСВ – начальник курсу); Д'яченко Григорій Іванович (начальник курсу); Хоруженко Костянтин Іванович (начальник курсу); Шалінський Олександр Іванович (начальник курсу).

Курсанти академії проживали у гуртожитках, харчувалися в їдальні, відвідували заняття у встановленому форменному одязі. На курсах були сформовані навчальні групи, навчальні роти та з числа дисциплінованих і найкращих у навчанні курсантів призначався старшинський склад академії.

Посади старшинського складу: старшина курсу; старшина навчальної групи; заступник старшини навчальної групи.

Особовий склад ОСВ: відповідав за виховну, патріотичну та культурно-масову роботу з курсантами академії; стежив за станом дисципліни, відвідуванням курсантами занять, тренажерів, медико-санітарної частини, за порядком під час харчування курсантів у їдальні академії, за зовнішнім виглядом курсантів, носінням форменого одягу, за виконанням ними правил особистої та громадської гігієни; контролював виконання курсантами розпорядку дня, стан внутрішнього порядку в гуртожитках; проводив бесіди з курсантами та їхніми

батьками з питань навчальної, виховної та організаційної роботи; дбав про духовний і культурний розвиток курсантів, організацію дозвілля; здійснював виховання курсантів академії в дусі традицій дружби та курсантського товариства, дотримання ними Кодексу честі курсанта академії, гордості за цивільну авіацію та поваги до академії.

Виконання таких завдань Оргстройовий відділ продовжував у роки функціонування Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету та Льотної академії Національного авіаційного університету.

Заступник начальника КЛА НАУ з організаційної роботи – Тригубенко Вадим Миколайович та співробітники відділу займалися різноманітними питаннями навчання, побуту та дозвілля курсантів.

Відділ з організаційно-стройової, виховної та психологічної роботи очолив Михайліченко Ігор Володимирович.

На посадах командирів рот-вихователів працювали Волювач Андрій Володимирович, Доденко Віталій Борисович, Книш Владислав Іванович, Матенчук Віталій Дмитрович і Танащук Віталій Федорович, а інженером – Ткаченко Андрій Володимирович.

Згідно Положення про ***Організаційно-стройовий відділ Української державної льотної академії***, цей структурний підрозділ створений з метою забезпечення підготовки високодисциплінованих фахівців Цивільної авіації України, є самостійним структурним підрозділом Української державної льотної академії.

Відділ безпосередньо підпорядкований проректору з навчальної, науково-методичної та виховної роботи.

Очолює структурний підрозділ начальник Відділу, йому підпорядковуються інженер Відділу та командири рот-вихователі.

Основні завдання та функції Відділу:

• Організація і проведення роботи в Академії з реалізації державної політики в галузі авіації, подальшого розвитку традицій Льотної академії серед здобувані в освіти;

• Постійне вдосконалення форм і методів виховної роботи зі здобувачами освіти;

• Організація та своєчасне доведення до здобувачів освіти наказів та розпоряджень керівництва Академії;

• Здійснення контролю за виховним процесом, проведення аналізу та підведення підсумків стану виховної роботи в Академії;

• Проведення індивідуальних та групових інструкторсько-методичних та показових занять зі здобувачами освіти з виховної та стройової роботи.

• Узгодження та внесення пропозицій щодо підбору та призначення курсантів на старшинські поріди;

• Здійснення контролю за виконанням курсантами правил внутрішнього розпорядку дня, санітарного стану в гуртожитках;

• Здійснення щотижневого аналізу дисциплінарної практики щодо курсантів та внутрішнього порядку;

• Здійснення контролю за дотриманням заходів безпеки курсантами при проведенні робіт;

• Здійснення контролю за дотриманням пожежної безпеки курсантами та студентами у гуртожитках Академії;

• Здійснення контролю за котловим забезпеченням курсантів, які навчаються за державним замовленням, та якістю і порядком харчування курсантів в їдальні:

• Здійснення обліку здобувачів освіти;

• Ведення обліку злочинів, правопорушень, надзвичайних подій та дисциплінарних повинностей;

• Здійснення ефективних заходів по утвердженню здорового способу життя в курсантському' середовищі;

• Виконання положень чинного законодавства про мову;

• Здійснення контролю за дотриманням курсантами правил носіння форменого одягу. Загальні положення про формений одяг здобувачів вищої освіти в академії спрямовані на виховання високої культури, естетичного смаку, формування почуття корпоративної приналежності та поваги до авіаційних традицій. Носіння встановленого форменого одягу – не лише зовнішній атрибут. Це символ приналежності до авіаційної еліти та візуальне втілення готовності курсанта взяти на себе відповідальність за безпеку людей.

Охайний зовнішній вигляд, безумовне дотримання правил носіння парадного та повсякденного форменого одягу під час урочистих подій (День посвяти в курсанти, Міжнародний день цивільної авіації тощо) формують у курсантській спільноті самоповагу та відповідальність. Якщо курсанти ставляться з повагою до власної форми та правил її носіння, вони так само відповідально ставитимуться до авіаційної техніки, польотного завдання та життів пасажирів.

Повітряний простір – це середовище, що вимагає абсолютної точності, залізної виучки та бездоганного самоконтролю. В авіації немає дрібниць, а недбалість чи легковажність завжди мають занадто високу ціну. Саме тому шлях майбутнього командира повітряного судна, штурмана чи члена екіпажу розпочинається не у кабіні літака і не за штурвалом під час першого самостійного польоту, а на землі – з перших кроків у строю, з глибокого усвідомлення значення службової дисципліни.

Службова дисципліна в цивільній авіації – це не просто сукупність адміністративних вимог чи формальних обмежень. Це чітко налагоджена система виховання психологічної стійкості, професійної відповідальності та внутрішнього самоконтролю.

Для курсанта академії виконання Правил внутрішнього розпорядку, дотримання Статутних вимог та строгий порядок у навчанні й побуті є першим і найважливішим випробуванням на професійну придатність. Сучасне повітряне судно – це складна технологічна система, керування якою побудоване на безумовному виконанні інструкцій, регламентів і передпольотних перевірочних карт (*check-lists*).

Звичка діяти чітко, неухильно дотримуватися регламенту та доводити кожну дію до автоматизму закладається саме під час організаційно-стройової підготовки. Чіткість виконання команд, внутрішня зібраність під час шикувань, шанобливе ставлення до державних та академічних символів виховують у здобувачів освіти свідоме ставлення до обов’язку.

У цій цілісній системі формування майбутнього авіатора вирішальна роль належить Організаційно-стройовому відділу Української державної льотної академії.

ОСВ – це підрозділ, який забезпечує життєдіяльність, порядок, високий рівень дисципліни та виховного процесу серед здобувачів вищої освіти. Через роботу командирів рот-вихователів здійснюється безпосередній зв'язок між академічним навчанням та формуванням морально-психологічних якостей майбутніх членів екіпажів.

Основними напрямами діяльності Організаційно-стройового відділу у вихованні свідомого авіатора є:

Формування високої службової дисципліни та запобігання правопорушенням: щоденний контроль за дотриманням Правил внутрішнього розпорядку, аналіз дисциплінарної практики, індивідуально-виховна робота з кожним курсантом.

Виховання патріотизму та корпоративної етики: прищеплення любові до України, поваги до честі та гідності колег, збереження й примноження традицій авіаційного навчального закладу.

Контроль за дотриманням норм побуту та безпеки: організація належних умов проживання в курсантських гуртожитках, систематичні перевірки порядку, дотримання правил охорони праці, пожежної безпеки та утвердження здорового способу життя.

Психологічна готовність та злагодженість: проведення стройових вишколів, загальних шикувань і засідань органів курсантського самоврядування, що вчать курсанта працювати в колективі та відповідати за спільний результат.

Командир роти-вихователь для курсанта – це не просто начальник, а наставник, який першим помічає настрої, допомагає подолати труднощі становлення та власим прикладом демонструє, що таке офіцерська честь і службовий обов'язок.

Сучасна концепція цивільної авіації Управління ресурсами екіпажу (Crew Resource Management, CRM) базується на ефективній взаємодії, відсутності паніки, чіткому розподілі функцій та взаємному контролі членів екіпажу.

Почуття «ліктьової залежності» та колективної відповідальності неможливо сформувати виключно підручниками. Воно гартується тоді, коли курсанти тримають єдиний крок у строю, разом відповідають за порядок у роті чи гуртожитку, спільно виконують поставлені завдання. Вміння чути командира, чітко доповідати про обстановку та беззаперечно виконувати законні розпорядження закладається саме під час перебування в системі ОСВ.

У критичній ситуації в повітрі цей автоматизм дисципліни рятує життя. Коли літак опиняється у складних метеорологічних умовах або виникає відмова техніки, у командира та членів екіпажу немає часу на роздуми чи сумніви. Працює чіткий алгоритм дій, загартований роками навчання та строю.

Головний імператив, який Організаційно-стройовий відділ закладає у свідомість кожного курсанта: *Командир повітряного судна відповідає за життя та здоров'я кожного пасажира та члена екіпажу.* Ця відповідальність закладається тоді, коли курсант вчиться відповідати за власні вчинки, за стан свого спорядження, за дотримання розпорядку дня та за честь свого курсу.

Завдання Організаційно-стройового відділу сьогодні – не просто зберегти, а й примножити ці високі стандарти. Колектив відділу продовжує формувати не лише висококласних фахівців, а й свідомих громадян України, дисциплінованих, мужніх та відповідальних патріотів, готових до виконання найскладніших завдань.

Дисципліна на землі – це безпека екіпажу та пасажирів у небі.

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Загальні відомості про психологічну службу

Психологічна служба Української державної льотної академії (далі – Служба) є постійно діючим структурним підрозділом закладу, утвореним наказом ректора № 593 від 17 грудня 2020 року. Служба забезпечує соціальний супровід та психологічне забезпечення освітнього процесу серед курсантської і студентської молоді, а також підтримку науково-педагогічних працівників і співробітників академії.

Головна мета Служби – створення комфортних умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів вищої освіти зі збереженням їхнього психічного здоров'я. Участь у всіх формах роботи Служби для здобувачів освіти та працівників академії є безкоштовною.

У своїй діяльності Служба керується Конституцією України, законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Положенням про психологічну службу в системі освіти України, методичними рекомендаціями ІМЗО щодо пріоритетних напрямів роботи психологічної служби, Статутом академії, а також внутрішніми нормативними документами: Положенням про психологічну службу, Положенням про протидію та запобігання булінгу (цькуванню) і Положенням про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій.

Завдання та основні напрямки роботи Служби

До ключових завдань психологічної служби академії належать:

• надання психологічної допомоги здобувачам вищої освіти, викладачам і співробітникам у складних навчальних, професійних та життєвих ситуаціях, подолання кризових явищ;

• психологічний супровід освітнього процесу та адаптації здобувачів до навчання у закладі вищої освіти;

• формування сприятливого морально-психологічного клімату в академічних групах;

• психологічна просвіта та підвищення психологічної культури учасників освітнього процесу;

• підтримка осіб з обмеженими можливостями здоров'я, розвиток інклюзії та безбар'єрності;

• своєчасне виявлення соціально-психологічних проблем та оперативне реагування на них.

Основні напрямки (види) діяльності

Робота Служби охоплює такі напрямки:

• психолого-педагогічна та психологічна діагностика (індивідуальна і групова) – вивчення особливостей розвитку особистості, адаптації, міжособистісних стосунків;

• профілактична робота – запобігання психологічним проблемам, конфліктам, проявам девіантної поведінки, профілактика суїцидальної поведінки та булінгу;

• консультування – індивідуальна підтримка з навчальних та особистісних питань;

• корекційна робота – усунення відхилень у психічному й особистісному розвитку та поведінці;

• просвітницька робота – популяризація психологічних знань як засобу життєвого успіху та професійного становлення;

• реабілітаційна та науково-методична діяльність – психологічна допомога в кризових ситуаціях та організація психолого-педагогічних досліджень.

Основні форми роботи: індивідуальні консультації; зустрічі з академічними групами та кураторські години; тематичні лекції, бесіди, тренінги, майстер-класи, вебінари, круглі столи й дискусійні платформи для здобувачів освіти, кураторів і викладачів.

Керівник Служби – Радул Сергій Григорович

Психологічну службу академії очолює Радул Сергій Григорович – практичний психолог, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки Української державної льотної академії.

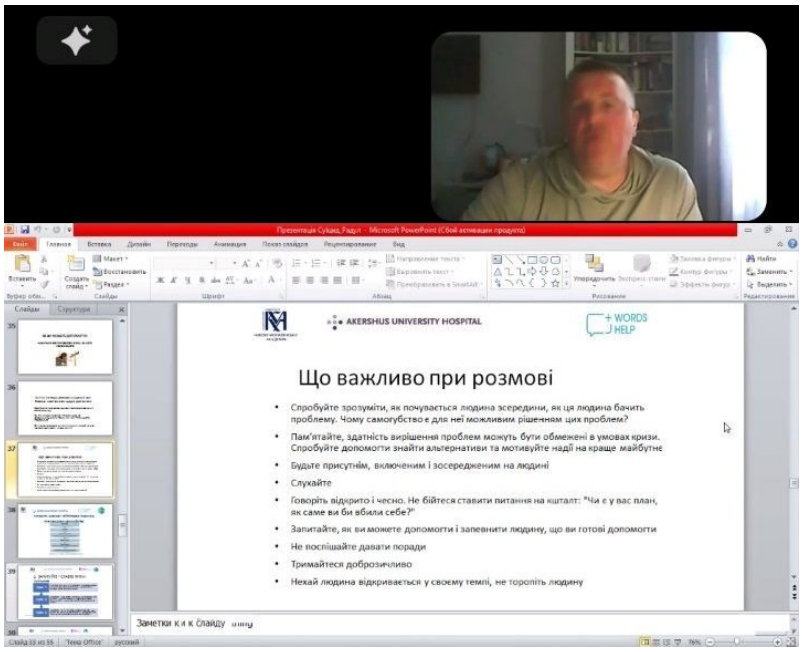
С.Г. Радул забезпечує організацію та координацію психологічного супроводу освітнього процесу, проводить індивідуальні консультації, а також особисто організовує й веде просвітницькі й тренінгові заходи – зокрема з профілактики суїцидальної поведінки, надання першої психологічної допомоги, збереження ментального здоров'я та підвищення психологічної стійкості здобувачів освіти. Є учасником всеукраїнських науково-практичних семінарів з актуальних питань практичної психології.

Заходи у 2025/2026 навчальному році

Упродовж навчального року психологічна служба провела та була співорганізатором низки заходів як у стінах академії, так і поза ними – у партнерстві з міськими установами, громадськими організаціями та закладами освіти регіону.

17 вересня 2025 – Зустріч психолога зі здобувачами спеціальності 272 «Авіаційний транспорт» (магістратура).

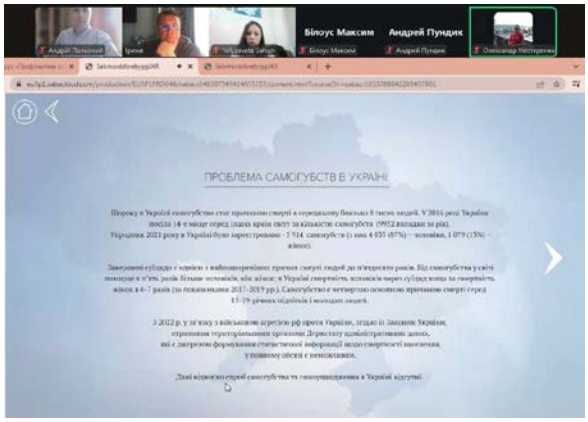
У рамках профілактичної роботи *С.Г. Радул.* провів зустріч зі здобувачами вищої освіти, присвячену збереженню психічного здоров'я та профілактиці суїцидальної поведінки й булінгу в студентському середовищі. Вона була побудована у форматі інтерактивної лекції з елементами дискусії.

24 вересня 2025 року в НТБ УДЛА відбувся захід «Адаптація – без стресу: допомагає психолог», організований спільно зі студентським самоврядуванням. Зустріч із першокурсниками пройшла за участі практичної психологині Ганни Колєвої. Тренінг із елементами командотворення був спрямований на полегшення адаптації до навчання.

25 вересня 2025р., під час просвітницького заходу з профілактики суїцидальної поведінки у студентському середовищі, модератор С.Радул акцентував увагу на розпізнавані ознак психологічної кризи, наголосив на важливості звернення по допомогу та підтримки одне одного. Зустріч була спрямована на підвищення обізнаності про проблематику суїцидальної поведінки серед молоді та формування безпечного освітнього середовища.

«Молодь і ментальне здоров'я»: нетворкінг для курсантів.

13 жовтня 2025р. курсанти академії взяли участь у нетворкінг-зустрічі з практичною психологинею Ольгою Фоміною. Спікерка поділилася з молоддю власним досвідом і наголосила на важливості турботи про власний емоційний стан. Практична частина заходу включала виконання вправи «Ресурсний ромб», що допомогла молоді визначити власні джерела підтримки та способи відновлення енергії.

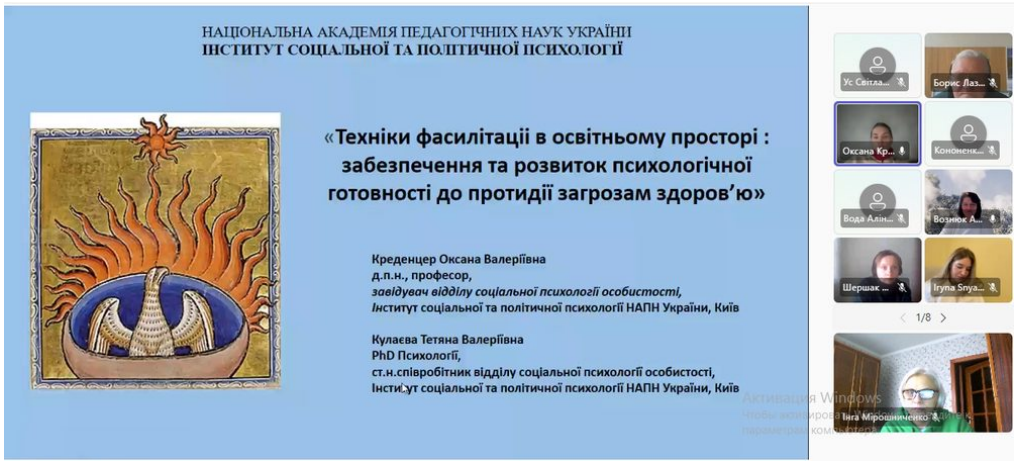
1 грудня 2025 р. відбувся семінар з інформаційної безпеки (протидія кібербулінгу), на якому було розглянуто питання кібербулінгу та онлайн-переслідування, а також безпечної поведінки в цифровому середовищі.

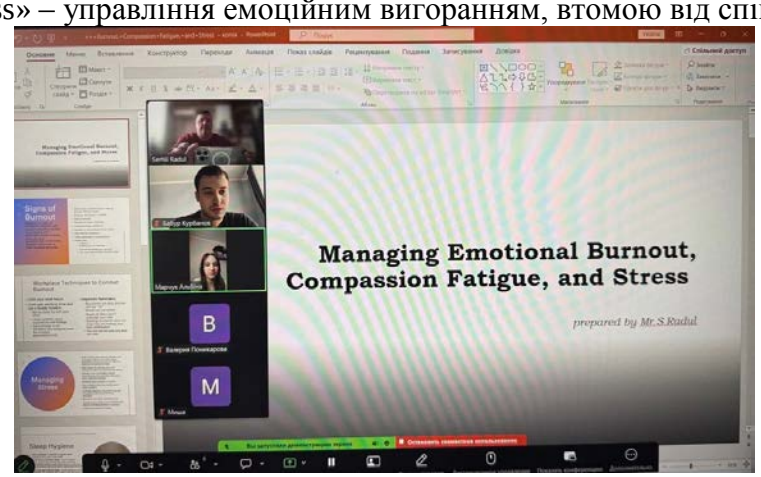
4 грудня 2025 р. С.Г. Радул провів офлайн-тренінг «Перша психологічна допомога при суїцидальній кризі», що поєднав теоретичну частину з розбором практичних кейсів. До участі долучилися працівники психологічної Служби, освітяни, представники Національної поліції, студентського самоврядування, громадських організацій та закладів регіону.

23 січня 2026 було проведено захід «Техніки фасилітації в освітньому просторі», присвячений сучасним методам фасилітації та психологічній готовності до протидії загрозам здоров'ю.Він пройшов у межах III Всеукраїнського науково-практичного семінару «Актуальні питання практичної психології в умовах сьогодення».

18 лютого 2026 р. було проведено засідання «European-English Speaking Club». Темою зустрічі стало актуальне питання: «Managing Emotional Burnout, Compassion Fatigue and Stress» – управління емоційним вигоранням, втомою від співпереживання та стресом.

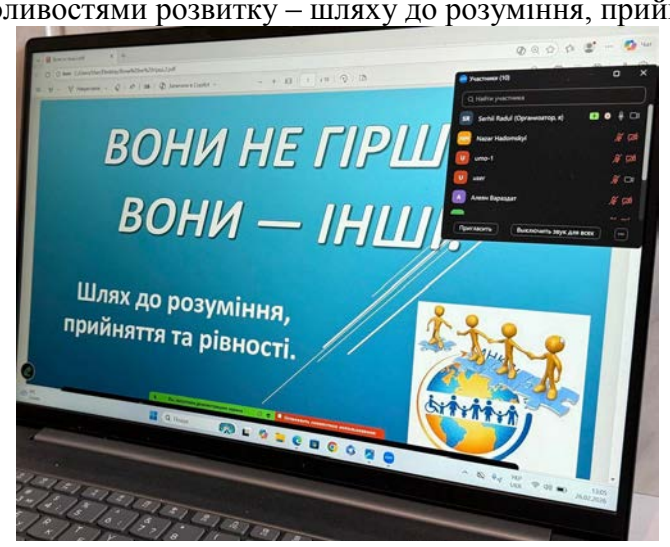

19 лютого 2026 р. в Льотній академії був проведений захід «Академія – за інклюзію та безбар'єрність», спрямований на формування інклюзивної культури та безбар'єрного середовища в академії, за участі представників спільноти.

2 березня 2026 р. С.Г. Радул провів просвітницький вебінар «Вони не гірші, вони – інші»: про прийняття людей з особливостями розвитку.

Зустріч було присвячено формуванню поважного й толерантного ставлення до людей з особливостями розвитку – шляху до розуміння, прийняття та рівності.

23 березня 2026 р. – Психосоціальна підтримка: молодіжні простори «12-21».

Здобувачів освіти було ознайомлено з діяльністю мережі безбар'єрних молодіжних просторів та запрошено долучатися до волонтерської діяльності.

19 травня 2026 р. в читальному залі Науково-технічної бібліотеки УДЛА відбулася Міжнародна зустріч-діалог «Молодь авіаційна». Захід був приурочений до 75-річчя академії та об'єднав молодь навколо цінностей діалогу, доброчесності та психологічної підтримки.

Питанням психології авіаторів була присвячена доповідь кандидата педагогічних наук, доцента кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки, психолога академії Сергія Радула. Учасники обговорили методи збереження мотивації та формування психологічної стійкості до польотної роботи.

22 травня 2026 р. – «УДЛА розвиває культуру безбар'єрності та інклюзивної взаємодії».

На заході із розвитку культури безбар'єрності присутні, зокрема, ознайомились зі словником безбар'єрності «Мова без бар'єрів» та практиками інклюзивної взаємодії.

26 травня 2026 р., у межах національної програми ментального здоров'я «Ти як?», пройшов захід «Ти як? Дізнавайся. Піклуйся. Звертайся».

Учасники заходу обговорили важливі питання психологічної підтримки, професійної підготовки майбутніх практичних психологів, розвитку психологічної самодопомоги, а також ролі супервізії та інтервізії у профілактиці професійного вигорання фахівців психологічної сфери.

Від Української державної льотної академії учасником заходу був очільник психологічної служби академії Сергій Радул.

2 червня 2026 р. тренерка – клінічна психологиня Марина Сосновська провела психоедукаційний тренінг «Разом з тобою: стійкість» для здобувачів вищої освіти і колективу льотної академії.

Учасникам тренінгу психологиня розповіла про емоційне вигорання, методи саморегуляції та самомотивації, поділилася простими техніками, які взмозі застосовувати кожен, хто опинився у стресовій ситуації.

Упродовж 2025/2026 навчального року психологічна служба Української державної льотної академії реалізувала системну роботу за всіма ключовими напрямками – діагностичним, профілактичним, консультативним, просвітницьким та корекційним.

Заходи охоплювали адаптацію першокурсників, збереження ментального здоров'я, профілактику суїцидальної поведінки й булінгу, розвиток стресостійкості, а також інклюзію та безбар'єрність.

Робота велася як у стінах академії, так і у співпраці з міськими установами, громадськими організаціями та закладами освіти регіону, що засвідчує вагому роль Служби у формуванні безпечного та підтримувального освітнього середовища.

МЕДИКО-САНІТАРНА ЧАСТИНА

Медико-санітарна частина Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації

Командування та профспілкова організація ШВЛП вважали своїм обов'язком виявляти постійну турботу про здоров'я курсантів, слухачів, авіапрацівників та членів їхніх сімей. Тому відкриття медико-санітарної частини, здатної успішно вирішувати це завдання, було справою першорядної важливості.

Створення солідної медичної установи розпочалося з організації лабораторії авіаційної медицини. Першим начальником МСЧ стала лікар Наталія Іванівна Богдасарова, яка прибула з Якутського управління ЦА.

Богдасарова Наталія Іванівна – начальник медико-санітарної служби КШВЛП ЦА

Першими лікарями були хірург Г.І. Середній, терапевт А.А. Побєжимова, невропатолог Т.І. Кваша, стоматолог Н.І. Лазаревич.

У 1971 році лабораторія авіаційної медицини (ЛАМ) була перетворена на медсанчастину ШВЛП із поліклінікою та стаціонаром. На різних етапах створений медичний заклад очолювали: Н.І. Богдасарова, Мартиненко, Чернявський, П.А. Майданюк (начальник МСЧ з 1966 по 1982 роки).

Дитячий садок, який перебував у підвідомчому підпорядкуванні МСЧ, тривалий час очолювала Валентина Іванівна Романова. Для дитячого садочка в парку ШВЛП було споруджено корпус із розрахунку на 280 дітей.

Попри всі труднощі з нестачею приміщень у льотній школі, командування вжило заходів щодо розширення площ МСЧ, відкриття нових медичних кабінетів та наповнення їх сучасним медичним обладнанням. Протягом перших десяти років штат медичних працівників значно зріс.

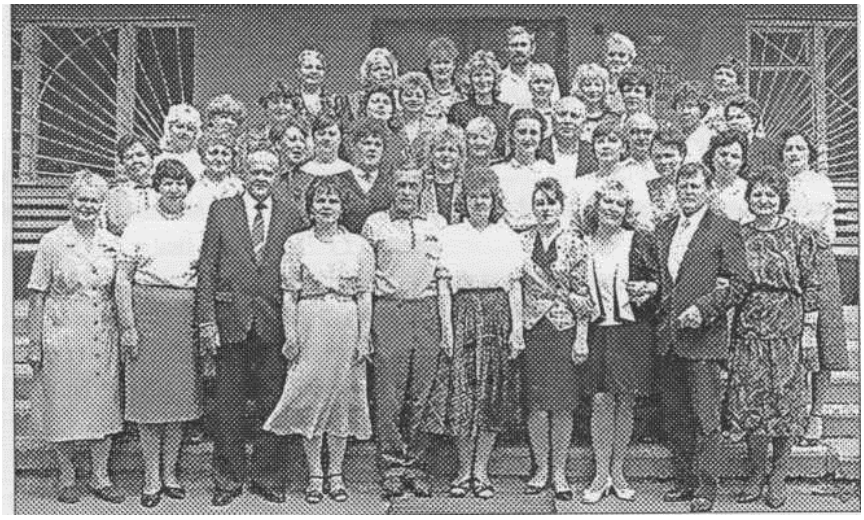
Великою повагою серед працівників, курсантів, слухачів та членів їхніх сімей користувалися лікарі Г.Д. Романюк, В.Є. Кукушкіна, Л.П. Петринська, А.А. Побєжимова, А.І. Соколовський, Р.І. Яриш, Г.І. Синиця, фармацевт П.Ф. Скічко, медсестри та фельдшери Н. І. Корнієнко, А. П. Алексєєва, О. С. Кройтер, О. С. Пермикіна, Т.К. Романова, Л.С. Козак, Л.М. Караваєва, В.П. Шевчук.

Медико-санітарна частина Державної льотної академії України

Здоров'я курсантів і співробітників перебувало під постійним контролем медико-санітарної частини і після реорганізації авіаційного закладу освіти.

З 1990 року медико-санітарна частина Кіровоградського вищого льотного училища ЦА була перебазована у п’ятиповерховий корпус після його реконструкції і капітального ремонту; до того часу багато років МСЧ знаходилась у приміщенні, розташованому між Будинком культури і парком.

З 1985 по 1998 роки на посаді начальника медико-санітарної частини працював Товстоган Георгій Іванович, який доклав багато зусиль щодо становлення колективу і організації його успішної роботи.

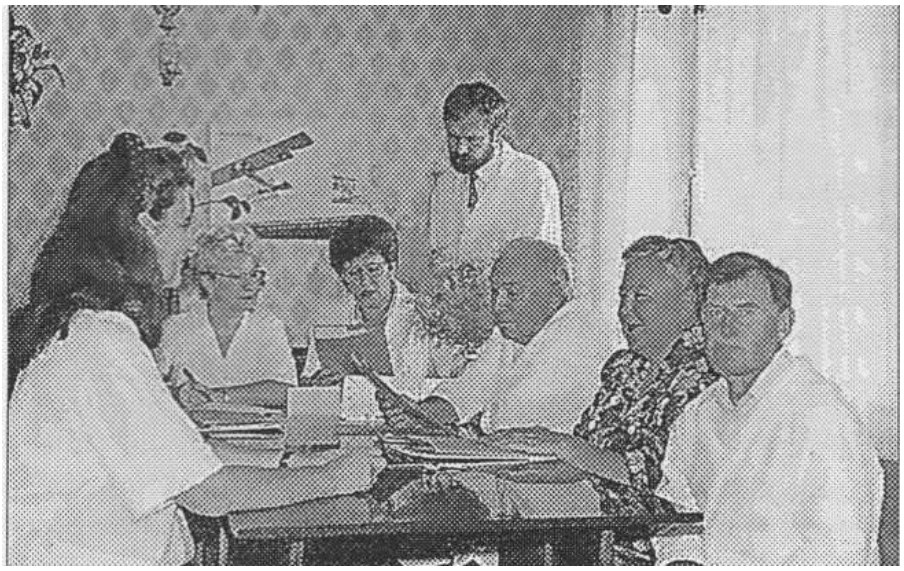

Колектив медико-санітарної частини, 1990 рік. Зліва третій – Товстоган Георгій Іванович

Керівниками структурних підрозділів МСЧ були: завідувач поліклініки Петринська Людмила Павлівна, голова лікувально-льотної сертифікаційної комісії Пайкова Тетяна Євгенівна, завідувач відділенням функціональної діагностики Гуля Ірaіда Станіславівна, завідувач відділом фахово-психологічного відбору Волкова Валентина Федорівна, завідувач стаціонаром Іванець Олександра Іванівна, завідувач клінічною та біологічною лабораторіями Мазуренко Олена Василівна та головна медична сестра Куракіна Валентина Іванівна.

На новому місці медичні фахівці одержали світлі та просторі кабінети, які відповідали всім вимогам медичного лікувально-профілактичного закладу. Спеціалісти і структурні підрозділи медико-санітарної частини оснащували свої кабінети і загальні приміщення поверхів наочною медичною агітацією, прикрашали квітами, намагаючись створити затишну атмосферу для пацієнтів. У холі розмістили зони відпочинку з композиціями з квітів, поставили зручні крісла.

На п’ятому поверсі були розташовані медичні кабінети спеціалістів лікувально-льотної сертифікаційної комісії (ЛЛСК) та відділення функціональних методів дослідження.

Засідання ЛЛСК. В центрі – Пайкова Тетяна Євгенівна

У лор кабінеті. Отоларинголог – Скляренко В'ячеслав Іванович

На четвертому поверсі – відділення фахово-психологічного відбору, на третьому – поліклінічне відділення, на другому – цілодобовий стаціонар, а на першому – рентген-кабінет, клінічна та біохімічна лабораторії, стоматологічний та протезний кабінети.

До медико-санітарної частини продовжувало надходити нове обладнання. Так, у 1992 році лікарі стоматологічного та протезного кабінетів почали працювати на двох нових установках з турбінами, а у 1993 році були укомплектовані сучасним обладнанням рентгенівський та флюрографічний кабінети.

Висококваліфіковані фахівці МСЧ першими зустрічали абітурієнтів, які вступали до Льотної академії, під час проходження ними спеціалізованої медичної комісії. Тих, хто підтвердив свою відповідність її високим вимогам і став курсантом, усі роки навчання супроводжували увага та турбота терапевта, хірурга, окуліста, отоларинголога, невропатолога, гінеколога, дерматовенеролога, уролога, стоматолога, психолога.

Крім того, маючи у своєму розпорядженні необхідне матеріально-технічне забезпечення та на підставі отриманих дозвільних документів (Ліцензія Міністерства охорони здоров'я на медичну практику №185 від 28.01.2005 р., дозвіл на проведення лікарсько-льотної сертифікаційної комісії з 13.10.2005 р., Свідоцтво про атестацію клініко-діагностичної лабораторії МСЧ академії № 1716 від 12.04.2005 р.), МСЧ проводила: медичну сертифікацію льтному, диспетчерському та курсантському складу; медичний огляд курсантів і співробітників; передполітний огляд курсантів та медичний супровід польотів; стаціонарне лікування хворих; диспансерний нагляд за хронічно хворими працівниками і курсантами; санітарно-епідемічний нагляд за об'єктами академії та багато іншого.

Медико-санітарна частина Льотної академії НАУ

Льотна академія Національного авіаційного університету, як провідний авіаційний навчальний заклад України та у відповідності до вимог Повітряного Кодексу України, мала у своїй структурі медико-санітарну частину, яка реалізовувала питання медичної сертифікації авіаційного персоналу цивільної авіації України та забезпечувала нагляд за здоров'ям курсантів академії.

Медико-санітарна частина ЛА НАУ функціонувала на підставі Державної ліцензії, акредитаційного сертифікату першої категорії МОЗ України та дозволів відповідних вповноважених органів на надання медичних послуг і на медичну сертифікацію авіаційного персоналу.

Медико-санітарна частина ЛА НАУ здійснювала:

- медичну сертифікацію авіаційного персоналу цивільної авіації України згідно наказу Державіаслужби від 20.07.2017 № 565. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28

серпня 2017 р. «Про затвердження Авіаційних правил України "Технічні вимоги та адміністративні процедури для льотних екіпажів цивільної авіації"»;

- медичний нагляд у міжсертифікаційний період;
- надання діагностично-лікувальної допомоги;
- диспансерний нагляд;
- профілактичні огляди;
- клініко-лабораторні методи діагностики;
- інструментальні методи діагностики.

До послуг відвідувачів були: спеціалізована експертна комісія по сертифікації авіаційного персоналу цивільної авіації України; обов'язкові профілактичні огляди; проведення медичного огляду при первинному влаштуванні на роботу, періодичні медогляди; стоматологічні послуги; клінічні та біохімічні лабораторні дослідження; рентгендіагностичні послуги; медичне обслуговування курсантів-іноземців; медичні огляди кандидатів (абітурієнтів) до вступу на навчання у ЗВО.

Структурні підрозділи медико-санітарної частини:

1. Діагностичні та інші кабінети:

- клініко-діагностична лабораторія;
- рентгенологія;
- функціональної діагностики;
- фізіотерапевтичний;
- маніпуляційний;
- кабінет масажу.

2. Лікарі-спеціалісти: лікар авіаційної та космічної медицини; хірург; терапевт; гінеколог; уролог; отоларинголог; офтальмолог; кардіолог; невропатолог; психофізіолог; дерматолог; лікар-стоматолог.

3. Лікарсько-консультативні (експертні) комісії:

- медична сертифікація авіаційного персоналу;
- оформлення санітарної книжки та проведення профілактичного огляду працівників служби громадського харчування;
- проведення медичного огляду при влаштуванні на роботу, періодичні медогляди;
- медичні огляди кандидатів до вступу на навчання у ЗВО (абітурієнтів);
- по проведенню медоглядів працівників, зайнятих на важких роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці, а також осіб віком до 21 року.

У період літньої вступної компанії було особливо багато пацієнтів – абітурієнти, які вперше проходили медичну комісію. Молодь приїздила не тільки з усіх куточків держави, а й багатьох країн світу. Кожен був оточений увагою та піклуванням. Не дивлячись на певні мовні бар'єри, медперсонал легко знаходив потрібний контакт зі вступниками.

Постійну медичну підтримку з боку працівників медико-санітарної частини знаходили ветерани академії, у тому числі після виходу на пенсію.

Колектив медико-санітарної частини був надзвичайно згуртований: не тільки спільно виконували поставлені виробничі завдання, а й відзначали святкові події, особливо – День медичного працівника та День авіації.

В медико-санітарній частині Льотної академії НАУ працювали такі спеціалісти:

Начальник МСЧ: Хамчич Євген Анатолійович. У подальшому – Бенет Микола Володимирович;

Заступник начальника МСЧ: Смірнова Марта Василівна;

Авіамедичний експерт: Гайворонська Тетяна Феодосіївна;

Авіамедичний експерт: Акуліна Тамара Олександрівна;

Секретар сертифікаційної комісії: Іванько Анна Сергіївна;

Головна медична сестра: Кулик Валентина Анатоліївна;

Лікар-отоларинголог: Скляренко Вячеслав Іванович

Лікар-офтальмолог: Смірнова Марта Василівна

Лікар-хірург: Петренко Андрій Миколайович
Лікар-уролог: Вовк Володимир Михайлович
Реєстратор: Галіченко Тетяна Олександрівна.
За індивідуальним графіком працювали:
Лікар-акушер-гінеколог: Малімука Любов Василівна;
Лікар-невропатолог: Іванова Тетяна Борисівна;
Лікар-дерматовенеролог: Чоботар Анатолій Іванович;
Лікар-стоматолог: Соколенко Анатолій Миколайович;
Лікар-рентгенолог: Доля Микола Іванович;
Лікар з функціональної діагностики: Потоцька Лариса Григорівна;
Лікар-терапевт: Скляренко Олена Арамівна;
Лікар-терапевт: Білик Ганна Олександрівна;
Лікар-терапевт: Дорошенко Тетяна Олександрівна;
Лікар-психофізіолог: Масалітін Олександр Олегович.

З початком російсько-української війни колектив МСЧ Академії, поряд із виконанням своїх професійних обов'язків, долучався до волонтерських заходів.

За сприяння начальника медико-санітарної частини Української державної льотної академії Миколи Бенета 25 квітня 2025 року в приміщенні МСЧ УДЛА була проведена благодійна акція «Твоя кров може рятувати».

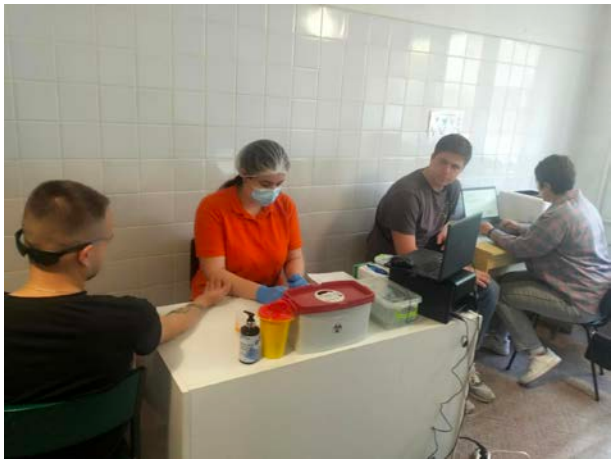
Співробітники та здобувачі вищої освіти Академії взяли участь у донації крові. Медичні працівники Кіровоградської обласної станції переливання крові провели забір крові у всіх, хто вирішив зробити свій внесок у порятунок життя Воїнів, котрі боронять Україну.

Захід був організований Волонтерським авіаційним ХАБом, що діє в Українській державній льотній академії, за сприяння курсантсько-студентського самоврядування.

Начальник МСЧ УДЛА Бенет Микола Володимирович

Останнім часом через фінансові труднощі все гостріше постає питання про можливість і доцільність утримання медико-санітарної частини як структурного підрозділу Льотної академії.

БУДИНОК КУЛЬТУРИ «АВІАТОР»

Будинок культури «Авіатор» є структурним підрозділом Української державної льотної академії, відповідно до чинного законодавства забезпечує виконання основних напрямів культурно-масової діяльності, дозвілля здобувачів вищої освіти, працівників академії та населення.

Основними завданнями БК «Авіатор» як молодіжно-культурного центру є:

- пошук, відбір та робота зі здобувачами вищої освіти задля розвитку їх творчих здібностей;
- організація культурно-масових заходів, спрямованих на виховання високого рівня сценічної культури здобувачів вищої освіти;
- формування соціальної активної особистості здобувача вищої освіти з креативним мисленням, естетичним смаком та орієнтацією на загальнолюдські цінності;
- організація методичної роботи з питань підвищення морально-культурного рівня здобувачів вищої освіти.

Будинок культури розташований на Алеї Авіаторів і має кіноконцертний зал на 700 місць, молодіжну залу та кафе-бар. Також у будівлі розміщується художній відділ науково-технічної бібліотеки академії із читальною залою та різноманітні аудиторії для гурткової роботи. У різні роки при БК «Авіатор» працювали: духовий оркестр, гурток авіамоделізму, студентська команда КВК, хоровий колектив «Чиста криниця», літературне об'єднання «Крила», ансамблі сучасної, народної та бальної хореографії, а також інші творчі об'єднання.

Директор Будинку культури «Авіатор» – Сергій Стефашкін.

Сергій Вікторович Стефашкін у 2025 році був мобілізований до лав ЗСУ. Службу проходив у 100-й окремій механізованій бригаді (відомій як «Сталева Сотка»).

45-річний військовослужбовець з 11 жовтня 2025 року вважається зниклим безвісти (район зникнення: с. Клебан-Бик, Іллінівська сільська громада, Краматорський район, Донецька область). Сергій Стефашкін – відомий у Кропивницькому громадський діяч, музикант та приватний підприємець у сфері звукозабезпечення та концертних послуг

Микола Барабуля з 2012 по 2025 роки року працював художнім керівником Будинку культури «Авіатор»

Ніна Бредихіна очолювала відділ мистецтв Будинку культури «Авіатор»

Історія Української державної льотної академії – це унікальний літопис професіоналізму та високої культури, який створювався протягом десятиліть. Змінювалися епохи, статуси та назви: від військового авіаційного училища до закладів освіти з підготовки фахівців цивільної авіації – Школи вищої льотної підготовки; Льотно-штурманського училища; Вищого льотного училища цивільної авіації; Державної льотної академії України; Кіровоградської льотної академії НАУ; Льотної академії НАУ; Української державної льотної академії. Проте на кожному з цих етапів незмінним залишалося одне – прагнення виховувати не просто висококласних фахівців, а всебічно розвинених, інтелігентних та духовно багатих особистостей.

Історія будь-якого закладу освіти вимірюється не лише годинами лекцій, кількістю виданих дипломів чи науковими здобутками. Вона викарбовується в пам'яті серцем, емоціями та тими незабутніми моментами, що згуртовують тисячі людей у єдину авіаційну родину. Для багатьох поколінь випускників, курсантів та співробітників Льотної академії таким місцем, справжнім душевним та творчим прихистком став Будинок культури «Авіатор».

Цей структурний підрозділ академії ніколи не був просто спорудою із глядацькою залою – він став епіцентром, де пульсує культурне, громадське та духовне життя закладу. Зведений руками самих працівників та курсантів, він швидко переріс статус звичайного клубу. «Авіатор» перетворився на унікальну платформу, де гартувався особливий авіаційний дух, народжувалися творчі династії, вирувало міжнародне студентське життя та створювався затишний простір для мешканців усього авіамістечка.

Саме стіни «Авіатора» супроводжували кожного, хто пов'язав своє життя з небом, упродовж усіх років перебування в академії: від хвилюючих перших кроків і першого шикування на посвяті у курсанти до щемливої хвилини прощання з прапором під час випуску.

БК «Авіатор» – простір, який протягом десятиліть розкривав молоді таланти, приймав поважних міжнародних гостей, об'єднував однодумців навколо патріотичних та волонтерських ініціатив і доводив, що авіація – це не лише точний розрахунок та залізна дисципліна, а й високе мистецтво.

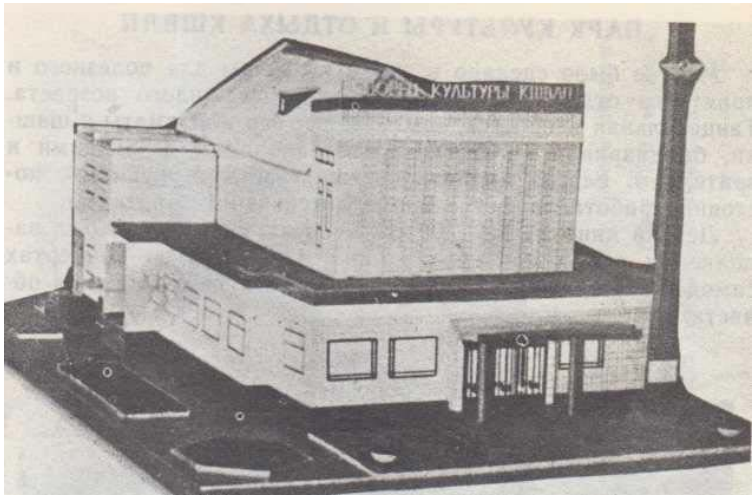
Епоха КШВЛП: втілення мрії

У Кіровоградській школі вищої льотної підготовки завжди приділяли велику увагу культурному розвитку. Тут активно практикували проведення кінофестивалів за участю

відомих акторів, влаштовували літературні вечори та творчі зустрічі. Незабутньою подією для курсантів та викладачів став візит видатних українських літераторів – Олеся Гончара, Олександра Корнійчука та Сави Голованівського. Митці щиро ділилися мистецькими планами й відповідали на численні запитання. Ця зустріч сприяла зростанню попиту на твори української літератури: у художній бібліотеці Клубу кількість читачів, які цікавилися українським словом, тоді зросла в рази.

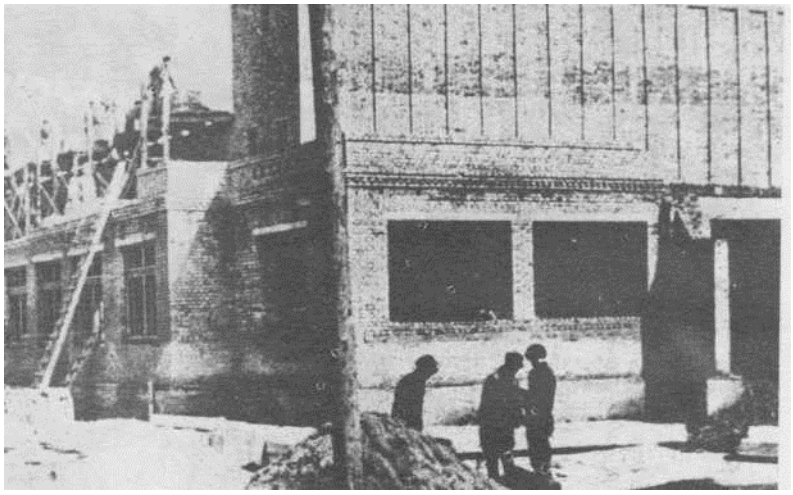
Не менш яскравий слід у пам'яті особового складу залишив візит 1966 року космонавта Олексія Леонова, який згодом ще неодноразово відвідував ШВЛП. Його емоційний та щирий виступ надихнув не одне покоління майбутніх пілотів.

Проте старе клубне приміщення, яке у 1960 році прийняли від військового авіаційного училища, мало глядацьку залу лише на 200 місць, танцювальний зал і кілька кімнат для гурткової роботи. Воно фізично не могло задовольнити зростаючі потреби великого колективу. Тоді командування ШВЛП ухвалило сміливе рішення: звести новий сучасний Будинок культури із залою на 700–750 місць, а паралельно – облаштувати масштабну зону відпочинку біля центрального аеродрому школи.

Макет Будинку культури, виконаний курсантом Балишевим, 1967 р.

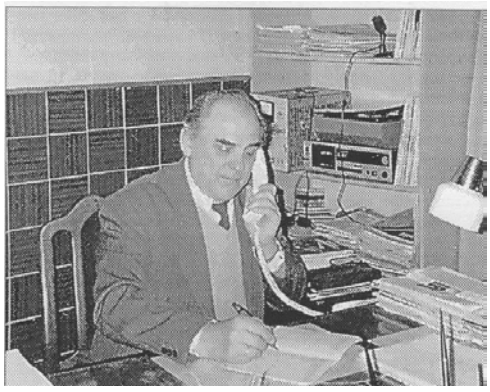
Завдання від начальника ШВЛП І.Погорєлова розробити візуальний образ майбутнього центру отримав курсант Балишев. Його майстерно виконаний, надзвичайно деталізований макет відправили до Москви на виставку творчих досягнень навчальних закладів цивільної авіації. Робота настільки вразила міністра цивільної авіації, маршала авіації Євгена Логінова, що той публічно пообіцяв особисто приїхати на відкриття закладу. І свого слова міністр дотримав.

До кінця 1968 року більшу частину робіт із спорудження Будинку культури методом народного будівництва було виконано

Будівництво розгорнулося толокою в надшвидкому темпі. Очільники ШВЛП І. Погорєлов, О. Рибаков та П. Моїсеєв починали свій ранок безпосередньо на будівельному майданчику. Левову частку робіт виконували самі співробітники та курсанти льотної школи, а громадські організації закладу надавали будівельникам максимальну підтримку. Завдяки такій неймовірній згуртованості об'єкт здали достроково – у жовтні 1969 року. На урочисте відкриття, як і обіцяв, прибув маршал Євген Логінов, а сама подія перетворилася на загальноміське свято. Новий культурний центр відкрив безмежні перспективи для творчості. Сучасна будівля отримала простору глядацьку залу на 700 місць, новітню кіноапаратуру, музичні інструменти, велику бібліотеку та затишні кімнати для гуртків.

Першим директором закладу став В.А. Кумпан, який і сам чудово виступав на сцені як майстер художнього слова. *Його наступник, І.Д. Дубовой,* маючи професійну музичну й вокальну підготовку, суттєво модернізував інструментальну базу та допомагав розкривати таланти молоді.

Дубовий Іван Дмитрович – директор Будинку культури «Авіатор» з 1973 року

Душею колективу на довгі роки стала *художня керівниця Галина Явич*, яка приєдналася до команди одразу після музичного училища і була провідною солісткою на всіх заходах. Успіх кінопоказів роками забезпечувала злагоджена команда: *касирка В.М. Кочеткова, кіномеханік О.В. Гром та контролерка Л.М. Макаренко.*

Будинок культури швидко став головним осередком тяжіння для всього авіамістечка (мікрорайону Новомиколаївка). Місцевий творчий колектив художньої самодіяльності гастролював у Ризі, Ульяновську та Сасовому, а танцювальний ансамбль навіть забезпечував культурну програму на масштабній нараді керівників «Аерофлоту» в Москві. Сцена приймала й зірок всесоюзного масштабу, а особливим гостем неодноразово ставав заслужений ансамбль танцю «Ятрань» під керівництвом Анатолія Кривохижі. Їхній концерт у жовтні 1973 року для американської делегації на чолі з ректором містером Хантом став незабутнім.

Паралельно розвивалася інфраструктура відпочинку. Справжнім подарунком став упорядкований літній парк культури із кіноконцертним залом на 1200 місць, танцювальним майданчик та ігровими зонами для шахів, шашок і більярду.

Загальний вигляд літнього кінотеатру, де проводилися заходи для мешканців авіамістечка (1962 рік)

Тут регулярно оновлювали пресу, працював буфет, проходили масові гуляння та традиційні «Свята вулиці Добровольського» зі спортивними змаганнями. А неподалік центрального аеродрому курсанти та працівники власноруч створили мальовничий ставок, обсаджений деревами. Тут проводили суботники, влаштовували змагання з водних видів спорту та веселі свята Нептуна.

Розквіт «Авіатора» в епоху КВЛУЦА

Із переходом закладу у статус Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУЦА) роль Будинку культури Авіаторів лише зміцнилася. Він залишався центром випускних вечорів, урочистостей та знакових зустрічей. Серед багатьох почесних гостей особливе місце належало легендам авіації – тричі Герою Радянського Союзу, маршалу авіації Івану Кожедубу та відомому льотчику-випробувачу й письменнику Марку Галлаю. Популярністю користувалися масштабні тематичні вечори «Могутні крила Батьківщини» та «Мир тобі – плането Земля». На базі «Авіатора» діяло понад 20 творчих гуртків та об'єднань, які регулярно займали призові місця на республіканських конкурсах.

Яскравою сторінкою став Клуб інтернаціональної дружби. Він об'єднав та став простором для культурного обміну іноземних курсантів, які приїхали навчатися до КВЛУЦА з Куби, Болгарії, Мозамбіку, В'єтнаму та інших куточків світу. Життя у будинку культури вирувало щодня: працювала сучасна дискотека, демонструвалися кінострічки, а художня бібліотека (із фондом у 30 тисяч книг) організовувала вечори романсу та літературні зустрічі. Надійним фундаментом закладу залишалася *віддана команда професіоналів: І.Д. Дубовой, Г.С. Явич, Н.М. Бредіхіна, О.В. Гром та інші.*

Під час виборчих кампаній «Авіатор» перетворювався на головний осередок суспільної активності мікрорайону, де проходили відкриті бесіди, лекції та святкові концерти.

Нові виклики та творчі злети в часи ДЛАУ

У період Державної льотної академії України (ДЛАУ) Будинок культури суттєво розширив свої можливості. Тепер він об'єднував не тільки кіноконцертний зал, молодіжний зал на 400 місць, кафе-бар, а й затишну українську «Світлицю» на 60 місць та спеціалізовані профільні класи. Художній відділ науково-технічної бібліотеки продовжував збільшувати свій книжковий фонд. Попри серйозні фінансові труднощі 1990-х років, керівництво ДЛАУ знайшло кошти на капітальний ремонт приміщень та закупівлю сучасного комплексу апаратури. Завдяки цьому творче життя закладу не зупинилося: продовжували проводитися урочисті збори, наукові конференції, дискотеки, засідання КВК, конкурси «Поле чудес» та масштабні виставки народної творчості.

У цей час у БК діяло двадцять гуртків та аматорських об'єднань, які впевнено завойовували призові місця на обласних та всеукраїнських конкурсах, а виступи артистів транслювалися на телебаченні. Справжньою окрасою закладу стали художні виставки. Свої полотна у залах демонстрували талановиті майстри клубу «Ізостудія» – В’ячеслав Федотов, Станіслав Колісниченко, Юрій Альошин. А дивовижні ручні вироби та вишиванки презентували учасниці клубів «Орхідея» та «Вишиванка» – Галина Явич, Ніна Бредихіна, Олена Дрига, Валентина Хафізова, Марина Юнькова та інші. Виставка мистецтва працівників академії згодом відкрилася у Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї та отримала найвищі оцінки фахівців. Кілька найкращих робіт навіть відібрали для участі у Всеукраїнській виставці в Києві з нагоди 10-ї річниці Незалежності України, де вони отримали почесні дипломи та грамоти.

Активно розвивалися й технічні клуби. Щотижня збиралися члени клубу стендових моделей, обмінюючись досвідом та рідкісною літературою. Плідно працював клуб «Радіотехніка»: його учасники власноруч ремонтували телевізори й магнітофони, створювали унікальну світлову техніку, дзеркальні кулі, світлові «гармати» та панно для візуальних ефектів на заходах.

До 50-річчя академії було оголошено творчий конкурс на створення «Маршу льотної академії». Свої варіанти віршів подали ректор Михайло Рубець, директор музею авіації Борис

Чижов та Ніна Бредіхіна, яка також виступила авторкою одного з варіантів музики. Зрештою, на ці поетичні рядки Іван Дубовий написав фінальну музику, а на святковому концерті хоровий колектив курсантів вперше під шквал аплодисментів виконав величні слова: «Ці крила зростають у ДЛАУ – інженер, навігатор, пілот, щоб дужче зміцнити Державу, піднявшись в високий польот».

Виступ хору курсантів. Соліст – директор будинку культури Іван Дубовий

Ця подія також дала поштовх для створення відомого літературно-поетичного клубу «Крила», який згодом видав власну збірку поезій із нотами маршу.

Велику повагу здобув *народний ансамбль «Чиста криниця»,* який об'єднав курсантів, викладачів та студентів міста.

На сцені БК ансамбль «Чиста криниця». 2001 рік

Колектив займався благодійністю, виступаючи в будинках-інтернатах та дитячому сиротинці «Барвінок». Коли в ДЛАУ проходили перепідготовку військові льотчики зі США, ансамбль організував для них колоритний вечір «Українські традиції і обряди». Американські гості були настільки в захваті, що активно брали участь у дійстві та повністю записали програму на відеокамеру, щоб показати родичам удома.

А з початку 2000-х років в академії з'явився власний духовий оркестр, який став невід'ємною частиною всіх урочистих маршів та парадів.

Люди, які творили історію

Головним скарбом Будинку культури завжди були його люди, які десятиліттями самовіддано працювали на ниві мистецтва. Справжньою легендою став *Валерій Явич* – випускник четвертого випуску штурманів (1967 рік), штурман-инструктор літаків Ан-2, Лі-2, Іл-14, Як-40, Ан-24 та тренажерного центру. Поєднуючи авіацію з творчістю, він майже 40 років брав участь у самодіяльності, був незмінним ведучим вечорів, дитячих ранків, організатором шоу-програм та улюбленим «Дідом Морозом» для багатьох поколінь дітей авіамістечка.

Понад 40 років художнім керівником закладу працювала *Галина Явич* – багаторазова лауреатка Всесоюзного конкурсу творчості працівників цивільної авіації. Більше чверті століття віддала роботі завідувачка відділу мистецтв та керівниця ансамблю «Чиста криниця» Ніна Бредихіна. 44 роки на посаді радиста, а згодом – чергового Будинку культури пропрацював *Микола Лось*.

Зміна епох та зростання запитів відвідувачів вимагали від колективу БК нових підходів до дизайну, сучасного технічного оснащення та опанування елементів комерційної діяльності, без якої в умовах складного фінансування вижити було неможливо. Керівництво академії завжди намагалося підставити плече та практично допомогти творчому колективу, завдяки чому Будинок культури «Авіатор» і сьогодні залишається символом спадкоємності поколінь.

Певний час на посаді директора будинку культури Державної льотної академії працював А.Л. Титов

КЛА НАУ / ЛА НАУ / УДЛА

БК «Авіатор» супроводжував здобувачів освіти упродовж усіх років навчання. Тут проходили найголовніші події: посвята у курсанти на першому курсі та вручення випускних документів бакалаврам і магістрам.

На початку жовтня в льотній академії традиційно проводиться церемонія *«Посвята у курсанти»*: молодь складає присягу на вірність авіації, академії, Україні.

Жовтень 2017. У переддень свята Дня українського козацтва першокурсники льотної академії урочисто склали присягу на вірність обраній професії

У 2019 році ця подія співпала із зустріччю випускників 1984, 1989, 1999 років, і навіть одного випускника 1966 року. Саме у присутності авіаторів-ветеранів першокурсники склали присягу.

Останній день у стінах льотної академії в статусі «курсант» здобувачі освіти також проводили у БК «Авіатор». Тут відбувалася урочиста подія: *вручення випускних документів*.

У Льотній академії юнаки та дівчата отримують не тільки якісні знання та необхідні професійні навички. Вони усвідомлюють, як важливо в авіації бути справжньою командою, підтримувати один одного. Тут вони знаходять справжніх друзів.

26 червня 2015 року, одягнувши востаннє курсантську форму, випускники зібралися у БК «Авіатор». Традиційний відеофільм, підготовлений Центром громадських зв'язків КЛА НАУ, розповів про найкращі миттєвості курсантських років юнаків і дівчат, які вступили на навчання у 2010 році в тоді ще Державну льотну академію України. Для тих, хто одержував диплом з відзнакою, духовий оркестр КЛА НАУ грав фанфари. Для всіх дипломованих спеціалістів і магістрів була виконана композиція «Небо обрало нас», а на завершення події відбулося прощання з прапором.

29 червня 2016 року в Кіровоградській льотній академії НАУ відбувся черговий випуск молодих фахівців. На початку урочистостей глядацький зал переглянув кадри відеохроніки – від вступу і першого шикування до навчальних польотів і конкурсів професійної майстерності.

Випуск 2016 року

Випуск 2017 року

Пісня для випускників від ансамблю академії

Церемонія випуску бакалаврів. Червень 2019 року

Протягом усіх років навчання Будинок культури залишався для курсантів справжньою творчою майстернею. Колектив «Авіатора» не просто розкривав молоді таланти, а й дбайливо спрямовував їхні здібності, щедро ділячись таємницями мистецтва з кожним охочим. Свої перші творчі злети й здобутки юнаки та дівчата демонстрували на різноманітних конкурсах.

Одним із найочікуваніших та найулюбленіших свят для всієї академічної родини став щорічний конкурс *«Факультет року»*. Дотепні мініатюри, запальні танці, романтичні пісні та чуттєва поезія власного авторства створювали незабутню атмосферу.

29 квітня 2015 р. перехідний Кубок «Факультет року» завоював факультет менеджменту

17 квітня 2018 року Факультет менеджменту знову приймав вітання з перемогою

Знаменними подіями для академії були ювілейні дати, зокрема – Дні народження факультетів.

. *3 лютого 2016 року факультет менеджменту КЛА НАУ відзначав своє 15-річчя*

20 жовтня 2016 року, у Міжнародний день авіадиспетчера, відзначив своє 30-річчя факультет Обслуговування повітряного руху КЛА НАУ. До святкової дати були вручені нагороди кращим співробітникам і курсантам, організований яскравий концерт художньої самодіяльності.

«Запалює» інтернаціональна спільнота курсантів-диспетчерів

Ювілярів вітає духовий оркестр

18 жовтня 2017 року Кіровоградська льотна академія НАУ святкувала 31-й рік заснування факультету обслуговування повітряного руху.

А 8 лютого 2018 року відзначив свій 40-річний ювілей Факультет льотної експлуатації.

Щороку Будинок культури дарував першокурсникам чудову нагоду заявити про себе, запрошуючи їх до участі у традиційному *«Конкурсі талантів»*. Осінній семестр для вчорашніх абітурієнтів ставав часом найбільших можливостей: можна було продемонструвати перші успіхи у навчанні, завоювати авторитет серед товаришів та яскраво виявити свої творчі нахили.

У жовтні 2017 року на сцені «Авіатора» першокурсники трьох факультетів виборювали першість у номінаціях: «Спів під супровід музичних інструментів», «Естрадний вокал», «Гра на музичних інструментах» та «Хореографія». Творчі злети молоді оцінювало авторитетне журі, до складу якого увійшли: голова – художній керівник БК «Авіатор» Микола Барабуля; члени журі – завідувач відділу мистецтв Ніна Бредихіна; акомпаніатор БК Юрій Маліновський; старший викладач музичної школи №2 Володимр Лобач; керівник хореографічного ансамблю «АЛЕГРО» Юрій Мілентій.

«Конкурс талантів» у 2017 та 2019 роках

Улюбленцем усієї академічної спільноти став *Клуб веселих та кмітливих (КВК).* Його команди, які представляли три факультети, демонстрували витончений інтелект у гумористичних відповідях на запитання, влучну імпровізацію, а також високу майстерність у виконанні заздалегідь підготовлених скетчів та мініатюрних сцен.

КВК-2017

У листопаді 2017 року винахідливі та кмітливі команди «ФЛЕШ», «Діти Корінного» та «П’ятий поверх» змагалися за перехідний Кубок академії.

Конкурсна програма традиційно складалася з трьох конкурсів: привітання, розминка та домашнє завдання. Перемогу виборола команда ФЛЕ. Курсанти отримали спеціальний приз від адміністрації академії – командний сертифікат на відвідування кінотеатру «Портал». Виступ оркестру академії додав музичності заходу.

Однією із знакових подій у культурному житті Льотної академії був *Конкурс краси* – яскраве свято, де молодь змагалася за титули найпривабливіших, найталановитіших та найерудованіших представників свого факультету, закладу освіти чи всього міста.

22 березня 2016 року в Кіровограді відбувся конкурс «Королева Кіровограда 2016». За головну корону змагалися 22 учасниці, серед яких троє представляли Льотну академію: Дарія Шкуратова (632 к/в), Марина Доброволянська (632 к/в) та Дарина Грачова (453 к/в). Дівчата демонстрували не лише красу, жіночність та грацію, а й притаманну майбутнім авіаторам цілеспрямованість і силу духу. За результатами оцінювання титул «Перша віцекоролева Кіровограда» виборола Дарія Шкуратова, а Дарина Грачова завоювала престижне звання «Королева талант-2016». Варто зазначити, що Дарія Шкуратова була яскравою особистістю не лише на подіумі. Окрім високих титулів на конкурсах краси, вона стала лауреаткою премії «Курсант року–2015» факультету ОПР, навчалася на «відмінно» та була активною учасницею волонтерського руху першої допомоги.

20 березня 2018 року в Будинку культури «Авіатор» Льотної академії Національного авіаційного університету відбувся дебют *конкурсу «Містер Льотна академія» («Mister Flight Academy»).* Подібного конкурсу серед хлопців-курсантів не проводили за всю історію існування академії. Програма шоу була насиченою та передбачала кілька тематичних дефіле: перший вихід – у курсантській формі; друге випробування – інтелектуальний тур на знання тонкощів майбутньої професії; третій етап – демонстрація сили та краси, що супроводжувалася динамічною відеопрезентацією тренувань у спортзалі «Fight Baza»; фінальний, четвертий вихід – у класичних костюмах. Найкращих із найкращих визначали у номінаціях: «Містер Льотної академії»; «Віце Містер Льотної академії»; «Містер Інтернет» (за результатами онлайн голосування на сайті «Тусовка»); «Містер Інтелект»; «Містер Харизма»; «Містер Стиль»; «Містер Мужність».

Організаторами цього яскравого шоу виступили лідери курсантського та студентського самоврядування академії. Втілити масштабний замисел у життя допомогли відомі спонсори та партнери: компанії «Sho Bar», «Chub Style», «Fight Baza», кінотеатр «Портал», «Manly Club», «Drova Pub», «Студия Тату-Зависимые», «Не Добро Пожаловать» та «Tochka Squad». Інформаційний супровід конкурсу забезпечували: сайт tusovka.kr.ua, журнал «Ланруж» та телеканал UA:Кропивницький.

Будинок культури «Авіатор» завжди гостинно приймав у своїх стінах не лише рідний колектив, а й усю студентську спільноту міста та України. Знаковою подією став день 10 листопада 2016 року, коли на базі БК відбувся перший загальноміський *«Університетський батл»* серед провідних ЗВО. Звання найкращого закладу Кропивницького виборювали команди Кіровоградської льотної академії НАУ, Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Кіровоградського національного технічного університету, Медичного коледжу імені Є.Й. Мухіна та Донецького національного медичного університету. Шлях до перемоги складався з чотирьох насичених раундів: відеопрезентації команди та свого закладу освіти, студентського гумору, вокального та хореографічного конкурсів. Команда педуніверситету виявилася найсильнішою в раундах «студентський гумор» та «відеопрезентація», натомість господарі сцени – команда КЛА НАУ – здобули беззаперечну перемогу у вокалі та хореографії. За підсумками всіх випробувань фінальний результат розподілився так: 1 місце – Кіровоградська льотна академія НАУ; 2 місце – Кіровоградський державний педагогічний університет; 3 місце – Кропивницький медичний коледж імені Є.Й. Мухіна.

У жовтні 2017 року велика зала «Авіатора» перетворилася на центр студентського єднання всього регіону: Льотна академія приймала обласну акцію «Gaudeamus», яка зібрала першокурсників усіх закладів вищої освіти Кропивницького. З вітальними та напутніми словами до молоді звернулися поважні гості: народний депутат України Олександр Горбунов, перший заступник голови ОДА Сергій Коваленко та заступниця міського голови Кропивницького Наталія Дзюба. Від імені господарів майданчика велику студентську родину щиро привітав в.о. ректора НАУ Володимир Ісаєнко. У межах святкової програми кожен студентський колектив продемонстрував яскраву творчу презентацію свого навчального закладу. Кульмінацією свята стало спільне виконання міжнародного студентського гімну «Gaudeamus». Наприкінці зустрічі представники студентського самоврядування кожного ЗВО за допомогою жеребкування визначили майбутнього господаря свята. Естафету проведення акції «Gaudeamus-2018» від Льотної академії офіційно перейняв Донецький національний медичний університет.

Квітень 2018 року подарував глядачам особливу подію – прем'єру вистави, народженої безпосередньо у Льотній академії НАУ. Увесь творчий процес – від написання авторського сценарію до створення декорацій та режисерської постановки – став результатом натхненної праці митців БК «Авіатор», а також талановитих курсантів і викладачів, які спробували себе в ролі акторів. Режисером-постановником цієї патріотичної, романтичної та глибоко музичної драми про любов до рідної України, справжню дружбу і щире кохання виступив художній керівник Микола Барабуля.

Вечір театрального мистецтва: вистава «Соколе мій – сонце моє»

На кожну знаменну дату в історії України творчий колектив БК «Авіатор» незмінно відгукувався особливою тематичною програмою. Адже вивчення історії, культури та мови своєї країни є невід'ємною складовою патріотичного виховання молоді.

Концерт до Дня Соборності України. На сцені БК «Авіатор» – ансамбль «Чиста криниця». Січень 2015 р.

На початку березня 2015 року в Будинку культури «Авіатор» відбувся урочистий захід, присвячений річниці від дня народження Тараса Шевченка. Здобувачі освіти разом із викладачами натхненно декламували безсмертні вірші Кобзаря, дарували глядачам пісенні та хореографічні номери. У залі панувала особлива атмосфера єднання: розділити це свято прийшли не лише курсанти та працівники академії, а й шановні гості закладу – учні Високобайрацького навчально-виховного комплексу та військовослужбовці однієї з військових частин. Потужним фіналом дійства став Гімн України, який в єдиному пориві стоячи виконали абсолютно всі присутні: народний хор «Чиста криниця», ансамбль факультету ОПР, солісти, читці та глядачі в залі.

Будинок культури був і залишається не лише центром культурно-мистецьких подій. Тут традиційно проходять масштабні наукові заходи. Одним із них є щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених, курсантів та студентів «Авіація та космонавтика: стан, досягнення і перспективи», приурочена до Всесвітнього дня авіації і космонавтики.

Зокрема, 12 квітня 2017 року у залі «Авіатора» відбулося пленарне засідання цієї конференції. У ній взяли участь молоді дослідники з Кременчуцького льотного коледжу Національного авіаційного університету, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова, Центральноукраїнського національного технічного університету та інших провідних ЗВО.

Доповідачі ділилися з присутніми власними науковими доробками, обмінювалися сміливими ідеями та досвідом дослідницької роботи. Урочистим моментом засідання став виступ заступника начальника академії з наукової та навчальної роботи, доктора технічних наук, професора Д.М. Обідіна, який вручив дипломи курсантам, що вибороли перші місця в І турі Всеукраїнської студентської олімпіади.

Виступ курсантки Анни Дейнерштейн на тему: «Авіатори Кіровоградщини – Герої Другої Світової війни». Науковий керівник: к.і.н., доцент Романько Ірина Іванівна

Будинок культури незмінно надавав свою простору глядацьку залу для проведення найважливіших загальноакадемічних заходів.

Непересічною подією стало 23 лютого 2018 року, коли в стінах «Авіатора» відбулася зустріч колективу та курсантів академії з високоповажними гостями. До Льотної академії завітали перший заступник міністра освіти і науки України Володимир Ковтунець, народний депутат України Олександр Горбунов, в.о. ректора НАУ Володимир Ісаєнко, проректор НАУ з перспективного розвитку Ігор Довбань, засновник компанії «Скаетон» Олександр Степура та її комерційний директор Леонід Міндіч, президент Міжнародного фонду соціальної адаптації Володимир Рубцов, а також керівник проєктів Центру реформ та місцевого розвитку Андрій Гінкул.

Під час відвертого діалогу з академічною спільнотою гості презентували стратегію розвитку закладу освіти та майбутнього всієї вітчизняної авіації. На сцені БК «Авіатор» відбулася кульмінаційна складова зустрічі – урочисте підписання Меморандуму про співпрацю між ЛА НАУ та індустріальною компанією «Скаетон». Згідно з цим документом, на базі академії планувалося розгорнути підприємство з виробництва навчальних літаків К-10 «СВІФТ». У разі успішної реалізації проєкту, навчальний заклад отримував унікальну можливість поповнювати свій авіапарк сучасними тренувальними літаками безпосередньо від вітчизняного виробника – за їхньою собівартістю.

У стінах Будинку культури проводилися й щорічні звітно-виборні конференції первинної профспілкової організації Льотної академії. Зокрема, 8 червня 2021 року в результаті відкритого голосування делегати конференції обрали Ігоря Михайліченка головою первинної профспілкової організації авіапрацівників ЛА НАУ. Звертаючись до присутніх, начальник Льотної академії НАУ Олександр Чумак озвучив свій головний меседж до спільноти: «Профспілка – це майданчик для діалогу, для спілкування, для порозуміння. Почую кожного».

На сцені – керівники академії та профспілкової організації

Відомий далеко за межами Льотної академії хоровий колектив ***«Чиста криниця»*** був окрасою не лише традиційних концертних програм, а й багатьох інших значущих заходів, що проводилися в закладі.

Яскравим прикладом став день 3 листопада 2015 року, коли на базі Кіровоградської льотної академії НАУ відбувся Регіональний семінар з питань патріотичного виховання. Захід було організовано за ініціативи та під патронатом Департаменту освіти і науки Кіровоградської облдержадміністрації, а також Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді. Семінар зібрав близько сотні учасників – представників усіх районів Кіровоградщини, державних та громадських інституцій, задіяних у виховному процесі, а також науковців і небайдужих активістів. У межах програми відбувся круглий стіл «Реалізація Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді у Кіровоградській області». Також для гостей провели пізнавальні екскурсії об'єктами Льотної академії, які безпосередньо формують патріотичний дух молоді: до Музею авіації, Музейної кімнати історії української культури та історичного краєзнавства, експозиції «Україна більше за життя», скверу Героїв-авіаторів та Навчально-тренувального центру пошуку та рятування.

«Чиста криниця» виконує пісенну композицію для учасників Регіонального семінару з питань патріотичного виховання.

У грудні 2018 року ансамбль «Чиста криниця» дарував українські народні пісні високому іноземному гостю Льотної академії – Надзвичайному та Повноважному Послу Норвегії в Україні Уле Тер'є Хорпестаду. Пан Посол узяв участь в урочистій події – врученні випускних сертифікатів учасникам міжнародного проєкту «Україна–Норвегія», який успішно реалізовувався в Льотній академії з 2014 року.

Випускники курсу отримали чотири вагомі документи: свідоцтво про професійну перепідготовку Льотної академії НАУ, сертифікат про опанування курсу керування безпілотними літальними апаратами, спільний сертифікат Університету Норд (Nord University) та Льотної академії НАУ, а також спільний диплом Міністерства закордонних справ і Міністерства оборони Норвегії.

У межах візиту Уле Тер'є Хорпестад відвідав Норвезький екологічний сквер, Клуб українсько-норвезького партнерства, музейний комплекс, ознайомився з льотним потенціалом закладу та навіть випробував тренажер літака Ан-26. Крім того, високоповажний гість долучився до відкриття нового об'єкта в Норвезькому екологічному сквері – «Будинку вікінгів».

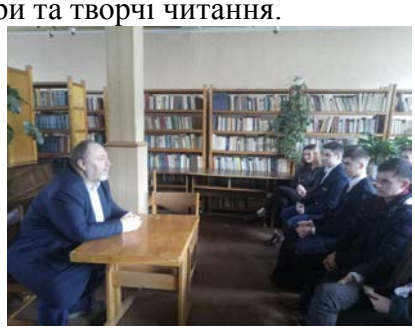
Під пісенний акомпанемент «Чистої криниці» курсантки Льотної академії зустрічають хлібом-сіллю Посла Норвегії в Україні Уле Тер'є Хорпестада

Майданчик біля Будинку культури незмінно ставав епіцентром масштабних патріотичних акцій, святкових мітингів та урочистої ходи.

Особливою датою в літописі закладу стало 14 жовтня 2015 року, коли з нагоди відзначення Дня захисника України в академії відбулося відкриття унікальної музейної кімнати «Україна більше за життя». Учасники заходу – курсанти та співробітники академії – пройшли урочистим маршем вулицею Добровольського до БК «Авіатор». Біля будівлі відбувся офіційний мітинг, під час якого присутні хвилиною мовчання віддали шану загиблим Героям та висловили щиру вдячність за захист Батьківщини військовослужбовцям, які долучилися до святкових урочистостей.

Не лише сцена «Авіатора» була улюбленим місцем креативної та натхненної курсантської молоді. Ніколи не порожніла й читальна зала відділу художньої літератури Науково-технічної бібліотеки академії, яка розмістила свої багаті фонди під дахом Будинку культури. Тут регулярно проводилися зустрічі з відомими поетами та прозаїками, літературні вечори та творчі читання.

Твори Т.Г.Шевченка декламує студентам факультету менеджменту художній керівник БК «Авіатор» Микола Барабуля. 2020 рік

Творче серце «Авіатора» завжди билося в унісон із високим мистецтвом, адже його керівники самі є визнаними майстрами слова. Художній керівник БК Микола Барабуля та завідувачка відділу мистецтв Ніна Бредихіна – лауреати численних престижних літературних конкурсів. Яскравим підтвердженням цього став січень 2021 року, коли вони здобули перемогу на Міжнародному літературному конкурсі «По-модньому» в Каневі: І місце виборов Микола Барабуля, а ІІ місце посіла Ніна Бредихіна.

Микола Барабуля та Ніна Бредихіна з дипломами переможців конкурсу. 2021 р.

Символічним підсумком багаторічної натхненної праці став лютий 2022 року, коли світ побачила книга «Є Велети, є просто люди». Це сорокова, ювілейна збірка визнаної поетки, прозаїкині, композиторки та драматургині Ніни Бредихіної, яка присвятила роботі в Будинку культури «Авіатор» 45 років свого життя. Нову збірку авторка присвятила 70-річчю рідної Льотної академії НАУ. Один із найпроникливіших віршів Ніна Миколаївна присвятила АВІАТОРАМ:

Вас недарма орлами називають,
Нехай щастить Вам на землі, й в польоті –
Хто присвятив своє життя турботі
Про молодих, які плекають Мрію,
А з нею і Любов, і Віру, і Надію.

Духовий оркестр Льотної академії

Згідно «Положення про духовий оркестр», цей аматорський творчий колектив працює в Льотній академії на добровільних засадах. *Керівник оркестру: Оксана Стяжкіна.*

Оркестр розміщується в окремому приміщенні у БК «Авіатор». Для оркестру виділено: акустично ізольовану та спеціально обладнану оркестрову студію; класи для проведення занять індивідуальної підготовки; кімнати для зберігання майна, музичних інструментів, нотної та навчально-методичної літератури.

Діяльність оркестру спрямована на виховання високих морально-етичних якостей.

Пріоритетними напрямами роботи оркестру є: збереження, розвиток і популяризація духової та естрадної музики; пошук, збереження та висвітлення культурної спадщини; розкриття та реалізація творчого потенціалу учасників оркестру; організація культурного дозвілля членів особового складу оркестру.

Головними видами діяльності оркестру є: проведення репетицій, концертів тощо; організація творчого показу роботи колективу за звітний період; участь у внутріншьоакадемічних, міських, обласних, Всеукраїнських культурно-масових заходах, концертах, фестивалях, оглядах, конкурсах та інших форм показу результатів творчої діяльності; організація та проведення тематичних вечорів, творчих зустрічей тощо з професійними музикантами та музикантами-аматорами.

Без виступу духового оркестру не обходилася жодна значуща подія в академії.

У вересні 2015 року посвята у курсанти вперше в історії закладу відбулася на центральному майдані Кіровограда. Святковою колоною під супровід духового оркестру, з розгорнутими прапорами пройшли першокурсники, викладачі та керівники КЛА НАУ від пам’ятного знака «Янгол-охоронець» до площі Героїв Майдану, де й відбулися основні урочистості. Тут, перед обличчям усього міста, пролунали слова присяги. Першокурсники присягнули на вірність авіації та Батьківщині. Кожен із них зобов'язався завжди бути вірним і відданим славним традиціям академії, ніколи не вчиняти дій, які загрожують безпеці польотів, докладати всіх зусиль для опанування авіаційного фаху та досягнення найвищого рівня професійної надійності, а також сумлінно виконувати обов’язки, накази командирів і неухильно дотримуватися Конституції та законів України.

Колона Кіровоградської льотної академії на урочистому марші. У перших рядах – духовий оркестр.

Церемонія посвяти у курсанти. Площа Героїв Майдану Вересень 2015 року.

Музичний колектив під керівництвом Оксани Стяжкіної здобув щире визнання не лише серед академічної спільноти, а й у багатьох містах України, де успішно гастролював, неодноразово виборюючи престижні нагороди.

Тріумфальним став виступ на Всеукраїнському фестивалі духової та естрадної музики «Таврійські сурми», що проходив 19–20 травня 2017 року в Мелітополі, де наші музиканти посіли І місце. А вже за два роки, у 2019-му, оркестр знову підтвердив свій високий статус, вдруге ставши переможцем цього престижного фестивалю та здобувши звання лауреата ІІ ступеня.

Духовий оркестр – неодмінний учасник і справжня окраса загальноміських урочистих подій, зокрема традиційного святкування Дня міста. У вересні 2019 року, з нагоди 265-річчя Кропивницького, оркестр очолював урочисту ходу, яскраво презентував академію на вулиці Дворцовій, а також дарував святковий настрій і створював неймовірну атмосферу на Фестивалі вуличної їжі.

Оркестр виконує авіаційну композицію

З початком російсько-української війни Будинок культури «Авіатор» перетворився на потужний координаційний центр волонтерської діяльності. У його стінах плетуть маскувальні сітки та збирають усе необхідне для потреб фронту, а творчі курсанти готують особливі програми для виїзних концертів у військових шпиталях.

Зворушливою подією став день 6 березня 2024 року, коли за ініціативи Волонтерського Авіаційного Хабу, що діє в Льотній академії, співробітники та здобувачі освіти відвідали українських воїнів, які перебували на лікуванні в Обласному клінічному госпіталі ветеранів війни. Працівники БК «Авіатор» спільно з курсантами підготували концертну програму, приурочену до 210-ї річниці від дня народження Кобзаря – Тараса Шевченка.

Зі сцени актової зали шпиталю лунали українські пісні, вірші та гуморески. Неймовірну атмосферу свята для Героїв створили директор БК Сергій Стефашкін, художній керівник Микола Барабуля, керівниця оркестру Оксана Стяжкіна, а також студенти Діана Гапона, Максим Величко та музичний гурт академії «П’ятий океан». Наприкінці зустрічі курсанти й студенти факультетів льотної експлуатації та авіаційного менеджменту вручили захисникам подарункові набори й листи подяки від усієї академічної родини. Учасники акції висловили воїнам безмежну вдячність за їхню мужність, жертовність в обороні територіальної цілісності України та щиро побажали їм якнайшвидшого одужання.

***

Гортаючи сторінки хроніки Будинку культури «Авіатор», стає очевидним: цей підрозділ є невіддільною частиною живої історії та славетних традицій Льотної академії. Пройдений ним шлях доводить, що культурний осередок академії успішно виконав і продовжує виконувати кілька фундаментальних місій:

«Авіатор» став свідком найважливіших віх у житті тисяч вихованців. Він об'єднав покоління – від випускників далеких 1960-х років до зовсім юних першокурсників, які щороку на сцені БК роблять свої перші творчі та професійні кроки.

Завдяки відданій праці митців закладу, таких як художній керівник Микола Барабуля, завідувачка відділу мистецтв Ніна Бредихіна та керівниця духового оркестру Оксана Стяжкіна, тисячі майбутніх пілотів, диспетчерів та менеджерів змогли розкрити свої здібності. Конкурси краси та мужності, запальні батли факультетів та іскрометний гумор КВК назавжди залишилися найяскравішими спогадами курсантської юності.

Колективи БК «Авіатор» – духовий оркестр та хоровий ансамбль «Чиста криниця» – винесли славу льотної академії далеко за межі Кропивницького.

Велика зала «Авіатора» чула не лише музичні фанфари, а й доленосні рішення: тут приймалися стратегічні меморандуми про розвиток вітчизняного літакобудування, збиралися наукові конференції та вирішувалися важливі питання життєдіяльності колективу на профспілкових зборах.

А з початком випробувань для нашої держави Будинок культури перетворився на Авіаційний Хаб волонтерства та патріотизму, де курсанти та працівники тримають свій, культурний та благодійний фронт, підтримуючи поранених воїнів у шпиталях.

«Авіатор» вписав золоті сторінки в загальний Літопис академії. Він залишається тим теплим родинним вогнищем, яке зігріває душі випускників навіть через багато років після того, як для них востаннє пролунав марш у виконанні рідного духового оркестру, а небо назавжди стало їхньою професією.

МУЗЕЙНИЙ КОМПЛЕКС ІСТОРІЇ АВІАЦІЇ

Музейний комплекс розміщується на території ЛА НАУ та складається з експозицій, які ілюструють розвиток авіації та історію Льотної академії. До комплексу входять: Музей авіації; Алея авіаційної слави; Сквер Івана Кожедуба; Сквер Аеронавігації; Галерея «Визначні авіатори Кіровоградщини – Герої Другої світової війни».

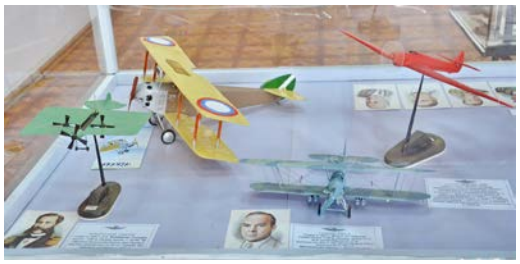
Музей авіації функціонує з 1971 року у спеціально обладнаному критому приміщенні відповідно до рішення командування, партійного та профспілкового комітетів Кіровоградської школи вищої льотної підготовки ЦА.

Профіль музею – історія навчального закладу, історія авіації (світової, радянської, української), космонавтики (стисло) та історія авіації Кіровоградщини. Відповідно експонати музею (загальна кількість 289) угруповано по напрямами: історія навчального закладу; авіація та космонавтика; подарунки та сувеніри гостей і відвідувачів.

Найбільш цікавим є кабіна літака Ан-24 (колишній тренажер), де бажаючі можуть відвідати справжні робочі місця членів льотного екіпажу. У залі експонуються: діюча модель гелікоптера, розроблена Михайлом Ломоносовим, моделі перших літаків, які на початку минулого століття здійснювали демонстраційні польоти в Єлисаветграді, десятки макетів військових та цивільних літаків різних років (розробки багатьох ведучих авіаційних КБ радянського періоду – Антонов, Туполєв, Яковлєв, Іллюшин, Сухой, Мікоян-Гуревич, Камов, Міль, Берієв), авіаційна атрибутика й різноманітні друковані, мальовані та фотодокументи.

Експонатне наповнення музею авіації

У 2010-2011 роках створені майданчики просто неба, які увійшли до складу музейного комплексу разом з існуючим раніше музеєм авіації: Алея авіаційної слави; Авіаційна техніка, розташована на льотному полі ЛА НАУ; Сквер Кожедуба; Сквер Аеронавігації

Алея авіаційної слави **–** це виставковий простір між вулицею Короленка і БК «Авіатор», де розміщений історично-декоративний парково-музейний комплекс, що розкриває столітню історію авіації Кіровоградщини.

Алею було закладено 8 вересня 2010 року – в день 100-річчя першого польоту в небі Єлисаветграда. Про це свідчить забетонована символічна капсула, «точка відліку», виконана в формі фортеці Святої Єлисавети. Тут розташовані чотири повітряних судна – Ан-24, Як-40, Іл-28, Міг-21 (два цивільних і два військових) ще радянського виробництва.

Ан-24Р – турбогвинтовий пасажирський літак для ліній малої та середньої протяжності

Як-40 – пасажирський літак для місцевих авіаліній

Іл-28 – перший радянський реактивний фронтовий бомбардувальник, який був випусковим для курсантів Кіровоградського військового авіаційного училища льотчиків дальньої авіації; 60-го вищого авіаційного училища льотчиків ВПС

Міг-21 – радянський реактивний фронтовий винищувач 1960-х – 1970-х років

7 грудня 2015 року з нагоди Міжнародного дня цивільної авіації на Алеї авіаторів ЛА НАУ відбулось відкриття ***Інтерактивного музею-літака Ан-24.*** У салоні відреставрованого Ан-24 збережено все типове обладнання та розміщено спеціальний дисплей для перегляду тематичних відеофільмів.

Зокрема, відвідувачі музею можуть споглядати відзняті з висоти пташиного польоту краєвиди міста Кропивницький та його околиць. Серед гостей, які були запрошені на урочисту подію – Герой України №1, льотчик-випробувач Олександр Галуненко (на найбільшому в світі транспортному літаку Ан-225 «Мрія» встановив в одному польоті 110 світових авіаційних рекордів і був занесений в Книгу рекордів Гіннесса) та Герой Радянського Союзу, перший із випробувачів літака Ан-24 Юрій Курлін.

Реалізувати проект відкриття інтерактивного музею вдалося за фінансової підтримки програми «Активні громадяни» Британської ради в Україні.

В академії планують постійно розширювати інтерактивні можливості музею, забезпечувати максимальний доступ відвідувачів до елементів управління літаком з відповідним супроводом (ввімкнення переговорів екіпажу, демонстрування практичних ситуацій, перегляд відеороликів польотів тощо).

На алеї авіаторів також представлені: макети літаків; інформаційні стенди та пам'ятні знаки; декоративні композиції; панно з зображенням авіаційних Героїв; віньєтки випускників Кіровоградського льотного навчального закладу; об’єкти, що розповідають про повітряну техніку різних років, окремих авіаторів та колективи людей, закоханих у небо.

Декоративний макет літака Bleriot XI (Блеріо XI)

До уваги відвідувачів – пам’ятки авіаційної історії, розташовані просто неба

8 вересня 2015 року – у 105-у річницю першого польоту в небі Єлисаветграда – Льотна академія організувала урочисті заходи. До колективу КЛА НАУ приєдналися співробітники та керівництво АК «УРГА», представники ветеранських організацій, випускники різних років.

Відбулася презентація моделі (масштаб 1:10) аероплана «Блеріо XI», створеної ідентично реальному літаку, на якому у 1910 році авіатор П. Кузнєцов здійснив політ над містом. Модель створив директор музею авіації, підполковник запасу, колишній військовий льотчик Леонід Іванович Кірєєв. Алея авіаційної слави – живий літопис розвитку авіації на Кіровоградщині

Л. Кірєєв з моделлю аероплана «Блеріо XI»

Авіаційна техніка, розташована на льотному полі УДЛА

На території аеродрому є окремий музей під відкритим небом, де розташовані літаки, що експлотувалися в ЦА та ВПС.

Експонатне наповнення

Ilyushin IL-76

Antonov An-2

Antonov An-24B

Antonov An-32B

Yakovlev Yak-18T

L-410UVP Turbolet

У вересні 2016 року аеродром КЛА НАУ відвідали представники Української Асоціації Дрон-рейсингу та провели польоти своїх дронів на території майданчика музею під відкритим небом. Дрон-рейсинг – гоночні змагання FPV квадрокоптера невеликих розмірів на спеціально обладнаних трасах.

Під час змагань була створена спеціально побудована траса з перешкодами на території аеродрому академії. Кіровоградська льотна академія НАУ уклала з Українською Асоціацією Дрон-рейсингу договір про партнерство і співпрацю, про проведення змагань високого рівня на базі навчального закладу.

Змагання з дрон-рейсингу на території майданчика музею під відкритим небом. КЛА НАУ

У 2002 році поряд з Державною льотною академією України до її 50-річчя був споруджений постамент, на який встановили цивільний двомоторний турбогвинтовий літак L-410.

Let L-410UVP Turbolet

Таку честь цей літак чеського виробництва заслужив завдяки своїм найкращим льотним характеристикам. З 1989 року модель L-410 була випускаючою для курсантів льотної академії. «Особисте ім'я» встановленого на постаменті літака – заводський номер 831108.

Експозиція у Сквері Івана Кожедуба

Розташована за першим навчальним корпусом академії. Експозиція включає: пам’ятний знак, встановлений 8-го червня 2010 року, у день 90-річчя тричі Героя Радянського Союзу Івана Кожедуба. На меморіальній стелі надпис: «На пам’ять про подвиги тричі Героя Радянського Союзу Івана Микитовича Кожедуба в кіровоградському небі та перебування його на Кіровоградщині». Поряд росте дерево – дуб, висаджений власноруч маршалом авіації Іваном Кожедубом у квітні 1985 року під час перебування у Кіровоградському вищому льотному училищі цивільної авіації.

Іван Кожедуб біля навчального корпусу Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації. 18 квітня 1985р.

Пам'ятний знак на честь Івана Кожедуба біля дерева, висадженого І.М. Кожедубом під час перебування в КВЛУ ЦА

У травні 2014 року в сквері урочисто відкрили меморіальну дошку, присвячену двічі Герою Радянського Союзу, льотчику-асу Другої світової війни, заслуженому льотчику-випробувачу СРСР, підполковнику авіації, національному герою кримськотатарського народу Амет-хану Султану.

Меморіальна дошка Амет-хану Султану

Того дня льотна академія приймала багато високоповажних гостей. Ініціативна група представників кримськотатарського народу, на чолі із двоюрідним братом Амет-хана Султана майже 2 роки планувала встановлення меморіальної дошки героя. Відкриття цієї дошки стало не лише вшануванням пам'яті героя Амет-хана Султана, а й символом єднання з кримськими татарами.

У сквері також розміщений пам'ятний знак «Шпаківня назавжди», присвячений усім випускникам навчального закладу; стенди з інформацією про видатних авіаторів, діяльність яких пов'язана з Кіровоградщиною, про країни-партнери ЛА НАУ, про деякі літаки, що є гордістю української авіаційної промисловості.

Стенди з інформацією про уродженця Кіровоградщини, авіатора початку XX ст. Мацієвича Лева Макаровича; Тричі Героя Радянського Союзу, льотчика-аса Другої світової війни Кожедуба Івана Микитовича; начальника Кіровоградської школи вищої льотної підготовки Цивільної авіації у 1975-1978 роки Вікторенко Віктора Макаровича

Стенди з інформацією про викладача Кіровоградського військового авіаційного училища льотчиків дальньої авіації; 60-го вищого авіаційного училища льотчиків ВПС, Героя Радянського Союзу Боровкова Ореста Миколайовича; командира 758-го навчального авіаційного полку Кіровоградського військового авіаційного училища льотчиків дальньої авіації; 60-го вищого авіаційного училища льотчиків ВПС, Героя Радянського Союзу Кулічева Івана Андрійовича; старшого штурмана 758-го навчального авіаційного полку Кіровоградського військового авіаційного училища льотчиків дальньої авіації; 60-го вищого авіаційного училища льотчиків ВПС, Героя Радянського Союзу Ткачова Григорія Єлизаровича

Стенди з інформацією про уродженця Кіровоградщини, двічі Героя Радянського Союзу, космонавта Попова Леоніда Івановича; випускника Кіровоградського військового авіаційного училища льотчиків (1956 р.), Заслуженого льотчика-випробовувача СРСР Волка Ігоря Петровича; Героя України, Заслуженого льотчика-випробовувача СРСР Галуненка Олександра Васильовича

Пам'ятний знак «Шпаківня назавжди», присвячений випускникам різних років кіровоградського авіаційного закладу освіти

Сквер Аеронавігації

Тут встановлено зразки аеронавігаційного обладнання, яке експлуатували на аеродромі «Кіровоград» в різні роки, а також символи аеронавігації (роза вітрів) – діаграми, які показують повторюваність вітрів різних напрямків у даній місцевості (за місяць, сезон чи рік). Перша з них – розкреслений на асфальті 30-ти метровий головний символ аеронавігації, друга – у вигляді пам'ятного знака над тренажерами.

Тридцятиметрова «Роза вітрів»

Аеродромний оглядовий радіолокатор – один із експонатів, розміщених у сквері аеронавігації

Сквер аеронавігації, створення якого в просторі між інститутом аеронавігації, 3-м гуртожитком і тренажерним центром ОПР почалося влітку 2013 року. Навколо ідеї про перетворення території в новаторський інформаційно-культурний центр, присвячений всім випускникам аеронавігаційних спеціальностей, сформувався оргкомітет, який забезпечив спонсорування і початок робіт.

Під час відкриття скверу Аеронавігації 25 жовтня 2013 року колектив льотної академії встановив рекорд України «Найбільша роза вітрів, викладена аеронавігаційними вогниками».

Тоді на накресленій розі вітрів було встановлено й запалено тисячу ліхтариків на сонячних елементах живлення. Продовженням акції стало встановлення «діаграми місцевих вітрів» в сквері аеронавігації.

Після встановлення рекорду ліхтарики були розподілені в сквері аби забезпечувати його екологічно чисте, автономне і безкоштовне для Академії освітлення (всі закуплені світильники використовують в якості енергії для підзарядки акумуляторів сонячні батареї, тобто вдень заряджаються, а з настанням темряви віддають накопичену енергію у вигляді світла). У скляному коридорі тренажерного центру ОПР працювала експозиція приватної колекції авіаційної атрибутики.

В Льотній академії діє **Музейний комплекс історичного краєзнавства.**

Музейна експозиція створена кандидаткою історичних наук, доценткою кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін Іриною Романько, членкинею Національної спілки краєзнавців України.

Експозиція розміщена у трьох спеціалізованих аудиторіях та складається з розділів: «Історія символіки нашого краю», «Декоративно-ужиткове мистецтво Кіровоградщини», «Національна культура: від витоків до сьогодення», «Великий син великого народу: Єлисаветградський край на життєвому шляху Кобзаря», «Друга світова війна в історичній долі Кіровоградщини», «Авіатори Кіровоградщини – Герої Другої світової війни», «Постать козака Мамая в історії нашого краю», «Україна більше за життя: Кіровоградці – учасники Антитерористичної операції».

СТРУКТУРА ЕКСПОЗИЦІЇ:

Історія символіки нашого краю

Зустріч курсантів льотної академії з військовими авіаторами, які проходили службу на авіабазі Канатове. Музейна кімната історичного краєзнавства

Декоративно-ужиткове мистецтво Кіровоградщини

Авіатори Кіровоградщини – Герої Другої світової війни

Великий син великого народу: Єлисаветградський край на життєвому шляху Кобзаря

Постать козака Мамая в історії нашого краю

УКРАЇНА БІЛЬШЕ ЗА ЖИТТЯ

Клуб українсько-норвезького партнерства. Діє на базі закладу з лютого 2015 року

***

Музейний комплекс Української державної льотної академії створений силами небайдужих людей і розвивається завдяки їм, сьогодні являє собою широку систему підрозділів, об'єднаних високою місією формування інтересу до авіації, пропаганді її досягнень, поваги до історії галузі й персоналіям, які зробили особистий внесок.

Така робота, водночас із розширенням кругозору відвідувачів, спрямована на вдосконалення військово-патріотичного виховання молоді.

БІЗНЕС-ШКОЛА

Створена в Кіровоградській льотній академії НАУ Бізнес-школа безпосередньо підпорядковувалась заступнику начальника академії з економічної та адміністративно-фінансової роботи.

Один із ефективних проєктів Бізнес-школи – *«Англомовне перетворення підприємства».*

У 2017 році Бізнес-школа презентувала адаптивну програму мовної підготовки, орієнтовану на менеджерів вищої ланки, а також керівників підприємств і бізнес-установ. Ця освітня ініціатива лягла в основу спільного проєкту академії з компаніями «Гідросила ГРУП» та «Ельворті ГРУП».

Офіційний старт програми «Англомовне перетворення підприємства» відбувся 3 квітня 2017 року на базі бізнес-центру «Ельворті». Навчальний процес розпочали перші чотири групи фахівців підприємств «Гідросила» та «Ельворті». Курс вивчення англійської мови, спеціально розроблений викладачами КЛА НАУ, був адаптований до виробничих та бізнес-потреб замовників для забезпечення ефективної комунікації на міжнародному ринку.

Перший етап навчального курсу з ділової англійської мови для топ-менеджерів та керівного складу підприємств «Ельворті» та «Гідросила» завершилось у липні 2017 року.

За три місяці занурення в англомовну атмосферу студенти оволоділи фразами та словами професійної та технічної тематики, вели телефонні розмови англійською мовою, створювали різні ситуації з бізнес середовища, вчилися розуміти на слух автентичний матеріал професійного спрямування, обговорювали відеосюжети.

Викладачі навчального центру з англійської мови FACE на базі КЛА НАУ за короткий час завдяки комунікативному підходу суттєво покращили розмовні навички слухачів курсів.

18 жовтня 2017 року розпочався другий етап навчального курсу ділової англійської мови для керівного складу підприємства «Ельворті». Топ-менеджери підприємства продовжили вивчати і удосконалювати ділову розмовну англійську на більш високому професійному рівні.

Викладачі кафедри іноземних мов – тренери навчального центру «Flight Academy Cambridge English» Preparation Centre: С.Радул, О.Москаленко, Л.Герасименко, А.Бондар використовували сучасні інноваційні методи викладання іноземних мов в системі освітньої підготовки фахівців промислової галузі.

Роль бізнес-школи у забезпеченні фінансової стійкості Української державної льотної академії

Усвідомлюючи необхідність пошуку додаткових джерел фінансування, академія активізувала діяльність Бізнес-школи (БШ), створеної згідно з «Положенням про Центр підготовки кадрів – Бізнес-школу Української державної льотної академії» (від 28.05.2025 р., протокол вченої ради № 8).

Під керівництвом к.е.н., доцента Віталія Баранова Бізнес-школа стала важливим інструментом для зміцнення фінансового потенціалу закладу.

Основною метою БШ є розвиток освітніх напрямків та проектів у формі альтернативної освіти для широкого кола осіб, які зацікавлені у підвищенні професійного та особнстісного росту, в тому числі безпосередньо для здобувачів вищої освіти.

Актуальним завданням БШ визначено:

застосування інноваційних освітніх напрямків та проектів для неформальної освіти зацікавлених осіб у підвищенні професійного та особистісного зростання через реалізацію МВА-програм, курсів за напрямами роботи БШ, включаючи міжнародну співпрацю та співпрацю із закладами вищої освіти України, залучення до співпраці бізнсс-тренерів;

надання консалтингових послуг, взаємодія з державними структурами та бізнесом.

Основним завданням БШ є надання платних освітніх послуг, зокрема проведення навчальних курсів, тренінгів, майстер-класів, семінарів, фестивалів та іншої діяльності в напрямі бізнес-освіти, самореалізації слухачів школи.

Для досягнення мети і завдань, *Бізнес-школа здійснює наступну діяльність*:

проведення інноваційних тренінгів особнстісного зростання;

використання останніх розробок у сфері комунікативних технологій;

застосування практики побудови і стратегію розвитку бізнесу;

поглиблення фінансових, економічних, маркетингових знань;

розробка та реалізація спеціальних програм підготовки та перепідготовки персоналу для суб'єктів малого підприємництва із залученням висококваліфікованих викладачів, бізнес-консультантів, успішних представників бізнесу;

розробка та реалізація власних програм та проектів;

залучення до освітнього процесу кращих спеціалістів, викладачів;

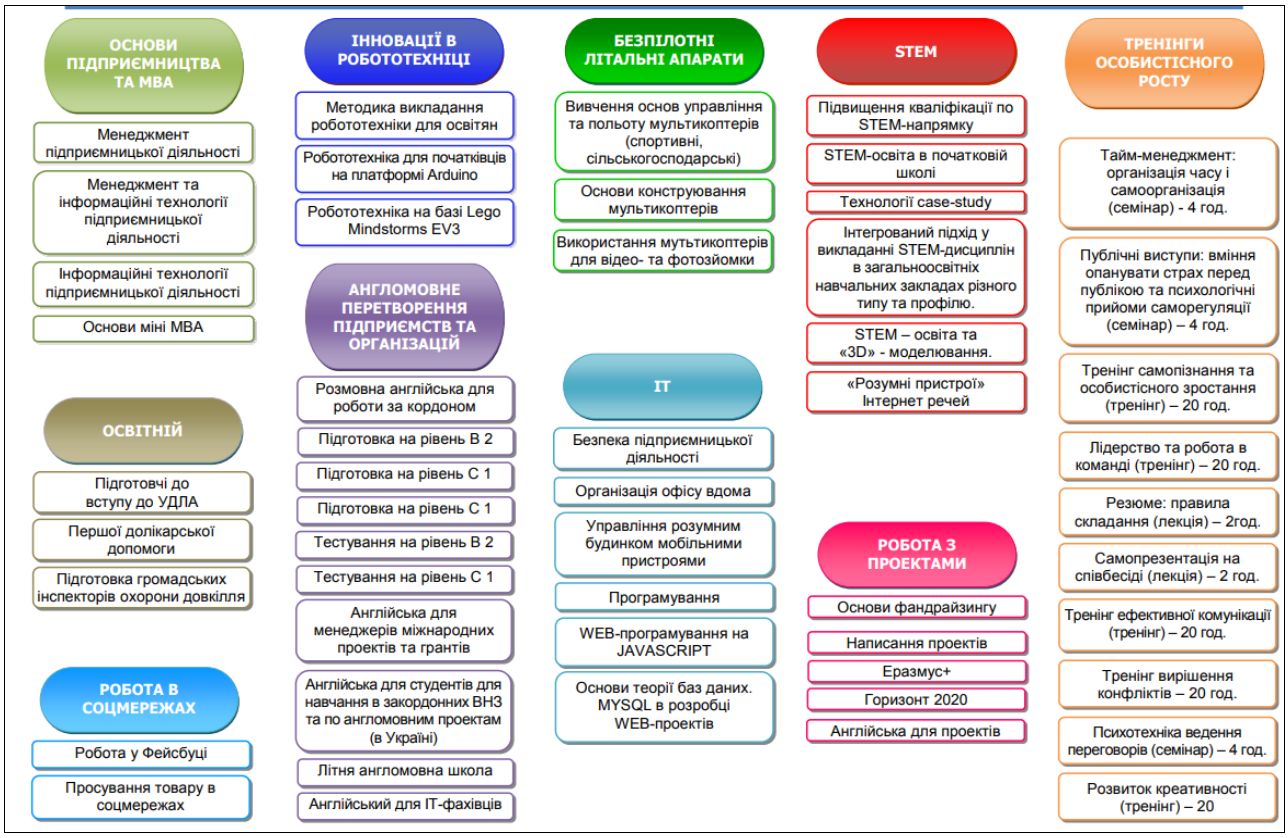
залучення коштів юридичних та фізичних осіб;

поширення наукових та методичних матеріалів;

підготовка до друку рекламних матеріалів про БШ та академію (листівок, буклетів, банерів тощо);

постійна співпраця із засобами масової інформації з метою інформування громадськості про діяльність БШ та академії.

Напрями роботи та курси Бізнес-школи:

Ефективність діяльності та перспективи розвитку Бізнес-школи УДЛА

«Перезавантаження» – новий напрям, який Бізнес-школа (БШ) започаткувала у 2025–2026 навчальному році.

На базі УДЛА 8 вересня 2025 року розпочато навчальний курс «Адміністратор». Це партнерська програма, яку спільно реалізували бізнес-школа академії та проєкт «Перезавантаження» Кіровоградської обласної організації Українського Червоного Хреста у межах підписаного раніше Меморандуму про співпрацю.

Протягом півтора місяця 18 учасників опановували теоретичну базу та здобували практичні навички адміністрування під керівництвом кандидатки педагогічних наук, доцентки Надії Коваленко на платформі БШ.

13 жовтня відбувся захист випускових робіт, а 14 жовтня випускники курсу отримали відповідні сертифікати.

Ефективність діяльності бізнес-школи демонструє зростання за всіма ключовими показниками. За останній рік кількість слухачів збільшилася майже вдвічі – з 14 до 26 осіб. Водночас фінансові надходження зросли більш ніж триразово, сягнувши 280 тисяч гривень проти 80 тисяч 2024 року. У 2025–2026 роках обсяг надходжень від оплати навчання слухачами становив 166,5 тисячі гривень.

У планах Бізнес-школи – масштабування діяльності для забезпечення стабільного зростання фінансових надходжень:

збільшити кількість слухачів БШ на 25–30 %;

активізувати курси підготовки до НМТ;

запустити нові профільні експрес-курси.

Таким чином, Бізнес-школа комплексно підходить до реалізації своєї місії, поєднуючи новітні освітні підходи, бізнес-консалтинг та практичні тренінги. Завдяки залученню висококваліфікованих експертів, активній співпраці з бізнесом, державними структурами та ЗВО, БШ створює потужну платформу для професійного розвитку, кар’єрного зростання і самореалізації слухачів, одночасно зміцнюючи свій імідж та розширюючи можливості академії.

ТВОРЦІ ВИСОКОГО ПОЛЬОТУ

Імена, що стали історією

ДЕРЯГІН ВІКТОР ФЕДОРОВИЧ

Віктор Дерягін народився 27 серпня 1943 року в місті Дружківка Донецької області. Після закінчення у 1959 році 8-ого класу працював слюсарем Дружківського машинобудівного заводу. Одночасно навчався у вечірній школі робітничої молоді, яку закінчив у 1961 році.

1963 року був прийнятий на вечірній факультет Краматорського індустріального інституту. В січні 1964 року Віктор Федорович був переведений на посаду інженера-конструктора відділу головного енергетика бюро промислової вентиляції місцевого заводу.

Тільки у 1965 році з шестирічним робочім стажем він був прийнятий на денне відділення теплоенергетичного факультету Одеського політехнічного інституту за спеціальністю «Автоматизація теплоенергетичних процесів».

Після закінчення у 1969 році навчання в інституті та присвоєння кваліфікації «Інженер-теплоенергетик з автоматизації» був розподілений до Харківського відділення інституту «Теплоелектропроєкт» в м.Одеса, а у жовтні того ж року був прийнятий в аспірантуру Одеського політехнічного інституту на кафедру гідравліки та гідравлічних машин.

По закінченню у 1972 році аспірантури Віктор Дерягін був прийнятий на посаду асистента в Кіровоградський інститут сільськогосподарського машинобудівництва. У 1975 році захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю «Гідравліка та інженерна гідрологія». Тема дисертації: «Гідродинамічні дослідження інтегруючих (осередняющих) трубок». Диплом кандидата технічних наук МТН № 110544 видано Міністерством вищої та середньої спеціальної освіти СРСР на підставі рішення Вищої Атестаційної Комісії від 24 грудня 1975 р.

У червні 1975 року за конкурсом був обраний на посаду старшого викладача, а у березні 1977 року на посаду доцента кафедри гідравліки та термодинаміки. В жовтні 1977 року був переведений на посаду доцента кафедри теорії механізмів та машин.

З 5 липня 1978 року перейшов на викладацьку роботу до Кіровоградського вищого льотного училища ЦА на посаду старшого викладача кафедри аеродинаміки та динаміки польотів факультету льотної експлуатації.

На той момент к.т.н. Дерягін Віктор Федорович мав у своєму активі понад 20 наукових публікацій та розробок. 24 лютого 1980 року за конкурсом був обраний на посаду доцента кафедри аеродинаміки та конструкції літальних апаратів.

30 вересня 1981 року за сумісництвом був зарахований на посаду заступника декана факультету ФЛЕ. Рішенням Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР від 8 грудня 1982 року В. Дерягіну було присвоєне вчене звання «доцент» по кафедрі аеродинаміки та

динаміки польоту літаків. За кілька років Віктор Федорович був переведений на посаду начальника факультету підвищення кваліфікації та перепідготовки авіаційного складу, а вже через рік призначений деканом факультету управління повітряним рухом Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації.

В.Ф.Дерягін (у центрі) проводить лабораторне заняття з курсу «Аеродинаміка» з курсантами другого набору 1979 року. 1980 рік

Керівництво Державної екзаменаційної комісії першого випуску КВЛУ ЦА. Сидять зліва направо: заступник голови (декан факультету з ОЛА ЦА); голова ДЕК Ржевський В.М. (начальник Ульянівської ШВЛП); заступник голови (командир аеропорту Жуляни, м. Київ). Стоять: заступник начальника КВЛУ ЦА з ННВР Гузенко А.І., декан (перший декан) факультету ЛЕ Коростильов О.О., заступник декана ФЛЕ Дерягін В.Ф.

Дерягін В.Ф. у складі комісії під час прийому державних екзаменів

Викладачі КВЛУ ЦА – учасники «Клубу веселих та винахідливих». Змагання між факультетом льотної експлуатації та факультетом повітряної навігації.

На лівому фото: В.Дерягін, В.Ковальський, О.Бурмістров. На правому фото: П.Лашук, Є.Долгов, С.Осадчий, Павлов, В.Сухоногов

Віктор Федорович Дерягін продовжує працювати в УДЛА, обіймаючи посаду доцента кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів.

Коло наукових інтересів: механіка рідини.

Викладає навчальні дисципліни: Повітряне судно; Виробнича практика; Принципи польоту. В.Дерягін здійснює керівництво кваліфікаційними роботами здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Нагороджений медаллю «Ветеран праці». В його особовій справі зафіксовано чимало заохочень, серед яких подяка від Міністра цивільної авіації.

Професійний шлях Віктора Дерягіна є прикладом успішного поєднання глибокої технічної освіти з багаторічною викладацькою та управлінською діяльністю у сфері цивільної авіації.

Вагомий внесок В.Ф. Дерягіна у розвиток Льотної академії пов’язаний не лише з підготовкою висококваліфікованих авіаційних кадрів, а й з активною організаційною роботою на відповідальних керівних посадах.

Сьогодні, передаючи свій неоціненний досвід здобувачам освіти, Віктор Федорович продовжує відігравати важливу роль у системі підготовки фахівців, зберігаючи та примножуючи традиції Української державної льотної академії.

ЖИБРОВ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Жибров Олександр Володимирович – військовий льотчик 1-го класу, полковник у відставці. Старший викладач кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів.

Народився 11 серпня 1956 року в м. Мари (Туркменська РСР), в родині військовослужбовця.

У 1973 році закінчив 10 класів середньої школи в м. Бишкек (Киргизька РСР) і того ж року вступив до Барнаульського вищого військового авіаційного училища льотчиків імені Головного маршала авіації Вершиніна.

У льотному училищі програму початкової льотної підготовки проходив на навчально-тренувальному реактивному літаку Л-29, потім літав на перехідному реактивному бомбардувальнику Іл-28. Випускним літаком у нього був надзвуковий реактивний фронтовий бомбардувальник Як-28.

У 1977 році здобув спеціальність: «Командно-штабна тактична авіаційна», кваліфікація: «Офіцер з вищою воєнною спеціальною освітою – льотчик-інженер».

Лейтенант Жибров О.В. 1977 р.

З училища О.Жибров був випущений із загальним нальотом 200 годин (за типами відповідно 70, 70 і 60 годин) та був направлений для подальшого проходження військової служби у стройову частину на посаду старшого льотчика 39-го окремого розвідувального авіаційного полку, що дислокувався в казахському місті Балхаш. У складі полку він виконав у період з 1979 по 1980 роки 28 бойових вильотів до Афганістану.

У 1981 році Олександр Володимирович був на цій же посаді переведений до угорського міста Кунмадараш у дислокований там 328-й окремий розвідувальний авіаційний полк. Усі роки після випуску з училища літав на Як-28Р.

У 1982 році отримав класну кваліфікацію «Льотчик 1-го класу».

1986 року Олександра Володимировича перевели до білоруського міста Бобровичі на посаду командира ланки.

На аеродром Канатове (Кіровоград) Олександр Володимирович Жибров прибув у 1990 році на посаду заступника командира авіаційної ескадрильї 44-го гвардійського бомбардувального авіаційного полку.

Проходив військову службу на посадах: 1990-2001рр. – заступник командира авіаційної ескадрильї, командир авіаційної ескадрильї, заступник командира 727-го (44-го) бомбардувального авіаційного полку; 2001-2004 рр. – командир 44-го БАП.

Освоїв типи літаків Л-29, Іл-28, Як-28, Су-24 и Су-24М. Загальний наліт на всіх типах літаків – 2000 годин (на Су-24М – 1200 годин).

О.В. Жибров перед вильотом. Літак Су-24М. Льотно-тактичні навчання ВПС України. Серпень 1996 року, аеродром Канатове, м. Кіровоград

О.Жибров (ліворуч) – керівник польотів. Канатове, 2002 р.

Командир 44 гв. БАП полковник О.Жибров

Наприкінці жовтня 2003 року гарнізон у Канатовому скоротили майже навпіл у результаті загальновійськових реформ. 16 червня 2004 року останній літак Су-24 покинув аеродром Канатове.

Про цю передислокацію командир 44-го БАП Жибров О.В. через кілька років написав спогад «Крайній політ на “пам'ятнику”». З 30-ти бомбардувальників Су-24М приблизно 10-

12 літаків були включені до складу 7-го БАП у Старокостянтинові, а решта передані на бази зберігання авіатехніки в Миколаєві, Білій Церкві, Луцьку.

Уривок статті «Крайній політ на “пам'ятнику”»: «…процес розформування завжди відбувається за однією схемою. З сумом, з болем, негативними емоціями, а найголовніше – розумінням усіма категоріями особового складу, що відбувається щось неприродне.

Не оминула ця доля і наш, 727-й (44-й) гвардійський бомбардувальний авіаційний полк. При розформуванні полку смуток збільшується в міру наближення до цієї дати. До середини 2004 року полк підійшов, виконавши велику і важку задачу – усі з більш трьох десятків літаків Су-24М, протягом 1,5 років розлетілися по іншим аеродромах. До початку літа 2004-го на аеродромі Канатово самотньо застигли крайні два літаки. Майже порожній аеродром, відсутність техніки, людей. Техніків, які добре знали свою справу залишилися одиниці, коштів на підготовку самий мінімум, майже повна відсутність запасних частин. Ще й знеструмлений аеродром, маса проблем у забезпеченні. Ось і залишилися два борти.

Крайній політ О.Жиброва на Су-24м. 16.04.2004 р.

В кабині Су-24м

Останні літаки Су-24м в а/б Канатове.

Командир 44 гв. БАП (до 1997 р. – 727-й гв. БАП) полковник О.Жибров під час церемонії прощання з прапором особового складу полку. 2004 р.

Якщо ще один літак умовно можна назвати пригодним до польотів, то літак з бортовим номером “25” називали не інакше як “пам'ятник”. Він був пошкоджений ще за радянських часів, тепер стояв на дальній стоянці. Але як завжди в полках, цей борт став “заслуженим донором”. Всі блоки і т.п. переносилось на інші борти, потім зняли двигуни. Однак це не заважало під час різних перевірок кому-небудь з екіпажів займати “готовність”, технікам підвішувати бомби і імітувати “готовність” до зльоту.

Але “спокійне життя” закінчилося з початком розформування. Су-24 – це не МіГ-29, його не перевезеш на камазі, як в інших винищувальних полках це робили з літаками, які з тієї чи іншої причини, не могли перебратися по повітрю на місце своєї подальшої служби. Стали думати про “пам'ятник”, тобто залишити цей літак у Кіровограді, обрати майданчик і встановити його на п’єдисталі на згадку про військове минуле Канатового.

Пропонувалась місцина навпроти аеровокзалу, незайняте “кільце” на дорозі... Обговорили з місцевою владою, знайшли порозуміння і підтримку. У листопаді 2003 р. до військової частини прилітав Головнокомандувач ВПС.

Уже наприкінці його перебування в гарнізоні, коли виникла пауза, біля борта Ан-26, бачачи гарний настрій керівника, вирішив – кращого моменту не знайти! Виклав прохання, тим більше там же були присутні обласні очільники, які теж підтримали нас. Головком з посмішкою сказав: “Ну, якщо тобі зайнятися більше нічим, дозволяю”. Однак, якісь проблеми у місті перекреслили всі наші устремління. Потрібно було готувати літак до перельоту.

З крайніми бортами проблем було дуже багато. Мало їх підготувати і перегнати (переганяли зазвичай “пару” літаків), треба було зняти двигуни невеликою командою в польових умовах на аеродромі, де життя авіаційне майже завмерло. Паливо, машини, відрядження, харчування – все проблеми.

А літо прийшло і два борти, “крайніх” або “останніх” завмерли в очікуванні своєї черги. Нас залишилося два екіпажі та два літаки. Техніки тим часом доставили двигуни і приступили до підготовки літаків. Так вже вийшло, що “25”-й борт дістався мені, довелося частіше ніж зазвичай перевіряти хід підготовки.

Говорячи про підготовку до “обльоту” і “перельоту”, зупинюся на кількох деталях: аеродром майже знеструмлений, мережі немає, палива також майже немає. Радіотехнічні засоби залишилися тільки на папері, а те що було, працювало з перебоями. Почали заправляти літаки (палива тільки на газовку, обліт і переліт). Інженер ескадрильї повідомив, що на “25”-му витік у 2-му баку.

Після ремонту підійшов день обльоту і перельоту до Луцька на базу зберігання. Виконали два обльоти, літаки працювали як “годинник”, але Луцьк через грозу не приймає. У нас погода псувалася на очах, а відсутність навіть чохлів загрожувала виведенням літаків з ладу. Летіли ми на наступний день. Аеродром завмер, техніки молилися, щоб на запуску не було відмови і головне, щоб злетіли.

Приїхало чимало людей з міста, багато колишніх однополчан і просто друзів, вони встали вздовж смуги – прощалися, добре усвідомлюючи, що незабаром аеродром “Канатово”, як і багато інших, припинить своє існування. Відлітаючи, крилом помахали над аеродромом, далі – відворот на місто, “попрощалися” на малій висоті і на маршрут.

В душі розумів, що це буде мій не “крайній”, а останній, політ, тому і намагався не дивитися на прилади, а навкруги. Авіаційна частина у Луцьку, що на той час вже перетворилася на базу зберігання, теж відзначала “дату”. Ми були останніми літаками, з посадкою яких припиняв своє існування луцький військовий аеродром. Так що наш смуток і смуток командира в Луцьку були цілком зрозумілими. Було це *16 червня 2004 року*.

Вже через годину після посадки нам зателефонували, що “за відхилення від маршруту і висоту, не передбачену завданням, небезпечний прохід над містом” пішла доповідь співробітника “особового” відділу до вищих інстанцій. Хоча, ця подія дійшла до самого верху, розійшлися ми теж нормально: сувора догана…».

Олександр Жибров після розформування 44-го БАП з серпня 2005 по серпень 2025 років працював в Льотній академії Національного авіаційного університету на посаді старшого викладача кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів факультету льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху.

Старший викладач О.В. Жибров. ЛА НАУ

Коло наукових інтересів: експлуатаційні процедури, експлуатаційні процедури по типам ПС, людський фактор в експлуатації авіаційної техніки, можливості та обмеження людини в льотній діяльності.

Професійні досягнення: Наукове консультування льотного складу Приватного акціонерного товариства Міжнародна акціонерна авіаційна компанія «УРГА» м. Кропивницький (2015-2017 р.р.) з питань авіаційного законодавства та безпеки польотів. Є автором та співавтором понад 20 наукових публікацій.

*Викладав дисципліни***:** •Експлуатаційні процедури. •Експлуатаційні процедури по типам: НАРП-1, К-10 «Свіфт». •Людський фактор в експлуатації авіаційної техніки. •Можливості та обмеження людини в льотній діяльності.

Життєвий шлях Олександра Володимировича Жиброва є гідним прикладом служіння Батьківщині та авіації. Як військовий льотчик, він присвятив своє життя захисту неба та передачі професійного досвіду наступним поколінням авіаторів України.

Однак, найголовнішу місію свого життя Олександр Володимирович виконав, виховавши сина – справжнього Героя та офіцера. Підполковник Олександр Олександрович Жибров, командир авіаційної ескадрильї 299-ї бригади тактичної авіації імені генерал-лейтенанта Василя Нікіфорова, віддав найцінніше – власне життя – захищаючи свободу та незалежність України.

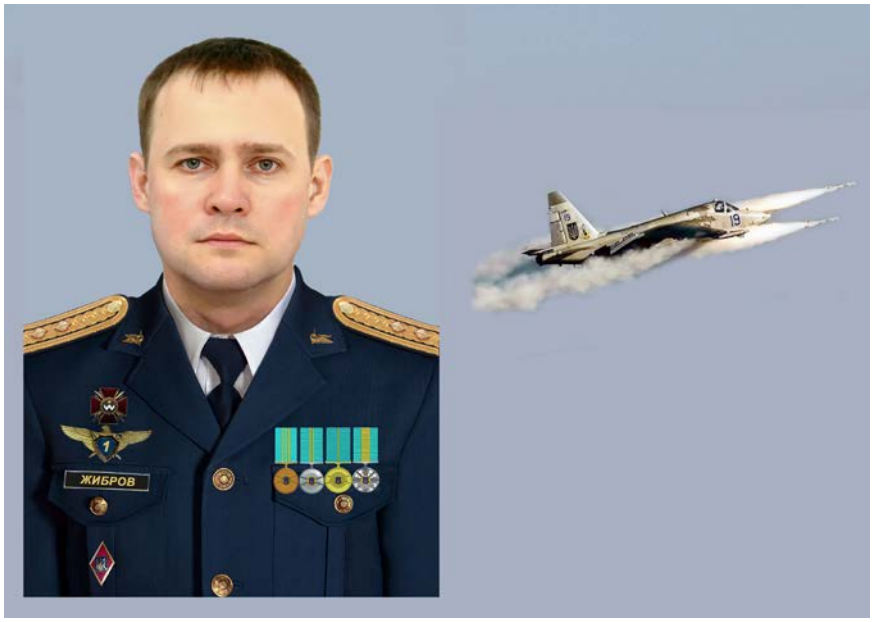
Родина Жибрових: Олександр Володимирович, син – Олександр та дружина – Тетяна. 1981 р., м. Балхаш, Казахстан

О. Жибров з п'ятирічним сином біля літака Zlin угорського аероклубу 18.08.1984 р. Угорщина, аеродром Дебрецен

Батько і син Жиброви в кабіні Су-24М. Аеродром Канатове. 2003 р.

ЖИБРОВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ (09.07.1979 – 24.02.2022)

Командир авіаційної ескадрильї 299-ї бригади тактичної авіації імені генерал-лейтенанта Василя Нікіфорова. Військовий льотчик 1-го класу. Підполковник Збройних Сил України.

Героїчно загинув у перший день повномасштабного російського вторгнення, захищаючи небо над Україною.

За особливу мужність і самовідданість, проявлені під час захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі Указом Президента України від 26 березня 2022 року підполковник Олександр Жибров посмертно нагороджений орденом Богдана Хмельницького ІІІ ступеня.

Героїчний чин сина став не лише безсмертним свідченням патріотизму, а й відображенням тих цінностей, мужності та любові до неба, які батько передав йому як справжньому воїну.

Спадкоємність поколінь у родині Жиброві назавжди залишиться символом відданості українському народові та високої офіцерської честі.

КОВАЛЕНКО ОЛЕГ ІВАНОВИЧ

Народився 4 квітня 1961 року в столиці Естонії – місті Таллінн.

З дитинства захоплювався авіацією, відвідував гурток авіамоделювання та мріяв пов'язати своє життя з небом. Саме це захоплення визначило вибір його майбутньої професії.

Після закінчення середньої школи в 1978 році вступив до Кіровоградського льотно-штурманського училища цивільної авіації на відділення штурманів (спеціальність «Літаководіння»).

Шикування перед посвятою у курсанти. Олег Коваленко (у центрі), 1978 рік

Роки навчання були насичені теоретичною підготовкою, льотною практикою та курсантськими буднями, що формували дисципліну, відповідальність і професійний характер майбутнього авіатора.

Льотну підготовку в училищі проходив на літаках-лабораторіях Ан-24УШ. Командиром корабля-інструктором був Михайло Охінченко, а штурманами-інструкторами – Леонід Анікович і Микола Галушкін. Один із них працював у польоті в салоні літака-лабораторії з усією льотною групою курсантів, а інший займався індивідуально по черзі з кожним курсантом у кабіні екіпажу.

Третьокурсник О.Коваленко – другий ліворуч. 1980 рік

Роки навчання в училищі стали для Олега Івановича не лише початком професійного становлення, а й доленосним етапом в особистому житті. Саме тут він познайомився зі своєю майбутньою дружиною Світланою, яка працювала діловодом у канцелярії штабу училища. Згодом вони одружилися, а їхня сім'я вже 45 років є прикладом міцного подружнього союзу.

У 1981 році Олег Іванович успішно закінчив училище, здобувши диплом з відзнакою та кваліфікацію штурмана цивільної авіації.

Олег з дружиною Світланою

Вручення диплому, 1981 рік

Після закінчення навчання в КЛШУ ЦА його було розподілено до Кишинівського об'єднаного авіаційного загону (ОАГ) Молдавського управління цивільної авіації на посаду штурмана літака Ан-24. Робота у складі льотного екіпажу стала початком його професійного шляху в цивільній авіації та важливим етапом становлення як авіаційного фахівця.

У 1984 році Олег Іванович за власною ініціативою повернувся до рідного Таллінна, де продовжив професійний шлях в Естонському управлінні цивільної авіації. Після перенавчання на літак Ту-134 працював до 1990 року на посаді штурмана літака Ту-134 у 141-му льотному загоні (141 ЛО). У структурі радянського «Аерофлоту» весь льотно-підйомний склад екіпажу (пілоти, штурмани та бортмеханіки), що обслуговував цей тип магістральних літаків в авіапідприємстві, закріплювався за єдиним підрозділом. Для

реактивної авіації Талліннського об'єднаного авіаційного загону (Естонське управління цивільної авіації) таким підрозділом був 141-й льотний загін.

Кишинів, під час польоту на Ан-24, 1982 рік

Олег Коваленко (перший ліворуч) – в кабіні Ту-134, Таллінн,1986 рік

Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії (ВКК) О.Коваленку присвоєно 1-й клас штурмана. Після 1990 року в авіації незалежної Естонії відбулися кардинальні зміни. Однією з них стала заміна авіаційного парку: на зміну Ту-134 прийшли літаки типу Boeing, у складі екіпажів яких посада штурмана не була передбачена. Це призвело до скорочення фахівців цієї спеціальності. Разом із проданими до інших держав літаками Ту-134 на роботу за кордон переїхали й деякі члени екіпажів. Частину штурманів було переведено на посади чергових штурманів.

За таких обставин Олег Коваленко разом із родиною переїхав до Кіровограда. Вибір міста був зумовлений тим, що саме тут він здобував освіту, у цьому місті народилася його дружина. З 6 серпня 1990 року працював у Кіровоградському вищому льотному училищі на посаді штурмана-інструктора літаків Ан-24 та Ан-26 в екіпажі командира повітряного судна інструктора Валерія Козловського. На той час він уже мав кваліфікацію штурмана-інструктора 1 класу повітряних суден Ан-24 і Ту-134, значний досвід льотної роботи та ґрунтовну професійну підготовку. Пройшов стажування в Симферопольському АЗ в 1994 році.

У 1994 році Олег Іванович уклав контракт із Міжнародною авіаційною акціонерною компанією «УРГА» (МААК «УРГА»), у складі льотного екіпажу якої розпочав роботу на посаді штурмана. У березні того ж року МААК «УРГА» уклала з Організацією Об’єднаних Націй контракт на роботу чотирьох літаків Ан-26 у Сомалі. В одному з екіпажів штурманом

був Олег Коваленко. 10 березня 1994 року Олег Іванович розпочав льотну роботу в Сомалі. Виконував польоти з доставки гуманітарної допомоги, забезпечуючи перевезення медикаментів, продовольства, товарів першої необхідності та інших гуманітарних вантажів для місцевого населення. Жили на базі ООН у савані.

1995 року Державна льотна академія України придбала літак Ан-74. Цей літак першим освоїв екіпаж Володимира Сусанова (проректор ДЛАУ з організації льотної роботи). Для підготовки екіпажів літак був переданий до авіакомпанії «Востсибаеро» міста Іркутська. Там В.М.Сусанов приступив до перенавчання та введення в стрій командирів ПС інструкторів ДЛАУ В.Репяшника, І.Сагаля, штурмана-інструктора О.Коваленка, бортмеханіка-інструктора В.Буртника.

Олег Іванович протягом 1995–1996 років працював штурманом-інструктором літаків Ан-26 та Ан-74. На цій посаді він здійснював підготовку та вдосконалення професійної майстерності льотних екіпажів. 19 вересня 1995 року розпочав навчально-тренувальні польоти на літаку Ан-74 № 74037.

На жаль, у 1996 році під час зльоту з аеродрому Мирний літак Ан-74 зазнав аварії внаслідок помилки іркутського екіпажу і відновленню не підлягав.

У квітні 1996 року Олег Іванович у складі екіпажу виконав міжнародний перегін літака Ан-74 (бортовий № 74045) за маршрутом Іркутськ – Рас-ель-Хайма (Об'єднані Арабські Емірати). Разом із ним у складі екіпажу працювали також випускники Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації: борттехнік Вячеслав Маляренко та другий пілот Іван Сагаль. Цей політ став ще одним свідченням високого професійного рівня випускників навчального закладу, які успішно виконували відповідальні міжнародні авіаційні завдання.

Олег Коваленко (другий праворуч) у складі екіпажу. Бодайбо, 1996 рік

Упродовж 1996–2002 років Олег Іванович працював за контрактами в авіакомпаніях країн Африки. На посаді штурмана літаків Ан-12, Ан-26, Ан-32 та Ан-74 виконував польоти до країн Центральної та Південної Африки, зокрема до Анголи, Демократичної Республіки Конго, Заїру та інших держав регіону.

Олег Коваленко працював в авіаційній компанії Демократичної Республіки Ангола. У складі екіпажів з Кіровограду були: Василь Федоришин, Анатолій Зазимко, Микола Вакуленко, Володимир Невмержицький, Сергій Радько, Володимир Суворов, Іван Островець, Володимир Ілікбаєв, Сергій Іващенко, Євген Костєєв, Юрій Руденко тощо. Літали на різних типах ПС: Ан-24, Ан-26, Ан-32, Ан-12, Ан-72, Ан-74.

Під керівництвом Валерія Козловського в Демократичній Республіці Конго була організована авіакомпанія «САА», у якій на ПС Ан-26 та Іл-18 літали колишні працівники ДЛАУ: Віктор Копилов, Анатолій Зоря, Віктор Ткаченко, Павло Байздер.

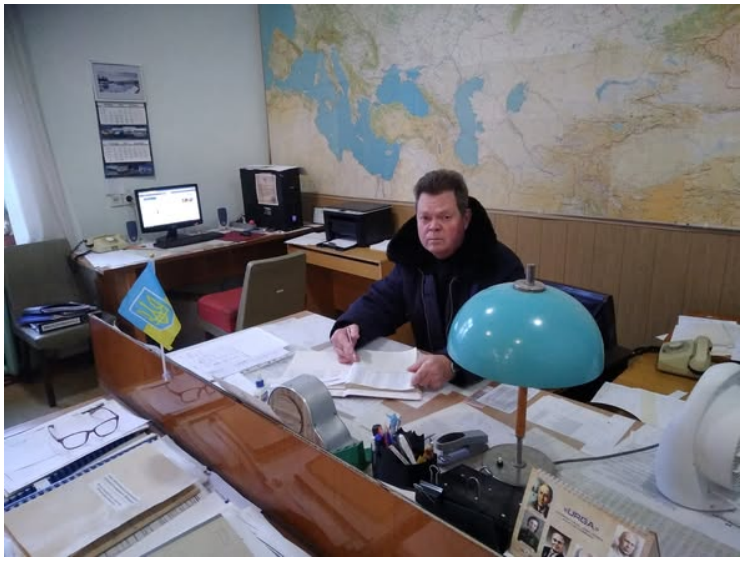
Олег Коваленко (третій праворуч) з екіпажем та військовими. Демократична Республіка Конго, 1996 рік

У 2002 році Олег Іванович повернувся до України та продовжив професійну діяльність у Державній льотній академії України. Упродовж 2002–2014 років обіймав посаду інженера авіаційного загону з штурманської підготовки.

На цій посаді забезпечував організацію та методичний супровід штурманської підготовки льотного складу, сприяв удосконаленню системи професійної підготовки курсантів і пілотів, передаючи багаторічний практичний досвід, набутий під час роботи в цивільній авіації та міжнародних авіаційних проєктах.

У 2014 році Олег Іванович був призначений на посаду начальника служби аеронавігаційної інформації (САІ) Льотної академії Національного авіаційного університету.

Упродовж 2014–2025 років очолював службу, забезпечуючи організацію її діяльності, супровід аеронавігаційної інформації та нормативно-методичне забезпечення польотів. Багаторічний льотний досвід, високий професіоналізм і відповідальне ставлення до справи сприяли ефективній роботі підрозділу та підготовці майбутніх авіаційних фахівців.

Начальник САІ О.І. Коваленко на робочому місці

Зі слухачами з Колумбії, 2018 рік

З 2024 року Олег Іванович очолює авіаційний гурток «Крила України» в Комунальному закладі «Ліцей «Сокіл» Кропивницької міської ради». Спираючись на багаторічний досвід роботи в цивільній авіації та педагогічної діяльності, він передає учнівській молоді знання з аеронавігації, основ управління безпілотними літальними апаратами та авіаційної справи. Під його керівництвом вихованці гуртка опановують сучасні авіаційні технології, розвивають практичні навички, професійне мислення й відповідальність, формуючи міцне підґрунтя для майбутньої діяльності в авіаційній галузі.

Із курсантами ліцею Сокіл, 2024 рік

З 2026 року Олег Іванович обіймає посаду чергового штурмана Української державної льотної академії. На цій посаді він і надалі використовує свій багаторічний професійний досвід, забезпечуючи виконання завдань, пов’язаних з організацією та супроводом льотної діяльності академії.

Понад три десятиліття професійної діяльності Олега Івановича безпосередньо пов’язані з рідною Льотною академією. Пройшовши шлях від курсанта до досвідченого авіатора, штурмана-інструктора, керівника підрозділу та наставника молодого покоління, він присвятив авіації більшу частину свого життя.

Олег Іванович – штурман-інструктор 1 класу літаків Ан-12, Ан-26, Ан-32 та Ан-74 із загальним нальотом понад 12 000 годин. Його багаторічна праця, професійна майстерність і відданість авіації стали вагомою частиною історії Льотної академії та справи підготовки майбутніх поколінь авіаторів.

Авіація стала справою кількох поколінь родини Коваленків. Професійний шлях Олега Івановича продовжила його донька – Коваленко Надія Олегівна, яка з дитинства мріяла пов’язати своє життя з авіаційною сферою.

Олег Іванович із донькою Надією, 1986 рік

У 2004 році Надія Олегівна вступила до аспірантури Державної льотної академії України, успішно захистила кандидатську дисертацію та пройшла професійний шлях від старшого викладача до доцента кафедри, присвятивши Академії вже понад два десятиліття своєї науково-педагогічної діяльності. Символічним підтвердженням спільної відданості авіації стало нагородження Олега Івановича та його доньки Надії з нагоди 70-річчя академії.

Батько і донька із заслуженими нагородами. 2021 рік

А у 2026 році свій перший крок в авіаційну професію зробив і онук Олега Івановича – Владислав, вступивши до Української державної льотної академії.

Так любов до неба, відданість авіації та рідній альма-матер об’єднали вже три покоління родини Коваленків, перетворившись із професійного вибору на справжню родинну традицію.

МАКАРОВ РОБЕРТ МИКИТОВИЧ

Народився 22 листопада 1931 року у місті Починок (нині Смоленської області, РФ) в сім'ї службовця.

У 1951році, після успішного завершення навчання у середній школі міста Ярцево Смоленської області, вступив до Державного центрального інституту фізичної культури (Москва), який закінчив 1955 року за спеціальністю «Фізична культура», кваліфікація – викладач фізичного виховання.

У 1955 році молодий викладач фізичного виховання Роберт Макаров був направлений у Військово-інженерну академію ВПС імені Жуковського, а з червня 1959 року він розпочав свій шлях вченого з посади інструктора Військово-повітряної академії імені Гагаріна (с. Моніно Московської області). Послідовно він проходив усі кар'єрні сходинки.

Спочатку став викладачем, а з 29 травня 1970 року рішенням вченої ради Державного інституту фізичної культури імені Лесгафта Роберту Микитовичу був присвоєний вчений ступінь кандидата педагогічних наук. Тоді він був переведений на посаду старшого викладача та нагороджений медаллю «За доблесну працю». Рішенням вищої атестаційної комісії йому було присвоєне вчене звання доцента кафедри фізичної підготовки та спорту. Він наполегливо працював над докторською дисертацією «Шляхи підвищення ефективності психофізичної підготовки льотного складу», яка стосувалась проблем підготовки операторів особливо складних систем управління.

Навчався на Вищих спеціальних курсах з авіакосмічної медицини і біології в Москві (1970 р.).

15 серпня 1980 року к.п.н., доцент Макаров був зарахований на посаду завідуючого кафедрою фізичного виховання Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУЦА).

1985 року захистив докторську дисертацію в науково-дослідному інституті професійно-технічної педагогіки Академії педагогічних наук СРСР за спеціальністю 13.00.01 – Теорія і історія педагогіки. Тема дисертації: «Педагогічні основи системи психофізіологічної підготовки льотного складу».

Рішенням вищої атестаційної комісії 12 квітня 1985 року йому був присвоєний вчений ступінь доктора педагогічних наук, а 15 листопада того ж року рішенням Вищої атестаційної комісії при Раді міністрів СРСР присвоєно вчене звання: професор кафедри фізичної та психофізіологічної підготовки льотного складу.

З серпня 1988 року д.п.н., професор Макаров був призначений на посаду заступника начальника училища з наукової роботи, з виконанням обов'язків завідувача кафедри фізичної та психофізіологічної підготовки льотного складу.

Тоді на базі КВЛУ ЦА сформувалась школа психо-педагогічного профілю з проблем людського фактору, яка базувалась на концепціях її засновника та керівника Роберта Макарова. Були проведені масштабні міжнародні наукові конференції, які дозволили налагодити тісний контакт з Науково-дослідницьким інститутом авіаційної та космічної медицини.

У січні 1992 року Р. Макаров був переведений на посаду директора науково-дослідницького комплексу КВЛУ, в грудні 1993 року – на посаду заступника начальника ДЛАУ з навчальної роботи. З листопада 1998 року працював проректором ДЛАУ з наукової роботи; водночас 2001–2010 рр. – завідувач кафедри авіаційної педагогіки і психології; 2010–2011 рр. – професор кафедри соціально-гуманітарних наук та професійної педагогіки; від 2011 р. – професор кафедри фізичної і психофізіологічної підготовки; професор кафедри безпеки польотів факультету льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху Льотної Академії Національного авіаційного університету. Викладав дисципліну: «Психологія».

В середині 1990-х років була створена Міжнародна академія людини в аерокосмічних системах. На установчих зборах віце-президентом було обрано Макарова. Не минуло і півроку, як президентом Міжнародної академії людини в аерокосмічних системах було обрано доктора педагогічних наук, професора, академіка Макарова Роберта Микитовича.

Сфера наукових досліджень: діяльність людини в екстремальних умовах; цільові моделі операторів особливо складних систем управління.

Про створення проєкту «Людина у вимірах XX століття» Р. Макаров писав: «…основна мета проєкту – розкриття наукового аналізу та узагальнення результатів досліджень у контексті прогресу людства у XX столітті, прогнозування фундаментальних досліджень та їх реалізації у XXI столітті. Подібна робота виконується вперше в історії людства». У передмові до багатотомника «Людина у вимірах XX століття» зазначалось: «Ми щиро сподіваємося, що ви, нащадки, які прийшли у світ у XXI столітті, продовжите нашу роботу, підіб'єте підсумки свого часу і спрогнозуєте досягнення XXII століття. Так передаватиметься естафета науки про Людину, її життя, діяльність і незнищенний прогрес цивілізації».

Над втіленням проєкту працювали десять опорних пунктів, зокрема у Харкові, Дніпропетровську, Києві, Запоріжжі, Миколаєві, Москві, Санкт-Петербурзі, Омську, Казані.

Книги друкувалися за спонсорські кошти та передавалися переважно до бібліотек. Кожен наступний том присвячувався окремій галузі знань.

Роберт Макаров вважав, що, змінюючи світ, людина приділяє замало уваги власному вдосконаленню. У XXI столітті основною проблемою людини буде вона сама. Професор Макаров вірив, що здійснення цього проєкту сприятиме вдосконаленню людства.

Р.М.Макаров – автор більш ніж 600 наукових праць. За основні праці удостоєний премії фонду Сороса. Основні праці:

Человек и цивилизация в свете науки XXI века: Энциклопедический справочник. Москва, 2006;

Хрестоматия человеческого фактора в авиации через призму безопасности полетов (круг чтения): В 2 т. Москва, 2010–2011 (співавтор).

Під керівництвом Р.Макарова підготовлено 64 кандидати та 8 докторів наук.

Був головним редактором, головою ради видання Міжнародного проєкту «Людина у вимірах XX століття». Ним організований Регіональний міжвузівський центр з проблем людського фактора в Україні та Міжнародний інститут проблем людини в аерокосмічних системах (2001–2007 рр.).

У 2002–2006 роках – член експертної ради Вищої атестаційної комісії України (ВАК України) з педагогічних наук.

Входив до складу редакційної колегії збірника наукових праць «Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки» (2018–2019 рр.) (Наказ МОН України від 04.04.2018 р. № 326).

Обирався членом спеціалізованої вченої ради К23.144.02 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» м. Кропивницький, Льотна академія НАУ (наказ МОН України від 24.05.2018 № 527)

Заснував та очолював Міжнародне громадське об'єднання «Академія проблем людини в авіації та космонавтиці Україна».

Член Всеукраїнської громадської наукової організації – Транспортна академія України (ТАУ). Диплом від 24.12.1992 р. № 043.

У 2001 році нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України», у 2006 році представлений до звання «Почесний працівник авіаційного транспорту України».

За рішенням Міжнародного бібліографічного товариства США та Великої Британії Роберта Макарова включено до числа 2000 ВЕЛИКИХ ЛЮДЕЙ 2003 року.

Макаров Р.М. помер 22 березня 2023 року, похований у м.Кропивницький.

Людина – легенда, людина – патріот академії, людина – професіонал, який, незважаючи на складну хворобу до останніх днів докладав зусиль для наукового розвитку академії, професійної підготовки висококваліфікованих авіаційних фахівців.

Роберт Микитович Макаров здійснив вагомий внесок у формування системи психофізіологічної підготовки льотного складу, заклавши теоретичні та прикладні основи професійної педагогіки в авіації. Його діяльність характеризується системним підходом до розвитку галузі: від викладацької роботи у провідних військових академіях до багаторічного керівництва науковими підрозділами Льотної академії. Р.М. Макаров не лише реалізував себе як вчений, а й створив потужну наукову школу, підготувавши плеяду кандидатів та докторів наук.

ПРОКОФ’ЄВ ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ

Льотний інструктор Прокоф’єв Олексій Іванович

Згідно наказу начальника Головного управління цивільного повітряного флоту від 28 червня 1960 року про створення Кіровоградської ШВЛПЦА у м. Кіровоград було перебазувано Краснокутський авіаційний загін разом із літаками (По-2, Ан-2, Лі-2), екіпажами, інженерно-технічним складом з м. Красний Кут.

Командний, льотно-інструкторський й інженерно-технічний склад, який прибув до Кіровограда з Красного Кута:

- заступник командира авіаційного загону Корнієнко Іван Іванович;
- начальник штабу Романов Микола Олександрович;
- старший інженер Фоломкін Олександр Михайлович;
- командир першої авіаційної ескадрильї Дикий Іван Васильович, заступник – Якутін Іван Якович;
- командир другої авіаційної ескадрильї Бєляєв Аким Михайлович, заступник – Нишаков Микола Миколайович;
- льотні інструктори, серед яких – ***Прокоф’єв Олексій Іванович***;
- бортмеханіки загальною кількістю 10 осіб;
- бортрадисти загальною кількістю 10 осіб;
- авіатехніки: понад 20 осіб.

Старшим штурманом авіаційного загону був призначений Осіпенко Борис Георгійович (демобілізований офіцер 60-го КВУЛДА).

Відтак, Олексій Іванович Прокоф’єв у якості льотного інструктора з 1960 р. пов’язав свою долю та долю своєї родини з Кіровоградщиною.

Навчав курсантів пілотувати на літаках По-2, Ан-2, Лі-2. У 1963 р. опанував пілотування літака Іл-14 та йому було присвоєно перший клас пілота. Був нагороджений відомчим нагрудним знаком «Відмінник Аерофлоту».

Його портрет займав чільне місце на дошці пошани ШВЛПЦА. У 1967 р. за станом здоров’я він залишив льотну роботу на літаках По-2, Ан-2, Лі-2, Іл-14 із загальним нальотом більше 8000 годин.

Льотний інструктор Олексій Прокоф'єв (четвертий зліва) з групою курсантів, 1965 р.

Льотні інструктори, перший праворуч – Прокоф'єв О.І.

Тренажерна група КШВЛПЦА у 1961 р. отримала, встановила та задіяла два тренажери Лі-2 і тренажер Ан-2. Керівником групи був призначений колишній льотчик І.Н. Омелін, інструктором – В.А. Баранов. Першими техніками стали Л.А. Михалицький, І.І. Сафонькін. Незабаром в КШВЛПЦА з'явився тренажер Іл-14.

Надалі у зв'язку зі збільшенням об'ємів тренажерної підготовки в 1963 р. тренажерна група виходить зі складу навчально-льотного відділу та передається в безпосереднє підпорядкування начальника КШВЛПЦА з льотної підготовки, що сприяло укріпленню зв'язків між тренажерною групою і льотним складом. Розпочався одночасний паралельний процес збільшення кількості тренажерів та обладнання тренажерних приміщень класними дошками, схемами, спецапаратурою. В 1966 р. встановили перший дослідний тренажер Ан-

24, а в 1969 р. – додатково встановили 2-х серійні тренажери Ан-24. Один із перших, хто опанував нову техніку, був інструктор по експлуатації *О.І. Прокоф'єв*.

Після реорганізації тренажерної групи та створення тренажерного центру його очолив заслужений пілот СРСР А.В. Федотов, якого надалі змінили Вахрін Радій Петрович і В.Л. Декусар. Відбулося значне оновлення кадрів в тренажерному центрі.

Олексій Іванович Прокоф'єв продовжив працювати інструктором на льотних тренажерах літаків Іл-14, Ан-24, Ан-26 до 1993 р.

Інструктор по льотним тренажерам Прокоф'єв О.І., 1989 р.

Авіаційна спадкоємність передалась нащадкам

Дружина, *Прокоф'єва Марія Іванівна*, працювала в КЛШУЦА у 1979-1997 рр. на посаді контролера КПП.

Донька *Ткаченко Наталія Олексіївна* багато років пропрацювала в бухгалтерії аеропорту Кіровоград (1979-2004 рр.) та Льотної академії (2004-2021 рр).

Син *Прокоф'єв Олексій Олексійович* став авіадиспетчером, працював в диспетчерській службі аеропортів Кіровоград (1981-2001 рр., на посадах: диспетчер, старший диспетчер, керівник польотів, керівник польотів району, начальник диспетчерських пунктів навчальних аеродромів), Кривий Ріг, Дніпро (де обіймає посаду керівника польотів в Укравіаруху, м. Дніпро).

Старша онука *Коваленко Оксана Павлівна* – доцент кафедри аеронавігації, метеорології та ОПР Української державної льотної академії, кандидат педагогічних наук, доцент. Вже 20 років викладає метеорологію, авіаційну географію, екологію.

Дві молодші онуки також обрали професію авіадиспетчера:

Романенко (Ткаченко) Алевтина Павлівна – 2010 рік випуску ДЛАУ; 2011-2020 рр. працювала диспетчером Дніпровського РСП Укравіаруху, м. Дніпро; 2020-2022 рр. працювала диспетчером Львівського РСП Укравіаруху, м. Львів.

Косар (Прокоф'єва) Марія Олексіївна – 2016 рік випуску КЛА НАУ; з 2016-2022 рр. працювала диспетчером польотно-інформаційного обслуговування в Укравіаруху, м. Дніпро.

Отже, життєвий шлях Олексія Івановича Прокоф'єва – це втілення професіоналізму та відданості справі: від опанування перших літаків до багаторічної роботи на сучасних тренажерах.

Проте найважливішим спадком родини Прокоф'євих стала не лише особиста трудова діяльність, а й формування цілої династії. Багаторічна праця трьох поколінь на благо української авіації є яскравим підтвердженням того, що авіаційна справа стала не просто роботою, а справжнім сімейним покликанням, що передається від батьків до дітей та онуків.

СИТНИК ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

Юрій Борисович Ситник – досвідчений український військовий льотчик, полковник та науковець, чия біографія та професійна діяльність тісно пов'язані не тільки з Українською державною льотною академією, а й з військовим аеродромом «Канатове».

Юрій Ситник 32 роки літав на винищувачах, бомбардувальниках і перехоплювачах, має наліт майже дві тисячі годин. Вильотів було шість тисяч – усі на військових літаках.

Льотчиком мріяв стати зі школи, адже вважав цю професію чоловічою. Вирішив обрати військову авіацію: «*Цивільна авіація – це, звичайно, цікаво. Пілоти можуть побачити світ. Але стосовно професійної майстерності, то військові льотчики її яскравіше покажуть*».

Майбутній льотчик народився в селі Роздолля Олександрівської селищної громади Кропивницького району, й закінчив там середню школу. З першої спроби вступив до Чернігівського авіаційного училища. За його словами, найважчим випробуванням виявився не іспит, а надсуворий медичний відбір.

Перший самостійний політ здійснив у 1980 році, коли закінчив перший курс. «*Якби я його не виконав, то мене просто не перевели б на другий курс. Але перш ніж пустити курсанта самого в кабіну літака, спочатку забезпечують курс теоретичної підготовки, садять на тренажери, дають інструктора, а потім ухвалюють рішення про самостійний політ*». Коли вперше керував літаком, страху не відчував, розповів льотчик: «*Було дуже приємно, що мені довірили це*».

Юрій Ситник закінчив Чернігівське вище військове авіаційне училище льотчиків у 1983 році за спеціальністю «Командна, тактична», кваліфікація – «Офіцер з вищою військово-спеціальною освітою, льотчик – інженер». Потім служив у Приморському краї на Далекому Сході.

У 1993 році у Військово-повітряній академії ім. Ю. Гагаріна здобув спеціальність – «Командно-штабна оперативно тактична Військово-повітряних сил», кваліфікацію – «Офіцер з вищою військовою освітою».

Починаючи з 1993 року проходив військову службу в Україні. Певний період був командиром військової частини у Канатовому. Призначався заступником начальника Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Юрій Ситник пілотував різні військові літаки: винищувач МіГ-21, винищувач-перехоплювач МіГ-25, бомбардувальник Су-24, штурмовик Су-25 і військово-транспортний літак Ан-26. Там екіпаж складається з двох осіб, а у винищувачі – лише один пілот.

Польоти у військовій авіації складні. До стандартних елементів – уміння виконати зліт, політ і посадку – додаються фігури простого, складного і вищого пілотажу: «*Військовий льотчик перехоплює повітряні цілі, проводить повітряну розвідку і повітряні бої. Спочатку*

нас вчили проводити пікірування та гірку з кутом 20 градусів, потім 30, 45 градусів. Потім ми виконували бойові розвороти. Далі йшли петля Нестерова («мертва петля»), напівпетля, коса петля», розповів Юрій Борисович.

Усі навички відпрацьовують до автоматизму на тренажерах. Коли Юрій Ситник навчався в Чернігові, тренажери імітували справжній політ на 40-50%. Нинішнє обладнання – до 95%. Якщо якась ситуація виникне в повітрі, льотчик вже до неї підготовлений.

Юрію Ситнику доводилося стикатися з відмовою двигуна та з несправністю авіагоризонту – приладу, який показує положення літака в повітряному просторі. Згадує, як літак опинився у складних метеоумовах: нічого не було видно, окрім обладнання в кабіні. Траплялося несвоєчасне ввімкнення форсажу – посиленого режиму роботи двигуна, коли літак скидало зі смуги.

Також складалася передня стійка на посадці: *«Це техніка. З нею все буває. Паніки й страху я тоді не відчував. Коли пізніше аналізуєш такі випадки і уявляєш, чим усе могло закінчитися, то буває страшно. А в ті хвилини ти про це просто не думаєш»*.

У Кропивницькому літак можна посадити лише на аеродромі: *«Є тактико-технічні характеристики літака – довжина розбігу для зльоту і пробігу після посадки. Якщо пробіг 1500 метрів, літак ще можна було б посадити на якесь рівне поле біля міста. Такі випадки в історії авіації були, коли відмовляли двигуни»*.

Юрій Ситник любить польоти максимально близько до землі. *«Я завжди виконував польоти на малій або гранично малій висоті. Тоді ти відчуваєш швидкість літака, і сам політ дуже приємний. У мене був допуск на мінімальну висоту 50 метрів»*.

На великій висоті швидкість майже не відчувається, говорить пілот. Земля внизу просто пропливає. Максимально піднімався вгору на 25 кілометрів.

На переконання льотчика, повітряна траса безпечніша за наземну, тому він радить людям не боятися користуватися літаками. *«Непідготовленого пілота ніколи не випустять в політ. Наприклад, я, був вже льотчиком 1-го класу, після півторамісячної відпустки ніколи сам не літав, аж поки мене не перевірить командування і не скаже, що навички в льотній роботі не втрачено»*.

Ю.Ситник під час показового польоту

Автопілоти у військових літаках існують, але вони застосовується не так часто, як у цивільній авіації, зазначив Юрій Ситник: *«Якщо ви бачили політ військових літаків у Києві на День Незалежності, то там ніяких автопілотів не було. Там льотчики все робили в ручному режимі. Це все показує можливості людини»*.

Полковник Ситник має досвід підготовки екіпажів до показових польотів. У період командування авіабазою в Канатовому у 1995-2001 роках, льтчики 44-го гвардійського бомбардувального авіаційного полку після перебазування на аеродром Канатове брали участь в 1996 році у показових льотно-технічних навчаннях на авіаційному полігоні Києво-Олександрійський під Миколаєвом.

У 1997-1998 роках полк брав участь в командно-штабних навчаннях під керівництвом міністра оборони України «Чумацький шлях», «Чисте небо», «Козацький степ», в першому повітряному параді над аеродромом «Чайка» під Києвом, в командно-штабних навчаннях «Осінь-98» і в міжнародних навчаннях «Сі-Бриз-98».

Самі військові до останнього не вірили, що їхню частину розформують, – за рік до того якраз зробили капітальний ремонт аеродрому.

«У нас на той час були найкращі літаки та найліпше підготовлені льотчики: літали і парами, і ланками. Коли пішли перші чутки про закриття, я як командир авіабази сказав на шикуванні: Запам'ятайте: якщо бодай одна авіачастина залишиться в Україні, то це буде наше Канатове. Здавалося б, логічно не розформовувати одну з найкращих частин в центрі країни. Але невдовзі ми отримали директиву про скорочення частини», – розповідав Ю.Ситник. Коли частину скорочували, хто міг, звільнився за вислугою, хтось перейшов в інші частини – на Хмельниччині, Миколаївщині. Багато пішли працювати у Кіровоградську льотну академію. Один із них – Юрій Борисович Ситник.

Після завершення активної військової служби перейшов до науково-педагогічної роботи. Юрій Ситник є автором методичних матеріалів та наукових публікацій, присвячених управлінню безпекою польотів.

Юрій Ситник в період роботи в ЛА НАУ

У 2014-2022 рр. Юрій Борисович Ситник – завідувач кафедри «Безпеки польотів» (у 2015-2016 рр. мала назву кафедра «Безпеки авіації») Льотної академії Національного авіаційного університету.

2016 року захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 05.22.13 «Навігація та управління рухом». 2022 року йому присвоєно вчене звання «Доцент кафедри безпеки польотів».

Багато років викладав навчальні дисципліни: «Організація льотної роботи»; «Управління безпекою польотів».

Ю.Б.Ситник (у центрі) з колективом кафедри безпеки польотів

Життєвий шлях Юрія Борисовича Ситника – це приклад цілковитої відданості обраній справі. Його досвід, набутий під час військової служби та загартований у критичних льотних ситуаціях, став фундаментом для його подальшої педагогічної діяльності.

Перехід до науково-освітньої роботи в Українській державній льотній академії дозволив Юрію Ситнику трансформувати свій багаторічний практичний досвід у системні знання для нових поколінь авіаторів.

Внесок Ю.Ситника у розвиток теорії безпеки польотів та підготовку фахівців підтверджує, що справжній професіонал продовжує служити авіації, навіть після завершення активної пілотної кар'єри, стаючи надійним орієнтиром для курсантів та колег.

СОРОКІН АНАТОЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ

Анатолій Сорокін народився 7 серпня 1961 року в місті Усольє-Сибірське Іркутської області. Після закінчення у 1978 році місцевої середньої школи №6 вступив до Бугурусланського льотного училища. У 1981 році був розподілений на посаду другого пілота літака Ан-2 у Бодайбинський об'єднаний авіазагін (ОАА) Східно-Сибірського управління цивільної авіації. У 1985 році був допущений до польотів як командир цього літака. Польоти проходили в районі Станового нагір'я з обслуговування геологів та транспортування золота, дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння.

У 1990 році він перевівся до Кіровоградського вищого льотного училища ЦА на посаду пілота-інструктора літаків Л-410УВП та Ан-2. Згодом перевчився на літаки Ан-24 та Ан-26, у 1997 році закінчив заочно факультет льотної експлуатації та отримав диплом про вищу освіту з кваліфікацією інженер-пілот.

У грудні 2000 року через ситуацію, що склалася в ДЛАУ (скорочення штатів), був змушений звільнитись. Переїхав до Новосибірська, влаштувався на льотну роботу до Сибірського екстримклубу на посаду начальника льотного комплексу і продовжував літати на літаку Л-410УВП.

У січні 2005 року повернувся до Державної льотної академії України на посаду командира авіаційної ескадрильї. Працював на посаді заступника командира авіаційного загону ДЛАУ з льотної підготовки. Його загальний наліт на всіх типах повітряних суден становить 7600 годин.

Омріяну з дитинства професію пілота начальник тренажерного центру Української державної льотної академії Анатолій Сорокін оцінює так: *«Це професія, яка постійно вимагає уваги. Постійно потрібно тримати себе в тонусі, безперервно вдосконалюватися.*

Наприклад, надходять якісь доопрацювання по літаках – їх треба вивчати. Потім приходять накази, бюлетені, де розбирають авіаційні події. Ти зобов'язаний це вивчати, щоб робити для себе висновки і не допустити повторення».

Щоб стати справжнім пілотом, необхідно налітати певну кількість годин з інструктором, потім самостійно на різних типах літаків. Це роки праці, години у повітрі за штурвалом.

Анатолій Сорокін не забув свої враження, коли він тоді ще курсантом потрапив вперше у кабіну літака. Йому здалося, що опанувати це неможливо – надто багато приладів і перемикачів. Але з часом зрозумів, що все не так складно, як виглядає спочатку.

Подібні відчуття, за його словами, переживають і курсанти, які вперше приходять на навчання.

«Коли вони вперше бачать літак із середини, то їхні очі горять захопленням. В обличчях читається радість, емоції їх переповнюють», – розповів начальник тренажерного центру.

Поки майбутні пілоти ще не отримали ліцензію, вони тренуються, на сучасних тренажерах є чудова можливість відпрацювати різні ситуації.

Такі сучасні тренажери є в Льотній академії. Авіасимулятор – це кабіна літака певного типу, де скло – це монітори, які імітують різну погоду, час доби, природні умови.

«Це й захід сонця, дощ, сніг, день, ніч, сутінки і так далі. Там десь пташка вдарилася у скло. Тобто всі ці параметри можна виставляти на комп'ютері, який також фіксує всі помилки екіпажу», – зазначив Анатолій Сорокін.

У роки, коли навчався льотній справі Анатолій Михайлович, тренажери теж мали монітори, але вони були чорно-білі та не могли створити відчуття реальності. Не лише навчання закарбувалося в пам'яті, а й перший самостійний політ. Уперше за штурвал юний Анатолій сів у 18 років, коли навчався у Бугурусланському льотному училищі цивільної авіації (у теперішній час – місто Бугуруслан Оренбурзької області, РФ).

«Це те, що не забувається ніколи. Той політ ще досі бачу перед очима. Це перший виліт, у літаку сидить з тобою на місці другого пілота такий же курсант, як ти, а навколо небо», – згадує Анатолій Михайлович.

Якщо є необхідність, то після тренування екіпажу можуть призначити додаткове тренування. *«Тому що це процес відповідальний, і всі чудово розуміють, що краще відпрацювати складні випадки на землі, тому що в повітрі виправляти буде ніколи»,* – наголосив пілот.

Йдеться про такі випадки, як сталися з Анатолієм Сорокіним у Бодайбо (у теперішній час – Іркутська область, РФ) 4 лютого 1987 року. Анатолій виконував пасажирський рейс, був за штурвалом літака Ан-2.

«Я виконав другий розворот, це було якраз над містом Бодайбо. О 12:00. Чому так час запам'ятав, бо в цей момент люди йшли на обід і потім розповідали, як це виглядало. У лютому там зазвичай стоїть великий сибірський антициклон – ясне небо, температура близько –45 °С. За таких умов звук дуже добре поширюється, адже повітря стає розрідженим. І я почув, як у літаку тріщить метал. Двигун відмовив», – у деталях згадує той день Анатолій.

Тоді пілот вирішив садити літак на аеродром вильоту. Все вдалося. Згодом під час перевірки з'ясувалося, що двигун був несправним.

«Ми подивилися в салон до пасажирів, чи все нормально. Як ви думаєте, які були перші слова? Люди бачили, що літак падає, чули тріск, скрегіт. Перше, що мене запитали: "А коли ми далі полетимо?"», – розповів пілот.

Анатолій згадує, що тоді розсміявся та повідомив пасажирам, що знайдеться резервний літак, який продовжить політ. Адже люди їхали додому в ту частину, в яку їх зміг би доставити лише літак.

«Я завжди кажу студентам: дай Боже, щоб це ніколи не сталося в реальності. Найголовніше завдання пілота – люди, які повинні долетіти безпечно. Отже, ви маєте бути

підготовлені, адже у ваших руках не лише дорога техніка, а найважливіше – людські життя», – зауважив Анатолій Михайлович.

Таких ситуацій, за словами начальника тренажерного центру, багато. Він не шкодує ділитися ні спогадами, ні досвідом з курсантами. Адже як пілот-командир до 1990 року літав на Ан-2 – перевозив вантаж, людей, літав у важкодоступні місця, була й аерофотозйомка та лісоохорона.

В Льотній академії складовою підготовки здобувачів освіти – майбутніх пілотів – є тренування на авіасимуляторах. Вже на другому курсі курсанти починають освоювати типи літаків. Тобто вони можуть побачити літак побачити літак зсередини, почати тренування, готуватися до майбутніх польотів.

Існує два варіанти підготовки пілотів: навчальні літаки та авіаційні тренажери.

Щодо навчання на літаку, який не має тренажера, то найперше курсанти в авіаційному загоні проходять наземну підготовку, потім тренаж (фізичне виконання процедур у реальній кабіні на землі. Це передбачає відпрацювання перемикачів, роботу з приладами та контрольними картами для створення м'язової пам'яті) у кабіні повітряного судна разом з інструктором. Лише після цього їх допускають до справжнього літака.

Якщо ж на літаку є тренажер, то після теоретичної підготовки курсанти проходять наземну підготовку, потім відпрацьовують різні ситуації на тренажері.

Лише, коли курсанти відпрацюють певну кількість годин у кабіні літака чи на авіасимуляторах, вони можуть отримати можливість поїхати за кордон та піднятися в небо на справжніх літаках.

Наземному тренажеру Ан-26 у Льотній академії 39 років.

Курсанти відпрацьовують польоти без позаштатних ситуацій. Зліт, політ по колу, по маршруту і захід на посадку. Перед тим, як вчитися літати на літаку, вони проходять тренажер. І коли здобувачі освіти вивчать цю технологію, коли політають, починається підготовка до особливих польотів. Це – відмова двигуна, пожежа в літаку, коли одне-два колеса випустились тощо. Цей тренажер дає можливість відпрацювати майже всі випадки та аварійні ситуації, які можуть виникнути в польоті. У звичайному літаку це виконати неможливо. Тренажер відтворює реальну кабіну, зі штурвалами, приладами, сигналізаторами та датчиками.

Начальник Центру льотної підготовки Анатолій Сорокін пояснив для чого потрібне навчання в тренажері Ан-26 на землі: «*Коли у літака відмовляє двигун, екіпаж має ухвалити рішення, щоб не впасти. Тому, перебуваючи в цій кабіні, ми можемо її знеструмити, повернути в початкове положення і знову відпрацьовувати аварійну ситуацію. В повітрі цього не зробиш, тим паче, коли там перебувають люди. Тому, краще це відпрацьовувати на землі, щоб екіпаж був готовий*».

Анатолій Сорокін зі студентами-іноземцями

Уроки неба від Анатолія Сорокіна

Щодо особливостей підготовки в умовах російсько-української війни, А.Сорокін зауважив: «*Небо закрите, тому ніяких навчальних польотів у нас немає, але за кордоном є. Наші курсанти їдуть в авіаційні школи. Тобто все одно вони рухаються до своєї мрії, попри те, що це дуже дорого*».

Історія Анатолія Михайловича Сорокіна – це шлях від юнацької мрії про небо до багаторічного досвіду, загартованого не лише тисячами годин польотів, а й здатністю зберігати холодний розум у критичних ситуаціях. Його професійний досвід, від польотів на Ан-2 до управління сучасним тренажерним центром, став безцінним фундаментом для виховання нових поколінь українських пілотів.

Сьогодні, передаючи свої знання курсантам, Анатолій Сорокін не просто навчає їх техніці пілотування чи роботі з авіасимуляторами. Він виховує в них найважливіше – усвідомлення відповідальності за людські життя та розуміння того, що справжня майстерність народжується з постійного самовдосконалення, наполегливої праці на землі та безмежної відданості своїй справі. Попри виклики часу та обмеження, спричинені війною, завдяки таким наставникам, як Анатолій Михайлович, крила майбутніх українських пілотів залишаються міцними, а їхній шлях до неба – впевненим.

СУСАНОВ ВОЛОДИМИР МСТИСЛАВОВИЧ

Народився 19 травня 1949 року в селищі Вилок Виноградського району Закарпатської області в сім'ї офіцера-прикордонника. Після його демобілізації у 1960 році постійним місцем проживання став Ужгород. Закінчивши Ужгородську середню школу №3, Володимир розпочав своє трудове життя токарем Ужгородського машинобудівного дозводу.

Технічні та організаторські здібності сприяли тому, що у 1967 році він очолив технічний гурток Закарпатської обласної ради юних техніків. Навчався заочно в Ужгородському університеті на загальнотехнічному факультеті.

У вересні 1968 року став студентом Київського інституту інженерів цивільної авіації, а з третього курсу – курсантом-пілотом аероклубу. Відлітавши програму первинної льотної підготовки на літаку Як-18А, з четвертого курсу інституту він у 1971 році вступив до Вовчанського авіаційного училища льотчиків Добровільного товариства сприяння армії, авіації і флоту (ДТСААФ). Після його закінчення у 1974 році з відмінною атестацією, написаною льотчиком-инструктором В.Потаповим, був направлений для роботи в Алма-Атинський авіаційно-спортивний клуб ДТСААФ на посаду льотчика-инструктора.

За два роки роботи в авіаційно-спортивному клубі він пройшов шлях до заступника начальника з льотної підготовки та став майстром спорту. Далі він за переведенням продовжував літати на повітряному судні Ан-2 у Кіровоградському об'єднаному авіазагоні, закінчив заочно Академію цивільної авіації і з червня 1979 року був прийнятий до 1-го льотного загону Кіровоградського вищого льотного училища ЦА на посаду командира ланки літаків Як-18Т. У сергні 1979 року він став командиром авіаційної ескадрильї, а в лютому 1980 року – заступником командира 1-го льотного загону з льотної підготовки.

З 1 вересня 1982 року Володимир Мстиславович – слухач факультету з перепідготовки командно-керівних кадрів Академії цивільної авіації. З кінця червня 1983 року він став пілотом-інструктором льотно-методичного відділу Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації. За час роботи на цій посаді освоїв літаки Ан-26 та Ан-24.

Наказом Міністра цивільної авіації від 8 лютого 1985 року був призначений командиром льотного загону Кіровоградського вищого льотного училища. У вересні 1985 року протоколом Вищої кваліфікаційної комісії йому було присвоєно 1-й клас пілота цивільної авіації. У лютому 1987 року був нагороджений знаком «Відмінник Аерофлоту». Наказом міністра ЦА від 4 травня 1988 року призначений першим заступником начальника Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації з льотної підготовки.

Володимир Мстиславович Сусанов – один із перших, хто освоїв польоти на повітряному судні Л-410УВП. Подальший період його льотної діяльності характеризується освоєнням літаків Ан-32, Ан-72 та Ан-74, роботою на посадах старшого пілота-інспектора, директора інституту льотної експлуатації Державної льотної академії України, заступника начальника сертифікаційного центру академії, проректора Державної льотної академії України з організації льотної роботи та безпеки польотів.

Володимир Мстиславович Сусанов – перший заступник начальника Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації з льотної підготовки (наказом Міністра ЦА від 4 травня 1988 року)

Командир 1-го ЛО Сусанов Владимир Мстиславович встречает экипаж Репяшника В.В., Молочко А.А. доставивший в Кировоград первый самолёт Л-410УВП-Э. Ноябрь 1990 года.

Командир 1-го льотного загону В.М. Сусанов зустрічає екіпаж В.В. Репяшника та О.О. Молочка., який доставив у Кіровоград перший літак Л-410УВП-Е. Листопад 1990 року

Портрет Володимира Сусанова, проректора ДЛАУ з організації льотної роботи та безпеки польотів, пілота 1-го класу, майстра спорту з вищого пілотажу. Автор портрету – Станіслав Колесніченко, декан ФЛЕ у 1985-1994 рр.

Володимир Мстиславович Сусанов є автором серії відеофільмів про авіаторів Кіровоградщини («Інгульське гніздо авіаторів»).

ЧЕРНОВ АНАТОЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ

Пілот Анатолій Чернов 50 років свого життя віддвав авіації. Налітав на літаках Ан-2 та Як-40 12 тисяч годин. Пройшов шлях від другого пілота літака Ан-2 до льотного директора авіапідприємства «Кіровоградські авіалінії».

Його батько, Сергій Іванович Чернов, був військовим льотчиком. До Другої світової війни в Кіровограді літав штурманом на бомбардувальниках ТБ-3 (важкий бомбардувальник і транспортник) та СБ-2 (швидкісний фронтовий бомбардувальник), а на початку радянсько-німецької війни на Пе-2 встановлював зв'язок із військами 6-ї та 12-ї армій, що потрапили в оточення.

А.С. Чернов народився 3 квітня 1951 року в місті Кривий Ріг.

У 1968 році, отримавши атестат зрілості у Кіровоградській середній школі №34, вступив до Кременчуцького льотного училища цивільної авіації. Під час навчання в льотному училищі, у 18-річному віці, вчився пілотувати літак Ан-2. Перший самостійний політ на літаку Ан-2 здійснив у 20 років у Новоукраїнському районі. Це були авіахімічні польові роботи: обприскував поля від шкідників, вносив добрива. Потім доставляв пошту по області: Гайворон, Ульянівка (нині Благовіщенське), Мала Виска. Влітку – у Скадовськ.

Після завершення навчання з 3 серпня 1971 року був прийнятий до Кіровоградського об'єднаного авіаційного загону (ОАГ) другим пілотом літака Ан-2.

1975 року молодого пілота було допущено до польотів у якості командира літака, а у 1978 році – командира авіаційної ланки та виробничої ланки (1979 рік).

У 1988 році закінчив факультет заочного навчання Ленінградської Академії цивільної авіації за спеціальністю: «Експлуатація повітряного транспорту», кваліфікація: «Інженер – пілот».

Він послідовно пройшов командними сходами: командир авіаційної ескадрильї літаків Ан-2, через десять місяців – командир льотного загону, а у 1995 році – льотний директор. Багато в чому завдяки його зусиллям у цей час було збережено Кіровоградське авіапідприємство.

На Ан-2 налітав вісім тисяч годин. У 1981 році перевчився літати на Як-40. Потім літав на Ан-2 і Як-40. В 37 років став командиром льотного загону, у в підпорядкуванні були 14 літаків Як-40 і 39 – Ан-2. На Як-40 Анатолій Чернов налітав чотири тисячі годин.

Анатолій Чернов літав за маршрутами територією колишнього Радянського Союзу. Після 1991 року, коли Україна відновила незалежність, кількість рейсів почала зменшуватися, літаки здавали в оренду. Пасажиропотік знизився, було по 10-15 пасажирів за рейс. Накопичувались зарплатні борги. Щоб заробити, здавали літаки в оренду.

Перші десять років Незалежності України Анатолій Чернов продовжував працювати пілотом, майже кожна авіакомпанія мала літаки для польотів за кордон. Він літав до Мюнхена, Варшави, Будапешту.

Кар’єру пілота Анатолій Чернов закінчив у 50 років. У подальшому своїм досвідом ділився з курсантами Льотної академії.

Працював старшим викладачем кафедри безпеки польотів факультету льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху Льотної Академії Національного авіаційного університету.

Серед професійних досягнень – наукове консультування льотного складу Приватного акціонерного товариства Міжнародна акціонерна авіаційна компанія «УРГА» м. Кропивницький (2015-2017 рр.) з питань авіаційного законодавства та безпеки польотів.

Коло наукових інтересів: експлуатаційні процедури по типам ПС.

Викладав дисципліни: «Експлуатаційні процедури по типам: Cessna–172 RG, К-10 «Свіфт», ХІАТ-650УТ».

Обіймав посаду директора Кіровоградського льотного училища Кіровоградської льотної академії НАУ.

А.Чернов із сином

А. Чернов біля літака Ан-2. На аеродромі УДЛА. 2021р.

А. Чернов біля літака Як-40. Алея авіаторів, УДЛА. 2021 р.

А. Чернов біля літака Як-40. Аеродром УДЛА. 2021 р.

Життєвий шлях Анатолія Чернова – це яскравий приклад повної відданості обраній справі. Присвятивши авіації пів століття, він пройшов професійну трансформацію від молодого пілота сільськогосподарської авіації до досвідченого командира льотного загону, відповідального за великий парк літаків.

Його кар'єра, що припала на часи Радянського Союзу та становлення незалежної України, відображає як технічний розвиток цивільної авіації, так і непрості виклики часу: від освоєння нових типів повітряних суден до адаптації роботи в умовах економічних змін 1990-х років. Багатий досвід Анатолія Чернова, здобутий за 12 тисяч годин у небі, не залишився лише спогадом – завершивши активну льотну діяльність, він спрямував свої зусилля на виховання нового покоління авіаторів.

Його викладацька та управлінська робота в Кіровоградській льотній академії стала логічним продовженням служіння авіації, де він передавав свій неоціненний професійний та життєвий досвід майбутнім фахівцям галузі.

ЧЕРНОСКУЛОВ ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ

Народився 18 грудня 1924 року в селі Кабанському Шадрінського району Курганської області в селянській родині.

У дитинстві Володимиру довелося багато поневірятися, бо родина весь час їздила за батьком, якого тодішня радянська влада заслала у табори за відмову вступати у колгосп.

Коли йому було чотири роки, він з мамою переїхав у село Усівку Тобольської області до батька. Його разом із дідом відправили на заслання через відмову вступати до колгоспу. Мама із сином поїхала до батька, щоб бути всім разом, там народився молодший брат Володимира. Коли батька звільнили, родина переїхала до Омська, але довго батько вдома не пробув. Його знову заарештували і вислали ще на п'ять років. У довоєнний час родина жила без розкошів: знімали квартиру, мати працювала в буфеті. Через постійні пошуки житла хлопець навчався в різних школах. Ріс активним, любив грати у футбол, брав участь у змаганнях. Згодом до них повернувся батько.

У червні 1941 року Володимир Черноскулов закінчив дев'ятий клас. Отримати атестат про закінчення десятирічки завадила війна.

На початку радянсько-німецької війни двоюрідний брат Володимира, старший на 4 роки, отримав повістку з військкомату і сказав, що його направлять на навчання у льотне училище. Володимир завжди мріяв літати. Коли почув про льотне училище, сам побіг до військкомату та написав заяву. Згодом отримав повістку, але направили його не в авіацію, а в піхоту – Свердловське піхотне училище, у якому навчався з 28 грудня 1942 по жовтень того ж року за прискореною програмою. Після закінчення училища він з однокурсниками був розподілений у війська, які стояли під Москвою.

Молодий лейтенант увійшов до резерву офіцерського складу Верховного Головнокомандувача. Німецькі війська активно наступали, тож навчання радянських курсантів відбувалося за прискореною програмою. Справжня війна для Володимира Черноскулова почалася у лютому 1942 року. В той час під Москвою саме зупинили активний наступ німецьких військ і цим моментом скористалися радянські війська.

З листопаду 1942 року перебував на Західному фронті, який тоді проходив під Ржевом, на посаді заступника командира роти протитанкових рушниць.

Після невдалого наступу та значних втрат особового складу, Черноскулова знову перевели до резервного офіцерського складу. Дислокувалися в лісі в Калінінградській області, а в квітні 1943 року направили в окремий лижний батальйон командиром взводу розвідки. Під Вітебськом у Білорусі отримали завдання взяти висотку. За її взяття Володимир Черноскулов отримав свій перший орден – «Вітчизняної війни» 2-го ступеня.

Брав участь в боях за визволення Варшави; нагороджений медаллю «За визволення Варшави». Вже під Берліном отримав другий орден – «Червоної зірки» за ліквідацію групи

німецьких військ, які намагалися прорватися у місто. Війну закінчив командиром роти у званні капітана.

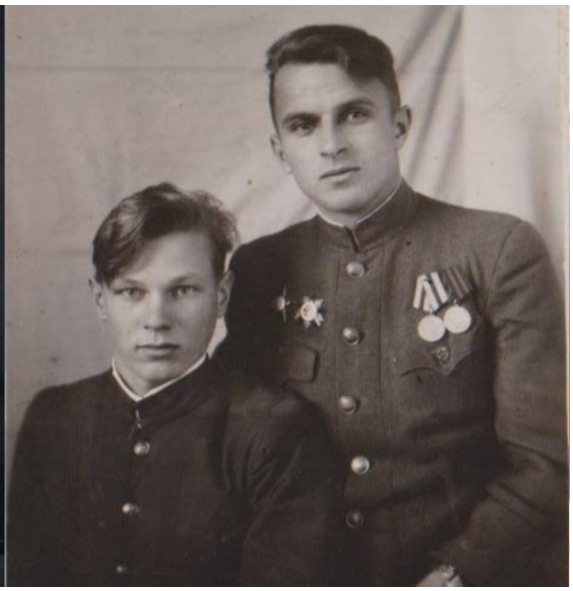
За цей час був двічі поранений: у голову – 3 березня 1944 року в бою під Вітебським, та в ліве плече – 28 квітня 1945 року. День Перемоги зустрів у госпіталі німецького міста Ерфурт. Має бойову нагороду: медаль «За перемогу над Німеччиною у ВВВ 1941-1945 року».

Володимир Черноскулов у роки Другої світової війни

Мрія літати у Володимира Черноскулова все ж збулася. Після демобілізації у січні 1946-го року повернувся додому.

Попрацювавши нетривалий час головою комітету фізкультури і спорту в Сухолузькій райраді Свердловської області, був направлений у Свердловськ на навчання. Там у трамваї побачив оголошення про перший повоєнний набір у авіаційне училище. Одразу вирішив вступати. Пройшов медкомісію і був зарахований до Бугурусланської авіаційної школи пілотів ЦПФ.

Наказом начальника ГУ ЦПФ від 22 травня 1948 року був направлений до Якутського управління ЦПФ. Пройшов шлях від пілота загону особливого застосування до начальника льотно-штурманського відділу Якутської окремої авіагрупи на літаках По-2, По-2с, Лі-2 (1949 р.), Іл-14 (1957 р.).

У 1952 році, під час навчання на командира екіпажу в Ульяновську Володимир познайомився у Будинку офіцерів із коханням усього свого життя – Ісаією. Цього ж року пара взяла шлюб, з часом у подружжя народилися син і донька.

У 1960 році був переведений у Кіровоградську Школи вищої льотної підготовки ЦА (ШВЛП ЦА). Після переїзду до Кіровограда дружина Ісаія працювала вчителькою у місцевій школі.

В.Черноскулов послідовно пройшов шлях від командира судна-інструктора літака Лі-2 до командира АЕ літаків Іл-14. У квітні 1961 року льотний склад 1-го льотного загону розпочав освоєння літака Іл-14. 17 таких літаків було отримано з Ульяновської ШВЛП. Командиром АЕ літаків Іл-14 1-го АЗ КШВЛП було призначено Черноскулова Володимира Семеновича, який літав на Іл-14 раніше.

У 1965 році перевчився на новий турбогвинтовий літак Ан-24, командиром якого пропрацював у Кіровоградській школі вищої льотної підготовки. У 1970-му році переведений до Кіровоградського льотно-штурманського училища.

Накази начальника Кіровоградської ШВЛП № 333/л та № 334/л від 31 грудня 1970 року:

«У зв'язку зі значним зростанням обсягів навчально-льотної підготовки на літаках Ан-24, скороченням навчального нальоту на літаках Іл-14, припиненням польотів на літаках Ан-2, переходом підготовки курсантів-штурманів і диспетчерів із літака Іл-14 на літаки Ан-24 та організацією авіаескадрильї у складі Кіровоградського льотно-штурманського училища

Наказую: Особовий склад 2-ї АЕ 1-го АЗ та частину льотно-підйомного складу 2-го АЗ звільнити від займаних посад і передати до Кіровоградського льотно-штурманського училища з 01.01.1971 року». У списках значився інструктор Черноскулов Володимир Семенович. У жовтні 1979 року був прийнятий на посаду інструктора тренажеру Кіровоградського вищого льотного училища ЦА. І лише у 1993 році вийшов на пенсію.

Інструктор тренажеру КВЛУЦА

Федір Кочерженко, Володимир Чорноскулов, Леонід Шмаєвич. Кіровоград, 2003 рік

Загальна кількість годин нальоту – 18368. Нагороджений знаком «Відмінник Аерофлоту» та ювілейними медалями. Крім бойових нагород, отриманих під час 2-ї світової війни, додалися орден Вітчизняної війни І-го ступеня та орден Богдана Хмельницького.

Перебуваючи на заслуженому відпочинкові, ветеран не залишався осторонь громадських справ: був членом первинної організації льотної академії Національного авіаційного університету, яка входить до міської організації ветеранів України.

18 грудня 2024 року Володимир Семенович Черноскулов відзначив свій столітній ювілей. У супроводі доньки сам прийшов з дому на власні урочистості, а в святково вбраній залі його зустріли колишні колеги з Кіровоградської школи вищої льотної підготовки, а нині Української державної льотної академії, колеги з ветеранської організації, друзі родини. На свій вік ветеран має гарну пам’ять і запас енергії.

В.С.Черноскулов з донькою та співробітниками Льотної академії під час святкування 100-річчя. 18.12.2024 року

Життєвий шлях Володимира Семеновича Черноскулова – це історія людини незламної волі, яка крізь випробування дитячих років, лихоліття Другої світової війни та важкі повоєнні часи змогла пронести та реалізувати свою головну мрію – підкорити небо. Пройшовши шлях від піхотинця до досвідченого авіатора-інструктора, Володимир Семенович присвятив небу майже півстоліття. Його професійна діяльність у Кіровоградській школі вищої льотної підготовки стала вагомим внеском у становлення та розвиток вітчизняної авіаційної освіти, а багаторічна праця – прикладом відданості справі та високого професіоналізму.

Відзначивши столітній ювілей, Володимир Черноскулов залишається взірцем стійкості, життєлюбства та активної громадянської позиції. Його біографія є не лише літописом особистих досягнень, а й частиною історії української авіації, що надихає нові покоління пілотів на сміливість у здійсненні власних мрій.

ЧИЖОВ БОРИС ГНАТОВИЧ

Борис Чижов народився 21 лютого 1937 року в місті Кірово Одеської області (нині м. Кропивницький, Кіровоградська обл.). Його батька – Гната Львовича спіткала доля багатьох людей у трагічні часи сталінських репресій. Він служив в окружному комітеті більшовиків, згодом очолював Зінов'ївську філію Українбанку, потім працював на заводі «Червона зірка», в Аджамській МТС та технікумі механізації сільського господарства, але був звільнений з роботи, заарештований 23 серпня 1937 року і засуджений як ворог народу на 10 років без права листування, що означало фактично найвищу міру покарання.

Мати – вчителька Зінаїда Євдокимівна – залишилася сама з трьома дітьми. Тільки підтримка рідних і близьких дозволила їй витримати важкі випробування і німецьку окупацію в роки Другої світової війни.

Закінчивши у рідному місті семирічну школу №2, Борис у 1952 році вступив до Кіровоградського будівельного технікуму. Під час навчання юнак захопився авіацією та став курсантом аероклубу, розташованого поруч із технікумом, на розі вулиці Театральної та провулку Театрального

З 1953 року він – спортсмен-парашутист аероклубу. Свій перший стрибок із парашутом з літака По-2 виконав на аеродромі Лелеківка у квітні 1953 року. А вже 1955 року на обласних змаганнях із парашутного спорту посів перше місце й увійшов до складу збірної команди для участі в чемпіонаті парашутистів України.

У 1956-му став курсантом-пілотом аероклубу. Перший самостійний політ на літаку Як-18 виконав у серпні 1956 року. Після успішного закінчення будівельного технікуму і аероклубу, восени 1956 року, вступив до 10-ї Військової авіаційної школи початкового навчання льотчиків в м. Кременчуці.

У 1957 році для подальшого навчання на бойовому літаку був направлений до 60-го Військового авіаційного училища льотчиків ВПС (м. Кіровоград). Це був експериментальний набір курсантів, які повинні були, минаючи перехідний літак, починати польоти на фронтовому реактивному бомбардувальнику Іл-28.

На цьому літаку курсант Чижов налітав 103 години. Ще до випуску наказом Головнокомандувача ВПС від 2 грудня 1959 року Чижову було присвоєно звання «Інструктор парашутно-десантної підготовки».

25 травня 1960 року весь випуск набору 1956 і 1957 років (першим – з присвоєнням військового звання лейтенант, а другим – молодший лейтенант) був звільнений у запас через скорочення Збройних сил СРСР.

Борис Чижов все ж отримав звання лейтенанта та диплом за спеціальністю «пілот-технік з бойового застосування літаків».

У 1960 р., відразу після випуску, Борис Гнатович був прийнятий у Кіровоградський аероклуб на посаду інструктора льотчика-парашутиста, вивчив літак Як-12 і почав на ньому вивозити парашутистів, а потім і планеристів.

Вів парашутну секцію в Кіровоградському педагогічному інституті і групу спортсменів-парашутистів в аероклубі. Брав участь у складі збірної Кіровоградської області в багатьох змаганнях. Виконав норми кандидата в майстри спорту. Крім літака Як-12 освоїв літаки Як-18у, Z-226 «Тренер» і Z-326 «Тренер».

У січні 1964 року вступив курсантом на спеціальний набір офіцерів запасу і льотчиків ДТСААФ у Кіровоградську школу вищої льотної підготовки. Освоїв літак Ан-2, отримав свідоцтво пілота цивільної авіації і був залишений у школі на посаді пілота-інструктора авіаційної ескадрильї літаків Ан-2.

У 1966 році призначений командиром авіаційної ланки літаків Ан-2 в 3-му авіаційному загоні КШВЛП. Того ж року Б. Чижов вступив на факультет заочного навчання до Ленінградського вищого авіаційного училища (ВАУ ЦПФ).

У 1970 році закінчив курс перепідготовки на літак Іл-14 при КШВЛП і був переведений на посаду командира корабля-інструктора у 1-й льотний загін. Пройшовши стажування на цьому літаку в кількості 575 годин, він знову потрапив на перепідготовку, але вже на новий, сучасний реактивний пасажирський літак Як-40.

Літав на ньому в якості командира 16 календарних років. У 1973 році Б.Г. Чижов з відзнакою захистив диплом на тему «Використання реверсивно-гальмівного пристрою на літаку Як-40» в Ленінградській академії цивільної авіації (в результаті реорганізації ВАУ ЦПФ у 1971 році отримало статус академії).

У 1974 році став заступником командира авіаційної ескадрильї літаків Як-40 спочатку КШВЛП, а з 1978 року і Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації.

З 1981 року – командир авіаційної ескадрильї літаків Як-40, Ан-24 і Ан-26. Під його керівництвом в авіаційній ескадрильї були підготовлені сотні авіаційних фахівців для Анголи, Вірменії, Болгарії, В'єтнаму, Грузії, Йорданії, Куби, Мадагаскару, Молдови, Монголії, Росії, Сирії, Туркменістану, Узбекистану.

За участі Б.Чижова перепідготовлено для польотів на літаку Як-40 командно-льотний і льотно-інструкторський склад Актюбінського вищого льотного училища і Бугурусланского льотного училища цивільної авіації.

У складі його ескадрильї були навчені літати на літаку Як-40 багато пілотів і командирів Кіровоградського об'єднаного авіаційного загону, які у подальшому виконували на Як-40 рейси з Кіровограда у різні міста Радянського Союзу.

Складній і відповідальній справі – практичній льотній підготовці курсантів він присвятив 30 років свого життя, працюючи на посадах: командир ланки літаків Ан-2 3-го льотного загону КШВЛП (1966), командир корабля інструктор пасажирського літака Іл-14 (1970), командир корабля інструктор реактивного пасажирського літака Як-40 (1971), заступник командира авіаційної ескадрильї КШВЛП (1974), КВЛУ (1978), командир авіаційної ескадрильї 3-го льотного загону КВЛУ ГА (1981), старший пілот інструктор льотно-методичного відділу (1989), командир повітряного судна інструктор, старший пілот наставник, командир авіаційної ескадрильї. Його наліт складає 13300 годин 21 хвилина.

З 1 червня 1993 р. він завершив свою льотну роботу та був переведений на посаду начальника штабу спочатку льотного, а потім і авіаційного загону Державної льотної академії України.

Упродовж свого авіаційного життя Б.Г. Чижов стрибав з парашутом з висот від 100 до 4000 метрів з літаків По-2, Лі-2, Як-12, Ан-2 і вертольота Мі-6. Його наліт на літаках становить 13 300 годин (Як-18, Як-18У, Як-12, Z-226 «Тренер», Z-326 «Тренер», Ан-2, Іл-14, Як-40, Ан-24, Ан-26, Л-410).

У 2003 році, на честь сімдесятиріччя Кіровоградського аероклубу Борис Гнатович (у віці 66-ти років!) виконав свій 427-й стрибок з парашутом «літаюче крило» По-16 на аеродромі Федорівка. Мав звання майстра парашутного спорту.

Вийшовши на пенсію Борис Чижов не полишив роботу. З 2004 по 2013 рік Борис Гнатович – директор, заступник директора музейного комплексу академії.

Він не тільки творив історію кіровоградської авіації, а й написав про неї серію книг. У 2001 році побачила світ перша частина книги «Воспоминания пилота», друга і третя частини якої вийшли друком у 2011 та 2012 роках, – чесна і відверта розповідь про власне життя, своєрідна хроніка подій свого часу.

Перебуваючи на посаді керівника музею Льотної академії, мав широкий доступ до його фондів та архівів академії. Зібрав маловідомі факти з історії розвитку авіації на Кіровоградщині. Результатом цієї кропіткої роботи стало видання у 2006, 2007 та 2008 роках книги у трьох частинах «В небе Кировоградщины».

За краєзнавчу розвідку ветеран військово-повітряних сил і цивільної авіації Б.Г.Чижов у 2009 році номінувався на здобуття обласної краєзнавчої премії ім. Володимира Ястребова.

А ще захоплювався історією, живописом, класичною музикою та поезією, сам писав вірші. Свою літературну діяльність Борис Чижов розпочинав із серії статей та оповідань в газеті Льотної академії «Старт». До відзначення 50-річчя навчального закладу у 2001 році Борисом Гнатовичем були написані слова «Маршу льотної академії», яким розпочинався святковий концерт з цієї нагоди.

Б.Г. Чижов під час проведення екскурсії в музеї авіації КЛА НАУ

Б.Чижов – учасник Міжнародної науково-практичної конференції «Левко Мацієвич: видатний конструктор, авіатор, український політичний діяч», присвяченої 100-річчя з дня трагічної загибелі Л.М. Мацієвича. 24 вересня 2010 року, смт Олександрівка

Помер Борис Чижов 5 грудня 2020 року.

Життєвий шлях Бориса Гнатовича Чижова – це яскравий приклад самовідданості авіації та рідному навчальному закладу. Пройшовши професійний шлях від курсанта аероклубу до досвідченого командира повітряних суден, він став невід'ємною частиною історії льотної академії.

Його діяльність ніколи не обмежувалася лише кабіною літака: будучи талановитим педагогом-інструктором та вдумливим дослідником, Борис Гнатович зробив неоціненний внесок у збереження авіаційної спадщини Кіровоградщини. Поєднання професіоналізму пілота, літературного обдарування та щирої любові до історії дозволило йому залишити по собі глибокий слід у пам'яті колег, учнів та майбутніх поколінь авіаторів. Його життя – це хроніка становлення вітчизняної цивільної авіації, написана людиною, яка все життя залишалася вірною своєму покликанню та небу.

ШМАЄВИЧ ЛЕОНІД ІЗРАІЛОВИЧ

Леонід Ізраілович Шмаєвич – визначна постать в українській авіації, засновник і багаторічний керівник Міжнародної акціонерної авіаційної компанії «УРГА», Заслужений працівник транспорту України, академік Міжнародної академії проблем людини в авіації і космонавтиці. Його тривала професійна синергія з Українською державною льотною академією стала фундаментом для підготовки тисяч фахівців.

Освіта: Кіровоградська школа вищої льотної підготовки ЦА, 1971 рік (диплом із відзнакою);

Кіровоградське льотно-штурманське училище ЦА, 1972 рік;

Кіровоградський інститут сільськогосподарського машинобудування, 1981 рік;

Міжнародна академія проблем людини в авіації і космонавтиці, 2003 рік;

Міжнародний інститут бізнесу, 2005 рік.

Спеціальність за освітою: літаководіння; штурман ЦА; інженер-механік; авіаційна психологія; фахівець з управління корпоративними правами.

Леонід Шмаєвич народився 10 грудня 1946 року у селищі Голованівськ тоді ще Одеськоі області (нині – Кіровоградської області). Батько працював головним касиром відділення Національного банку.

Добре навчався у Голованівській середній школі №1 імені Тараса Григоровича Шевченка, змалечку любив футбол. Після дев'ятого класу рік працював водієм моторолера у місцевому райкомунгоспі. Потім вступив до Одеського кооперативного технікуму за спеціальністю «Холодильно-компресорні машини і установки». Мав здобутки не тільки у навчанні, а й у спорті: посів друге місце в кросі на приз газети «Правда» і входив до збірної Одеської області з легкої атлетики.

З 19 листопада 1965 до середини липня 1968 року служив у ракетних військах стратегічного призначення радянської армії. Під час служби в армії Леонід Шмаєвич продовжував активно займатися спортом, про що свідчать понад п'ятдесят дипломів та грамот. Одним із значних досягнень того періоду стало звання чемпіона 43-ї ракетної армії з бігу на 10000 метрів.

На той час дивізії 43-ї ракетної армії дислокувалися на Кавказі та в багатьох регіонах України, зокрема в Первомайську, Бродах, Коломиї, Хмельницькому та Охтирці. Чемпіонат армії проходив в липні 1967 року в Луцьку. Спочатку Леонід взяв участь у забігу на 1500 метрів, де посів друге місце. Після змагань начальник фізпідготовки дивізії майор Фоломєєв звернувся до нього з проханням виступити наступного дня на дистанції 10000 метрів, оскільки команді бракувало учасника. Попри складні умови спекотного літа, рядовий Шмаєвич погодився. На старті забігу лідирував строковик із Литви. На 7–8-му кілометрах

дистанції Леонід відчув виснаження через спеку, проте зміг подолати цей стан і, здійснивши фінішне прискорення за 500 метрів до завершення дистанції, виборов перемогу та звання чемпіона армії. Цей успіх став вагомим кроком у його спортивній кар'єрі: вже на початку осені 1967 року Шмаєвича відрядили до Спортивного клубу армії (СКА) «Київ», де він розпочав тренування під керівництвом легендарного Володимира Куца.

Студент Одеського кооперативного технікуму Леонід Шмаєвич. 1964 рік

На військовій службі. Вінниця. 1967 рік

1968 року, після трирічної служби в армії, Леонід Шмаєвич вирішив вступати до Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації (КШВЛП ЦА). На вибір професії вплинув спорт: ще під час навчання в технікумі Леонід уперше в житті летів на змагання до Ленінграда. Його місце в пасажирському салоні було біля ілюмінатора, тож він із цікавістю спостерігав за краєвидами й намагався збагнути, як така велетенська машина піднімається в повітря.

Однак вступ ледь не зірвався у перший же день. Голова приймальної комісії без пояснень категорично відмовився приймати його документи. Засмучений хлопець вийшов на стадіон, де в цей момент завідувач кафедри фізкультури проводив тренування. Побачивши спортивну статуру юнака, викладач розпитав його про ситуацію, узяв абітурієнта за руку і повів прямо до кабінету начальника училища – Івана Погорєлова. Начальник вислухав хлопця, викликав голову комісії і особисто підписав допуск до іспитів, які Шмаєвич успішно склав.

У 1968 році атмосфера в Кіровоградській школі вищої льотної підготовки була динамічною, високодисциплінованою та просякнутою романтикою стрімкого розвитку цивільної авіації. Навчальний процес переходив на вищий технічний рівень завдяки активному освоєнню нових типів пасажирських літаків (Ан-24, Ан-26 та перших реактивних суден).

Інструктори та слухачі школи відчували себе на передовій технічного прогресу, що створювало піднесене відчуття гордості за професію. Льотні зміни супроводжувалися особливим, майже сакральним ритуалом підготовки та повторення польотних завдань.

В колективі (наприклад, у службі повітряного руху, у льотних загонах, тренажерному підрозділі) панували надзвичайно дружні та шанобливі відносини. Досвідчені пілоти та інструктори користувалися беззаперечним авторитетом, а наставництво було основою навчання. Шанувалися спорт та художня самодіяльність, популярними були музичні вечори по суботах, які ставали осередком спілкування та відпочинку для курсантів. Це допомагало знімати психологічну напругу після складних тренувальних польотів.

Курсантське життя Леоніда Шмаєвича в КШВЛП ЦА було насиченим. Хоча школа формально належала до цивільної авіації, курсанти навчалися за жорстким напіввійськовим

статутом. Курсанти підпорядковувалися суворому розпорядку дня, регулярним перевіркам та високим вимогам до фізичної форми й теоретичних знань. Мешкали у казармах, де кожна кімната розраховувалась на 100 людей. Обов'язковими були ранні підйоми, виснажлива фіззарядка за будь-якої погоди та щоденні наряди на кухню чи прибирання території. Неухильна субординація та обов'язкове носіння форми формували залізну самодисципліну.

Підйом був о шостій годині. Після пробудження – фізична зарядка на хвилин 20-30, потім сніданок. Після сніданку курсанти шикувались на плацу. Приймав доповіді від командирів рот, які за званням були майорами, підполковник Рак. На лінійці оголошувалися кращі курсанти і курсанти-порушники. Після завершення лінійки курсанти строєвим кроком у складі рот під супровід оркестру проходили на навчання в учбові класи.

У КШВЛП була військова кафедра, усі курсанти проходили підготовку і по закінченню училища їм присвоювалося звання «молодший лейтенант – штурман запасу». Випускників направляли на службу не лише в систему Аерофлоту, а й до збройних сил. Зокрема, щороку 10–15 фахівців скеровували до складу ВПС СРСР, де вони обслуговували літаки дальньої авіації

Розклад навчальних занять передбачав три пари на день. Після навчання був обід, невелика перерва, а далі – дві години учбової підготовки. Перед вечерею курсанти мали трохи вільного часу, після чого слідували тридцятихвилинний прийом їжі в їдальні, відпочинок, вечірня перевірка та відбій о 22:00.

Переміщення територією навчального закладу здійснювалося виключно в строю, а до навчальних аудиторій курсанти прямували у складі відділень. На харчування також шикувалися підрозділами: у їдальні для кожного відділення були закріплені столи по 12 осіб.

Спочатку в КШВЛП Леонід Шмаєвич навчався за спеціальністю «диспетчер». Контингент курсантів складався переважно з чоловіків, які мали відмінний стан здоров’я. Відбір був надзвичайно вимогливим: кандидати проходили сувору медичну комісію (ЛЛК) та професійно-психологічне тестування. Це було необхідним, оскільки професія вимагала бездоганної стресостійкості, миттєвої реакції та розвиненого просторового мислення.

Навчальна програма охоплювала аеродинаміку, повітряну навігацію, метеорологію, вивчення конструкції літаків тогочасного авіапарку (зокрема Іл-14 та Ан-24), а також основи радіотехніки та повітряного права. Значна увага під час навчання приділялася практичним навичкам роботи з візуальними та ламповими радіолокаторами.

Через відсутність у ті роки комп'ютерних технологій, практичні навички відпрацьовувалися на аналогових та механічних тренажерах, де курсанти вивчали ешелонування повітряних суден та розрахунки інтервалів часу між ними.

Програмою передбачалося обов'язкове стажування на базі діючих аеропортів. Курсанти сиділи поруч із досвідченими диспетчерами, вели дублюючі журнали та навчалися контролювати рух літаків у зоні зльоту та посадки, а також на трасах.

Диспетчери повинні були чітко володіти технологією ведення радіообміну, оскільки всі переговори велися в жорстко регламентованому форматі російською мовою.

Навчання координувалося з Міністерством оборони СРСР, тому значна частина дисциплін стосувалася взаємодії цивільної авіації з військовою авіацією та ППО.

Окрім навчання, Леонід Шмаєвич мав ще одне важливе завдання – щоденні тренування з легкої атлетики, адже він входив до складу збірної області. Після занять, перед вечерею, він долав дистанцію до прохідної військової бази Канатове і назад, що загалом складало 20 кілометрів. А раз на місяць бігав до села Суботці (нині – Кропивницького району) та назад – загальна відстань становила 32 км. Тренування проходили незалежно від пори року чи погодних умов. Після бігу він обливався холодною водою, переодягався і лише тоді йшов на вечерю.

Леонід Шмаєвич був одним із лідерів розвитку спорту в КШВЛП та ЛШУ ЦА. Брав участь у змаганнях з бігу та багатоборства. В Омську у 1972 році на чемпіонаті Аерофлоту СРСР Л. Шмаєвич виборов друге місце на 5000 м та друге місце з бігу на дистанцію 1500 м. В період навчання, а згодом і трудової діяльності в училищі Леонід Шмаєвичч курував

легкоатлетичну секцію. Любов до спорту він зберіг на все життя: у 2010 році (у віці 63 років) брав участь в Олімпійському дні бігу в Кіровограді, де здобув символічну нагороду в номінації «найдосвідченіший серед ветеранів».

Курсанти-диспетчери на льотній практиці. Ліворуч – штурман-інструктор Володимир Пришедько, праворуч – курсант Леонід Шмаєвич. 1969 рік

У 1968–1971 роки випускники, серед яких був Леонід Шмаєвич, отримували диплом про середню спеціальну освіту із присвоєнням кваліфікації: «Диспетчер управління повітряним рухом» (офіційна назва спеціальності в дипломах того часу – «Рух повітряного транспорту»). Додатково випускникам був присвоєний клас кваліфікації (диспетчер 3-го класу) та військове звання «молодший лейтенант запасу» (оскільки навчання поєднувалося з програмою військової кафедри).

Леонід Шмаєвич – випускник КШВЛП, 1971 рік

Після закінчення курсу навчання (2 роки і 10 місяців) відмінників відібрали на річну навчальну програму для підготовки штурманів. Серед п’яти курсантів був Леонід Шмаєвич.

Він призначався заступником командира відділення (у його підпорядкуванні було приблизно тридцять – тридцять п’ять осіб). Незважаючи на цивільний статус закладу з 1960 року, школа успадкувала жорсткі традиції колишнього військового авіаційного училища.

Теоретичні основи газотурбінних двигунів та розуміння фізичних процесів Леонід Шмаєвич засвоїв в КШВЛП під керівництвом Миколи Шевчука – викладача, який свого часу закінчив Ризький інститут цивільної авіації.

Важливість глибоких знань, отриманих під час навчання, підтверджує такий випадок із біографії Л.Шмаєвича – генерального директора МААК «УРГА». Аеропорт Бені, Демократична Республіка Конго. У межах контракту авіакомпанії «УРГА» з «Air Boyoma» готувався до вильоту літак Ан-24, що мав виконати рейс Бені – Кісангані на відстань 500 км. Повітряне судно було повністю завантажене, а за процесом підготовки спостерігав Л.І. Шмаєвич. Під час передпольотної підготовки екіпаж запустив лівий двигун, проте правий не піддавався: він працював нестабільно, ніби «задихався», після чого екіпаж був змушений вийти з літака. Інженер Володимир Попов провів зовнішній огляд двигуна, проте жодних несправностей не виявив.

Спостерігаючи за спробами запуску, Леонід Шмаєвич звернув увагу на невідповідність між кількістю повітря та палива, що супроводжувалася вібрацією двигуна. Він припустив, що проблема криється в роботі коробки перепуску повітря (КПР-9), а саме – в стані її мембрани. Леонід Ізраілович доручив В.Попову зняти кришку пристрою та вилучити мембрану. Як виявилося, вона втратила еластичність, ставши занадто жорсткою. Тоді Л.Шмаєвич розпорядився злити літр авіагасу і, власноруч обробивши мембрану наждачним папером протягом двадцяти хвилин, відновив її робочі властивості.

За цим процесом уважно стежили екіпаж та тридцять пасажирів рейсу. Після завершення ремонту мембрану встановили на місце, закрили кришку та здійснили повторний запуск – двигун запрацював стабільно, згідно з програмою. Успішне усунення несправності дозволило літаку виконати запланований політ.

Викладачами та інструкторами Леоніда Шмаєвича в КШВЛП та льотно-штурманському училищі були ветерани Другої світової війни та досвідчені полярні й цивільні льотчики. Повага до старших за званням сформувала у Л. Шмаєвича розуміння цінності колективу. Невипадково через десятиліття в авіакомпанії «УРГА» він створить понад 70 соціальних програм підтримки працівників, пам'ятаючи про важливість піклування про людей.

Співробітники авіаційної спільноти пригадували, що навіть ставши гендиректором, Л.Шмаєвич міг власноруч «шкурити» літаки. Ця турбота про матеріально-технічну базу гартувалася саме в курсантські роки під час обслуговування навчальних літаків.

Гендиректор МААК «УРГА» Л.Шмаєвич (ліворуч) та заступник гендиректора з авіаційної безпеки Олександр Соколов перевіряють готовність літака. 2001 рік

Кінець 1960-х – це епоха, коли цивільний повітряний флот СРСР стрімко модернізувався. Курсанту Шмаєвичу та його однокурсникам доводилося вивчати величезні масиви складної технічної інформації. Допуск до реальних польотів вимагав ідеального відпрацювання дій на наземних тренажерних комплексах. Психологічне та розумове навантаження під час занять з навігації, метеорології та аеродинаміки було максимальним.

Головною подією для курсантів були підйоми в небо на практичних летовищах ШВЛП. Для Леоніда це був час першої справжньої перевірки на міцність авіаційним середовищем.

Спочатку вчився літати на Іл-14 (поршневому), а потім навчальні польоти виконував літаками Ан-24 та Ан-26. На той час ці літаки мали новітнє обладнання, зокрема для виконання польотів у складних метеоумовах. Сама атмосфера польотів у Кіровограді виховувала в курсантів особливе ставлення до неба. Перший політ Леоніда Шмаєвича був запланований з аеродрому м. Кіровоград за програмою «зліт – посадка» на літаку Іл-14 з екіпажем у складі штурмана-інструктора Юрія Мойсяка та командира повітряного судна Михайла Охінченка. Леонід Шмаєвич був старшиною льотної групи, за виконання завдання «зліт – посадка» отримав оцінку «відмінно».

Особливо Леонід полюбляв заходити на посадку по системі ОСП під шторкою на літаку Іл-14. Політ «під шторкою» – це класичний тренувальний політ, коли пілот керує літаком за приладами, оскільки спеціальна шторка на вікні повністю закриває йому зовнішній огляд. У контексті радянського поршневого літака Іл-14 це означає відпрацювання навичок сліпого польоту. Це чудовий тренінг для дій у складних метеоумовах (СМУ) або вночі.

Під час одного з навчальних польотів на Іл-14 курсант Шмаєвич уперше зіткнувся з небезпечним погодним явищем – літак потрапив під град. Командиром екіпажу був Ілля Легіньков, а Леонід виконував обов'язки курсанта-штурмана. На ділянці маршруту Харків–Красноград, на висоті 3000 метрів та при швидкості 330 км/год, літак потрапив у хмарність. Оскільки повітряне судно не було обладнане радіолокатором, в умовах обмеженої видимості екіпаж зіткнувся з інтенсивним градом, що буквально «бомбив» обшивку літака.

Так тривало хвилин із десять. Це було перше практичне знайомство Леоніда Шмаєвича з небезпечними метеоявищами під час польоту. Спокій, впевненість у своїх знаннях й обраному курсі дозволили вийти із граду. Іл-14 мав гарну протиобмерзальну систему. Надалі, працюючи в якості штурмана-інструктора на літаках Ан-24РВ та Ан-26Б, Леонід Шмаевич завжди знав, що одне з найважливіших завдань для безпеки польотів – обійти грозу, і прилади це дозволяли робити.

Після завершення програми підготовки штурманів ескадрильї для льотних навчальних закладів та на підставі успішних результатів, Леоніду Шмаєвичу було запропоновано посаду штурмана-інструктора Кіровоградського льотно-штурманського училища Цивільної авіації.

Трудову діяльність Л.І. Шмаєвич розпочав 01 січня 1971 року на посаді чергового штурмана в учбово-льотній ескадрильї. 5 лютого 1972 року йому присвоєно кваліфікацію штурман-інструктор ЦА 3-го класу і призначено штурманом-інструктором учбово-льотної ескадрильї. 7 лютого 1975 року було присвоєно 2-й клас штурман ЦА. 16 жовтня 1978 року Вища кваліфікаційна комісія присвоїла 1-й клас штурман ЦА.

Штурман-інструктор І класу Леонід Шмаєвич

Зліва направо:штурман-інструктор В.Нікіфоров, бортрадист Ф. Кочерженко, штурман-інструктор Л. Шмаєвич, командир повітряного судна В. Черноскулов та навчальна група курсантів

Навчальна група курсантів та екіпаж літака у складі: командир ПС В.Черноскулов (у центрі), штурман-інструктор Л.Шмаєвич (третій праворуч), штурман-інструктор В.Нікіфоров, 2-й пілот В. Компанієць

На посаді штурмана-інструктора, навчаючи курсантів, він за добу виконував на літаку від 25 до 36 злетів-посадок, тоді як для інструкторів іноземних авіашкіл нормою вважалися лише чотири. За радянських часів ніхто не зважав на кількість циклів злетів-посадок, не враховував, скільки сил і знань вимагає процес навчання в повітрі. А якщо додати до цього фактор нічних польотів, навантаження ставало по-справжньому виснажливим.

Леонід Ізраілович, згадуючи роки викладання в льотному училищі, зазначав, що у нього здебільшого були курсанти-іноземці. Приїжджаючи з різних (дружніх до СРСР) країн, вони звертались до начальника штабу з проханням призначити для їхньої групи інструктором Шмаєвича: «Я був вимогливим викладачем, але по-людськи намагався створити мотивацію та допомогти їм не просто увійти у курс справи, а й знати всі навчальні матеріали та здати екзамени на оцінку “5”. Пам'ятаю випадок, коли наприкінці 1970-х група з Болгарії блискуче пройшла практику на державні екзаменаційні польоти. На той час екзаменаційна комісія призначалася Управлінням навчальних закладів Міністерства цивільної авіації СРСР та представництво комісії було дуже високим. У групі було 10-11 курсантів. Заступник начальника училища з підготовки іноземних фахівців Давидов якось поскаржився штурману авіаційної ескадрильї Олександру Чорному, що Шмаєвич завищив оцінки з льотної практики своїм курсантам і поставив лише одному “4”, а десяти курсантам – “5”. На його думку, Шмаєвича підкупили, бо такого не може бути, щоб усі здали на такі високі оцінки.

У розмові з О.Чорним я сказав, що група добре підготовлена, перед вступом до училища мала хорошу базову освіту (середню технічну), добре вчилася, і головне – іспити покажуть справжній рівень знань. У курсантів із Болгарії іспити приймав головний штурман Московського транспортного управління. Він поставив десять “5” та одну “4” моїй групі курсантів. А потім на розборі польотів сказав, що це була найкраща група училища, і навіть курсанту, якому він поставив “4”, треба було ставити “5”. Олександр Чорний по завершенні екзамену вибачився переді мною.

Якось, на початку 1980-х, мене запросив до кабінету начальник Кіровоградського льотно-штурманського училища Віктор Никифоров. Це був період, коли Кампучія була звільнена від режиму Пол Пота. Віктор Олексійович сказав, що йому телефонував особисто Міністр цивільної авіації СРСР Борис Бугаєв і повідомив, що в училище направляють двох юнаків, яких слід підготувати за програмою штурманів Ан-26. (Тоді СРСР зголосився допомагати Кампучії формувати професійні кадри).

В.О.Никифоров запропонував, щоб я взяв опіку над кампучийцями. Згодом ці курсанти прибули до училища. Старший, якому було 25 років, у минулому – солдат армії Пол Пота, а у молодшого “червоні кхмери” вбили усю сім’ю. Коли курсанти із Кампучії розпочали

навчання, я розумів, що на льотну практику вони мають вийти через рік. Лише рік, а мені треба було дати їм елементи математики, геометрії, тригонометрії, усне обчислення, знання фізичних процесів. Не все йшло легко. У підсумку вони всі три льотні практики та держіспити склали на “4”, і повернулись до Кампучії…».

Після припинення діяльності КЛШУ Л.Шмаєвич разом з усім льотним складом із 6 січня 1986 року був переведений до третього льотного загону Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації та продовжував літати в екіпажах літаків Ан-24 та Ан-26 на посаді штурмана-інструктора. У січні 1992 року його призначили штурманом авіаційного загону.

Л.І.Шмаєвич викладав комплекс прикладних і теоретичних авіаційних дисциплін:

•Повітряна навігація (аеронавігація) – базова дисципліна для підготовки штурманів та пілотів, що охоплює розрахунки маршрутів, обхід небезпечних метеорологічних явищ і точність виходу на ціль.

•Льотно-штурманська підготовка – практичне навчання роботі з навігаційними приладами та радіоелектронним обладнанням кабіни літака.

•Міжнародні стандарти та правила польотів (за вимогами ІСАО) – оскільки Л.Шмаєвич тривалий час працював за контрактами ООН, він адаптував програми підготовки курсантів до світових авіаційних регламентів.

Леонід Шмаєвич розробив свої особливі методи навчання курсантів. До прикладу, всі його здобувачі освіти вміли робити розрахунки польоту, не використовуючи навігаційну лінійку НЛ-10. Це давало можливість, особливо в разі нічних польотів, не відволікатися від приладів. Він застосовував різні методи навчання розрахунку навігаційних даних в усній формі, як на землі, так і в польоті, та навчав цього курсантів.

Курсанти-штурмани, курсанти-пілоти складали іспити за цією методикою. Був цікавий випадок. Екзаменатором був головний штурман Московського транспортного управління. Він звернув увагу, що лінійка лежить на столику, але курсант нею не користується, однак водночас дає чітку інформацію командиру про курс, відстань, час польоту, напрямок і швидкість вітру. (Шмаєвич завжди говорив курсантам, що лінійка НЛ-10, карта, олівець обов’язково повинні бути на штурманському столику. Але якщо курсант навчений усному обчисленню, то може не користуватися лінійкою або тільки перевіряти себе.) Інспектор попросив лінійку, впевнився, що розрахунки курсанта були правильні, і запитав у нього, як він проводить розрахунок без лінійки. Курсант відповів, що їх цьому навчив інструктор Шмаєвич.

У льотній практиці Шмаєвич звертав увагу на все, зокрема на такі критичні моменти як заправка літака, розрахунок межі повернення, розрахунок загальної заправки літака, потреба палива для польоту на запасні аеродроми, точність дотримання маршруту польоту з урахуванням лінійного попередження розвороту і напрямку швидкості вітру, використовуючи обладнання для комплексного літаководіння.

Досвідчений штурман із нальотом понад 11 тисяч безпересадкових та безаварійних годин, Леонід Шмаєвич присвятив 22 роки викладацькій діяльності. На посаді штурмана-інструктора у Кіровоградській школі вищої льотної підготовки цивільної авіації (КШВЛП ЦА), Кіровоградському льотно-штурманському училищі цивільної авіаціі (КЛШУ), Кіровоградському вищому льотному училищі цивільної авіації (КВЛУ ЦА) у період з січня 1972 по 1991 роки, Леонід Ізраілович підготував близько тисячі фахівців цивільної авіації, які працюють у 26 країнах світу.

Як склалася професійна доля випускників? Майже всі курсанти й слухачі, які пройшли підготовку у Л.Шмаєвича, відбулися, стали командирами повітряних суден, генеральними директорами авіакомпаній, обійняли інші керівні посади, 9 осіб працюють у миротворчих місіях ООН. І по сьогодні він періодично отримує повідомлення від своїх колишніх курсантів, співробітників, у яких вони розповідають про досягнення, де живуть, працюють, свій послужний список і дякують за внесок у їхнє становлення.

Траплялися випадки, коли Леонід Шмаєвич летів в якості пасажира міжнародним рейсом і раптом командир ПС оголошує, що на борту знаходиться його інструктор. Так, під час польоту на Boing-737-800 за маршрутом Рига – Київ у салон вийшов пілот і запросив свого колишнього наставника Леоніда Ізраіловича до кабіни.

Педагогічний підхід Леоніда Шмаєвича – це поєднання залізної авіаційної дисципліни, тонкої психології та поваги до особистості курсанта.

Колеги виділяють кілька ключових рис та методів, які формували його унікальний викладацький стиль:

1. Головне правило: «Курсант – не підлеглий, а майбутній колега».

Л.Шмаєвич категорично не сприймав зверхнього чи суто командного ставлення до курсантів. Він будував діалог на рівних, наголошуючи, що сьогодні перед ним у класі сидить учень, а завтра цей учень буде відповідати за сотні життів у кабіні літака. Такий кредит довіри мотивував курсантів вчитися не заради оцінки, а заради професійної гідності.

2. Пріоритет практики над «сухою» теорією.

Оскільки Леонід Ізраілович сам пройшов шлях до штурмана вищого класу, він скептично ставився до зазубрювання застарілих інструкцій. Його метод полягав у розборі реальних польотних ситуацій. Кожне заняття з навігації супроводжувалося прикладами з його власної практики чи світових авіаінцидентів. Він вчив курсантів критично мислити, швидко реагувати на нестандартні умови та самостійно шукати вихід під час умовного відмовлення приладів.

3. Неухильна вимога до точності та самодисципліни.

В авіації немає дрібниць – це аксіома, яку Шмаєвич повторював щодня. Він міг пробачити теоретичну помилку, яку курсант намагався виправити самостійно, але був безкомпромісним до недбалості чи лінощів. Виховував «штурманську педантичність»: кожен розрахунок палива чи маршруту мав бути перевірений тричі.

4. Афористичність та життєва мудрість.

Лекції Шмаєвича розбирали на цитати. Його життєві принципи звучали як готові афоризми, що допомагали курсантам краще засвоювати складний матеріал. Замість монотонного зачитування конспектів він використовував влучний авіаційний гумор, що знімало напругу у курсантів під час важких заліків чи підготовки до польотів.

5. Орієнтація на психологічну стійкість.

Як інструктор, він умів розпізнати страх чи невпевненість у курсантів під час перших польотів. Його педагогічний метод передбачав делікатне психологічне розвантаження – він умів вчасно підбадьорити учня, зняти стрес та повернути віру у власні сили, що вкрай важливо для професії пілота та штурмана.

У червні 1992 року Леоніду Шмаєвичу було запропоновано посаду помічника начальника КВЛУЦА з комерційної роботи та міжнародних зв’язків. З 1 листопада 1992 року він став комерційним директором Кіровоградського вищого льотного училища ЦА, забезпечив курсантам чотири тисячі годин безоплатного нальоту.

Л.І. Шмаєвич особисто шукав шляхи фінансування для збереження навчального закладу, сприянню розвитку кафедр, авіаційно-технічної бази, диспетчерської служби тощо.

Задля збереження авіапарку, льотної підготовки та професійного колективу в часи кризи він організував комерційні авіаперевезення. Саме завдяки його зусиллям вдалося відстояти цілісність бази академії перед профільними міністерствами та запобігти її передачі чи ліквідації.

Коли до Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації надійшов офіційний запит із Міністерства транспорту з вимогою визначити необхідну для навчального процесу кількість літаків, а решту техніки передати до Фонду державного майна України, Леонід Шмаєвич чітко усвідомлював: вилучення повітряних суден фактично поставить хрест на подальшій діяльності закладу.

Щоб захистити інтереси училища, він звернувся до заступника міністра транспорту, з яким був знайомий особисто, і наполіг на зустрічі. Під час розмови він навів переконливі

аргументи щодо важливості збереження авіапарку. У відповідь заступник міністра порадив створити комерційне підприємство.

Отримавши згоду Фонду державного майна, льотне училище, яке через брак власних коштів для старту залучило співзасновників, заклало фундамент для створення акціонерної авіакомпанії – спільного підприємства з іноземними інвестиціями. Крім того, заради збереження в Кіровограді потужного центру вищої авіаційної освіти він сприяв реорганізації Кіровоградського вищого льотного училища у Державну льотну академію України.

З 1993 року по 4 квітня 2011 року Леонід Шмаєвич обіймав посаду генерального директора Міжнародної авіаційної компанії «УРГА». Хоча процес створення компанії був тривалим і сповненим труднощів, 21 серпня 1993 року Леонід Шмаєвич отримав у реєстраційній палаті Кіровограда документи, що офіційно засвідчили народження нового підприємства.

Навіть вибір назви виявився непростим. Багато варіантів не задовольняли керівництво, поки одного разу, перебуваючи в Києві, Леонід Шмаєвич не звернув увагу на афішу фільму «Ургa – територія любові». Назва здалася йому вдалою. Свою ідею він представив у Фонді державного майна, де її одноголосно підтримали. Так народилася назва: Міжнародна акціонерна авіаційна компанія (МААК) «УРГА». Він не лише розробив назву «УРГА», а й створив логотип та прапор компанії.

У полі зору Л.І. Шмаєвича – нові горизонти розвитку. 2003 рік

Ставши генеральним директором авіакомпанії «УРГА», Л.Шмаєвич добре розумів, що вантажні авіаційні перевезення не будуть потрібними в Україні, оскільки не конкурентні порівняно із залізничним чи автомобільним транспортом. Тому довелося шукати іноземних партнерів. Так з'явилася ООН. Щоб отримати сертифікат перевізника, необхідно було докласти чимало зусиль на відповідність усім авіаційним правилам літаків і персоналу.

Блакитний шолом як символ багаторічної участі МААК «УРГА» у миротворчих місіях ООН. Корпоративний музей авіакомпанії, 2008 рік

Переконливим свідченням ефективності його управлінських підходів колеги вважають безпрецедентний факт із діяльності авіакомпанії «УРГА»: за всі роки її роботи під керівництвом Леоніда Шмаєвича повітряні судна компанії налітали близько 180 тисяч годин без авіаційних подій із людськими жертвами. Це надзвичайно високий показник безпеки, який рідко зустрічається в світовій авіаційній практиці. Лише в межах миротворчих місій Організації Об'єднаних Націй наліт літаків компанії склав близько 100 тисяч годин, а кількість перевезених пасажирів перевищила мільйон. Успіху вдалося досягти завдяки фаховій роботі понад 30 екіпажів – належно підготовлених, високодуховних і морально етичних льотчиків – та близько 100 фахівців інженерного складу.

Створена Л.І.Шмаєвичем «УРГА» тісно взаємодіяла з Льотною академією. Після переходу в авіакомпанію, він завжди дотримувався концепції, що якісна й взаємовигідна співпраця будується на взаємній повазі, своєчасній підтримці, допомозі, довірі й творчості.

З перших днів діяльності Леоніда Шмаєвича на посаді генерального директора авіакомпанії «УРГА» було укладено офіційні угоди про співробітництво з академією, зокрема медично-санітарною частиною. У межах цих угод авіакомпанія виділяла кошти на оновлення та утримання матеріальної бази закладу. Фінансування спрямовувалося зокрема на медичне обладнання та підтримку роботи МСЧ, яка здійснювала обов'язкові сертифікаційні огляди і лікування курсантів та льотного складу «УРГА».

Одним із головних завдань МААК «УРГА» стало створення робочих місць для льотного, інженерно-технічного складу, випускників академії, а також стажування курсантів і викладацького складу. Робота в миротворчих місіях ООН передбачала вахтовий метод, тож була можливість поліпшити матеріальне становище фахівців академії. Потрібно було зберегти кадри в льотній академії. На початку 1990-х не було можливості навчальним закладам України дати гідну зарплату.

Завдяки інтеграції академічного флоту в комерційну діяльність компанії, літаки та техніка авіаційно-технічної бази льотної академії проходили регулярне обслуговування.

Співпраця забезпечила курсантам і слухачам академії можливість отримувати реальну практику та наліт на повітряних судах.

«УРГА» базувалася безпосередньо в аеропорту «Кіровоград», який одночасно був головним навчальним аеродромом академії. Це дало змогу компанії фінансувати та розбудовувати спільні з льотною академією інфраструктурні об'єкти. Спільне використання інфраструктури летовища вимагало підтримки злітно-посадкової смуги та її світлосигнального обладнання в робочому стані, що фінансувалося за участі «УРГА».

Леонід Шмаєвич за власної ініціативи побудував міжнародний пасажирський термінал аеропорту «Кіровоград», офіційне відкриття якого відбулося 21 жовтня 2010 року. Це дозволило майбутнім диспетчерам та службам сервісу академії проходити практику в реальних умовах міжнародного сполучення.

Л.Шмаєвич (праворуч) під час офіційного відкриття міжнародного пасажирського терміналу «Кіровоград». 2011 рік

«УРГА» побудувала високотехнологічний комплекс для сертифікованого технічного обслуговування літаків вітчизняного та європейського класів. Ця база використовувалася як наочний майданчик для навчання курсантів інженерно-технічних спеціальностей академії.

Компанія брала участь у забезпеченні й оновленні програмного та технічного оснащення тренажерів, на яких тренувалися як екіпажі «УРГА», так і здобувачі освіти старших курсів льотної академії.

База МААК «УРГА» і технічні ресурси, створені під керівництвом Л.Шмаєвича, до лютого 2022 року використовувались для проходження офіційного стажування та підвищення кваліфікації інженерно-авіаційного і викладацького персоналу.

Леонід Шмаєвич сприяв у підготовці та виданні підручників, методичних розробок, закупівлі актуальних книг для бібліотеки льотної академії, здійснював консультування щодо написання наукових статей, дисертаційних досліджень, дипломних робіт, брав участь у роботі Державної екзаменаційної комісії академії. Також підтримував українських авторів і фінансував видання краєзнавчих та художніх книг.

Активно займався благодійністю та меценатством. Співпраця авіапідприємства з ДЛАУ дозволяла оплачувати оздоровлення працівників академії. За ефективну роботу працівники академії мали змогу один раз на рік зі стовідсотковою пільгою скористатися авіарейсами за кордон (у сполученні «туди-зворот»), зокрема до Стамбула.

Начальник льотної академії Михайло Рубець у привітанні з нагоди десятиліття авіакомпанії «УРГА» підкреслив, що довголітня співпраця ДЛАУ й авіакомпанії, благодійна допомога авіакомпанії «УРГА» для льотної академії не просто істотна, своєчасна, а за розмірами вдвічі перевищувала номінальну вартість літаків, переданих авіакомпанії «УРГА» до статутного фонду. З приходом на посаду ректора льотної академії Сергія Неділька авіакомпанія реалізувала багато спільних програм і втілила в життя вагомі проєкти. Про це свідчить ефективний договір про спільні кроки облдержадміністрації, авіакомпанії «УРГА», льотної академії для здійснення польотів з та в місто Кіровоград.

Л.Шмаєвич завжди виступав за модернізацію навчального процесу, інтеграцію міжнародних стандартів безпеки ІСАО у підготовку майбутніх пілотів та диспетчерів, а також за збереження статусу Кропивницького як головної авіаційної столиці України.

Така синергія практичного бізнесу та фундаментальної освіти дозволила зберегти традиції льотної школи у найскладніші для цивільної авіації та країни часи.

Під керівництвом Л.І. Шмаєвича МААК «УРГА» перетворилася на одну з провідних авіакомпаній Європи з ефективним інноваційним менеджментом. Протягом багатьох років компанія входила до двадцятки найбільших платників податків та зборів Кіровоградської області, була визнана Представництвом ООН в Україні одним із шістдесяти найбільш соціально відповідальних підприємств та підготувала близько 900 висококласних фахівців, які працюють у провідних українських і закордонних компаніях, зокрема дев'ятеро – в структурах ООН.

Серед чисельних нагород Л.І. Шмаєвича варто відзначити:

• Знак і планка за безаварійний наліт:
«Штурман - 3000 годин» – у 1976 році;
«Штурман - 5000 годин» – у 1980 році;
«Штурман - 9000 годин» – у 1988 році;
«Штурман - 11000 годин» – у 1992 році.
•Почесне звання «Заслужений працівник транспорту України» (2010 р.).
•Орден «За трудові досягнення» IV ступеня (2000 р.)
•Орден «За заслуги» III ступеня (2004 р.).
•Орден «За визначні досягнення» (2001 р.).
•Золота медаль «За ефективне управління» (2001 р.).
•The International Corporation of Social Partnership “Europe Business Assembly”. Laureate of the International Award “ Golden Mercury” – For the personal of the economics of Ukraine and

the development of the integrational of the development of the integrational process (2001, Oxford, England)

•The International Corporation of Social Partnership “ Europe Business Assembly”. Laureate of the International Award « Laurels of fame “ – for the professional achievements in the modern world (2002 Oxford, England)

•Почесний знак Українськоі асоціації якості «За найвищу досконалість» (2002 р.).

•Нагрудний знак «Почесний працівник авіаційного транспорту України» (2003 р.).

•Нагрудний знак «За заслуги» державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики (2003 р.).

•Почесна орденська відзнака «Суспільне визнання» ІІІ ступеня (2003 р.).

•Відзнака «За заслуги» ІІ ступеня ВК Кіровоградської міської ради (2005 р.).

•Золотий знак Українського союзу промисловців і підприємців (2005 р.).

•Пам‘ятний знак «Лідер промисловості та підприємництва України – 2006».

•Відзнака «За заслуги» І ступеня ВК Кіровоградської міської ради (2008 р.).

•Відзнака Міністерства культури і туризму України «Почесний працівник туризму» (2008 р.).

•Відзнака «Патріот України» (2008 р.).

•Почесний знак «З добром до людей» (2009 р.).

•Медаль «Лідер національного бізнесу» Міжнародного академічного рейтингу популярності « Золота Фортуна» (2009 р.).

•Орден «Статус-нагорода «Професіонал галузі» (2009 р.).

•Орден Святого Миколая Чудотворця (2009 р.).

•Відзнака «За участь у миротворчих програмах» ООН.

•Орден «За заслуги у професійній діяльності» (2010 р.)

•Зірка «Патріот України» (2011 р.).

•Нагрудний знак «Почесний громадянин селища Голованівськ» (2020 р.).

Окрім перелічених нагород, є ще майже сотня відзнак за спортивні досягнення.

Нагороди за вісімнадцятирічну бездоганну діяльність Леоніда Шмаєвича на посаді генерального директора. Музей авіакомпанії «УРГА» (створений 1998 року)

Нині Леонід Ізраілович Шмаєвич не полишає зв'язків з авіацією. Він продовжує консультувати й підтримувати українські авіакомпанії, ділитися досвідом із молодими фахівцями, а також сприяє залученню інвестиційних проєктів до регіону та країни загалом.

Його мрія – забезпечити найвищу якість підготовки льотного та інженерного складу. Він прагне, щоб рідна область стала справжнім центром досягнень, а Україна вийшла на рівень провідних європейських держав. Леонід Ізраілович вірить у відродження польотів із Кропивницького по всій країні та в те, що незабаром міжнародні інвестори зможуть прибувати до міського аеропорту з будь-якого куточка світу.

Глибока переконаність у тому, що завдяки таким професіоналам, як Леонід Шмаєвич, ці мрії обов'язково втіляться в життя – беззаперечна. З відданими справі людьми Україна неодмінно переможе, а авіаційна галузь стане потужною і конкурентоспроможною. Адже для держави, що прагне свободи та розвитку, міцні крила – це не просто метафора, а символ впевненого злету до майбутнього, яке ми будуємо разом.

Нехай Україна завжди тримає впевнений курс, бо навіть найвищі небеса підкорюються тим, у кого в серці – невтомна жага до польоту.

Життєпис про Леоніда Ізраіловича Шмаєвича підготовлено на матеріалах, наданих Галиною Іванівною Кузьменко – почесним працівником авіаційного транспорту України, у 1996 –2012 рр. – першим заступником генерального директора МААК «УРГА».
Використано світлини з особистого архіву Леоніда Шмаєвича

ЩОГОЛЄВ ВАЛЕНТИН ЄГОРОВИЧ

Валентин Щоголєв народився 24 липня 1938 року в місті Тамбов. У 1954 році вступив на навчання до Тамбовського аероклубу на відділення планеристів, а у 1955 році перейшов на відділення пілотів.

Валентин Щоголєв у період служби у ВПС

Маючи наліт 42 години на літаку Як-18, у жовтні 1956 року був зарахований до Уральської військової авіаційної школи початкового навчання льотчиків, пізніше перейменованої на училище, де продовжив літати на літаку Як-18. Із загальним нальотом 112 годин був переведений до Борисоглібського винищувального ВАУЛ, яке закінчив з відзнакою на навчально-тренувальних винищувачах МіГ-15 та МіГ-15біс із нальотом 114 годин 32 хвилини.

Літав три роки на МіГ-15 у 761-му винищувальному авіаційному полку, який базувався на аеродромі поблизу міста Жердевка (Тамбовська область, РФ).

Після випуску мав залишитися на інструкторській роботі, але 1960 року училище розформували, більшість його випускників потрапили під скорочення.

25 травня 1960 року лейтенанта Щоголєва було звільнено в запас відповідно до закону про скорочення ЗС СРСР на 1 мільйон 200 тисяч осіб. Кілька місяців працював учнем слюсаря, слюсарем заводу у Тамбові, авіамотористом.

З кінця січня 1961 року він повернувся в авіацію, але цивільну. Обійняв посаду пілота літака Ан-2 Томського об’єднаного авіаційного загону Західно-Сибірського управління Цивільного повітряного флоту.

Пройшов перенавчання з 20 травня по 20 вересня 1961 року у Бугурусланському Льотному училищі Цивільного повітряного флоту. Після нальоту 3000 годин на літаку Ан-2 був допущений до польотів командиром повітряного судна, а після нальоту 5000 годин – командиром ланки (грудень 1969 року).

До 1971 року літав в Об'єднаному Томському авіаційному загоні на Ан-2. У 1970 році Валентина Єгоровича було нагороджено медаллю «За доблесну працю», він став заступником командира авіаційної ескадрильї (АЕ),

З 1971 по 1975 рік – навчався в Ленінградській академії ЦА. У 1975 році отримав диплом з відзнакою та кваліфікацією інженер-пілот.

Наказом Міністра цивільної авіації № 274/л від 24 липня 1975 року В.Щоголєв направлений до Кіровоградської школи вищої льотної підготовки (КШВЛП) на посаду пілота-інструктора.

З 1 серпня 1975 року Валентин Єгорович – командир корабля-інструктор літака Як-40 у 3-му авіаційному загоні. З 19 березня 1976 року – заступник командира авіаційної ескадрильї.

5 листопада 1979 року йому присвоєно 1-й клас пілота цивільної авіації, і з 25 червня 1981 року він став командиром авіаційної ескадрильї 3-го льотного загону Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації (КВЛУ). Пробувши на цій посаді один місяць, він був переведений на посаду начальника льотно-методичного відділу (ЛМО), а з серпня 1988 року – командира 1-го льотного загону. На його долю випало освоєння льотним складом загону літака Л-410 УВП (*УВП – «Укороченные Взлет и Посадка»; укр. скорочені зліт і посадка*) та перегонка цих літаків з усього колишнього Радянського Союзу.

Загальний наліт В.Щоголєва склав понад 10 000 годин. За весь період льотної роботи освоїв авіаційну техніку: МіГ-15, Ан-2, Ан-24, Ан-26, Як-18, Як-40, Л-410.

17 грудня 1990 року В.Є.Щоголєв був переведений на кафедру льотної експлуатації на посаду доцента; надалі – доцент кафедри безпеки польотів Державної льотної академії України.

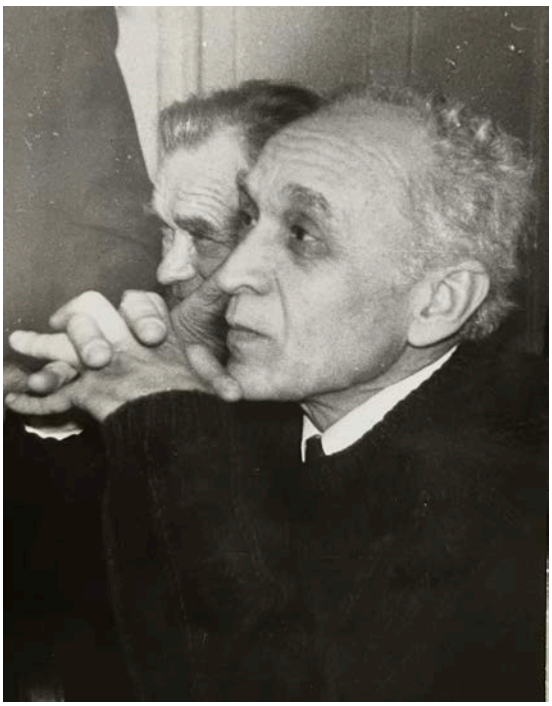

Доцент В.Є.Щоголєв під час проведення заняття з курсантами.

Протягом 23 років був викладачем кафедри (1993-2016 рр.), призначався експертом Державної авіаційної адміністрації України з подовження терміну дії свідоцтв членів льотних екіпажів експлуатантів України з дисциплін сертифікаційного акту: «Повітряне право».

Між цими двома знімками – роки, що пройшли під знаком неба.

Льотна дисципліна та відданість академічній справі – саме так можна охарактеризувати багаторічну працю В.Щоголєва. Аудиторна робота та участь у наукових заходах лише зміцнили його авторитет як фахівця, що вчив майбутніх авіаторів приймати зважені рішення

Валентин Єгорович Щоголєв помер 21 грудня 2020 року, похований у м.Кропивницький.

Життєвий і професійний шлях Валентина Єгоровича Щоголєва є яскравим прикладом відданості авіації, що охоплює епоху переходу від поршневої до реактивної техніки та становлення сучасної цивільної авіації України. Пройшовши шлях від пілота-винищувача до досвідченого інструктора та науковця, Валентин Єгорович продемонстрував рідкісне поєднання практичного майстерства та глибоких теоретичних знань.

Його кар'єра, що розпочалася в умовах складних реформ радянської авіації, увінчалася вагомими досягненнями у системі вищої льотної освіти. На відповідальних посадах авіаційних підрозділів він зробив неоціненний внесок у підготовку поколінь авіаторів. Його педагогічна діяльність, експертна робота та досвід пілотування стали надійним фундаментом для забезпечення безпеки польотів та підтримання високих стандартів професійної майстерності українських екіпажів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

• Государственная лётная академия Украины. Кіровоград: Издательство «Имекс-ЛТД», 2006. 41 с.

• Жеруха Ю., Романько І. З історії Льотної академії НАУ: Військове авіаційне училище льотчиків дальньої авіації. *Збірник матеріалів першої регіональної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених: «Пріоритетні напрямки розвитку гуманітарних наук та методик їх навчання у закладах вищої освіти України».* Кропивницький: РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2024. 172 с. С. 127–132.

• Залевський А.В., Михайліченко І.В. Льотна академія як унікальний центр авіаційної освіти в контексті повоєнної відбудови України в авіаційній сфері. *Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем:* збірник матеріалів XV Міжнародної науково–практичної конференції, присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії та Дню науки (Кропивницький, 13 травня 2026 р.). Кропивницький : УДЛА, 2026. 705 с. С.71–78.

• Кировоградское летное: исторический очерк. Под общей редакцией М.И. Рубца. Кировоград: Облуправление по печати, 1992. 156 с.

• Кораблін В.И. Кировоград – город авиационный. Кировоград: Редакционно-издательский отдел управления по печати, 1991. 32 с.

• Романько І.І. Україна більше за життя: загиблі воїни-земляки – учасники антитерористичної операції (на матеріалах музейної експозиції КЛА НАУ). Кіровоград: Видавництво КЛА НАУ. 2015. 128 с.

• Романько І.І. Історія рідного краю. На матеріалах музейної експозиції краєзнавства в Кіровоградській льотній академії НАУ. Кіровоград: Видавництво КЛА НАУ. 2015. 228 с.

• Романько І.І. Авіація в історії нашого краю. Частина І. Кіровоград: Видавництво КЛА НАУ. 2016. 304 с.

• Романько І.І. Музейна експозиція в Кіровоградській льотній академії як об'єкт краєзнавчо-освітньої діяльності. *Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України.* Випуск V. Кропивницький: Центрально-Українське видавництво. 2016. С. 195–205.

• Романько І.І. Організація міжнародного співробітництва як напряму позааудиторної діяльності в КЛА НАУ з метою підвищення ефективності громадянської соціалізації курсантів. *Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем.* Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 24–25 листопада 2016 року. Кропивницький: Видавни-цтво КЛА НАУ. 2016. С. 248–250.

• Романько І.І. Музей у вищому навчальному закладі як осередок збереження та популяризації культурної спадщини краю (з досвіду Льотної академії НАУ). *Наукові записки. Серія: Історичні науки. Випуск 23.* Кропивницький: РВВ ЦДПУ імені В. Винниченка. 2018. С. 159–166.

• Романько І.І. Кіровоградська льотна академія НАУ – учасник норвезько-українського університетського альянсу партнерів проекту «Україна-Норвегія». Навчально-методичний посібник. Кропивницький: Видавництво КЛА НАУ. 2018. 48 с.

• Романько І.І. Краєзнавчий аспект в історичній освіті України (з досвіду роботи музейного комплексу історичного краєзнавства Льотної академії НАУ). *Актуальні питання*

лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р. Полтава: Українська МСА, 2019. С. 24.

• Романько І.І. Впровадження змішаної форми навчання у процесі реалізації проєкту «Норвегія – Україна» (Льотна академія НАУ). *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки.* Збірник наукових праць. Кропивницький: ЛА НАУ. 2020. Випуск 8. С. 181–189.

• Романько І.І. Екскурсійно-краєзнавчий напрямок діяльності музейного комплексу Льотної академії Національного авіаційного університету. *Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю утворення Льотної академії НАУ* (м. Кропивницький, 1–2 квітня 2021 р.): збірник наукових праць. Дніпро: Середняк Т.К. 2021. С. 38–43.

• Романько І.І. Авіаційний музейний комплекс як об'єкт історико-культурного туризму. *Історико-культурний туризм: український та зарубіжний досвід.* Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 лютого 2022 р.). Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 462 с. С. 320–328.

• Романько І.І. Історія авіації. Навчальний посібник. Змістовий модуль 2. Світова та вітчизняна авіація в другій половині XX ст. – на початку XXI ст. Методичні матеріали до самостійної роботи з дисципліни «Історія авіації». Кропивницький: Видавництво ЛА НАУ, 2023. 400 с.

• Романько І.І. Волонтерський авіаційний ХАБ як інструмент формування громадянської активності здобувачів та здобувачок вищої освіти. *Актуальні аспекти розвитку Steam-освіти в умовах Євроінтеграції:* матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 26 квітня 2024 року). Кропивницький: ДонДУВС, 2024. 354 с. С. 151-153.

• Романько І.І. Проєкт «Меморіал пам'яті полеглих авіаторів» як інструмент розвитку толерантності здобувачів вищої освіти в умовах російсько-української війни. *Виклики толерантності в умовах російської воєнної агресії: матеріали Всеукраїнської науково-дискусійної платформи, приурочена до Міжнародного дня толерантності* 22 листопада 2024 року. Кропивницький: ДонДУВС, 2024. 203 с. С. 177-179.

• Романько І.І. Біографічний напрям у практиках історичних досліджень (за матеріалами меморіальної експозиції «Випускник Української державної льотної академії Олександр Калянінов»). *Вісник науки та освіти (Серія «Історія та археологія»)»: журнал.* 2025. № 7 (37). 2437 с. С. 2231–2244.

• Романько І.І. Дослідження російсько-української війни: краєзнавчий вимір (з досвіду створення Віртуального меморіалу пам'яті загиблих авіаторів). *Жінка в науці під час війни: регіональна науково-дискусійна платформа, приурочена до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці*, 11 лютого 2025 року. Кропивницький: ДонДУВС, 2025. С. 13-14.

• Романько І.І. Історична біографіка в умовах російсько-української війни (з досвіду створення «Віртуального меморіалу пам'яті» в Українській державній льотній академії). Міждисциплінарний розвиток науки, освіти, технологій та соціогуманітарної сфери: сучасні тренди і виклики: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 10 липня 2025 р.). Кременчук: ЦФЕНД, 2025. 183 с. Секція. Історія та археологія. С. 156-159.

• Романько І.І. Волонтерство як практика громадянського суспільства (на прикладі Волонтерського авіаційного ХАБу). *Національні інтереси України: науково-практичний журнал.* 2026. N 3(20). 2345 с. С. 2319–2333.

• Романько І.І. Проєкт «Меморіал пам'яті полеглих авіаторів»: колективна біографія як дослідницька проблема. *Жінка в науці під час війни: матеріали регіональної науково-дискусійної платформи,* (м. Кропивницький, 11 лютого 2026 року). Кропивницький, 2026. 263 с. С. 142-144.

• Романько І.І. Полеглі здобувачі освіти, випускники, співробітники Української державної льотної академії та військові льотчики – наші краяни. Довідник. Кропивницький : УДЛА, 2026. 244 с. https://doi.org/10.5281/zenodo.20844068

• Романько І., Аль Мубарак А. Авіаційна спадщина: музей історії Льотної академії, інтерактивний музей-літак Ан-24. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 17-20.

• Романько І., Білопольський В. Історія Кіровоградського льотно-штурманського училища Цивільної авіації (1970–1986). *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 21-23.

• Романько І., Богаєнко С. Начальники КВЛУ ЦА: персоналії та їх роль у розвитку авіаційної освіти. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 24-26.

• Романько І., Брайко Р. Екскурсійні локації Льотної академії: історія створення. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С.27–29.

• Романько І., Власова К. Борис Чижов – випускник кіровоградського 60-го Військового авіаційного училища льотчиків. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С.41–43.

• Романько І., Гамзіна С. Генеральний директор авіакомпанії «УРГА» Леонід Шмаєвич – випускник Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С.44–47.

• Романько І., Добрострой Д. Національний Герой Азербайджану Олександр Калянінов – випускник УДЛА. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 56–59.

• Романько І., Ковбасюк П. Авіафестиваль «Вись» на навчальному аеродромі Льотної академії. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 34–37.

• Романько І., Кондрашенко І. Участь Льотної академії НАУ в реалізації міжнародного проєкту «Україна-Норвегія». *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С.30–33.

• Романько І., Козир Д. Історія аеродрому Канатове та його роль у підготовці курсантів 60-го Вищого авіаційного училища льотчиків. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 38–40.

• Романько І., Містота О. Степан Чобану та Українська державна льотна академія: родинний зв’язок крізь покоління і простір. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 48–51.

• Романько І., Мостовий Т. Постать Олександра Жиброва у меморіалі «Військові льотчики – наші краяни». *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С.60–63.

• Романько І., Небензя К. Загинули за Україну: випускники Льотної академії Андрій Грядюшко та Сергій Довгенко. *Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: Збірник матеріалів XLIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів вищої освіти (Кропивницький, 8 квітня 2026 р.), присвяченої 75-річчю Української державної льотної академії, Міжнародному дню авіації і космонавтики та Дню працівників ракетно-космічної галузі України.* Кропивницький: УДЛА, 2026. 491 с. С. 52–55.

• Цуканов М.М. Життя як вищий пілотаж. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 128 с.

• Чижов Б.Г. Державна льотна академія України. Кіровоград: ДЛАУ, 2003. 176 с.

• Чижов Борис. В небе Кировоградщины. Часть вторая. Кировоград: самиздат, 2007. 366 с.

• Чижов. Б. В небе Кировоградщины. Часть третья. Кировоград, самиздат, 2008. 406 с.

• Чижов Б. Воспоминания пилота. Часть 1. Кировоград: ГЛАУ, 2001. 212 с.

• Чижов Б. Воспоминания пилота. Часть 2. Кировоград: ГЛАУ, 2011. 353 с.

• Чижов Б. Воспоминания пилота. Часть третья. Кировоград: самиздат, 2012. 385 с.

Методичне видання

Романько Ірина Іванівна

На крилах часу:

75 років становлення і розвитку

Української державної льотної академії.

Книга друга

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.22109576

Комп'ютерна верстка: *Коломієць О.О.*

Формат 60х84 1/16. Ум. друк. арк. 16.19.
Тираж 3 прим. Зам. № 1011 від 26.08.2026 р.
Свідоцтво держ. реєстру ДК № 977 від 05.07.2002 р.
Видавництво Української державної льотної академії
м. Кропивницький,
вул. Степана Чобану, 1
Тел.: 39-44-37